

**ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ:**

«Κοινωνιολογία και σύγχρονη βιομηχανική κοινωνία: Ειδικά θέματα παιδικής ηλικίας, κοινωνικών μειονοτήτων, εργασίας και εκπαίδευσης»

Διπλωματική εργασία:

**«Το κοινωνικό έργο, η λειτουργία και οι κοινωνικο – ιστορικές καταβολές των παιδικών κατασκηνοτικών δομών:
Μελέτη περίπτωσης των κατασκηνώσεων
“Χαρούμενα Παιδιά – Χαρούμενα Νιάτα”»**

Τριμελής επιτροπή:

**Καθηγητής Δ. Δασκαλάκης
Καθηγητής Χ. Μπαμπούνης
Καθηγητής Θ. Μπαμπάλης**

**Τσιαπάρα Αικατερίνη
Α.Μ.: 215615
Αθήνα 2018**

Ευχαριστίες

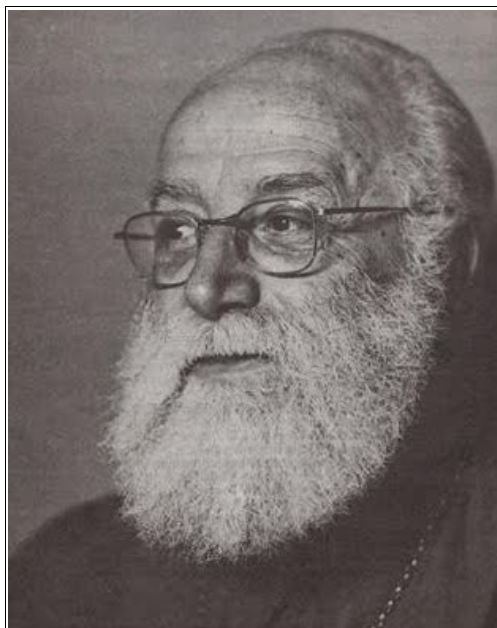
Με την περάτωση της παρούσας διπλωματικής εργασίας, μου δίνεται η ευκαιρία να εκφράσω τις θερμότερες ευχαριστίες μου στον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Δ. Δασκαλάκη, για την πολύτιμη βοήθεια του όσον αφορά στην επιλογή του θέματος της διπλωματικής εργασίας, τις συμβουλές και την καθοδήγησή του, καθώς και για τις γνώσεις που αποκόμισα καθ' όλη την διάρκεια του μεταπτυχιακού προγράμματος. Επίσης ιδιαίτερες ευχαριστίες θα ήθελα να εκφράσω στον συνεπιβλέποντα καθηγητή κ. Χ. Μπαμπούνη, ο οποίος δέχτηκε να συμμετέχει στην τριμελή επιτροπή, καθώς και για την στήριξη του και την εμπιστοσύνη που μου έδειξε στην διαδικασία επιλογής του θέματος. Ευχαριστώ επίσης θερμά και τον συνεπιβλέποντα καθηγητή κ. Θ. Μπαμπάλη που με τίμησε με τη συμμετοχή του στην τριμελή επιτροπή.

Θα ήθελα να πω ακόμα ένα μεγάλο ευχαριστώ στους θερινούς συνταξιδευτές μου τα τελευταία χρόνια, στα μέλη της μεγάλης οικογένειας των Κατασκηνώσεων «Χαρούμενα Παιδιά – Χαρούμενα Νιάτα», για όλα τα όμορφα που έχουμε ζήσει μαζί και για όλα τα όμορφα που θα έρθουν.

Πάνω απ' όλα, θα ήθελα να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου στους γονείς μου, Άγγελο και Φιλιώ, που είναι πάντα δίπλα μου, σε κάθε βήμα, σε κάθε επιτυχία, σε κάθε δυσκολία, που με στηρίζουν με κάθε τρόπο και που χωρίς την έμπρακτη συμπαράστασή τους, η συμμετοχή μου στο συγκεκριμένο μεταπτυχιακό πρόγραμμα θα ήταν ανέφικτη.

Κατερίνα Τσιαπάρα

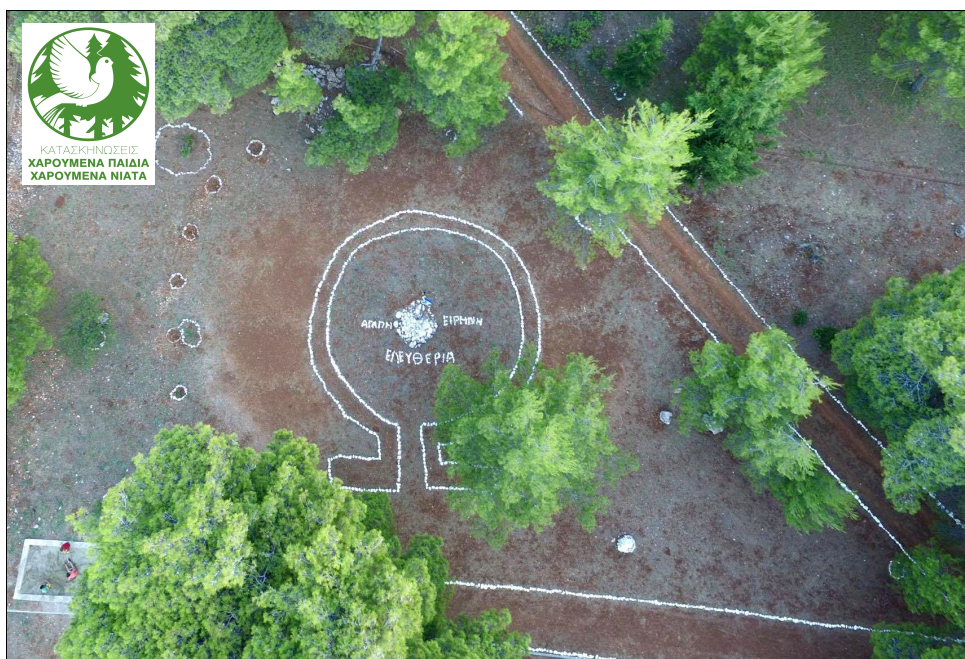
Αντί προλόγου

πατέρας Γεώργιος Πυρουνάκης
(1910 – 1988)

Ο π. Γεώργιος Πυρουνάκης με εργαζόμενους νέους της εποχής.

Η Κατασκήνωση «Χαρούμενα Παιδιά – Χαρούμενα Νιάτα» από ψηλά.
«Αγάπη – Ειρήνη - Ελευθερία»

Η Κατασκήνωση «Χαρούμενα Παιδιά – Χαρούμενα Νιάτα».

Κατασκήνωση «Χαρούμενα Παιδιά – Χαρούμενα Νιάτα»:
το βράδυ λίγο πριν η Κατασκήνωση κοιμηθεί.

Κατασκήνωση «Χαρούμενα Παιδιά – Χαρούμενα Νιάτα»:

όλοι οι «δρόμοι» και οι χώροι της Κατασκήνωσης έχουν το δικό τους όνομα:
οδός αγάπης, οδός αλληλεγγύης, οδός ειρήνης, οδός ελευθερίας, πλατεία λαών, πλατεία χαράς...

Η τελευταία μέρα στο βουνό. Όλοι μαζί, παιδιά και εθελοντές, αγκαλιασμένοι σφιχτά σε κύκλο, λίγο πριν τον αποχωρισμό. Κατασκηνώσεις «Χαρούμενα Παιδιά – Χαρούμενα Νιάτα» – Όρος Πατέρας

Η - παραδοσιακή - ομαδική φωτογραφία των εθελοντών,
το τελευταίο Σάββατο της κατασκηνωτικής περιόδου.

Κατασκηνώσεις «Χαρούμενα Παιδιά – Χαρούμενα Νιάτα» – Όρος Πατέρας, Ιούλιος 2015

Πίνακας Συντομεύσεων – Ακρωνύμια

ACA	American Camp Association
ΕΦΕΚ	Ένωση Φορέων Ελληνικών Κατασκηνώσεων
ICF	International Camping Fellowship
ΠΕΛΚ	Πανελλήνια Ένωση Λειτουργών Κατασκηνώσεων
ΠΙΚΠΑ	Πατριωτικό Ίδρυμα Κοινωνικής Πρόνοιας και Αντίληψης
ΧΑΝ	Χριστιανική Αδελφότητα Νέων
Δ.Σ.	Διοικητικό Συμβούλιο
Υ.Α.	Υπουργική Απόφαση

Περιεχόμενα

Περίληψη	13
Εισαγωγή	15
Σκοπός, δομή & Μεθοδολογία	16
Α' ΜΕΡΟΣ: Το κοινωνικό έργο, η λειτουργία και οι κοινωνικο – ιστορικές καταβολές των παιδικών κατασκηνοτικών δομών	
Κεφάλαιο Πρώτο: Εννοιολογική προσέγγιση του όρου «Κατασκήνωση».....	20
1.1 Τι είναι κατασκήνωση;	20
1.2 Τι είναι παιδική κατασκήνωση;	21
Κεφάλαιο Δεύτερο: Η ιστορική εξέλιξη του κατασκηνοτικού θεσμού	23
2.1 Η ιστορική εξέλιξη του κατασκηνοτικού θεσμού στον διεθνή χώρο (19ος – 20ος αιώνας)	23
2.2 Η ιστορική εξέλιξη του κατασκηνοτικού θεσμού στην Ελλάδα (19ος – 20ος αιώνας)	27
2.3 Η Διεθνής Ένωση Κατασκηνώσεων (International Camping Fellowship – ICF)	29
2.4 Η Ένωση Φορέων Ελληνικών Κατασκηνώσεων (ΕΦΕΚ)	30
Κεφάλαιο Τρίτο: Είδη οργανωμένων κατασκηνώσεων – Κριτήρια διάκρισης παιδικών κατασκηνώσεων	31
3.1 Παιδικές κατασκηνώσεις	32
Κεφάλαιο Τέταρτο: Νομικό καθεστώς ίδρυσης & λειτουργίας παιδικών εξοχών και κατασκηνώσεων	39

4.1 Το Νομοθετικό Πλαίσιο	39
4.2 Ίδρυση & λειτουργία παιδικών εξοχών και παιδικών κατασκηνώσεων	41
4.2.1 Άδεια Ίδρυσης Παιδικής Εξοχής	42
4.2.2 Άδεια λειτουργίας Παιδικής Εξοχής	46
4.2.3 Έλεγχος & Εποπτεία των Εξοχών που βρίσκονται σε λειτουργία	49
4.3 Η χρηματοδότηση των παιδικών Κατασκηνώσεων	50
4.4 Η εξέλιξη των νομοθετικών ρυθμίσεων από το 1989 έως σήμερα	51
Κεφάλαιο Πέμπτο: Οργάνωση & Διοίκηση παιδικής κατασκήνωσης	56
5.1 Οργανόγραμμα Παιδικής Κατασκήνωσης: Ιεράρχηση ρόλων	57
5.2 Καθήκοντα Στελεχών: Αρχηγός, Κοινοτάρχης/ισσα, Ομαδάρχης/ισσα	60
5.2.1 Καθήκοντα Αρχηγού	60
5.2.2 Καθήκοντα Κοινοτάρχη/ισσας	63
5.2.3 Καθήκοντα Ομαδάρχη/ισσας	65
5.3 Η έννοια του «Ηγέτη» στην παιδική κατασκήνωση	66
5.4 Τα στελέχη της παιδικής κατασκήνωσης	69
5.4.1 Χώροι προέλευσης στελεχών	70
5.4.2 Σχολές Στελεχών παιδικής κατασκήνωσης – Παιδαγωγική Επιμόρφωση Στελεχών	71
Κεφάλαιο Έκτο: Τα στοιχεία λειτουργίας της παιδικής κατασκήνωσης	75
6.1 Η έννοια της ομάδας στην παιδική κατασκήνωση	76
6.2 Το ημερήσιο κατασκηνωτικό Πρόγραμμα	78

6.3 Πειθαρχία & Κατασκήνωση	80
6.3.1 Διαχείριση & επίλυση συγκρούσεων	82
6.3.2 Ενθάρρυνση	83
6.3.3 Έπαινος	85
6.3.4 Προβλήματα συμπεριφοράς, Παραβατικότητα, Ποινή & Κατασκήνωση	85
6.4 Οι στόχοι της παιδικής κατασκήνωσης	86
Κεφάλαιο Έβδομο: Ο ρόλος & τα οφέλη μιας σύγχρονης παιδικής κατασκήνωσης	89
7.1 Κοινωνικοποίηση, ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων και κατασκήνωση	
7.1.2 Κοινωνικές Δεξιότητες	
7.2 Συναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού και κατασκήνωση	92
7.2.1 Συναισθήματα	92
7.2.2 Η Αναπτυξιακή Πορεία των συναισθημάτων κατά την παιδική ηλικία και εφηβική ηλικία ..	95
7.2.3 Συναισθήματα και κατασκήνωση	96
7.3 Τα οφέλη της κατασκηνωτικής ζωής: Έρευνες & πορίσματα	97
Β' ΜΕΡΟΣ: Μελέτη περίπτωσης των κατασκηνώσεων “Χαρούμενα Παιδιά – Χαρούμενα Νιάτα”	
Κεφάλαιο Όγδοο: Ο εμπνευστής και ιδρυτής των Κατασκηνώσεων «Χαρούμενα Παιδιά – Χαρούμενα Νιάτα», πατήρ Γεώργιος Πυρουνάκης	102
Κεφάλαιο Ένατο: Οργάνωση & Διοίκηση των Κατασκηνώσεων «Χαρούμενα Παιδιά – Χαρούμενα Νιάτα»	107
9.1 Σκοπός και χαρακτήρας	109
9.2 Τα Μέλη του Σωματείου	110
9.3 Το Διοικητικό Συμβούλιο	111

9.4 Η Γενική Συνέλευση	114
9.5 Οι Οικονομικοί Πόροι	115
9.6 Το Οργανόγραμμα των Κατασκηνώσεων «Χαρούμενα Παιδιά – Χαρούμενα Νιάτα»: Ιεράρχηση ρόλων και καθήκοντα	118
9.7 Εθελοντές – Στελέχη Κατασκήνωσης: Χώροι Προέλευσης & Επιμόρφωση	132
Κεφάλαιο Δέκατο: Η λειτουργία των Κατασκηνώσεων «Χαρούμενα Παιδιά – Χαρούμενα Νιάτα»	138
10.1 Το ημερήσιο Πρόγραμμα	139
10.1.1 Πρωινό ξύπνημα – πρωινή συγκέντρωση – ώρα εργασίας	140
10.1.2 Χειροτεχνία & Όμιλοι	142
10.1.3 Ώρα Ομάδων - «Συμβόλαιο» - Κραυγή	146
10.1.4 Αθλητισμός	149
10.1.5 Ελεύθερη ώρα – Αθλητισμός Στελεχών	151
10.1.6 Ατομική – Ομαδική Καθαριότητα – Επιθεώρηση	151
10.1.7 Ψυχαγωγία – Βραδυνή Προσευχή – Κλείσιμο της ημέρας	152
Κεφάλαιο Ενδέκατο: Ποιότητα Υπηρεσιών & Ασφάλεια	158
11.1 Αιτήσεις & Καρτέλες στοιχείων	158
11.2 Αξιολόγηση Σεμιναρίων & Εθελοντικής Δράσης	159
Γ' ΜΕΡΟΣ: Η Κατασκήνωση μέσα από τα μάτια των κατασκηνοτών της.	
Τι είναι για μένα η Κατασκήνωση;	163
«Κάποτε... Η Κατασκήνωση στα χρόνια του '50»	164

«Η κατασκήνωση... σήμερα»	169
Συμπεράσματα	171
Επίλογος	173
Προτάσεις για επόμενες έρευνες	174
Παράρτημα Ι	175
Παράρτημα ΙΙ	179
Παράρτημα ΙΙΙ	171
Παράρτημα ΙV	184
Βιβλιογραφία	186

Περίληψη

Η παρούσα εργασία αποτελεί τη μελέτη του κοινωνικού έργου, της λειτουργίας και των κοινωνικό – ιστορικών καταβολών των παιδικών κατασκηνοτικών δομών σε διεθνές και εθνικό επίπεδο. Αντικείμενο της εργασίας είναι αρχικά, η καταγραφή της ιστορικής διαδρομής των παιδικών κατασκηνώσεων, η γέννηση και η εξέλιξη τους στο διεθνή χώρο και κατ' επέκταση στην Ελλάδα. Έπειτα, η μελέτη του τρόπου λειτουργίας των παιδικών κατασκηνοτικών δομών βάσει των διατάξεων που ορίζει ο νόμος, όπως και το κοινωνικό αλλά και παιδαγωγικό έργο το οποίο αυτές παρέχουν. Στο δεύτερο μέρος της εργασίας μελετάται η περίπτωση των Κατασκηνώσεων «Χαρούμενα Παιδιά – Χαρούμενα Νιάτα», μιας μη κυβερνητικής, μη κερδοσκοπικής οργάνωσης εθελοντών, με σπουδαία ιστορία και σημαντικό κοινωνικό έργο, το οποίο ξεκίνησε από τον π. Γεώργιο Πυρουνάκη το 1929 και συνεχίζεται αδιάκοπα έως σήμερα. Το παιδί, ενταγμένο στις κοινωνικές αλλά και στις οικονομικές συνθήκες της κάθε εποχής, αποτελεί φορέα στοιχείων κοινωνικής διάστασης και κοινωνικών αλλαγών. Το παιδί αποτελεί το παρόν και το μέλλον κάθε κοινωνίας. Οι επιδράσεις που δέχεται είναι ασταμάτητες, καθώς κάθε χώρος που το φιλοξενεί, πέραν της οικογένειας, αποτελεί αγωγό κοινωνικοποίησης και όργανο διάπλασης της προσωπικότητας του και της συμπεριφοράς του. Η κατασκήνωση μπορεί να λειτουργήσει σαν εργαλείο που συμβάλλει στην ανάπτυξη του παιδιού, σωματική, πνευματική, συναισθηματική και κοινωνική. Η κατασκήνωση, ανάλογα με το τι επιτάσσουν κάθε φορά οι συνθήκες της εκάστοτε εποχής, μπορεί να παρέχει στο παιδί εφόδια ζωής. Η κατασκήνωση αποτελεί μια μικρογραφία της κοινωνίας, πλασμένη όμως για τα παιδιά, ιδανική και ουτοπική, στρέφεται γύρω από τις μεγάλες αξίες και τα μεγάλα ιδανικά και αξίζει να μελετηθεί περαιτέρω από τις κοινωνικές επιστήμες.

Θεματική περιοχή: Κατασκήνωση, Παιδική ηλικία.

Λέξεις κλειδιά και φράσεις: Κατασκηνοτικός θεσμός, Νομικό Καθεστώς Παιδικών Κατασκηνοτικών Δομών, Δικαιώματα του Παιδιού, Ομάδα, Αναψυχή.

Abstract

This present work is the study of the social work, the function and the social – historical origins of children's camp structures at an international and national level. To begin with, the subject of this work is to record the history of children's camps, their "birth" and development in the international arena, hence and therefore in Greece. Then, comes the study of the way children's camps operate according to the provisions of law, as well as the social and educational work are provided. In the second part of the thesis the case of “Happy Children – Happy Youth” is studied, a volunteer, non – governmental, non – profit organization of great history and significant social work, founded by the priest, George Pyroynakis in 1929, which continues to exist to this day. The child, intergrated into the social and economic conditions of each era, is a vector of elements of social dimension and social changes. The child is the present and the future of every society. The influences that the child receives are continuous, since every environment that hosts the child, apart from the family, is a “conductor” of socialization and a "tool" for the formation of their personality and behavior. The camp can serve as a “tool” that contributes to the child's physical, spiritual, emotional and social development. The camp, depending on the social circumstances can provide the child with life qualifications. The camp is a mimiature of society, made only for children, ideal and utopian, it is centered around great values and great ideas and deserves to be further studied by the social sciences.

Subject area: Camp, Childhood.

Key words and phrases: Camp Institution, Children's Rights, Recreation.

Εισαγωγή

*«Όταν αγαπάς το παιδί σου ζεις κατά φύσιν,
όταν αγαπάς το παιδί του άλλου ζεις κατά Θεόν.»*

Η κοινωνιολογική έρευνα αποτελεί μία ιδιαίτερα σύνθετη και πολύπλοκη διαδικασία. Σκοπός της πρέπει να είναι η ανακάλυψη και η διερεύνηση των γενικών κανόνων που διέπουν την καθημερινή ζωή των ανθρώπων καθώς και των εφοδίων που αυτοί φέρουν και ανταλλάσσουν, μέσω των οποίων κατασκευάζεται η δεδομένη καθημερινή τους πραγματικότητα. (Κυριαζή, 2003: 33 - 36) Μια τέτοιου είδους πραγματικότητα, με καθορισμένο χρόνο ύπαρξης όμως, που κατασκευάζεται με βάση κυρίαρχες ανθρωπιστικές αξίες και οικολογικές αρχές, προσανατολισμένη και εστιασμένη στην προστασία και στην διαφύλαξη των Δικαιωμάτων του Παιδιού, είναι η παιδική κατασκήνωση. Η συμβίωση δηλαδή μιας ομάδας ανθρώπων στην ύπαιθρο, σε μια ιδιότυπη κοινωνία, μικρογραφία της πραγματικής, που λειτουργεί κάτω από ορισμένες συνθήκες και συγκεκριμένο πλαίσιο και που στοχεύει στην βελτίωση της ζωής και στην υγιή ανάπτυξη της προσωπικότητας των ανήλικων μελών της και γιατί όχι, ταυτόχρονα, και των μεγαλύτερων μελών της.

Η κατασκήνωση προσφέρει στο παιδί ό,τι δεν είναι σε θέση να προσφέρει η οικογένεια και το σχολείο, προσφέρει εμπειρίες που συντελούν στην σωματική, πνευματική, συναισθηματική, και κοινωνική ανάπτυξη του, ενώ μέσα από τους σκοπούς και τις επιδιώξεις της χαρίζει, ακατάπαυστα, πολύτιμα μαθήματα και δίνει εμπειρίες κοινωνικότητας, ευρύτερης σημασίας και μεγάλης σπουδαιότητας για την ζωή (Παπασωτηρίου, 1996: 309).

Στην παρούσα εργασία θα μελετηθεί και θα αναλυθεί η ιστορική διαδρομή αυτών των «θερινών κοινωνιών», ο τρόπος λειτουργίας τους όπως και το κοινωνικό έργο που αυτές προσφέρουν. Κατόπιν, μέσα από το παράδειγμα των Κατασκηνώσεων «Χαρούμενα Παιδιά – Χαρούμενα Νιάτα», μιας μη κυβερνητικής, μη κερδοσκοπικής οργάνωσης, που απαρτίζεται αποκλειστικά και μόνο από εθελοντές, θα εξετασθεί στην πράξη ο τρόπος οργάνωσης, διοίκησης και λειτουργίας της συγκεκριμένης παιδικής κατασκηνωτικής δομής, το έργο της οποίας ξεκινά από την αγάπη, την προσφορά και την αλληλεγγύη, και πάλι εκεί καταλήγει.

Σκοπός, δομή & μεθοδολογία

Το αντικείμενο της έρευνας οριοθετείται ειδικότερα από το θέμα της συγκεκριμένης διπλωματικής εργασίας με τίτλο: «Το κοινωνικό έργο, η λειτουργία και οι κοινωνικο – ιστορικές καταβολές των παιδικών κατασκηνωτικών δομών: Μελέτη περίπτωσης των Κατασκηνώσεων «Χαρούμενα Παιδιά – Χαρούμενα Νιάτα» . Σκοπός της εργασίας είναι, τόσο η καταγραφή και ανάλυση των ιστορικών στοιχείων από την γέννηση του κατασκηνωτικού θεσμού έως σήμερα, όσο και η εξέταση του τρόπου λειτουργίας των παιδικών κατασκηνωτικών δομών και του κοινωνικού έργου το οποίο αυτές προσφέρουν. Η έρευνα αυτή πραγματοποιείται και ολοκληρώνεται μέσα από την μελέτη περίπτωσης των κατασκηνώσεων “Χαρούμενα Παιδιά – Χαρούμενα Νιάτα”».

Η μεθοδολογία που χρησιμοποιείται στην παρούσα εργασία είναι συνδυαστική. Στο πρώτο μέρος της εργασίας, στο θεωρητικό κομμάτι της, χρησιμοποιείται η βιβλιογραφική ανασκόπηση, της διεθνούς και ελληνικής βιβλιογραφίας και αρθρογραφίας, η μελέτη του νομοθετικού πλαισίου για την ίδρυση και λειτουργία παιδικής κατασκήνωσης και η ιστορική ανάλυση των δεδομένων. Η βιβλιογραφική ανασκόπηση συμβάλλει στην τεκμηρίωση της εργασίας και προσδίδει επιστημονικό χαρακτήρα στο περιεχόμενο της, απαντώντας στα ερωτήματα τι είναι κατασκήνωση, τι είναι παιδική κατασκήνωση και πως αυτή οργανώνεται και λειτουργεί. Η ιστορική έρευνα επιδιώκει μια ερμηνευτική σύνθεση και προσέγγιση των παραπάνω στοιχείων, ερευνώντας τα στάδια εξέλιξης του κατασκηνωτικού θεσμού και των παιδικών κατασκηνωτικών δομών σε παγκόσμιο επίπεδο. Η ιστορική έρευνα συγκροτείται στο πλαίσιο της ιστορικής γνώσης, της επιστημονικής γνώσης του ανθρώπινου παρελθόντος και στηρίζεται στην ορθολογική προσέγγιση για να αποκαλύψει την ιστορική αλήθεια (Μπαμπούνης, 2013: 17).

Το δεύτερο μέρος της εργασίας αποτελείται από μία μελέτη περίπτωσης, η οποία ακολουθώντας την συγκεκριμένη ποιοτική μεθοδολογική προσέγγιση, χρησιμοποιεί ως ερευνητικό παράδειγμα το έργο που πραγματοποιεί η μη κυβερνητική, μη κερδοσκοπική, οργάνωση εθελοντών των Κατασκηνώσεων «Χαρούμενα Παιδιά – Χαρούμενα Νιάτα». Σκοπός του δεύτερου μέρους της εργασίας δεν είναι η εξαγωγή καθολικών και γενικευμένων συμπερασμάτων, αλλά η παρατήρηση, η περιγραφή και η κατανόηση της ιστορίας, του τρόπου οργάνωσης, της λειτουργίας και του κοινωνικού έργου που προσφέρει η συγκεκριμένη εθελοντική οργάνωση. Ως εκ τούτου, στόχος της ερευνήτριας είναι η προσέγγιση των κοινωνικών φαινομένων μέσω των πραγματικών ανθρώπινων πράξεων και διαδρομών στο χρόνο, από την στιγμή δημιουργίας των Κατασκηνώσεων έως σήμερα.

Ο τρόπος με τον οποίο πραγματώνεται και επιτυγχάνεται η συγκεκριμένη διαδικασία, στηρίζεται αρχικά στον άξονα της προσωπικής εμπειρίας, παρατήρησης και ερμηνείας, καθ' ότι η ερευνήτρια προσφέρει εθελοντικό έργο στις Κατασκηνώσεις «Χαρούμενα Παιδιά – Χαρούμενα Νιάτα» τα τελευταία 5 χρόνια. Η άντληση των στοιχείων και η συλλογή των δεδομένων, όπου αφορούν στην δημιουργία, την ιστορία, την οργάνωση, την δομή, την λειτουργία, τις αρχές και τους σκοπούς των Κατασκηνώσεων πραγματοποιήθηκε από την βιβλιογραφική ανασκόπηση, την ανάλυση του Καταστατικού του Σωματείου και των αντίστοιχων εγγράφων, την συλλογή πληροφοριών, υλικού και συνεντεύξεων από το περιοδικό της Κατασκήνωσης «Θρόισμα», από υλικό προσωπικού αρχείου, και από την προσωπική επαφή και συνεργασία με μέλη του Δ.Σ., τον Διευθυντή, κο Πέτρο Καλλίτση και την Παιδαγωγό των Κατασκηνώσεων, κα Μαρία Σπάτουλα.

Στο πρώτο κεφάλαιο της εργασίας πραγματοποιείται η εννοιολογική και ερμηνευτική προσέγγιση του όρου Κατασκήνωση και ειδικότερα του όρου Παιδική Κατασκήνωση.

Στο δεύτερο κεφάλαιο πραγματοποιείται η ιστορική ανασκόπηση της εξέλιξης του κατασκηνωτικού θεσμού στον διεθνή χώρο και στην Ελλάδα, τον 19ο και 20ο αιώνα.

Το τρίτο κεφάλαιο αφορά στα είδη των οργανωμένων Κατασκηνώσεων, όπως και στην διάκριση και στα κριτήρια αυτής, των παιδικών κατασκηνωτικών δομών.

Στο τέταρτο κεφάλαιο αναλύεται το νομικό καθεστώς ίδρυσης & λειτουργίας παιδικών εξοχών και κατασκηνώσεων, σχετικά με το αντίστοιχο νομοθετικό πλαίσιο και την εξέλιξη του, την άδεια ίδρυσης και λειτουργίας παιδικών εξοχών και κατασκηνώσεων, όπως και τις διαδικασίες ελέγχου, εποπτείας και χρηματοδότησης των Εξοχών που βρίσκονται σήμερα σε λειτουργία.

Στο πέμπτο κεφάλαιο της εργασίας γίνεται λόγος για τον τρόπο οργάνωσης και διοίκησης της παιδικής κατασκήνωσης, τους ρόλους των στελεχών, τα καθήκοντα τους, τους χώρους προέλευσης τους και τις διαδικασίες κατάρτισης και εκπαίδευσης τους κατά την προετοιμασία της εκάστοτε κατασκηνωτικής περιόδου.

Στο έκτο κεφάλαιο αναλύονται τα επιμέρους στοιχεία λειτουργίας της παιδικής κατασκήνωσης, όπως η έννοια της ομάδας, το ημερήσιο πρόγραμμα και όλες οι δραστηριότητες που το απαρτίζουν αλλά και η παιδαγωγική και επιστημονική προσέγγιση εννοιών όπως η πειθαρχία, η ενθάρρυνση, ο έπαινος, η παραβατικότητα. Τέλος επεξηγούνται οι στόχοι των παιδικών κατασκηνωτικών δομών.

Στο έβδομο κεφάλαιο της εργασίας μελετάται ο ρόλος και τα οφέλη μιας σύγχρονης παιδικής κατασκήνωσης στην διαδικασία κοινωνικοποίησης και στην ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων αλλά και σε επίπεδο συναισθηματικής ανάπτυξης του παιδιού. Τέλος, παρατίθενται έρευνες και τα αντίστοιχα πορίσματα, που αφορούν στις ευεργετικές και θετικές συνέπειες της κατασκηνωτικής ζωής στο παιδί.

Στο δεύτερο μέρος της εργασίας εξετάζεται η περίπτωση των κατασκηνώσεων «Χαρούμενα Παιδιά – Χαρούμενα Νιάτα». Το όγδοο κεφάλαιο της εργασίας αφιερώνεται στον εμπνευστή και ιδρυτή των Κατασκηνώσεων, πατήρ Γεώργιο Πυρουνάκη και το κοινωνικό του έργο.

Το ένατο κεφάλαιο αφορά στην οργάνωση και την διοίκηση των Κατασκηνώσεων «Χαρούμενα Παιδιά – Χαρούμενα Νιάτα», συγκεκριμένα στον σκοπό και τον χαρακτήρα του Σωματείου, στα μέλη που το απαρτίζουν, στους οικονομικούς πόρους, στους ρόλους και τα καθήκοντα των εθελοντών – στελεχών της Κατασκήνωσης, όπως και στις διαδικασίες εκπαίδευσης και προετοιμασίας τους για την κατασκηνωτική περίοδο.

Στο δέκατο κεφάλαιο γίνεται αναλυτική και εκτενής περιγραφή στην λειτουργία των Κατασκηνώσεων και συγκεκριμένα στο ημερήσιο πρόγραμμα και όλες τις δραστηριότητες του.

Το δεύτερο μέρος της εργασίας ολοκληρώνεται με το ενδέκατο κεφάλαιο, το οποίο αφορά στην ποιότητα των υπηρεσιών που προσφέρουν οι Κατασκηνώσεις όπως και σε ζητήματα ασφάλειας και πιστοποίησης.

Η ερευνητική εργασία ολοκληρώνεται με το τρίτο μέρος το οποίο αποτελεί ένα μικρό «οδοιπορικό» μέσα από μαρτυρίες και λόγια παιδιών - κατασκηνωτών, παλαιότερων και νεότερων, οι οποίοι, με τον δικό του τρόπο ο καθένας, απαντούν στο ερώτημα «Τι είναι για μένα η Κατασκήνωση;».

Τέλος, παρατίθενται τα γενικά συμπεράσματα και η βιβλιογραφία που χρησιμοποιήθηκε.

Α' ΜΕΡΟΣ

**Το κοινωνικό έργο, η λειτουργία και οι κοινωνικο –
ιστορικές καταβολές των παιδικών κατασκηνωτικών
δομών.**

«...είκοσι έξι άνθρωποι για να ζήσουν στο βουνό, πρέπει όλα να τα κάμουν με τα χέρια τους.

Να ψήνουν το ψωμί, να κουβαλούν το νερό, να βράζουν το φαΐ.

Είστε είκοσι έξι συγγάτοικοι, που πρέπει να ζήσετε μαζί στο ίδιο μέρος.

Έχετε τις ίδιες δυσκολίες και τις ίδιες ωφέλειες.

Κάντε λοιπόν μια κοινότητα...»

Ζαχαρίας Παπαντωνίου, Τα ψηλά Βουνά

Κεφάλαιο Πρώτο:

Εννοιολογική προσέγγιση του όρου «Κατασκήνωση»

Η λέξη κατασκήνωση, προερχόμενη από το ρήμα σκηνέω – ὤ, της αρχαίας ελληνικής γλώσσας, παραπέμπει στην προσωρινή παραμονή εντός σκηνής σε υπαίθριο χώρο, καθώς και στην ομαδική διαβίωση στην ύπαιθρο. Συχνά χρησιμοποιείται και ο αγγλικός όρος, camp. Ο όρος «κατασκήνωση» έχει συνδεθεί κατά κύριο λόγο με την παιδική¹ και εφηβική ηλικία και τις καλοκαιρινές διακοπές. Η κατασκήνωση μπορεί να αποτελέσει μια εμπειρία – σταθμό στην ζωή του παιδιού η οποία θα συμπορεύεται νοσταλγικά και ρομαντικά μαζί του μέχρι την ενηλικίωση αλλά και στην πορεία της μετέπειτα ενήλικης ζωής του. Το σημαντικότερο όμως, είναι το γεγονός ότι η κατασκηνοτική εμπειρία έχει αποδειχθεί πως βοηθά ουσιαστικά στην κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού και κατ' επέκταση στην βελτίωση της ίδιας της κοινωνίας (Miller, 1997 όπως παραπέμπεται στο Ιωαννίδου, 2015: 15).

1.1 Τι είναι κατασκήνωση;

Οι ερευνητές κατά καιρούς έχουν αποδώσει ποικίλους ορισμούς με σκοπό την εννοιολογική προσέγγιση του όρου «κατασκήνωση» και ειδικότερα του όρου «παιδική κατασκήνωση» :

- Σύμφωνα με την Αμερικανική Ένωση Κατασκηνώσεων (ACA), ως κατασκήνωση ορίζεται «μια διαρκής εμπειρία, η οποία εξασφαλίζει μια δημιουργική, ψυχαγωγική και εκπαιδευτική ευκαιρία, μέσω της ομαδικής διαβίωσης στην ύπαιθρο. Χρησιμοποιεί εκπαιδευμένα ηγετικά στελέχη και τις πηγές του φυσικού περιβάλλοντος προκειμένου να συμβάλλει στην ψυχοσυναισθηματική, σωματική, κοινωνική και πνευματική ανάπτυξη του κάθε κατασκηνοτή». Οι τρεις βασικοί πυλώνες πάνω στους οποίους στηρίζεται ολόκληρη η κατασκηνοτική εμπειρία είναι αρχικά η ανθρώπινη επαφή με την φύση, έπειτα η αυθεντική σύνδεση του ατόμου με την ανθρωπιστική φύση του και τέλος οι δραστηριότητες που πηγάζουν από την σύνδεση αυτή. (American Camp Association, 2007)

---

¹ Η παιδική ηλικία δεν αναφέρεται σε ένα άτομο ή σε ένα παιδί, αλλά εστιάζεται στη γενική κατάσταση του να είσαι παιδί. Αποτελεί έννοια και κατηγορία που παίρνει και κατέχει διαφορετική θέση και ρόλους ανάλογα με την εποχή, την κοινωνία, το φύλο, την κοινωνική τάξη, τη φυλετική εθνότητα ή τη θρησκευτική ομάδα στην οποία ανήκει το υποκείμενο που εξετάζουμε κάθε φορά, συγκροτώντας μια από τις πιο σημαντικές μεταβλητές της κοινωνικής ανάλυσης. (Δασκαλάκης, 2013)

- «Η κατασκήνωση δεν είναι απλώς ένας τόπος. Δεν αντιστοιχεί μόνο σε δέκα ή περισσότερες μέρες. Δεν είναι μόνο τα πρόσωπα. Είναι τρόπος ζωής, είναι μια δυνατότητα κοινής ζωής, μια μορφή αντίστασης και ανακάλυψης του εαυτού». (Μαρκαντώνη, Γκούνη & Ζαμπέλη, 2005 όπως παραπέμπεται στο, Ιωαννίδου, 2015: 15)
- «Οι χώροι οργανωμένης κατασκήνωσης (camping) είναι υπαίθριοι χώροι στους οποίους παρέχεται η δυνατότητα διαμονής, σιτίσεως και αναψυχής τουριστών είτε αυτοί διαθέτουν δικά τους μέσα μεταφοράς και διανυκτέρευσης, δηλαδή σκηνές, τροχόσπιτα και αυτοκινούμενα είτε όχι». (Μέντης & Μυλωνόπουλος, 2005 όπως παραπέμπεται στο, Ιωαννίδου, 2015: 15)
- «Στους τουριστικούς χώρους κατασκήνωσης περιλαμβάνονται συλλογικές εγκαταστάσεις σε περιορισμένους χώρους, για αντίσκηνα, ρυμουλκούμενα τροχόσπιτα, ρυμούλκες και αυτοκινούμενα τροχόσπιτα. Όλα έχουν κοινή διαχείριση και παρέχουν ορισμένες τουριστικές υπηρεσίες (καταστήματα, πληροφορίες και ψυχαγωγικές δραστηριότητες). [...] Στα κάμπινγκ εργασίας και διακοπών περιλαμβάνονται τα κάμπινγκ που παρέχουν κατάλυμα για δραστηριότητες διακοπών, όπως τα κάμπινγκ για γεωργική, αρχαιολογική και οικολογική εργασία, τα κάμπινγκ διακοπών, οι κατασκηνώσεις προσκόπων, τα ορεινά καταφύγια, τα εξοχικά περίπτερα και άλλες παρόμοιες εγκαταστάσεις.

Στην ομάδα αυτή μπορούν να περιλαμβάνονται επίσης οι παιδικές κατασκηνώσεις, τα καταλύματα σε σχολές ιστιοπλοΐας και ιππασίας και άλλα αθλητικά κέντρα (που δεν παρέχουν ξενοδοχειακές υπηρεσίες).» (Απόφαση 99/35/EK της Επιτροπής της 9ης Δεκεμβρίου 1998 για τις διαδικασίες εφαρμογής της οδηγίας 95/57/EK του Συμβουλίου σχετικά με την συλλογή στατιστικών στοιχείων στον τομέα του τουρισμού.)

1.2 Τι είναι παιδική κατασκήνωση;

- «Κατ' αρχάς, η θερινή παιδική κατασκήνωση αποτελούσε μέρος του κινήματος αναψυχής ενώ έπειτα μετατράπηκε σε κυρίαρχη πολιτιστική τάση. Σήμερα αποτελεί πλέον μέρος των αξιών της κοινωνίας μας, αλλά και κομμάτι της σύγχρονης βιομηχανίας. Η σύγχρονη κατασκήνωση προσφέρει αναπτυξιακές ευκαιρίες και δραστηριότητες. Είναι ένα βιωματικό μαθησιακό περιβάλλον που συμπληρώνει την εκπαίδευση. Η δύναμη της κατασκηνωτικής

εμπειρίας συμβάλλει στην καλύτερη αξιοποίηση των δυνατοτήτων και των θετικών, διαβίου, συνηθειών ευεξίας, υποστηρίζοντας τη δημιουργία υγείων παραγωγικών πολιτών που θα ευημερούν». (Smith, 2010)

- «Η παιδική κατασκήνωση είναι ένα φυσικό περιβάλλον γεμάτο από θετικά πρότυπα, προκλήσεις και ευκαιρίες με σκοπό την ενίσχυση της φιλίας, της κοινωνικότητας και της συνεργασίας. Είναι το ιδανικό μέρος, πέρα από τα όρια του σπιτιού και της οικογένειας, μια μικρογραφία της κοινωνίας που μπορεί να μετατρέψει την κατασκηνωτική εμπειρία σε ορόσημο της παιδικής ηλικίας, μια εξάσκηση απόκτησης γνώσης των δυνατοτήτων της ζωής». (Hallowell, 2009)
- «Κατασκήνωση είναι ο χώρος όπου τα παιδιά είναι απαλλαγμένα από τις περισσότερες αρνητικές δυνάμεις του πολιτισμού». (Coleman, 2009)
- «Η θερινή κατασκήνωση είναι ένα μάθημα ζωής, ένα σκαλοπάτι για τον αυτοπροσδιορισμό που είναι ιδιαίτερα σημαντικός για την προσωπική ανάπτυξη και την πορεία προς την ενηλικίωση». (Wallace & Seifer, 2009)
- «Κατασκήνωση είναι ο χώρος που διδάσκει αξίες, έχει συγκεκριμένα χαρακτηριστικά και χρησιμοποιεί εργαλεία. Κι αν ακόμη στέλνει μηνύματα ακούσια και αυτά λαμβάνονται επιπόλαια ή ασυνείδητα, προωθεί την κοινωνική και ηθική ανάπτυξη της νεολαίας». (Kohn, 2003: 24)
- «Οι κατασκηνώσεις δεν αποτελούν μόνο χώρους διασκέδασης των παιδιών κατά τη διάρκεια των καλοκαιρινών τους διακοπών. Παίζουν το ρόλο βιώσιμων εναλλακτικών μοντέλων μάθησης». (O'Donnell, 2002 όπως παραπέμπεται στο Ιωαννίδου, 2015: 16)
- «Οι παιδικές κατασκηνώσεις είναι ένα δώρο στον κόσμο, είναι οι χώροι που δεν φτιάχτηκαν μόνο για να δώσουν στα παιδιά έναν καλό κόσμο, αλλά για να δώσουν στον κόσμο καλά παιδιά, κάτι που αποτελεί αναγκαιότητα σε όλο τον κόσμο». (Thurber, 2002 όπως παραπέμπεται στο Ιωαννίδου, 2015: 16)

Από τους παραπάνω ορισμούς διαπιστώνουμε πως παρά τις πολλές διαφορετικές προσεγγίσεις σχετικά με τον χαρακτήρα και τον σκοπό της κατασκήνωσης γενικότερα, και της παιδικής κατασκήνωσης ειδικότερα, οι ερευνητές συγκλίνουν και συμφωνούν σε ορισμένα βασικά στοιχεία που απαρτίζουν την έννοια του όρου. Αρχικά, κυρίαρχο ρόλο κατέχει η ζωή στην ύπαιθρο και η επαφή με την φύση όπως και η συμβίωση με άλλα άτομα.

Η κατασκήνωση δεν αποτελεί απλά έναν τόπο αλλά μια διαδικασία, διαρκής και ουσιώδης, η οποία στρέφεται γύρω από έναν άξονα αξιών και ιδεολογιών, που βοηθά τα άτομα να έρθουν σε επαφή με τον εαυτό τους και να αναπτυχθούν ηθικά, κοινωνικά και συναισθηματικά. Τελικά τα ίδια αυτά άτομα θα διαμορφώσουν την κοινωνία μέσα στην οποία ζουν και θα προσφέρουν μέγιστο όφελος σε αυτή.

Κεφάλαιο Δεύτερο:

Η ιστορική εξέλιξη του κατασκηνωτικού θεσμού

Ο κατασκηνωτικός θεσμός φαίνεται να έχει διανύσει μια τεράστια διαδρομή στο πέρασμα του χρόνου. Γεννήθηκε μαζί με τον άνθρωπο και την ανάγκη του, αλλά και την επιθυμία του, να έρθει σε επαφή με την φύση, να καταφύγει σε αυτή, να την εξερευνήσει, να την εξυμνήσει. Είναι ένας θεσμός που έχει διατηρήσει αλώβητο τον χαρακτήρα του, έχει παραμείνει ακέραιος και ανόθευτος ακόμα κι αν μέσα στα χρόνια έχει πάρει ποικίλες μορφές κι έχει προσαρμοστεί κάθε φορά στα εκάστοτε κοινωνικά δεδομένα. (Νικηταράς, 2004: 37)

Στην μυθολογία, αρχικά, βλέπουμε τον Κένταυρο Χείρωνα, που κατείχε την θεραπευτική και κυνηγετική τέχνη, να ζει μέσα στο πυκνό δάσος του Πηλίου και κοντά του να μαθητεύουν σπουδαίες προσωπικότητες της αρχαιότητας όπως ο Αχιλλέας, ο Ηρακλής, ο Ασκληπιός και πολλοί άλλοι, θνητοί ή αθάνατοι. (Παπασωτηρίου, 1996: 17)

Στην Αρχαία Ελλάδα, τρανταχτό παράδειγμα για την θέση της μητέρας – φύσης στην ζωή των ανθρώπων αποτελούσαν τα Ασκληπιεία. Ήταν τόποι λατρείας, συχνά και ιερά, του θεραπευτή και ήρωα θεού, Ασκληπιού. Δεν παρουσίαζαν αμιγή κατασκηνωτική χροιά, πρότειναν όμως την αλλαγή τοποθεσίας, από το άστυ στην ύπαιθρο, με σκοπό να αντιμετωπιστούν ασθένειες της εποχής (Νικηταράς, 2004: 37). Ήταν πάντα τοποθετημένα στα πιο όμορφα μέρη, γεμάτα με πράσινο και καθαρά, κρυστάλλινα νερά, ενώ χαρακτηρίζονταν από άριστη οργάνωση. Σε αυτά έδρασαν και

εφάρμοζαν τις θεραπείες τους (υδροθεραπεία, η ηλιοθεραπεία, η γυμναστική κ.α.), ο Ασκληπιός, ο Ιπποκράτης και ο Γαληνός. (Παπασωτηρίου, 1996: 17)

Ένα άριστο πρότυπο κατασκήνωσης, με καθαρά στρατιωτική χροιά, μπορεί να θεωρηθεί η ζωή των Σπαρτιατών στην ύπαιθρο. Λειτουργούσε με άρτιο τρόπο, άριστη οργάνωση και είχε πετύχει απόλυτα τον σκοπό της δημιουργίας της. Η αγωγή των νεαρών Σπαρτιατών ήταν πειθαρχημένη και σκληρή, ώστε τα μικρά παιδιά να μετατραπούν σε χρηστούς και ενάρετους πολίτες, πολύ περισσότερο όμως σε γενναίους και ικανούς πολεμιστές. Το μεγαλύτερο μέρος της δόξας και του μεγαλείου της Πολιτείας των Λακεδαιμόνιων, οφείλεται σε αυτές τις πρώτες κατασκηνώσεις και στην αντοχή, την πειθαρχία και το θάρρος που δίδασκε η ζωή στην φύση στους νεαρούς Σπαρτιάτες. (Παπασωτηρίου, 1996: 17) Ανάλογη εμφάνιση του κατασκηνωτικού θεσμού, εμφανίζεται και στην Αθήνα, με τον θεσμό του Εφηβείου, σύμφωνα με τον οποίον οι νέοι συχνά στρατοπέδευαν στην ύπαιθρο (Νικηταράς, 2004: 38).

Στον Μεσαίωνα συναντάμε την οργάνωση κατασκηνώσεων από μοναχούς με σκοπό την θρησκευτική αγωγή των παιδιών και των εφήβων, καθώς και την πνευματική τους ανάπτυξη, την σωματική ευεξία και υγιεινή. Απώτερος στόχος των μοναχών ήταν η προστασία και η διάσωση των νέων από την διαφθορά της εποχής. Χαρακτηριστικά, ο Γρηγόριος ο Ναζιανζηνός, προέτρεπε τους νέους να καταφεύγουν στην φύση με σκοπό την σωματική άσκηση. (Παπασωτηρίου, 1996: 17)

Τον 18ο αιώνα, ο μεγάλος Ελβετός φιλόσοφος Ζαν Ζακ Ρουσσώ, εξύμνησε την ζωή στην φύση και τις πολλές ωφέλειες που απορρέουν από αυτή. Ο σπουδαίος συγγραφέας και παιδαγωγός, επίσης Ελβετός, Γιόχαν Χάινριχ Πεσταλότσι, ιδρύοντας το «Κέντρο Πεσταλότσι», μακριά από την πόλη, δίδαξε στους μαθητές τους τις ευεργετικές ιδιότητες της ζωής στην ύπαιθρο, μεριμνώντας τόσο για την σωματική όσο και για την πνευματική τους ανάπτυξη. (Παπασωτηρίου, 1996: 17 - 18)

2.1 Η ιστορική εξέλιξη του κατασκηνωτικού θεσμού στον διεθνή χώρο (19ος – 20ος αιώνας)

- Τα πρώτα καταγεγραμμένα στοιχεία που αφορούν στην δημιουργία και στην στοιχειώδη οργάνωση κατασκηνωτικής δομής εντοπίζονται το 1840, όταν μια εκκλησιαστική ομάδα, κατασκήνωσε σε αυτοσχέδιες σκηνές, στο Hoggs Hollow, αργότερα York Mills, βόρεια του Τορόντο στον Καναδά.

- Το 1861, αποτελεί το έτος όπου πραγματοποιήθηκε η πρώτη οργανωμένη προσπάθεια για την δημιουργία και λειτουργία κατασκήνωσης, στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, από τον Frederick W. Gunn και την σύζυγο του, Abigail. Ο Gunn, ως διευθυντής τότε σε σχολείο αρρένων στην Washigton Connecticut, οργάνωσε την πρώτη κατασκήνωση, διάρκειας δύο εβδομάδων, παρέχοντας στα παιδιά την δυνατότητα για δημιουργικές κατασκευές, ψάρεμα, βαρκάδες κ.α. Η κατασκήνωση, που για πολλούς αποτελούσε απομίμηση της στρατιωτικής ζωής, γνώρισε μεγάλη επιτυχία και και λειτούργησε για τα δώδεκα επόμενα χρόνια.
- Το 1876, λειτούργησε η πρώτη ιδιωτική κατασκήνωση, στο Wilker Barre της Pennsylvania, έπειτα από πρωτοβουλία του γιατρού J. Rothrock, ο οποίος στόχευε στην βελτίωση της υγείας των παιδιών, δίνοντας έμφαση στην προαγωγή της φυσικής τους κατάστασης. (Μάκρας, 2009: 13)
- Το 1880, οργανώθηκε από τον Ernest Balch η κατασκήνωση Chocorua, στο Asquam Lake, του New Hampshire, στην οποία συμμετείχαν μόνο αγόρια, ηλικίας 12 - 16 ετών. Η κατασκήνωση περιελάμβανε αθλητικές, αλλά και άλλες καθημερινές δραστηριότητες, όπως μαγειρική και καθαριότητα.
- Από το 1892 και έπειτα, οι τοπικές κοινωνίες αναθεωρούν τις μέχρι τότε αντιλήψεις σχετικά με την θέση της γυναίκας στην κοινωνία, όταν ιδρύεται η πρώτη ιδιωτική θερινή κατασκήνωση για κορίτσια υπό το όνομα “Camp Arey”. Η συγκεκριμένη κίνηση αποτελούσε μια προσπάθεια να ξεπεραστούν τα συντηρητικά βικτοριανά ήθη και έθιμα της εποχής. Τα επόμενα χρόνια λειτούργησαν τρεις ακόμη κατασκηνώσεις για κορίτσια, η Kehonka, η Wyonegonic και η Pinelands Maine.
- Το 1894, το ίδρυμα Keewaydin, ιδρύει την ιδιωτική κατασκήνωση “Keewaydin Camps”, η οποία και λειτουργεί μόνιμα, στον ίδιο χώρο έως σήμερα.
- Ο πρώτος φορέας που λειτούργησε κατασκήνωση στην Αμερική ήταν η XAN, με το μέλος της Summer F. Dudley, το 1885, στο Newburgh της Νέας Υόρκης.
- Η πρώτη κατασκήνωση για παιδιά με ειδικές ανάγκες ξεκίνησε στο Chicago, το 1899.

- Περί τα τέλη του 19ου αιώνα παρατηρείται ραγδαία ανάπτυξη των Fresh Air Camps, τα οποία δημιουργήθηκαν σε πολλές περιοχές, με σκοπό, αποκλειστικά, την εξυπηρέτηση των παιδιών των μεγαλουπόλεων. Ενδεικτικά, το 1866 στο Connecticut, το 1887 στο Wisconsin, στην Νέα Υόρκη το 1892.
- Στις αρχές του 20ου αιώνα ιδρύονται κατασκηνώσεις από πλήθος φορέων και οργανώσεων, όπως ο Προσκοπισμός, το 1910, ο Οδηγισμός, το 1912, το Camp Fire, το 1911. Παράλληλα την εμφάνιση τους κάνουν και κρατικές κατασκηνώσεις όπως στο Los Angeles, το 1914, στο Detroit, το 1915 και στο Kansas, το 1920.

Το δυναμικό ξεκίνημα και το σπουδαίο παράδειγμα του Καναδά και τον Η.Π.Α., ξεκινούν την ίδια εποχή, σταδιακά, να ακολουθούν και οι χώρες της Ευρώπης.

- Το 1876, δημιουργείται η πρώτη παιδική κατασκήνωση στην Ευρώπη και συγκεκριμένα στη Ζυρίχη. Η πρωτοβουλία ανήκε στον εφημέριο Walter Brion. Στην κατασκήνωση συμμετείχαν 68 παιδιά φτωχών οικογενειών. Η προσπάθεια αυτή βρήκε πολλούς μιμητές και διαδόθηκε σύντομα και σε άλλες χώρες της Ευρώπης, όπως η Αγγλία, η Ιταλία, η Γαλλία και η Δανία, η Γερμανία και η Σκανδιναβία, όπου λειτουργούν κυρίως κρατικές κατασκηνώσεις για παιδιά.
- Το 1907, στο νησί Brown Sea της Αγγλίας, ιδρύεται η πρώτη πειραματική προσκοπική κατασκήνωση από τον ιδρυτή του προσκοπισμού, Baden Pawel. Παιδιά προερχόμενα από διαφορετικά περιβάλλοντα και κοινωνικά στρώματα, συνυπάρχουν, μοιράζονται και βιώνουν πρωτοποριακές για την εποχή, ιδέες και εμπειρίες.
- Το 1919, αναγνωρίζεται για πρώτη φορά η ανάγκη επιμόρφωσης στελεχών κατασκηνώσεων. Συγκεκριμένα, βρετανικές κατασκηνώσεις – σχολεία, εγκαθίστανται στο Giluel Park, λίγο έξω από το Λονδίνο με σκοπό την επιμόρφωση των κατασκηνωτικών στελεχών που έλαβαν μέρος. (Μάκρας, 2009: 15)
- Στις αρχές του 20ού αιώνα ιδρύθηκαν κατασκηνώσεις στην Ιαπωνία και το 1940 στην Αυστραλία.

- Ο πρώτος «Οδηγός Κατασκηνωτών» (*“The Camper’s Handbook”*) γράφτηκε το 1908 από τον Βρετανό Thomas H. Holding, ο οποίος θεωρείται ο εισηγητής της έννοιας της οργανωμένης κατασκήνωσης.
- Το 1920 ιδρύεται στη Γενεύη το «Διεθνές Σωματείο Προστασίας του Παιδιού» και το 1959, συντάσσεται η «Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Παιδιού», συμβάλλοντας στην αναγνώριση της αξίας του κατασκηνωτικού θεσμού, ως μέσο φροντίδας και περίθαλψης του παιδιού. Το 1989, υιοθετείται από την Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών η «Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού». Με την συγκεκριμένη σύμβαση κατοχυρώνονται, μεταξύ άλλων, τα δικαιώματα του παιδιού στο παιχνίδι, την ψυχαγωγία, τον ελεύθερο χρόνο, τις δημιουργικές δραστηριότητες, την συμμετοχή σε καλλιτεχνικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις καθώς και το δικαίωμα στην ανάπαυση (Άρθρο 31). Τονίζεται, ακόμα, η σημασία της ανάπτυξης σεβασμού από μέρους του παιδιού, προς το φυσικό περιβάλλον, μέσω της εκπαίδευσης (Άρθρο 29). Για ακόμη μία φορά γίνεται εμφανής ο ρόλος που μπορεί να διαδραματίσει η κατασκήνωση στην πρακτική εφαρμογή των συγκεκριμένων δικαιωμάτων, καθώς και στην ηθική, κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη του.
- Το 1932, είναι το έτος όπου ιδρύεται η «Διεθνής Ομοσπονδία Παραθεριστών Κάμπινγκ», η οποία στοχεύει στην υπεράσπιση των δικαιωμάτων των κατασκηνωτών σε οργανωμένες κατασκηνώσεις διακοπών.

2.2 Η ιστορική εξέλιξη του κατασκηνωτικού θεσμού στην Ελλάδα (19ος – 20ος αιώνας)

- Σύμφωνα με τα πρώτα καταγεγραμμένα στοιχεία στην Ελλάδα, το 1907 διοργανώνεται κατασκήνωση στο δάσος της Βουλιαγμένης, κοντά στην σημερινή πλαζ. Την οικονομική στήριξη ανέλαβε η Σοφία Σλήμαν.
- Η πρώτη οργανωμένη κατασκήνωση όμως, λειτουργεί το 1911 στο δάσος της Μαγκουφάνας στην Πεύκη Αττικής, από τον ιδρυτή του ελληνικού προσκοπισμού, γυμναστή Αθανάσιο Λευκαδίτη.

- Από το 1911 έως το 1920, παρατηρείται συνεχής ίδρυση ανεπίσημων ομαδικών προσκοπικών κατασκηνώσεων. Η συγγραφέας Πηνελόπη Δέλτα ιδρύει κατασκήνωση με την βοήθεια της ανιψιάς της για μια ομάδα παιδιών.
- Το 1921, λειτουργεί παιδική εξοχή στο Δέλτα του Παλαιού Φαλήρου, από τον τότε Πατριωτικό Σύλλογο, μετέπειτα Πατριωτικό Ίδρυμα Κοινωνικής Πρόνοιας και Αντίληψης (ΠΙΚΠΑ).
- Το 1922, πραγματοποιείται η πρώτη επίσημη εισαγωγή του θεσμού της κατασκήνωσης στην Ελλάδα, με την ίδρυση κατασκήνωσης από την ΧΑΝ, στην Αγία Τριάδα Θεσσαλονίκης.
- Το 1924, το ΠΙΚΠΑ ιδρύει επίσημα τις πρώτες κρατικές παιδικές εξοχές στη Βούλα, τη Θεσσαλονίκη και την Κέρκυρα. Αργότερα στην Πεντέλη, στο Βόλο, στο Ρέθυμνο, στο Ηράκλειο ενώ στο Πήλιο, ιδρύεται κατασκήνωση βασισμένη σε αμερικάνικα πρότυπα. (Μάκρας, 2009: 15)
- Το 1929, ο πατέρας Γεώργιος Πυρουνάκης, ιδρύει την πρώτη κατασκήνωση για εργαζόμενα παιδιά, στο Πέραμα. Η προσπάθεια αυτή στηρίχθηκε από πλήθος εθελοντών, οι οποίοι γινόντουσαν στελέχη και «εργάζονταν» με πολλή αγάπη και τους τρεις θερινούς μήνες, εναλλασσόμενοι σε μήνες, αγόρια – κορίτσια. Η κατασκήνωση λειτούργησε έως το 1939, όταν η δικτατορία Μεταξά πρότεινε στον πατέρα Γεώργιο να αναλάβει ρόλο στην νεολαία του κόμματος. Εκείνος, προφανώς, αρνήθηκε και τον Νοέμβριο του 1939, το καθεστώς διαλύει την οργάνωση του, «Φιλική Εταιρεία Νέων» και την λειτουργία της κατασκήνωσης. Έπειτα από τρεις μήνες η Ακαδημία Αθηνών, βράβευσε τον π. Γεώργιο Πυρουνάκη για το έργο του και την προσφορά του στους Νέους. (Σανουδάκης, 1998: 40)
- Την περίοδο της κατοχής όλες οι προϋπάρχουσες κατασκηνώσεις πέφτουν σε αδράνεια. Με πρωτοβουλία όμως του Ερυθρού Σταυρού, του Σώματος Ελλήνων Προσκόπων και της Φιλικής Εταιρείας Νέων λειτουργούν κατασκηνώσεις στην Πεντέλη και στην Γλυφάδα, με στόχο την σίτιση στερημένων, από τον πόλεμο, παιδιών. Συγκεκριμένα ο πατήρ Γεώργιος, ανασυστήνει την «Φιλική Εταιρεία Νέων», και μαζί με ένα μεγάλο δίκτυο εθελοντών δημιουργεί έξι σπίτια όπου φιλοξένησαν 500 εγκαταλελειμμένα παιδιά, δυο αναρρωτήρια για παιδιά εξαθλιωμένα από την πείνα, έξι «Φιλικές Εστίες», για παροχή υλικών αγαθών

αλλά και παροχή ηθικής στήριξης. Επαναλειτουργεί την Κατασκήνωση του Περάματος, και δημιουργεί δύο ακόμα, στην Εκάλη και στην Πεντέλη. Η «Φιλική Εταιρεία Νέων» και ο π. Γεώργιος με την δράση του έσωσε από τον χαμό συνολικά, 5.000 παιδιά. (Σανουδάκης, 1998: 34 – 96)

- Μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, παρατηρείται μεγάλη ανάπτυξη και ενδιαφέρον από μεγάλες ξένες αλλά και ντόπιες οργανώσεις (ΧΑΝ, Ερυθρός Σταυρός, Εθνικό Ίδρυμα Εργαζόμενου Παιδιού κ.α.), για τα υποσιτισμένα και ταλαιπωρημένα παιδιά του πολέμου. Ιδρύθηκαν, λοιπόν, πολλές κατασκηνώσεις κατά βάση στο Λεκανοπέδιο της Αττικής, πολλές εκ των οποίων συνεχίζουν την διαδρομή τους και προσφέρουν το σπουδαίο έργο τους μέχρι και σήμερα. (Μάκρας, 2009: 16)
- Ειδικότερα, το 1952 εγκαινιάζονται από τον π. Γεώργιο Πυρουνάκη, στο όρος Πατέρα, οι κατασκηνώσεις «Χαρούμενα Παιδιά – Χαρούμενα Νιάτα», για τα παιδιά της Ελευσίνας, που λειτουργούν μέχρι σήμερα, κρατώντας αναλλοίωτο τον εθελοντικό και ανθρωπιστικό τους χαρακτήρα.
- Από το 1960 και έπειτα, την εμφάνιση τους κάνουν και οι παιδικές εξοχές και κατασκηνώσεις ιδιωτικού χαρακτήρα.
- Από το 1990 και μετά παρατηρείται μια έξαρση δημιουργίας παιδικών κατασκηνωτικών δομών, κυρίως από ιδιώτες, με ποικίλους σκοπούς και στόχους και ανάλογα προγράμματα και υλικοτεχνική υποδομή. Πέραν των ιδιωτικών πρωτοβουλιών και των κερδοσκοπικών επιχειρήσεων, σπουδαίοι φορείς και οργανισμοί μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα δραστηριοποιούνται στον χώρο, όπως Υπουργεία, Δημόσιοι Οργανισμοί και Ιδρύματα, ΔΕΚΟ, Μητροπόλεις, Δήμοι, Νομαρχίες, Μ.Κ.Ο κλπ. (Μάκρας, 2009: 16)

2.3 Η Διεθνής Ένωση Κατασκηνώσεων (International Camping Fellowship – ICF)

Το 1987, μια ομάδα ανθρώπων από διάφορες χώρες, που δραστηριοποιούνταν στον κατασκηνωτικό χώρο και μοιράζονταν το ίδιο πάθος και την αγάπη για την ζωή στην φύση, ίδρυσαν την Διεθνή Ένωση Κατασκηνώσεων (ICF), με όνειρο τους και σύνθημα τους το: «Ένας καλύτερος κόσμος

μέσω της υπαίθριας εμπειρίας».

Οι βασικοί στόχοι του ICF όπως αυτοί αναφέρονται στην επίσημη ιστοσελίδα της Ένωσης, ήταν πρώτον, να συντονίζει και να διαχειρίζεται την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ ιδιωτών, κατασκηνωτικών δομών, και φορέων που αφορούν την υπαίθρια ζωή, σε διάφορες χώρες. Δεύτερον, η ενθάρρυνση και διευκόλυνση διμερών και πολυμερών ανταλλαγών. Τρίτον, η ενίσχυση της προσπάθειας ανάπτυξης μιας διεθνούς κατανόησης και παγκόσμιας αποδοχής της υπαίθριας εμπειρίας και η υποστήριξη οικολογικών δράσεων και κατασκηνωτικών δραστηριοτήτων. Τέταρτον, η υποστήριξη τοπικών και εθνικών κατασκηνωτικών ενώσεων και φορέων.

Από τις πρώτες ενέργειες της ένωσης ήταν η μελέτη και η έρευνα με σκοπό την δημιουργία Περιφερειακών Κατασκηνωτικών Συνδέσμων. Μεταξύ των μελών της ένωσης συμπεριλαμβάνονταν κατασκηνώσεις από την Ευρωπαϊκή Ένωση, την Αυστραλία, τον Καναδά, τις Ινδίες, το Ισραήλ, την Ιαπωνία, την Κένυα, τη Ρωσία, την Ταϊβάν και τις ΗΠΑ. Κάθε τρία χρόνια πραγματοποιείται το παγκόσμιο κατασκηνωτικό συνέδριο, σε συνεργασία με τον σύνδεσμο της πόλης όπου διεξάγεται. Στην διάρκεια του πραγματοποιούνται διαλέξεις και ομιλίες, εργαστήρια και εκθέσεις με στόχο να προάγουν τον κατασκηνωτικό θεσμό και την ζωή στην ύπαιθρο. (Μάκρας, 2009: 17)

Εικόνα 2.1. Διεθνής Ένωση Κατασκηνώσεων – International Camping Fellowship (ICF)

2.4 Η Ένωση Φορέων Ελληνικών Κατασκηνώσεων (ΕΦΕΚ)

Σε συνέδριο της Διεθνούς Ένωσης Κατασκηνώσεων, που πραγματοποιήθηκε στον Καναδά, Έλληνες εκπρόσωποι κατασκηνωτικών δομών, συμμετέχουν και δημιουργούν την Ένωση Φορέων Ελληνικών Κατασκηνώσεων (ΕΦΕΚ).

Βασικοί σκοποί της ένωσης, όπως καθορίστηκαν το 1993, στο 1ο Πανελλήνιο Κατασκηνωτικό Συνέδριο στην Αθήνα (17 – 18 Μαΐου) και αναφέρονται στο άρθρο 3 του καταστατικού είναι (Μάκρας, 2009: 17):

- 1. Η θέσπιση ενός σύγχρονου νομοθετικού πλαισίου για την ίδρυση και λειτουργία παιδικών κατασκηνώσεων που να σέβεται τις διαφορετικές περί κατασκηνώσεων αντιλήψεις των φορέων παιδικών κατασκηνώσεων.*
- 2. Η εδραίωση του θεσμού των παιδικών κατασκηνώσεων έτσι ώστε κάθε παιδί να αποκτήσει τη δυνατότητα της απόλαυσης του αγαθού της παιδικής κατασκήνωσης.*
- 3. Η αναγνώριση του θεσμού των παιδικών κατασκηνώσεων ως δραστηριότητας άξιας να ενισχύεται από προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.*
- 4. Η δημιουργία και ενδυνάμωση μέσα από το θεσμό της παιδικής κατασκήνωσης των στοιχείων που συνθέτουν την εθνική μας ταυτότητα με έμφαση στον ελληνικό πολιτισμό, την ιστορία και την ορθοδοξία.*
- 5. Η προώθηση της παιδικής κατασκήνωσης ως οικολογικού, παιδαγωγικού και εκπαιδευτικού θεσμού.*

Κεφάλαιο Τρίτο:

Είδη οργανωμένων κατασκηνώσεων – Κριτήρια διάκρισης παιδικών κατασκηνώσεων

Οι οργανωμένες κατασκηνώσεις, με βάση το χαρακτήρα τους και σύμφωνα με την ευρωπαϊκή ορολογία τουρισμού, διακρίνονται στις εξής (Ιωαννίδου, 2015: 19):

- κατασκηνώσεις οικογενειακές / τουριστικά καταλύματα
- παιδικές κατασκηνώσεις
- κατασκηνώσεις επιβίωσης, με σκοπό την εξάσκηση σε αντίξοες συνθήκες
- κατασκηνώσεις εργασίας, πχ. εκπαιδευτική, αρχαιολογική, οικολογική κ.α.
- κατασκηνώσεις προσκόπων
- κατασκηνώσεις σχολών, πχ.. ιστιοπλοΐας, ιππασίας κ.α.
- αθλητικές κατασκηνώσεις / κέντρα, στα οποία δεν παρέχονται ξενοδοχειακές υπηρεσίες,
- κατασκηνώσεις θεραπείας, για τη βελτίωση συγκεκριμένων σωματικών ή ψυχικών νόσων ή εξαρτημένων ή κακοποιημένων ατόμων.

3.1 Παιδικές κατασκηνώσεις

Οι παιδικές κατασκηνώσεις, οι οποίες στην Ελλάδα σήμερα ξεπερνούν τις 300, διακρίνονται με βάση τα παρακάτω κριτήρια:

Ως προς την οργάνωση σε:

- Κατασκηνώσεις διαμονής/διακοπών (resident camps): στις οποίες προσφέρεται διαμονή, σίτιση και ένα πλήθος δραστηριοτήτων αναψυχής αλλά και εκπαίδευσης. Η χρονική διάρκεια διαμονής των παιδιών κυμαίνεται από 15 έως 22 ημέρες, ενώ ο τύπος του καταλύματος ποικίλλει. (Ιωαννίδου, 2015: 19)
- Ημερήσιες κατασκηνώσεις (day camps): εμφανίσθηκαν στις Η.Π.Α τη δεκαετία του 1920 και έδωσαν την δυνατότητα σε παιδιά που ζούσαν στα αστικά κέντρα, να μετακινούνται ελάχιστα και να παίρνουν μέρος μόνο σε ένα ημερήσιο πρόγραμμα της κατασκήνωσης. Το βράδυ επέστρεφαν στο σπίτι τους για διανυκτέρευση. Η πρώτη ημερήσια κατασκήνωση έλαβε χώρα κοντά στην πόλη της Νέας Υόρκης και αποτέλεσε πρότυπο για εκατοντάδες κατασκηνώσεις που ακολούθησαν. Το 1980 οι ημερήσιες κατασκηνώσεις στις Η.Π.Α. υπολογίζονταν στις 3.000 (Αυθίνος, 1998). Στην Ελλάδα λειτουργούν αντίστοιχα κάποιοι πυρήνες ημερήσιων κατασκηνώσεων κυρίως με προγράμματα δημιουργικής απασχόλησης σε συνδυασμό με υπαίθριες αθλητικές δραστηριότητες. (Φιλίππου & Κουθούρης, 2014: 58)

Ως προς τις δραστηριότητες σε:

- Γενικές: οι οποίες καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων, αθλητικών, πολιτιστικών, ψυχαγωγικών, διασκέδασης, καθώς και εκπαιδευτικές, οι οποίες δεν στοχεύουν στην ανάπτυξη κάποιας δεξιότητας ή την αντιμετώπιση μιας συγκεκριμένης αναπτυξιακής ανάγκης. (Ιωαννίδου, 2015: 20)
- Παραδοσιακές/τυπικές: πληρούν συγκεκριμένους κανονισμούς υγιεινής και ασφάλειας, οι οποίοι επιβάλλονται από το αρμόδιο υπουργείο. Ο χώρος της κατασκήνωσης μπορεί να βρίσκεται σε υψόμετρο ή κοντά στην θάλασσα. Το πρόγραμμα των παραδοσιακών/τυπικών κατασκηνώσεων θέτει γενικούς στόχους όπως η επαρκής και υγιεινή διατροφή, το ήρεμο

περιβάλλον, η ελαφρά άσκηση των κατασκηνωτών, η ψυχαγωγία και η ασφάλεια. Επίσης στοχεύει κάθε παιδί να εκτονωθεί και να αποβάλει τις καταπιέσεις της καθημερινής ζωής. (Φιλίππου & Κουθούρης, 2014: 58). Για τους παραπάνω λόγους, το πρόγραμμα χαρακτηρίζεται περισσότερο ως κοινωνικό-ψυχαγωγικό, καθώς επικεντρώνεται στο τρίπτυχο: παιχνίδι, φιλία και σωματική άσκηση/εργασία με βάση τις ανάγκες, τα ενδιαφέροντα και τις δυνατότητες των παιδιών. Συγκεκριμένα, περιλαμβάνει κυρίως ομαδικά παιχνίδια που δίνουν τη δυνατότητα στα παιδιά να αναπτύξουν το αίσθημα της ευθύνης, της πειθαρχίας του σεβασμού προς τα άλλα παιδιά, του θάρρους, της αυτοπεποίθησης και της συνεργασίας. (Ιωαννίδου, 2015: 20)

- Εξειδικευμένες/θεματικές: οι οποίες επικεντρώνονται σε ένα συγκεκριμένο τομέα ή μία ενιαία δραστηριότητα. Προσφέρουν ευκαιρίες για την ανάπτυξη ειδικών δεξιοτήτων ή ταλέντων ή γνώσεων σε καθορισμένο αντικείμενο ή πεδίο, όπως κάποιο άθλημα, τέχνες, μουσική, περιβαλλοντική αγωγή, εκμάθηση ξένων γλωσσών, υπολογιστές, χριστιανική αγωγή κ.α. Επίσης, συχνά απευθύνονται σε ειδικούς πληθυσμούς όπως παιδιά με ειδικές ανάγκες. Οι εξειδικευμένες κατασκηνώσεις μπορεί να χαρακτηρίζονται ως αθλητικές (Sport camps), καλλιτεχνικές (Art camps), περιβαλλοντικές (Green camps), περιπέτειας, προσκοπικές, χριστιανικές κ.α. (Ιωαννίδου, 2015: 20)

Στην Ελλάδα, το μεγαλύτερο ποσοστό εξειδικευμένων κατασκηνώσεων καταλαμβάνουν οι αθλητικές κατασκηνώσεις: Το πρόγραμμά τους είναι κύρια προσανατολισμένο σε αθλητικές δράσεις, ενώ συχνά έχουν τη μορφή παιδικών προπονητικών κέντρων. Διαθέτουν μεγάλες αθλητικές εγκαταστάσεις και αθλητικό εξοπλισμό, κλειστά γυμναστήρια, κολυμβητήρια και ανοιχτά γήπεδα, παρέχουν δυνατότητα διδασκαλίας και εκμάθησης πολλών αθλημάτων όπως: μπάσκετ, ποδόσφαιρο, βόλλευ, χάντμπολ, θαλάσσιο σκι, κωπηλασία κ.α. Πολλές φορές ακόμη και η βραδινή αναψυχή περιέχει μεγάλες οθόνες με περιεχόμενο αθλητικό, όπως αγώνες, πρωταθλήματα κλπ. (Φιλίππου & Κουθούρης, 2014: 58)

- Κατασκηνώσεις Υπαίθριων Δραστηριοτήτων (Outdoor Activities Camps): βρίσκονται συνήθως σε μέσο υψόμετρο (700-1000μ), μέσα σε δενδρόφυτες δασώδεις εκτάσεις. Απευθύνονται σε νέους και παιδιά από 6 ετών έως εφήβους, αγόρια και κορίτσια. Συνήθως δεν διαθέτουν μόνιμες εγκαταστάσεις για τη διαμονή των κατασκηνωτών καθώς η διανυκτέρευσή τους γίνεται σε σκηνές. Διαθέτουν κουζίνα, τρεχούμενο νερό και οργανωμένους χώρους υγιεινής. Ο αριθμός των συμμετεχόντων δεν υπερβαίνει τα 80 παιδιά

κάθε περίοδο. Το πρόγραμμα των κατασκηνώσεων Υπαίθριων Δραστηριοτήτων εστιάζει κυρίως σε δράσεις όπως: πεζοπορικές διαδρομές, μαθήματα αναρρίχησης, ορειβατικό ποδήλατο, νυχτερινές πεζοπορίες, κανό, καγιάκ, κωπηλασία, κατάβαση ποταμού (rafting), προσανατολισμό, τοξοβολία, ιππασία κ.α. Στο πρόγραμμα των κατασκηνώσεων αυτών βασική θέση έχει η περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση των παιδιών και η ασχολία με δράσεις ανάπτυξης ανθρώπινων δεξιοτήτων σε ατομικό και ομαδικό επίπεδο. Ακόμη δίνεται έμφαση στη βιωματική γνωριμία με την ορεινή φύση και το τοπικό οικοσύστημα, τη παρατήρηση πουλιών, τη γνωριμία και μελέτη της παράδοσης της περιοχής. Τις βραδινές ώρες η αναψυχή και η ψυχαγωγία γίνεται πάντα γύρω από μια κεντρική φωτιά, αφήνοντας τους κατασκηνωτές στη δημιουργία συζητήσεων, ανασκόπησης των δράσεων της ημέρας που πέρασε και σχεδιασμό των δράσεων της επόμενης. Η στελέχωση των συγκεκριμένων κατασκηνώσεων αυτών απαιτεί έμπειρα και εκπαιδευμένα άτομα. (Φιλίππου & Κουθούρης, 2014: 58)

- Κατασκηνώσεις εθελοντών - οικολογικού περιεχομένου: Τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας έχει αναπτυχθεί αρκετά η ιδέα της εθελοντικής εργασίας με σκοπό την προστασία του περιβάλλοντος. Πολλοί ευαισθητοποιημένοι νέοι, με ιδιαίτερο οικολογικό και περιβαλλοντολογικό ενδιαφέρον, συγκεντρώνονται κάθε χρόνο σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας και προσφέρουν εθελοντική εργασία για την προστασία του περιβάλλοντος (θαλάσσιο πάρκο Σκοπέλου, προστασία της θαλάσσιας μεσογειακής φώκιας, Ικαρία κλπ). (Φιλίππου & Κουθούρης, 2014: 58 - 59)
- Προσκοπικές κατασκηνώσεις: Οι κατασκηνώσεις των προσκόπων αποτελούν πρότυπα κατασκήνωσης. Η ιδιαιτερότητα αυτών των κατασκηνώσεων έγκειται στο γεγονός ότι συμμετέχουν μόνο παιδιά που ανήκουν σε κάποια προσκοπική ομάδα και έχουν παρακολουθήσει ήδη τα ανάλογα κατασκηνωτικά προγράμματα, τουλάχιστον για ένα εξάμηνο. Οι προϋποθέσεις συμμετοχής στηρίζονται στο ότι οι προσκοπικές κατασκηνώσεις απαιτούν κάποιες πρότερες γνώσεις και δεξιότητες από τους συμμετέχοντες. (Φιλίππου & Κουθούρης, 2014: 59)
- Κατασκηνώσεις για παιδιά με ειδικές ανάγκες:

Σύμφωνα με το άρθρο 32 του Ν. 1566/1985 (ΦΕΚ 167/Α/30-9-1985), άτομα με ειδικές

ανάγκες θεωρούνται τα πρόσωπα τα οποία από οργανικά, ψυχικά ή κοινωνικά αίτια παρουσιάζουν καθυστερήσεις, αναπηρίες ή διαταραχές στη γενικότερη ψυχοσωματική κατάσταση ή στις επιμέρους λειτουργίες τους και σε βαθμό που δυσκολεύεται ή παρεμποδίζεται σοβαρά η παρακολούθηση της γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης, η δυνατότητα ένταξής τους στην παραγωγική διαδικασία και η αλληλοαποδοχή τους με το κοινωνικό σύνολο.

Στα άτομα αυτά περιλαμβάνονται ιδίως:

- α) οι τυφλοί και όσοι έχουν σοβαρές διαταραχές στην όραση
- β) οι κωφοί και βαρήκοοι
- γ) όσοι έχουν κινητικές διαταραχές
- δ) όσοι έχουν διανοητική καθυστέρηση
- ε) όσοι εμφανίζουν επιμέρους δυσκολίες στη μάθηση (δυσλεξία, διαταραχή λόγου και άλλα) ή είναι γενικότερα δυσπροσάρμοστοι
- στ) όσοι πάσχουν από ψυχικές νόσους και συναισθηματικές αναστολές
- ζ) οι επιληπτικοί
- η) οι χανσενικοί
- θ) όσοι πάσχουν από ασθένειες που απαιτούν μακρόχρονη θεραπεία και παραμονή σε νοσηλευτικά ιδρύματα, κλινικές ή πρεβαντόρια
- ι) κάθε άτομο νηπιακής, παιδικής ή εφηβικής ηλικίας, που δεν ανήκει σε μία από τις προηγούμενες περιπτώσεις και που παρουσιάζει διαταραχή της προσωπικότητας από οποιαδήποτε αιτία.

Οι κατασκηνώσεις για τα άτομα με ειδικές ανάγκες στην Ελλάδα ξεκίνησαν το 1983, με ελάχιστα παιδιά (λιγότερα από 15) και με 3 συνοδούς.

Γενικός σκοπός της κατασκήνωσης είναι να δώσει την ευκαιρία στα άτομα με ειδικές ανάγκες να ξεκουραστούν και να γευτούν απλές χαρές της κατασκηνωτικής ζωής. Αυτό γίνεται με οργανωμένη προσφορά μέσων και με ολόπλευρη και αποτελεσματική υποστήριξη. Ταυτόχρονα επιτυγχάνεται και η ανάπτυξη και αξιοποίηση των ικανοτήτων και των δυνατοτήτων των ατόμων με ειδικές ανάγκες καθώς και την ένταξή τους στην κοινωνική διαδικασία με ταυτόχρονη αποδοχή από το κοινωνικό σύνολο.

Η κατασκήνωση δεν είναι:

- νοσοκομείο
- σχολείο
- εργαστήριο
- στρατώνας
- ξενοδοχείο
- οικογενειακές διακοπές

Έχει εντελώς ξεχωριστή οντότητα, με στοιχεία όλων των προηγούμενων αλλά εντελώς διαφορετικό σύνολο και διαφορετικό ρόλο και αποστολή.

Στοχεύει σε:

- Ελευθερία δράσης, χωρίς να γίνεται ασυδοσία ή αναρχία
- Λιγότερη παρέμβαση, χωρίς να σημαίνει εγκατάλειψη και αδιαφορία
- Προστασία και ασφάλεια, χωρίς να είναι υπερπροστασία και ασφυκτικός περιορισμός.
- Διακριτική οργάνωση, χωρίς να λείπει αλλά ούτε να γίνεται στρατιωτική
- Ευελιξία προγραμμάτων κι όχι έλλειψη προγραμματισμού.

Αποτέλεσμα όλων αυτών είναι ευκαιρίες να εκδηλωθούν οι δημιουργικές ικανότητες των Α.Μ.Ε.Α. - κατασκηνωτών - καθώς και η πραγματοποίηση των παρακάτω στόχων:

1. Άμεση επιδίωξη των κατασκηνώσεων ΑΜΕΑ, για το άτομο
2. Έμμεση για το περιβάλλον (οικογενειακό και ευρύτερο)

Το άτομο με ειδικές ανάγκες καλείται να πετύχει τους παρακάτω στόχους:

- Σωματική και ψυχική ευεξία, ισορροπία και ικανοποίηση
- Ξεκούραση και μείωση των εντάσεων από τον υπόλοιπο χρόνο και δραστηριότητες
- Ατομική ικανοποίηση
- Ανάπτυξη διανοητικών και ψυχοσωματικών δυνάμεων κάθε παιδιού

- Ανεξαρτητοποίηση ή αυτονομία
- Κοινωνικοποίηση και κοινωνική προσαρμογή
- Αυτοεξυπηρέτηση
- Αυτενέργεια και ατομική δραστηριότητα
- Αγωγή των αισθήσεων
- Συναισθηματική αγωγή
- Ενθάρρυνση της εργατικότητας

Στην κατασκήνωση τα παιδιά ζουν μακριά απ' την οικογένεια κερδίζοντας πάρα πολλά. Ταυτόχρονα οι γονείς και το περιβάλλον του κατασκηνωτή ωφελούνται πολλαπλά, γιατί:

- Καταλαβαίνουν την πραγματική σχέση που πρέπει να έχουν (υπερβολές ή ελλείψεις)
- Ανακαλύπτουν και διαπιστώνουν τις πραγματικές δυνατότητες του παιδιού τους
- Διαπιστώνουν και παραδέχονται τις αδυναμίες και τα προβλήματα του
- Λύνουν σε πολλές περιπτώσεις οικονομικά προβλήματα διακοπών για τα παιδιά τους.
- Μπορεί να τροποποιήσουν τη συμπεριφορά τους ή να επανατοποθετήσουν τη σχέση τους
- Δίνεται η ευκαιρία στους γονείς να ικανοποιήσουν δικές τους ανάγκες ή επιθυμίες (ξεκούραση, εργασία, ψυχαγωγία, εκδρομή κ.α.)
- Το ευρύτερο περιβάλλον (γειτονιά κλπ.) διαπιστώνει πως το άτομο με «ειδικές ανάγκες» που πήγε κατασκήνωση, μπορεί να τα καταφέρει και στη γειτονιά, δεν είναι επικίνδυνο, δεν πάσχει από μεταδοτικό ή άλλο νόσημα κλπ. (Σακκάς, 1997: 1 - 3)

Ως προς την τοποθεσία σε:

- παραθαλάσσιες
- ορεινές (από 500 έως 1500μ. υψόμετρο)
- πεδινές (μέχρι 500μ. Υψόμετρο)

Ως προς τη χρονική διάρκεια λειτουργίας:

- εποχιακές
- ετήσιας λειτουργίας.

Ως προς το φορέα σε:

- Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (δημόσιοι οργανισμοί, οργανώσεις εθελοντικού χαρακτήρα, οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης)
- Ιδιωτικές επιχειρήσεις (φυσικά ή νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου)
- Μικτούς οργανισμούς/επιχειρήσεις (συνεργασία προσώπων ιδιωτικού και δημόσιου δικαίου)

Ως προς τον επιδιωκόμενο σκοπό σε:

- κερδοσκοπικούς οργανισμούς/ επιχειρήσεις
- μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς (Ιωαννίδου, 2015: 20)

Κεφάλαιο Τέταρτο

Νομικό καθεστώς ίδρυσης & λειτουργίας παιδικών εξοχών και κατασκηνώσεων²

4.1 Το Νομοθετικό Πλαίσιο

1. Η αριθμ. οικ. 1277 / 1999 απόφαση «Κωδικοποίηση και συμπλήρωση των προϋποθέσεων και διαδικασία χορήγησης άδειας ίδρυσης και άδειας λειτουργίας εξοχών» (Φ.Ε.Κ. 199 / 1989 τ. Β')
2. Η υπ' αριθ. ΔΙΑΔΠ /Α1/3143/14-2-2002 (ΦΕΚ Β 193/20-2-2002) «Απλούστευση διαδικασιών και συντόμευση χρόνου διεκπεραίωσης διοικητικών υποθέσεων αρμοδιότητας Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας »
3. Η ΥΑ υπ' αριθ. Π1β/ΓΠ/ 75005/8-6-2007 (ΦΕΚ 102222-6-2007/τ.Β) «Τροποποίηση και συμπλήρωση διατάξεων της απόφασης οικ. 1277/1989» «Κωδικοποίηση και συμπλήρωση των προϋποθέσεων και διαδικασία χορήγησης άδειας ίδρυσης και άδειας λειτουργίας των εξοχών.
4. Η υπ' αριθ. Π1β/Γ.Π.54338/2006 (ΦΕΚ 966/Β'/20.7.2006) «Καθορισμός όρων και προϋποθέσεων λειτουργίας παιδικών κατασκηνώσεων από φορείς ιδιωτικού δικαίου κερδοσκοπικού χαρακτήρα».
5. Η αριθμ. Γ2β / 147 / 1999 απόφαση «Σύσταση επιτροπών που απαιτούνται για την κάλυψη υπηρεσιακών αναγκών στην εφαρμογή προγραμμάτων παιδικής προστασίας» (Φ.Ε.Κ. 21 / 1999 τ. Β')
6. Η αριθμ. Π1 β / Γ.Π. οικ. 4866 / 2012 απόφαση «Τροποποίηση της υπ' αριθμ. Γ2β / 147 / 15-1-1999 (Φ.Ε.Κ. 21 / 1999 τ. Β') απόφασης περί σύστασης επιτροπών που απαιτούνται για την κάλυψη υπηρεσιακών αναγκών στην εφαρμογή προγραμμάτων παιδικής προστασίας» (Φ.Ε.Κ. 152 / 2012 τ. Β')

---

² Στο εξής, οι όροι «Παιδική Εξοχή» και «Παιδική Κατασκήνωση» θα θεωρούνται ταυτόσημοι, καθώς νομοθετικά δεν παρουσιάζουν καμία απόκλιση.

Ετυμολογικά και πρακτικά, η ειδοποιός διαφορά των δύο όρων έγκειται στον τρόπο και στο είδος διαμονής των φιλοξενούμενων παιδιών. Στην πρώτη περίπτωση τα παιδιά διανυκτερεύουν εντός μόνιμων οικημάτων/κτισμάτων, ενώ στην δεύτερη εντός ειδικά διαμορφωμένων σκηνών. Με σκοπό να γίνεται εμφανής η παραπάνω διάκριση, συχνά θα αναφέρονται μαζί και οι δύο όροι.

Στο Β' μέρος της εργασίας, όπου μελετάται η περίπτωση των Κατασκηνώσεων “Χαρούμενα Παιδιά – Χαρούμενα Νιάτα”, θα γίνεται αποκλειστική χρήση του όρου «Παιδική Κατασκήνωση», λόγω του στοχευμένου χαρακτήρα και του άνωθεν ονόματος και αυτοπροσδιορισμού της συγκεκριμένης μη κυβερνητικής οργάνωσης, στην οποία τα παιδιά κατά την διάρκεια της κατασκηνωτικής περιόδου διανυκτερεύουν, αποκλειστικά, σε σκηνές.

7. Η υπ. Αριθμ. Αριθ. Πρωτ. Δ27 / οικ. 16952 / 707 / 30 - 5 – 2013 : Τροποποίηση και συμπλήρωση της αριθμ. Π1β / Γ.Π. οικ. 4866 / 11-1-2012 (Φ.Ε.Κ. 152 / 2012 τ. Β΄) Απόφασης «Τροποποίηση της αριθμ. Γ2β / 147 / 15-1-1999 (Φ.Ε.Κ. 21 / 1999 τ. Β΄) απόφασης περί σύστασης επιτροπών που απαιτούνται για την κάλυψη υπηρεσιακών αναγκών στην εφαρμογή προγραμμάτων παιδικής προστασίας».
8. Η υπ' αριθ. Π1β/ΓΠ οικ.123827/9-11-2011(ΦΕΚ 2662/Β'/09-11-2011) ΚΥΑ, κατάθεση δικαιολογητικών για τη χορήγηση άδειας ίδρυσης και λειτουργίας των παιδικών εξοχών» .
9. ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 4014 ΦΕΚ Β 209 - 11.02.2011 Περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων, ρύθμιση αυθαιρέτων σε συνάρτηση με δημιουργία περιβαλλοντικού ισοζυγίου και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Περιβάλλοντος
- 10.ΦΕΚ Β 3438 - 24.12.2012 Πρότυπες Περιβαλλοντικές Δεσμεύσεις (ΠΠΔ) για έργα και δραστηριότητες της Κατηγορίας Β της 6ης Ομάδας «Τουριστικές εγκαταστάσεις και έργα αστικής ανάπτυξης, κτιριακού τομέα, αθλητισμού και αναψυχής» του Παραρτήματος VI της υπ' αριθμ. 1958/2012 (ΦΕΚ Β' 21) υπουργικής απόφασης, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, και ειδικότερα για τα έργα και τις δραστηριότητες με α/α 2, 3, 4, 5, 6, 9, 12, 13 και 18
- 11.ΦΕΚ Β 2618 - 25.09.2012 Γνωμοδότηση βάσει του άρθρου 23 του Ν. 3959/2011 επί του αιτήματος εξαίρεσης από τις διατάξεις του Ν. 3919/2011 «Αρχή της Επαγγελματικής Ελευθερίας, κατάργηση αδικαιολόγητων περιορισμών στην πρόσβαση και άσκηση επαγγελμάτων» για τη διατήρηση του συστήματος αδειοδότησης στις ακόλουθες προνοιακές δομές αρμοδιότητας του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης: α) Μονάδες φροντίδας ηλικιωμένων, β) Κέντρα ημερήσιας φροντίδας ηλικιωμένων, γ) Κέντρα δημιουργικής απασχόλησης παιδιών, δ) Κέντρα δημιουργικής απασχόλησης παιδιών με αναπηρία, ε) Μονάδες φροντίδας προσχολικής αγωγής και διαπαιδαγώγησης, στ) Ιδιωτικές παιδικές εξοχές, ζ) Ιδρύματα Παιδικής Πρόνοιας και οι οποίες ιδρύονται από ιδιώτες και φορείς Ιδιωτικού Δικαίου».
- 12.ΚΥΑ 145116/2011 (ΦΕΚ 354/Β/8-3-2011) με θέμα «Καθορισμός μέτρων, όρων και διαδικασιών για την επαναχρησιμοποίηση επεξεργασμένων υγρών αποβλήτων και άλλες διατάξεις». (Παπαδάκης, 2013)

4.2 Ίδρυση & λειτουργία παιδικών εξοχών και παιδικών κατασκηνώσεων

Η κατασκήνωση στην Ελλάδα, θεσμοθετήθηκε επίσημα στις 10 Απριλίου 1930 με το Προεδρικό Διάταγμα (ΠΔ) υπ' αριθ. 6024 «Περί Λαϊκών Θέρετρων» (ΦΕΚ 137/2-5 – 1930). Το 1948 ο θεσμός αναπτύσσεται συστηματικότερα με το Νόμο 749/ 1948 «Περί Παιδικών Εξοχών και Ειδικών Εστιών Σιτίσεως Παίδων», στον οποίο καθορίζεται μεταξύ άλλων ποια παιδιά μπορούν να «αποστέλλονται» στις παιδικές εξοχές και κατασκηνώσεις. Ακόμα, γίνεται προσπάθεια μέσω των ρυθμίσεων του νόμου, ώστε να ενισχυθούν τα παιδιά που παρουσιάζουν προβλήματα υγείας, όχι όμως μεταδοτικά, ψυχικά ή διανοητικά, και των οποίων οι οικογένειες δεν έχουν τους πόρους και τα οικονομικά μέσα για να ανταπεξέλθουν στις δαπάνες αποστολής του παιδιού στην κατασκήνωση. (Μάκρας, 2009: 26 - 27)

Σήμερα η ίδρυση και λειτουργία των Παιδικών Εξοχών ρυθμίζεται από τις Αποφάσεις με αριθ. 1277/1989, ΦΕΚ 199/ Β/1989 «Κωδικοποίηση και συμπλήρωση των προϋποθέσεων και διαδικασία χορήγησης άδειας ίδρυσης και άδειας λειτουργίας των εξοχών» όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε.

Τροποποιήθηκε α) με την υπ' αριθ. ΔΙΑΔΠ /Α1/3143/14-2-2002 (ΦΕΚ Β 193/20-2-2002) «Απλούστευση διαδικασιών και συντόμευση χρόνου διεκπεραίωσης διοικητικών υποθέσεων αρμοδιότητας Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας » και β) την ΥΑ υπ' αριθ. Π1β/ΓΠ/ 75005/8-6-2007 (ΦΕΚ 102222-6-2007/τ.Β) «Τροποποίηση και συμπλήρωση διατάξεων της απόφασης οικ. 1277/1989» «Κωδικοποίηση και συμπλήρωση των προϋποθέσεων και διαδικασία χορήγησης άδειας ίδρυσης και άδειας λειτουργίας των εξοχών». (Παπαδάκης, 2013)

Κατά αρχάς, ως κύριος φορέας ίδρυσης, οργάνωσης και λειτουργίας της παιδικής κατασκήνωσης ορίζεται το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας και όσοι φορείς υπάγονται στην αρμοδιότητα του. Επίσης, οι οργανισμοί Κοινωνικής Πολιτικής, Εργοδότες, Ενώσεις Εργοδοτών ή Εργατικές Ενώσεις (άρθρο 8 & 2 Ν. 749/ 1948). Τέλος, οι φορείς αρμοδιότητας άλλων υπουργείων (άρθρο 8 & 1 Ν. 749/ 1948), όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 50 & 1 Ν. 1832/ 1989).

Στο συγκεκριμένο νομοθετικό πλαίσιο υπάγονται, ακόμα, και τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα, που οργανώνουν παιδικές εξοχές και κατασκηνώσεις, με ίδια μέσα, στις οποίες γίνονται δεκτά παιδιά είτε επί πληρωμή είτε χωρίς. Κατασκηνώσεις, δηλαδή, που η λειτουργία τους δεν χρηματοδοτείται

από τον δημόσιο προϋπολογισμό, όπως οι ιδιωτικές κατασκηνώσεις, οι εκκλησιαστικές, των προσκόπων, των Τραπεζών, των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των μη κερδοσκοπικών οργανισμών. (Μάκρας, 2009: 27)

Για να λειτουργήσει μια κατασκήνωση, απαιτείται α) άδεια ίδρυσης και β) άδεια λειτουργίας.

4.2.1 Άδεια Ίδρυσης Παιδικής Εξοχής

Οι προϋποθέσεις χορήγησης άδειας ίδρυσης Παιδικής Εξοχής, σύμφωνα με το άρθρο 2 των υπουργικών αποφάσεων με αριθ. 1277/1989, ΦΕΚ 199/ Β/1989, είναι οι εξής:

Για την χορήγηση άδειας ίδρυσης πρέπει να πληρούνται οι κάτωθι προϋποθέσεις:

- Έγκριση της Δασικής Υπηρεσίας της οικείας Νομαρχίας, η οποία εκδίδεται σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις, όπου απαιτείται, εφόσον η κατασκήνωση πρόκειται να λειτουργήσει σε δάσος ή σε δασική περιοχή
- Ύπαρξη πυροσβεστικών μέσων και υλικών σύμφωνα με τις διατάξεις της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας της περιοχής.
- Η ύπαρξη εδαφικού χώρου κατάλληλου για εγκαταστάσεις Εξοχής.

Ως κατάλληλος εδαφικός χώρος θεωρείται εκείνος που:

1. Βρίσκεται σε απόσταση 1.000 τουλάχιστον μέτρων από το όριο εγκεκριμένου σχεδίου πόλεως ή εγκεκριμένο οικισμό.
Εξαιρούνται οι περιπτώσεις για τις οποίες έχει χορηγηθεί άδεια ίδρυσης παιδικής εξοχής πριν μια πενταετία σε χώρο που απέχει λιγότερο από 1.000 μέτρα από το εγκεκριμένο σχέδιο πόλεως ή εγκεκριμένους οικισμούς και έχουν ήδη ανεγερθεί τα απαραίτητα για την λειτουργία της εξοχής.
2. Είναι κατάλληλος από άποψη κλιματολογικών συνθηκών και φυσικών στοιχείων για την διαμονή ατόμων κατά τους θερινούς μήνες υπό υγιεινές συνθήκες, για ανάπαυση και αναψυχή.

3. Βρίσκεται μακριά από βιομηχανικές ζώνες και ανθυγιεινές εστίες και είναι απαλλαγμένος από θόρυβο και κάθε άλλου είδους ενόχληση.
4. Έχει έδαφος ξηρό και αν είναι δυνατόν πορώδες, για την απορρόφηση των ομβρίων νερών και δεν βρίσκεται κοντά σε ρυάκια ή νερά που λιμνάζουν.
5. Έχει επιφάνεια όχι λιγότερη από δέκα στρέμματα, ώστε σε καμία περίπτωση ο αριθμός των κατασκηνωτών να υπερβαίνει τους δεκαπέντε για κάθε στρέμμα.
6. Έχει την δυνατότητα παροχής υγιεινού και σε επαρκή ποσότητα νερού.

- Πρόβλεψη ανέγερσης ή ύπαρξης, επί του ανωτέρου χώρου, των παρακάτω μόνιμων εγκαταστάσεων, με εφαρμογή στην προκειμένη περίπτωση και των περί υδρεύσεως, αποχωρητηρίου, αποχετεύσεων, εστιατορίων και Κατασκηνώσεων Υγειονομικών διατάξεων

1. Περίφραξη του χώρου με σκοπό την διασφάλισης της απομόνωσης του, με τρόπο ώστε να μην είναι δυνατή η λαθραία είσοδος ατόμων ή η, χωρίς άδεια, έξοδος των κατασκηνωτών.
2. Μαγειρείων που να είναι ανάλογα με την προβλεπόμενη δυναμικότητα της κατασκήνωσης, τα οποία θα έχουν δάπεδο από λείο και αδιαπότιστο υλικό.
3. Τραπεζαρίας που να μπορεί να καλύψει τις ανάγκες της προβλεπόμενης δύναμης της κατασκήνωσης.

Η κατασκευή της μπορεί να είναι και ημιμονίμου μορφής, αρκεί να μην έχει την μορφή κλειστής αίθουσας και να παρέχει επαρκή προστασία στους κατασκηνωτές από τον ήλιο και τις δυσμενείς καιρικές συνθήκες. Το δάπεδο πρέπει να είναι από λείο και αδιαπότιστο υλικό.

4. Αποθήκης κατάλληλης να διασφαλίζει τρόφιμα και τα υλικά που χρήζουν συγκεκριμένης προστασίας.
5. Αποχωρητηρίων υδραυλικού τύπου, ενός τουλάχιστον για κάθε δέκα κατασκηνωτές ή μέλη του προσωπικού, με δάπεδα λεία και από αδιαπότιστο υλικό, και από τοίχους οι οποίοι να είναι καλυμμένοι από πλακίδια εφυσωμένα.

Πρέπει να προβλέπεται επαρκής αερισμός τους και προστασία των παραθύρων με συρμάτινο πλέγμα και αυτόματο κλείσιμο των θυρών.

Οι παραπάνω κοινόχρηστοι χώροι πρέπει να βρίσκονται σε απόσταση μεγαλύτερη των 50 μέτρων από τους χώρους διαμονής των κατασκηνωτών.

6. Νιπτήρων που να αναλογούν, τρεις για κάθε δέκα κατασκηνωτές ή μέλη του προσωπικού.
7. Καταιονητήρων (ντους) που να αναλογούν, τουλάχιστον ένας για κάθε τέσσερις

κατασκηνωτές ή μέλη του προσωπικού.

Ο χώρος του κάθε καταιονητήρα δεν πρέπει να είναι μικρότερος του ενός τετραγωνικού μέτρου.

8. Εγκαταστάσεις αθλοπαιδιών που θα πρέπει να περιλαμβάνουν διαμορφωμένους και εξοπλισμένους χώρους καλαθοσφαίρισης (μπάσκετ), πετοσφαίρισης (βόλλευ), ποδοσφαίρου κ.α.
9. Χώρου επαρκούς και κατάλληλα διαμορφωμένου για συγκεντρώσεις, εκκλησιασμό, τελετή έπαρσης και υποστολής της Σημαίας κ.α.

Η διαδικασία χορήγησης άδειας ίδρυσης Παιδικής Εξοχής, σύμφωνα με το άρθρο 3 των υπουργικών αποφάσεων με αριθ. 1277/1989, ΦΕΚ 199/ Β/1989, είναι η παρακάτω:

Α) Η διαδικασία χορήγησης άδειας ίδρυσης Παιδικής Εξοχής, ξεκινά με την υποβολή από τους ενδιαφερόμενους φορείς, στην οικεία Νομαρχία (Διεύθυνση ή Τμήμα Κοινωνικής Πρόνοιας):

- Αίτησης, στην οποία πρέπει να αναφέρονται:
  1. Η επωνυμία ή ο τίτλος της παιδικής εξοχής, καθώς και τα στοιχεία του προσώπου που ζητάει την άδεια.
  2. Η ακριβής θέση στην οποία θα εγκατασταθεί η εξοχή, το υψόμετρο, η έκταση του γηπέδου, το ποσοστό και το είδος της φυτείας (πεύκα, δέντρα, θάμνοι κλπ.), ο τρόπος ύδρευσης του χώρου, η μορφολογία της επιφάνειας του χώρου (κλίση εδάφους, λόφοι κλπ.)
  3. Η προβλεπόμενη δυναμικότητα σε άτομα, που θα εξυπηρετηθεί κατά την διάρκεια της κατασκηνωτικής περιόδου, όπως επίσης και τα όρια ηλικίας όσων θα γίνονται δεκτοί στην κατασκήνωση.
- Τοπογραφικού διαγράμματος του εδαφικού χώρου μέσα στον οποίο θα αναπτυχθεί η εξοχή, που θα υπογράφεται από διπλωματούχο μηχανικό και στο οποίο πρέπει να εμφανίζεται με κάθε λεπτομέρεια, η διάταξη των εγκαταστάσεων και των συγκροτημάτων της (κοιτώνες, σκηνές, τραπεζαρίες, μαγειρεία, νιπτήρες, αποχωρητήρια, χώροι αθλοπαιδιών κ.α.).
- Εκθέσεως διπλωματούχου μηχανικού που να περιλαμβάνει πλήρη τεχνική περιγραφή των μονίμων κτισμάτων που ήδη υπάρχουν ή που πρόκειται να ανεγερθούν, και του τρόπου

ανάπτυξης γενικά της εξοχής (κοιτώνες, σκηνές, τραπεζαρίες, μαγειρεία, νιπτήρες, αποχωρητήρια, χώροι αθλοπαιδιών, αποθήκες, ιατρεία, αναρρωτήρια κ.α.).

- Υπεύθυνης Δήλωσης του άρθρου 8 του Ν. 1599/ 86 περί του τρόπου αντιμετώπισης των δαπανών λειτουργίας της εξοχής, συνοδευόμενης από κάθε στοιχείο που μπορεί να τεκμηριώσει τα όσα δηλώνονται (βεβαιώσεις καταθέσεων σε τράπεζες, προϋπολογισμούς εσόδων και εξόδων όταν πρόκειται για Νομικά Πρόσωπα Δημόσιου Δικαίου κλπ.)

- Προκειμένου περί φυσικού προσώπου:

1. Απόσπασμα ποινικού μητρώου.
2. Πιστοποιητικό της Εισαγγελίας Πλημμελειοδικών της κατοικίας του αιτούντος, ότι δεν διώκεται.
3. Υπεύθυνης Δήλωσης του άρθρου 8 του Ν. 1599/ 86, περί του επαγγέλματος του, των γραμματικών και επιστημονικών του γνώσεων, ότι δεν τελεί υπό απαγόρευση ή δικαστική αντίληψη, ως και κάθε στοιχείο που μπορεί να βοηθήσει στην κρίση όσον αφορά στην καταλληλότητα του, για την χορήγηση στο όνομα του, της άδειας ιδρύσεως παιδικής εξοχής.

- Προκειμένου περί Νομικού γενικά προσώπου:

1. Επικυρωμένο αντίγραφο του καταστατικού που διέπει το συγκεκριμένα Νομικό πρόσωπο.
2. Δήλωση ή απόφαση της Διοίκησης του Νομικού προσώπου, στην οποία να διατυπώνεται αν η Διεύθυνση ή η εν γένει εποπτεία και φροντίδα της εξοχής που πρόκειται να ιδρυθεί, θα ασκείται από μέλη της Διοίκησης ή από ιδιαίτερη Επιτροπή ή μέλη ή μέλος αυτού.
Στην κάθε μία από τις περιπτώσεις αυτές, υποβάλλονται όλα τα δικαιολογητικά που προαναφέρθηκαν, για το καθένα από τα φυσικά πρόσωπα από τα οποία θα ασκείται η Διεύθυνση ή η εποπτεία της εξοχής.

Β) Μόλις υποβληθούν όλα τα δικαιολογητικά τα οποία λεπτομερώς ορίστηκαν παραπάνω και εφόσον από αυτά προκύπτει ότι κατ' αρχήν, είναι δυνατή η χορήγηση της αιτούμενης άδειας ίδρυσης παιδικής εξοχής, διενεργείται επιτόπια εξέταση του χώρου στον οποίο ζητείται να εγκατασταθεί η κατασκήνωση από επιτροπή. Η επιτροπή συνίσταται από τον αρμόδιο Νομάρχη,

από ιατρό υγιεινολόγο ή Επόπτη Δημόσιας Υγείας, ο οποίος υπηρετεί στην οικεία Διεύθυνση ή Τμήμα Υγιεινής, από διοικητικό υπάλληλο της Διευθύνσεως ή του τμήματος Κοινωνικής Πρόνοιας και από μηχανικό της αρμόδιας Διεύθυνσης Τεχνικών Υπηρεσιών ή άλλης δημόσιας υπηρεσίας, με σκοπό την διαπίστωση της καταλληλότητας του χώρου, σύμφωνα με όσα ορίζονται στην συγκεκριμένη απόφαση και υποβολή αρμοδίως σχετικής έκθεσης.

Γ) Μετά την υποβολή των απαιτούμενων στοιχείων και της σχετικής έκθεσης, από τους ενδιαφερόμενους φορείς, και εφόσον διαπιστωθεί ότι πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις που προαναφέρθηκαν, εκδίδεται από την Νομαρχία (Διεύθυνση ή τμήμα Κοινωνικής Πρόνοιας), άδεια ίδρυσης παιδικής εξοχής.

4.2.2. Άδεια λειτουργίας Παιδικής Εξοχής

Η άδεια ίδρυσης παιδικής εξοχής, από την στιγμή που εκδοθεί, δεσμεύει την αρμόδια αρχή για μελλοντική χορήγηση της άδειας λειτουργίας, με τις παρακάτω οριζόμενες προϋποθέσεις, σύμφωνα με το άρθρο 4 των υπουργικών αποφάσεων με αριθ. 1277/1989, ΦΕΚ 199/ Β/1989:

Για να επιτραπεί η λειτουργία παιδικής κατασκήνωσης, απαιτείται:

- Να έχει δοθεί άδεια ίδρυσης της εξοχής, με σχετική απόφαση κατά τα ανωτέρω.
- Να έχει ολοκληρωθεί η εκτέλεση όλων των προβλεπόμενων έργων όπως αυτά αναφέρθηκαν κατά την έκδοση της άδειας ίδρυσης, όπως και η ανέγερση των απαιτούμενων μόνιμων εγκαταστάσεων, και η ανάπτυξη γενικά των χώρων της παιδικής εξοχής.
- Να έχει εξασφαλισθεί η πλαισίωση της εξοχής με τον ακόλουθο αριθμό στελεχών του προσωπικού:
  1. Ενός Συντονιστή (Αρχηγός) αποφοίτου Ανωτάτης ή Ανωτέρας Σχολής ή σε έλλειψη υποψηφίων, με τα προσόντα αυτά, απόφοιτοι Λυκείου ή παλαιού τύπου Γυμνασίου και ευδόκιμο κατασκηνωτική εμπειρία.
  2. Ένας Επιμελητής (Κοινοτάρχης) για κάθε εξήντα κατασκηνωτές, αποφοίτου της Β' τάξης Λυκείου ή της τέταρτης τάξεως παλαιού τύπου Γυμνασίου.

3. Ένας Ομαδάρχης για κάθε δέκα παιδιά.

4. Ενός ιατρού.

5. Ενός νοσοκόμου.

- Να έχει εξασφαλισθεί η πλαισίωση της εξοχής με το υπόλοιπο, απαιτούμενο κατά περίπτωση, προσωπικό, με στόχο ο αριθμός των στελεχών και του προσωπικού να μην υπολείπεται το 30% , για εξοχές που φιλοξενούν μέχρι 150 παιδιά. Στο ποσοστό αυτό, δεν συνυπολογίζεται το προσωπικό που καλείται να καλύψει τις ανάγκες της εξοχής, σε περίπτωση που σε αυτή φιλοξενηθούν παιδιά με ειδικές ανάγκες. Για παιδικές εξοχές που φιλοξενούν περισσότερα από 150 παιδιά, το προσωπικό δεν πρέπει να είναι λιγότερο του ποσοστού 26% των φιλοξενούμενων παιδιών.
- Σε όσες εξοχές φιλοξενούνται παιδιά με ειδικές ανάγκες, απαιτείται η πρόσληψη του παρακάτω επιπλέον προσωπικού:

1. Ένας ιατρός

2. Ένας νοσοκόμος

3. Ένας συνοδός με γνώσεις για παιδιά με ειδικές ανάγκες

4. Ένας συνοδός για κάθε πέντε αυτοεξυπηρετούμενα παιδιά με ελαφρά διανοητική υστέρηση

5. Ένας συνοδός για τρία αυτιστικά παιδιά

6. Ένας συνοδός για κάθε ένα παιδί με βαριές σωματικές ή νοητικές εκπτώσεις

7. Ένας συνοδός για κάθε δύο παιδιά που πάσχουν από εγκεφαλική παράλυση (σπαστικά)

8. Ένας συνοδός για κάθε παραπληγικό παιδί

- Να έχει προβλεφθεί η αξιοποίηση της παιδικής εξοχής, κατά κατασκηνωτική περίοδο, είτε από παιδιά ηλικίας 6 – 12 ετών και των δύο φύλων, είτε από παιδιά ηλικίας 12 και άνω, του αυτού φύλου.
- Απαραίτητη κρίνεται η υποβολή σε ιατρική εξέταση, όλων των στελεχών και του προσωπικού, με σκοπό την πιστοποίηση της καλής υγείας των προσώπων αυτών.
- Η κατασκήνωση οφείλει να έχει εξοπλισθεί με τα απαραίτητα αντικείμενα και υλικά εφόδια

για την ομαλή και άρτια λειτουργία της (κρεβάτια, στρώματα, τραπέζια, καθίσματα, μαγειρικές συσκευές, ψυγεία, σκεύη και είδη μαγειρείου, Ιατρείου, αναρρωτηρίου, όργανα αθλοπαιδιών, πιάτα, ποτήρια, μαχαιροπίρουνα κλπ.)

Η διαδικασία χορήγησης άδειας λειτουργίας Παιδικής Εξοχής, σύμφωνα με το άρθρο 5 των υπουργικών αποφάσεων με αριθ. 1277/1989, ΦΕΚ 199/ Β/1989, είναι η εξής:

Α) Τριάντα, τουλάχιστον, ημέρες πριν την έναρξη της κατασκηνωτικής περιόδου, οι φορείς που έχουν ήδη πάρει την άδεια ίδρυσης της παιδικής εξοχής, υποβάλλουν στην οικεία τους Νομαρχία (Διεύθυνση ή τμήμα Κοινωνικής Πρόνοιας), αίτηση για χορήγηση άδειας λειτουργίας της κατασκήνωσης. Η διαδικασία οφείλει να επαναλαμβάνεται κάθε χρόνο, πριν την επικείμενη λειτουργία της κατασκήνωσης.

Με την σχετική αίτηση υποβάλλονται:

- Πίνακας με τα στελέχη που θα προσληφθούν καθώς και τα προσόντα τους.
- Πίνακας που εμφανίζει το προσωπικό που θα προσληφθεί, κατά ειδικότητα απασχόλησης.
- Ιατρικές Πιστοποιήσεις από Κρατικό Νοσηλευτικό Ίδρυμα ή Κέντρο Υγείας ή Ιατρεία του Ι.Κ.Α., οι οποίες αποδεικνύουν την καλή υγεία των στελεχών και του προσωπικού.
- Πίνακας που εμφανίζει:
  1. Τον αριθμό των κατασκηνωτικών περιόδων και των ατόμων που θα εξυπηρετηθούν, κατά κατασκηνωτική περίοδο, κατά φύλο και ηλικία, και εφόσον πρόκειται για παιδιά που ξεπερνούν τα 12 έτη, το φύλο τους.
  2. Την ημερομηνία έναρξης και λήξης της κατασκήνωσης.
  3. Τον προγραμματισμό της κατασκήνωσης. Συγκεκριμένα:
    - α) την διάρθρωση της κατά ομάδες, κοινότητες κλπ.
    - β) το ημερήσιο πρόγραμμα διαβίωσης των κατασκηνωτών.
    - γ) το αναλυτικό εβδομαδιαίο διαιτολόγιο των κατασκηνωτών, κατά ημέρα, είδος και ποσότητα

- Πίνακας που εμφανίζει τον εξοπλισμό της κατασκήνωσης, τα αντικείμενα και τα υλικά εφόδια που κρίνονται απαραίτητα για την λειτουργία της, κατά κατηγορία και ποσότητα.
- Η έγκριση της δασικής υπηρεσίας, και η βεβαίωση της πυροσβεστικής υπηρεσίας, ότι ελήφθησαν τα απαραίτητα αντιπυρικά μέσα.

Β) Μόλις υποβληθεί η προαναφερθείσα αίτηση με όλα τα απαιτούμενα στοιχεία, ενεργείται νέα επιτόπια εξέταση από την αρμόδια Επιτροπή, με σκοπό την υποβολή έκθεσης, η οποία θα πιστοποιεί ότι στην κατασκήνωση έχουν ανεγερθεί όλες οι προβλεπόμενες μόνιμες εγκαταστάσεις και έχουν διεκπεραιωθεί τα προβλεπόμενα τεχνικά έργα ή ότι οι εν λόγω εγκαταστάσεις και έργα διατηρούνται σε καλή κατάσταση, ότι υπάρχει ο απαιτούμενος και αναγκαίος εξοπλισμός και ότι γενικότερα, υφίστανται και πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις για την άρτια και ομαλή λειτουργία της κατασκήνωσης.

Γ) Μετά την υποβολή της παραπάνω έκθεσης και εφόσον κριθούν ως ικανοποιητικά και τα υπόλοιπα στοιχεία που κατατίθενται με την αίτηση, εκδίδεται από τον οικείο Νομάρχη απόφαση ως αρμοδίου, βάσει των διατάξεων για την διοικητική αποκέντρωση, η οποία ισχύει για έναν χρόνο.

Δ) Η προαναφερθείσα Επιτροπή, κρίνεται αρμόδια, κατά την επιτόπια εξέταση, να ορίσει και επιπρόσθετα μέτρα, τα οποία κατά την κρίση της και σύμφωνα με τις υγειονομικές διατάξεις και ειδικότερα τις διατάξεις της Γ1γ/6800/1966 (ΦΕΚ 456 τ.Β') Υπουργικής Αποφάσεως, οι οποίες θα πρέπει να ληφθούν υπό τον αιτούντα, προκειμένου να εξασφαλιστούν οι συνθήκες υγιεινής διαβίωσης στον χώρο.

4.2.3 Έλεγχος & Εποπτεία των Εξοχών που βρίσκονται σε λειτουργία

Σύμφωνα με το άρθρο 6 των υπουργικών αποφάσεων με αριθ. 1277/1989, ΦΕΚ 199/ Β/1989, μετά την έκδοση της άδειας λειτουργίας της παιδικής εξοχής, και εφόσον αυτή έχει αρχίσει και λειτουργεί, πρέπει να ασκείται:

1. Τακτικός έλεγχος από την Αρμόδια Υγειονομική Υπηρεσία της Διεύθυνσης ή του Τμήματος Υγιεινής της Νομαρχίας, ώστε να διαπιστώνεται η τήρηση των υγειονομικών ισχυουσών διατάξεων, ιδιαίτερα όσον αφορά στην ύδρευση της κατασκήνωσης, στα λύματα και στα

απόβλητα αυτής, στις συνθήκες λειτουργίας των μαγειρείων, καθώς και στην ασφαλή συντήρηση, φύλαξη και διακίνηση των τροφίμων. Κρίνεται απαραίτητη η επιβολή των αναγκαίων μέτρων με σκοπό την προάσπιση της υγείας των κατασκηνωτών.

2. Τακτικός έλεγχος από τις αρμόδιες Επιθεωρήσεις του Υπουργείου και τις διοικητικές υπηρεσίες της Διεύθυνσης ή του τμήματος Κοινωνικής Πρόνοιας, κατά τις κείμενες διατάξεις, ώστε να πιστοποιείται η άρτια και ομαλή οργάνωση και λειτουργία της κατασκήνωσης, συνολικά.

4.3Η χρηματοδότηση των παιδικών Κατασκηνώσεων

Όσον αφορά στην χρηματοδότηση των παιδικών κατασκηνώσεων, ο νόμος διακρίνει: αυτές των οποίων τα έξοδα καλύπτονται κυρίως απευθείας από τον κρατικό προϋπολογισμό, ιδίως των κονδυλίων του Υπουργείου Υγείας (Β.Δ. 24 Ιουν./4 Ιουλ. 1949 ΦΕΚ Α 146) και αυτές που οργανώνονται με ίδια μέσα (άρθρα 8 & 3 Ν. 749/ 1948), με δαπάνες αποκλειστικά του φυσικού ή νομικού προσώπου που έχει αναλάβει την οργάνωση και λειτουργία τους. Στην δεύτερη κατηγορία, ανήκουν οι κατασκηνώσεις που πληρούν τα κριτήρια της ιδιωτικής οικονομίας, οπότε καλούν το δέκτη των υπηρεσιών να καταβάλλει αντάλλαγμα γι αυτές.

Πέρα από τους γονείς που καλύπτουν οι ίδιοι τα έξοδα της διαμονής των παιδιών τους στην κατασκήνωση, η πλειονότητα των Ασφαλιστικών Ταμείων, την έχει θεσμοθετήσει ως σημαντική παροχή για τους ασφαλισμένους τους και κάθε χρόνο προκηρύσσει σχετικούς διαγωνισμούς, για την φιλοξενία των παιδιών των ασφαλισμένων. Αναμφίβολα, τη βασική πηγή εσόδων των ιδιωτικών κατασκηνώσεων αποτελούν τα ασφαλιστικά ταμεία, τα οποία και καθορίζουν ως έναν μεγάλο βαθμό και την επιβίωση τους. (Μάκρας, 2009)

Ενδεικτικά αναφέρουμε (ΠΕΛΚ):

- Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Ι.Κ.Α.)
- Μηχανικών & ΕΔΕ (ΤΣΜΕΔΕ)
- Υγειονομικών (ΤΣΑΥ)
- Νομικών (ΤΑ.Ν)
- Συμβολαιογράφων (ΤΑΣ)
- Δικηγόρων Αθηνών (ΤΠΔΑ)

- Δικηγόρων Πειραιά (ΤΥΔΠ)
- Δικηγόρων Επαρχιών & Δικαστικών Επιμελητών (ΤΥΔΕ-ΤΠΔΕ)
- Προνοίας Εργοληπτών Δημοσίων Έργων (ΤΠΕΔΕ)
- Ναυτικών Πρακτόρων (ΤΑΝΠΥ)
- Τραπεζιτικών υπαλλήλων (ΤΑΠΤΠΓΑΕ Ταμείο Ασθενείας Προσωπικού Τραπεζών Πίστεως - Γενικής - Αμερική Εξπρές)
- ΚΑΠ-ΔΕΗ
- ΤΑΠ-ΟΤΕ
- Ξενοδοχοϋπαλλήλων (ΤΑΞΥ)
- Δημοτικοί Υπάλληλοι (ΟΠΑΔ – ΤΥΔΚΥ)
- Ταμείο Μετάλλου (ΤΑ.Π.Ε.Μ.)

Αντίστοιχα πολλές εταιρείες και φορείς παρέχουν στους υπαλλήλους τους δωρεάν κατασκήνωση για τα παιδιά των εργαζομένων τους.

Ενδεικτικά αναφέρουμε (ΠΕΛΚ):

- ΕΥΔΑΠ (Εταιρεία Υδρεύσεως και Αποχετεύσεως Πρωτευούσης)
- ΟΣΥ Α.Ε. (Πρώην ΗΛΠΑΠ και ΕΘΕΛ – Οδικές Συγκοινωνίες)
- ΣΤΑΣΥ Α.Ε. (πρώην Αττικό Μετρό και TRAM)
- ΕΤΑΠ-ΜΜΕ (Ενιαίο Ταμείο Ασφάλισης Προσωπικού Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης)
- ΕΔΟΕΑΠ (Ενιαίου Δημοσιογραφικού Οργανισμού Επικουρικής Ασφαλίσεως και Περιθάλψεως)
- Γενικό Επιτελείο Ναυτικού
- ΟΑΕΕ (μόνο για Υπαλλήλους) (Οργανισμός Ασφάλισης Ελεύθερων Επαγγελματιών)
- ΟΑΕΔ (μόνο για Υπαλλήλους) (Οργανισμός Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού)
- Ελληνικά Πετρέλαια
- Αθηναϊκή Ζυθοποιία
- Ελληνικά Χρηματιστήρια Α.Ε,

- ΟΛΠ (Οργανισμός Λιμένος Πειραιώς)
- ΟΛΜΕ (Ενωση Λειτουργών Μέσης Εκπαίδευσης)

4.4 Η εξέλιξη των νομοθετικών ρυθμίσεων από το 1989 έως σήμερα

Από το νομοθέτημα του 1989 έως τα πλέον πρόσφατα θεσμικά πλαίσια που σχετίζονται με τις παιδικές εξοχές – κατασκηνώσεις, δεν παρατηρούνται ριζικές αλλαγές και αναδιαμορφώσεις. Εντοπίζονται όμως, στο πέρασμα του χρόνου, συνεχείς βελτιώσεις στους όρους και τις προϋποθέσεις της λειτουργίας των παιδικών κατασκηνώσεων, ώστε να γίνονται ολοένα και πιο σύγχρονες, να ανταποκρίνονται στα νέα δεδομένα και να συμβαδίζουν με τις απαιτήσεις της εποχής.

Ενδεικτικά θα αναφερθούν μερικές από τις σημαντικότερες προσθήκες, τροποποιήσεις και βελτιώσεις, όπως αυτές καταγράφονται στο εκάστοτε Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως:

- Το 2006, η Υ.Α. Αριθ. Π1β/Γ.Π.54338 (10) «Καθορισμός όρων και προϋποθέσεων λειτουργίας παιδικών κατασκηνώσεων από φορείς ιδιωτικού δικαίου κερδοσκοπικού χαρακτήρα» (ΦΕΚ 966/ 2006 τ.Β'), ορίζει πως:
  1. *«Στις παιδικές κατασκηνώσεις παρέχεται σε παιδιά ηλικίας 6 έως 16 ετών, με τη μορφή της ομαδικής διαβίωσης, διαμονή, διατροφή, άθληση, ψυχαγωγία και εκπαίδευση, σε φυσικό περιβάλλον με εγκαταστάσεις κατάλληλες υπό την εποπτεία και τη φροντίδα εκπαιδευμένου και καταρτισμένου στελεχιακού και βοηθητικού προσωπικού, με σκοπό την πνευματική, φυσική, κοινωνική και ψυχική ανάπτυξη του κάθε κατασκηνωτή.»* (Άρθρο 1).
  2. Σύμφωνα με το Άρθρο 3, η περίοδος των ημερών των παιδικών κατασκηνώσεων αρχίζει την 1η Ιουνίου και λήγει την 30η Σεπτεμβρίου εκάστου έτους. Αναφέρεται φυσικά πως για τη φιλοξενία των κατασκηνωτών πρέπει να πληρούνται τα αναφερόμενα στην υπ' αριθμ. οικ. 1277/1989 απόφαση (Φ.Ε.Κ. 199 τ. Β'). Επισημαίνεται ακόμα πως για τη φιλοξενία παιδιών ηλικίας 13 έως 16 ετών και των δύο φύλων στις ίδιες κατασκηνωτικές περιόδους οι κατασκηνώσεις πρέπει να λειτουργούν σε χωριστές κοινότητες με χωριστούς κοιτώνες και εγκαταστάσεις υγιεινής.

3. Όσον αφορά στην στελέχωση των κατασκηνώσεων, το ποσοστό για τις κατασκηνώσεις που φιλοξενούν μέχρι 150 παιδιά μειώνεται πλέον στο 25% των φιλοξενούμενων παιδιών, ενώ για εκείνες που φιλοξενούν πέραν των 150 παιδιών το προσωπικό οφείλει να μην είναι λιγότερο του ποσοστού 20% των φιλοξενούμενων παιδιών. Και στις δυο περιπτώσεις δεν συνυπολογίζεται το ποσοστό του προσωπικού που προορίζεται να καλύψει τις ανάγκες διαμονής παιδιών με αναπηρίες. (Άρθρο 4)

Αλλαγές στο επιπλέον προσωπικό, προσθήκες, αναδιαμορφώσεις και βελτιωμένες παροχές εντοπίζονται στην περίπτωση των παιδικών κατασκηνώσεων που φιλοξενούν παιδιά με ειδικές ανάγκες και αναπηρίες. (Άρθρο 4)

Συγκεκριμένα, απαιτείται το ακόλουθο προσωπικό:

1. Ένας Ιατρός.
2. Ένας Νοσηλευτής για κάθε πενήντα κατασκηνωτές.
3. Ένας Συνοδός για κάθε πέντε αυτοεξυπηρετούμενα άτομα με νοητική υστέρηση.
4. Ένας Συνοδός για κάθε δύο άτομα με νοητική υστέρηση, που επιβαρύνονται και με άλλα προβλήματα υγείας όπως: επιληψία, αυτισμό κ.α. και δεν αυτοεξυπηρετούνται.
5. Ένας Συνοδός για κάθε ένα άτομο με νοητική υστέρηση που είναι με βαριά σωματική αναπηρία και δεν αυτοεξυπηρετείται.
6. Ένας Συνοδός για κάθε δύο άτομα με αυτισμό που αυτοεξυπηρετούνται.
7. Ένας Συνοδός για κάθε ένα άτομο με αυτισμό που δεν αυτοεξυπηρετείται και έχει βεβαρημένη κατάσταση υγείας.
8. Ένας Συνοδός για κάθε τέσσερα άτομα με προβλήματα όρασης (τυφλοί και μερικώς βλέποντες) ή ακοής που δεν έχουν άλλες αναπηρίες.
9. Ένας Συνοδός για κάθε ένα άτομο με προβλήματα όρασης (τυφλοί και μερικώς βλέποντες) ή ακοής που έχει παράλληλα και άλλες αναπηρίες πχ. τυφλο-κωφά, νοητική υστέρηση, ψυχικές διαταραχές κ.α.
10. Ένας Συνοδός για κάθε δύο άτομα με εγκεφαλική παράλυση ή παραπληγία που αυτοεξυπηρετούνται.
11. Ένας Συνοδός για κάθε ένα άτομο με εγκεφαλική παράλυση ή παραπληγία – τετραπληγία που δεν αυτοεξυπηρετείται.

12.Ένας Συνοδός για κάθε πέντε άτομα με προβλήματα ψυχικής υγείας (νόσους ή διαταραχές), εφόσον δεν κρίνονται – με γνωμάτευση ιατρού – επιθετικά ή επικίνδυνα.

13.Ένας Συνοδός για κάθε δύο άτομα με προβλήματα ψυχικής υγείας (νόσους ή διαταραχές), εφόσον κρίνονται – με γνωμάτευση ιατρού – επιθετικά ή επικίνδυνα.

- Το 2007, με την Αριθμ. Π1β/Γ. Π.75005 (4) Τροποποίηση και συμπλήρωση διατάξεων της απόφασης οικ. 1277/1989 «Κωδικοποίηση και συμπλήρωση των προϋποθέσεων και διαδικασία χορήγησης άδειας ίδρυσης και άδειας λειτουργίας εξοχών» (Φ.Ε.Κ. 199/1989 τ.Β'), αντικαθίσταται το πρώτο εδάφιο του άρθρου 2 της παραγράφου 1, σχετικά με την καταλληλότητα του εδαφικού χώρου εντός των προϋποθέσεων χορήγησης άδειας ίδρυσης Παιδικής Εξοχής, των υπουργικών αποφάσεων με αριθ. 1277/1989, ΦΕΚ 199/ Β/1989 και ορίζεται ως εξής: *1. «Που βρίσκεται σε απόσταση 1.000 τουλάχιστον μέτρων από το όριο εγκεκριμένου σχεδίου πόλεως ή εγκεκριμένο οικισμό. Για οικισμούς κάτω των 2.000 κατοίκων, που βρίσκεται σε ελάχιστη απόσταση 500 μέτρων από τα όρια οικισμού, εφόσον η χρήση της παιδικής εξοχής, είναι συμβατή με το χωροταξικό – Πολεοδομικό σχεδιασμό της περιοχής (Ζ.Ο.Ε., Γ.Π.Σ., ΣΧΟΟΑΠ κλπ.), ή ελλείψει αυτού με τις γενικότερες κατευθύνσεις χωροταξικού σχεδιασμού σε επίπεδο Νομού ή Περιφέρειας».*
- Το 2011, ορίζεται πως για την έγκριση και χορήγηση της άδειας λειτουργίας παιδικής εξοχής, είναι απαραίτητη και η έγκριση περιβαλλοντικών όρων, όπως αυτοί περιγράφονται στον Νόμο 4014/2011 (Α' 209) «Περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων, ρύθμιση αυθαιρέτων σε συνάρτηση με δημιουργία περιβαλλοντικού ισοζυγίου και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Περιβάλλοντος». (ΦΕΚ 209/ 2011, τ.Α')

Επίσης, σύμφωνα με την ΚΥΑ με αριθ: Π1β/ΓΠ οικ.123827/9–11–2011 (ΦΕΚ 2662/Β'/09–11–2011), σημείο 22 ορίζεται πως οι διοικητικές διαδικασίες της χορήγησης άδειας ίδρυσης και άδειας λειτουργίας παιδικών εξοχών–κατασκηνώσεων μπορούν να διεκπεραιώνονται και μέσω των Κέντρων Εξυπηρέτησης Πολιτών που λειτουργούν ως Ενιαία Κέντρα Εξυπηρέτησης (Ε.Κ.Ε.).

- Το 2016, σύμφωνα με τις Υπουργικές Αποφάσεις, Αριθ. Δ22/οικ. 37641 /1450 (1) «Καθορισμός όρων και προϋποθέσεων λειτουργίας κατασκηνώσεων που οργανώνονται με ίδια μέσα, με πληρωμή ή χωρίς πληρωμή από φυσικά ή Νομικά Πρόσωπα ή από Δημόσιες

Υπηρεσίες ή Οργανισμούς ή Οργανώσεις.», ενσωματώνονται κυρίως καινούργιες προϋποθέσεις που αφορούν στον εξοπλισμό και στα υλικά εφόδια των κατασκηνώσεων, καθώς επίσης και στις αθλητικές εγκαταστάσεις.

Οι εγκαταστάσεις διακρίνονται σε υποχρεωτικές και σε προαιρετικές.

Όσον αφορά στην πρώτη κατηγορία, ορίζεται μεταξύ άλλων, πως «οι χώροι διαμονής κατασκηνωτών (μόνιμων ή μη) που να εξασφαλίζουν άνετη και ασφαλή διαμονή και ύπνο για τους κατασκηνωτές. Κάθε τέτοιος χώρος θα πρέπει να έχει ελάχιστο εμβαδό τριών (3) m² για κάθε κατασκηνωτή και να διαθέτει εξαερισμό. Στους μόνιμους κλειστούς χώρους σήτες προστασίας στα παράθυρα. Εάν στους χώρους χρησιμοποιούνται διπλά καθ' ύψος κρεβάτια (κουκέτες) ο χώρος θα έχει ελάχιστο εμβαδό δύο (2) m² για κάθε κατασκηνωτή και να υπάρχει κατά την τοποθέτηση πρόβλεψη ειδικής προστατευτικής διάταξης στις πλευρές των κρεβατιών που δεν εφάπτονται τοίχου».

Όσον αφορά στις αθλοπαιδιές και στις αθλητικές εγκαταστάσεις γενικότερα, αναφέρεται πως «δεν επιτρέπεται η ανάπτυξη και χρήση μηχανοκίνητου και ηλεκτροκίνητου αθλητισμού. Εγκαταστάσεις αθλημάτων επιτρέπονται κατόπιν έγκρισης εγκατάστασης από την αρμόδια αθλητική ομοσπονδία και πρόσληψη εξειδικευμένου για κάθε άθλημα προσωπικού. Κολυμβητική δεξαμενή σε οριοθετημένο χώρο ασφαλή για τα παιδιά περιφραγμένου κατάλληλα με σταθερή περίφραξη ύψους 1,20 μ. για να εξασφαλίζεται η χρήση της με την επίβλεψη του απαιτούμενου για τη λειτουργία της προσωπικού (ναυαγοσώστες). Να διαθέτει άδεια από τον οικείο Δήμο σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις.»

Επιπρόσθετες προβλέψεις υπάρχουν ακόμα για το ιατρείο, τα άτομα με αναπηρία, τον επαρκή φωτισμό κ.α.

Μερικές από τις προαιρετικές εγκαταστάσεις που προστίθενται είναι η παιδική χαρά, το πλυντήριο, το σιδερωτήριο κ.α. Αναφέρονται, επίσης, αναλυτικά τα κριτήρια που πρέπει να πληρούνται για κάθε περίπτωση ξεχωριστά.

Την ίδια χρονιά τροποποιείται για ακόμα μία φορά ο αριθμός των απαιτούμενων στελεχών και του προσωπικού που καλείται να πλαισιώσει την κατασκήνωση. Συγκεκριμένα μειώνεται σε ποσοστό 20%, για τις κατασκηνώσεις που φιλοξενούν μέχρι 150 παιδιά ενώ για τις κατασκηνώσεις με περισσότερα από 150 παιδιά το ποσοστό μειώνεται στο 17%.

Εξαιρετικά σημαντική προσθήκη όσον αφορά στην στελέχωση της κατασκηνωτικής δομής, είναι αυτή του Κοινωνικού Επιστήμονα, υπεύθυνου για την προσαρμογή των κατασκηνωτών, τόσο για θέματα του γνωστικού όσο και του επιστημονικού περιβάλλοντος (Κοινωνικός Λειτουργός ή Ψυχολόγος).

Αναλυτικά περιγράφονται επίσης, στο Άρθρο 10, οι κυρώσεις προς τους φορείς που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις και τους όρους ίδρυσης και λειτουργίας των παιδικών εξοχών.

- Το 2017, στην Υπουργική Απόφαση, Αριθμ. Δ22/οικ. 14573/359 (1) ΦΕΚ 1224/ 2017 «Ανάθεση οργάνωσης και λειτουργίας Παιδικών Εξοχών - Κατασκηνώσεων του Κρατικού Προγράμματος σε Δήμους», αναφέρονται λεπτομερώς οι αρμοδιότητες του Διοικητικού Συμβουλίου κάθε παιδικής εξοχής – κατασκήνωσης, οι διαδικασίες εγγραφής και συμμετοχής στις κατασκηνώσεις, το επιπλέον προσωπικό που θα πλαισιώσει την κατασκήνωση όπως και τα προσόντα που απαιτούνται, καθώς και περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με τα απαραίτητα δικαιολογητικά, τις αιτήσεις, τον έλεγχο λειτουργίας κ.α.

Κεφάλαιο Πέμπτο

Οργάνωση & Διοίκηση παιδικής κατασκήνωσης

«Καλή κατασκήνωση σημαίνει καλά στελέχη», αναφέρει χαρακτηριστικά η Π. Δαράκη (1976), στο βιβλίο της «Οι Παιδικές Κατασκηνώσεις», στην πρώτη και μια από τις αξιολογότερες συγγραφικές προσπάθειες περιγραφής και ανάλυσης του κατασκηνωτικού θεσμού και χώρου στην Ελλάδα. Και έχει απόλυτο δίκιο. Το οικοδόμημα του κατασκηνωτικού θεσμού και μιας επιτυχημένης και αποτελεσματικής κατασκηνωτικής περιόδου, μπορεί να στηριχθεί και να ευδοκιμήσει μόνο πάνω στις προσπάθειες ανθρώπων με όρεξη, μεράκι, αγάπη για το παιδί, κοινωνική ευαισθησία και, φυσικά, επαρκή παιδαγωγική κατάρτιση.

5.1 Οργανόγραμμα Παιδικής Κατασκήνωσης:

Ιεράρχηση ρόλων

Η Διοίκηση στις παιδικές κατασκηνώσεις διαφέρει ανάλογα με τον χαρακτήρα της. Στις δημόσιες ή μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, η συγκρότηση Διοίκησης προβλέπεται από τις κείμενες διατάξεις, αντίθετα στις ιδιωτικές κερδοσκοπικού χαρακτήρα, την διοίκηση ασκεί ουσιαστικά ο ιδιοκτήτης της κατασκήνωσης. Η Διοίκηση ασχολείται με το επιχειρησιακό ή τεχνικό μέρος της κατασκήνωσης (προμήθειες, συντήρηση, υγιεινή, φύλαξη εγκαταστάσεων, πρόσληψη και εποπτεία εργαζομένων κ.α.) Την εποπτεία για το παιδαγωγικό και εκπαιδευτικό έργο που επιτελείται από τα στελέχη της κατασκήνωσης αναλαμβάνει η ομάδα του Αρχηγείου. Αναμφίβολα υπάρχει ανάγκη ουσιαστικής και άμεσης συνεργασίας των δύο οργάνων με σκοπό την σωστή οργάνωση και την άρτια λειτουργία της κατασκήνωσης.

Αναλυτικότερα, οι λειτουργίες της Διοίκησης και της ομάδας του Αρχηγείου είναι οι εξής:

- 1. Ο Προγραμματισμός (Σχεδιασμός):** αποτελεί την διαδικασία κατά την οποία ορίζονται οι αντικειμενικοί σκοποί της κατασκηνωτικής δομής καθώς και ο τρόπος προσέγγισης τους. Για την Διοίκηση της κατασκήνωσης, οι στόχοι έχουν αρχικά βραχυπρόθεσμο χαρακτήρα, καθώς αφορούν στην ομαλή και άρτια λειτουργία της εκάστοτε κατασκηνωτικής περιόδου. Οι μακροπρόθεσμοι στόχοι αφορούν στην βελτίωση των εγκαταστάσεων, την αύξηση του αριθμού των κατασκηνωτών κ.α. Για το Αρχηγείο, οι στόχοι είναι αμιγώς λειτουργικοί: οφείλει να ανταποκριθεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο στις ανάγκες των παιδιών για όλη την διάρκεια της φιλοξενίας τους, στον χώρο της κατασκήνωσης.
- 2. Η Οργάνωση:** κατά την συγκεκριμένη διαδικασία, ορίζονται οι αρμοδιότητες και τα καθήκοντα του προσωπικού και των στελεχών, όπως επίσης και οι κανόνες που θα διέπουν την κάθε δραστηριότητα στην κατασκήνωση. Η Διοίκηση αναλαμβάνει το κομμάτι των εργαζομένων και στελεχών που δεν σχετίζονται άμεσα με τα παιδιά. Το Αρχηγείο, αντίθετως, αναλαμβάνει να τοποθετήσει τα στελέχη που θα έχουν άμεση επαφή με τα παιδιά στην κατάλληλη θέση, ανάλογα με την ειδικότητα και τα προσόντα τους. και να οργανώσει τα προγράμματα και τις δραστηριότητες της κατασκηνωτικής περιόδου.
- 3. Η Διεύθυνση (Καθοδήγηση):** Αφορά στην συνεχή εποπτεία, βοήθεια και καθοδήγηση που πρέπει να λαμβάνουν οι εργαζόμενοι και τα στελέχη, ιδιαίτερα οι ομαδάρχες/ισσες, καθώς είναι τα άτομα που περνούν τον περισσότερο χρόνο με τα παιδιά και αποτελούν τους αυτόπτες μάρτυρες των γεγονότων που λαμβάνουν χώρα κατά την διάρκεια της

κατασκηνωτικής περιόδου.

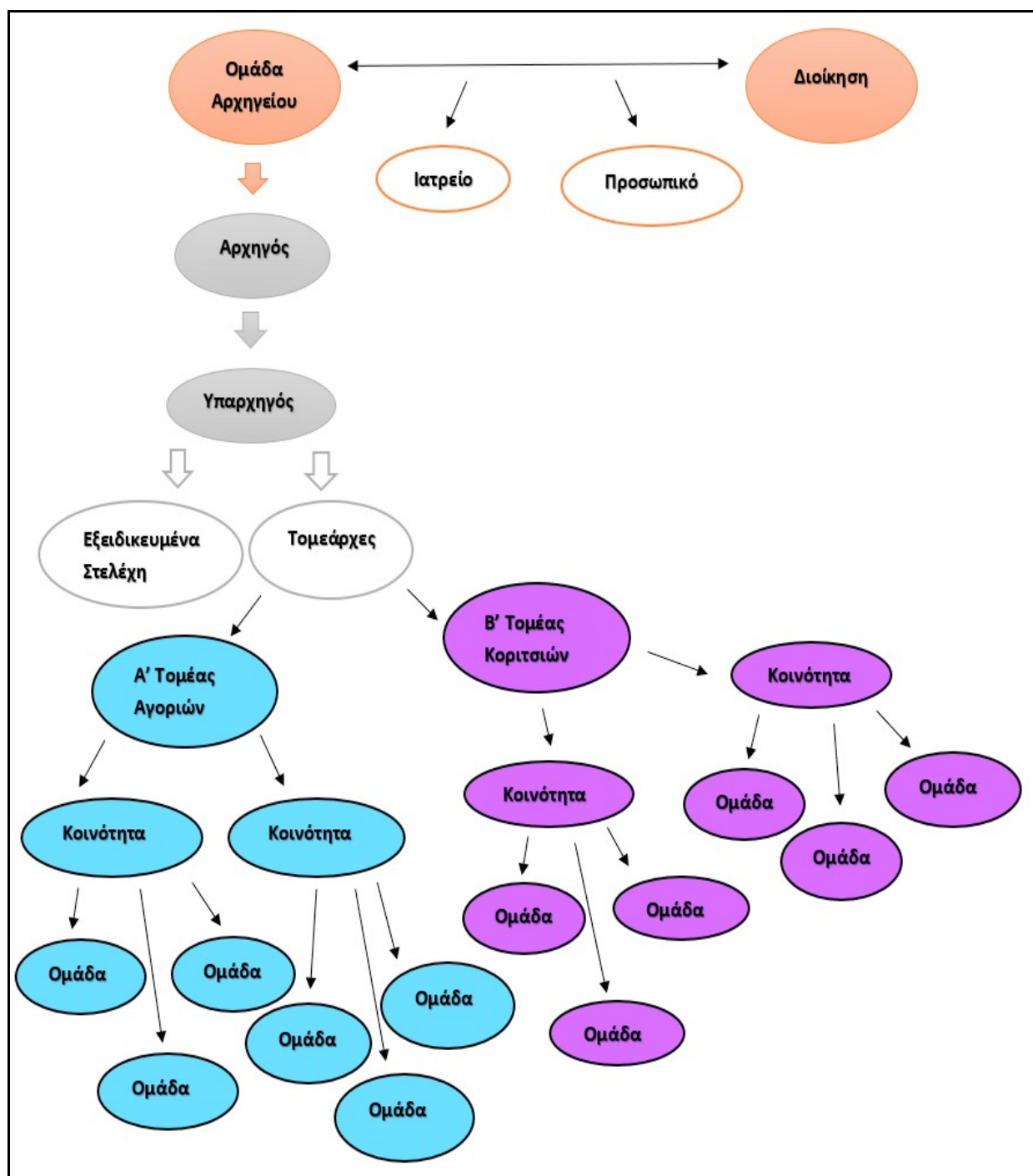
4. Ο Έλεγχος: αποτελεί ουσιαστικά την διαδικασία αξιολόγησης της κατασκηνωτικής περιόδου και αναπόσπαστο κομμάτι της διοικητικής λειτουργίας. Συνήθως η Διοίκηση στοχεύει στην ποσοτική αξιολόγηση των στοιχείων ενώ η ομάδα του Αρχηγείου αναζητά τα ποιοτικά στοιχεία που διαμόρφωσαν την διαμονή των παιδιών στην κατασκήνωση. Κοινός στόχος είναι η εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων σχετικά με την εκάστοτε κατασκηνωτική περίοδο και η ορθή αποτίμηση των στοιχείων, με σκοπό μελλοντικές διορθωτικές παρεμβάσεις και βελτίωση της κατασκηνωτικής δομής. (Μάκρας, 2009: 32 - 33)

Όσον αφορά τον καθορισμό και το σύστημα οργάνωσης όλων των ρόλων που υπάρχουν και συνεργάζονται κατά την κατασκηνωτική περίοδο, στις περισσότερες κατασκηνώσεις, ιδιωτικές αλλά και δημόσιες, εφαρμόζεται το ελληνικό οργανόγραμμα με το σύστημα των κοινοτήτων. Συγκεκριμένα:

- Ο βασικότερος πυρήνας κάθε κατασκηνωτικής οικογένειας είναι η ομάδα, η οποία απαρτίζεται από 10 έως 15 παιδιά ανάλογα τον συνολικό αριθμό των φιλοξενούμενων παιδιών. Επικεφαλής της ομάδας είναι ο/η ομαδάρχης/ισσα ή οι ομαδάρχες.
- Τρεις έως πέντε ομάδες, αποτελούν μια κοινότητα. Υπεύθυνος της κοινότητας είναι ο/η κοινοτάρχης/ισσα (ή επιμελητής/τρια).
- Κάποιες κατασκηνώσεις προβλέπουν την ύπαρξη και τομεάρχη/ισσας, για την επίβλεψη των κοινοτήτων.
- Η ομάδα του Αρχηγείου: Αρχηγός – Υπαρχηγός, κατά βάση, ολοκληρώνουν την ιεραρχία της κατασκήνωσης. Στην ομάδα αυτή μπορούν να συμμετέχουν και άλλα στελέχη της κατασκήνωσης όπως ο/η γιατρός, ο/η ψυχολόγος κ.α.
- Την στελέχωση της κατασκήνωσης ολοκληρώνει το απαραίτητο προσωπικό καθώς κι ένα πλήθος ειδικών στελεχών, οι αρμοδιότητες και οι εξουσίες των οποίων ποικίλουν, ανάλογα με το αντικείμενο και τις ιδιαιτερότητες που παρουσιάζει κάθε κατασκήνωση, σχετικά με την φιλοσοφία, τις παρεχόμενες υπηρεσίες, και την υλικοτεχνική του υποδομή, παράλληλα με την γεωγραφική θέση στην οποία βρίσκεται. (Μάκρας, 2009: 29 - 30)

Ενδεικτικά παρατίθεται διάγραμμα, στο οποίο απεικονίζεται αναλυτικά το οργανόγραμμα διοίκησης μιας παιδικής κατασκήνωσης και η σχέση μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων ρόλων μέσα σε αυτή. Το συγκεκριμένο διάγραμμα αποτελεί παράδειγμα, συνάδει με όσα αναφέρθηκαν, και ασφαλώς δέχεται τροποποιήσεις κατά περίπτωση.

Οργανόγραμμα διοίκησης παιδικής κατασκήνωσης

Διάγραμμα 5.1 «Οργανόγραμμα διοίκησης παιδικής κατασκήνωσης». (Μάκρας, 2009: 30)

5.2 Καθήκοντα Στελεχών:

Αρχηγός, Κοινοτάρχης/ισσα, Ομαδάρχης/ισσα

Κάθε κατασκήνωση, σε όποιον τύπο και μορφή κι αν υπάγεται, δημόσια ή ιδιωτική, πάντα πλαισιώνεται από ένα πλήθος ανθρώπων, ποικίλλων ειδικοτήτων, από την συνεργασία των οποίων προκύπτει η λειτουργία της. Όλοι οι ρόλοι μέσα σε μία κατασκήνωση είναι το ίδιο σημαντικοί και συμβάλλουν στον ίδιο βαθμό, ώστε η κατασκηνωτική περίοδος να ολοκληρωθεί χωρίς προβλήματα.

Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο, όμως, θα εστιάσουμε σε τρεις ρόλους. Σε αυτόν του Αρχηγού, καθώς είναι εκείνο το πρόσωπο που επωμίζεται τις περισσότερες και μεγαλύτερες ευθύνες σε ό,τι αφορά την οργάνωση, την λειτουργία και την επιτυχή περάτωση της κατασκηνωτικής περιόδου, και στους ρόλους του/της κοινοτάρχη/ισσας, και του/της ομαδάρχη/ισσας, καθώς αποτελούν τα πρόσωπα που βρίσκονται σε άμεση και διαρκή επαφή με τα παιδιά, τα οποία τίθενται υπό την προστασία τους και την φροντίδα τους, καθ' όλη την διάρκεια της διαμονής τους στην κατασκήνωση.

5.2.1 Καθήκοντα Αρχηγού

Ο Αρχηγός, ως υπεύθυνος για την εύρυθμη λειτουργία της κατασκήνωσης, κατευθύνει, εποπτεύει και παρακολουθεί την όλη λειτουργία με ιδιαίτερο ενδιαφέρον και στοργή. Τα καθήκοντα του είναι πολλά και διαφέρουν μεταξύ τους, γι αυτό το λόγο ο αρχηγός πρέπει να διαθέτει διοικητικές ικανότητες, παιδαγωγικές γνώσεις, κατασκηνωτική πείρα, εγκυκλοπαιδική γνώση και πολλή κοινωνικότητα. (Παπασωτηρίου, 1996: 38)

Ειδικότερα, σύμφωνα με τον Ν. Νικηταρά (2004: 52 - 57), οι αρμοδιότητες του Αρχηγού είναι οι εξής:

1. Πριν την έναρξη της κατασκηνωτικής περιόδου:

- Καθορίζει τον χρόνο συνεδριάσεων και επικοινωνίας με την Διοίκηση.
- Συνεργάζεται με την Διοίκηση με σκοπό την προώθηση και διαφήμιση της κατασκήνωσης.
- Καθορίζει τον χρόνο έναρξης των κατασκηνωτικών περιόδων.
- Συνεργάζεται με την Διοίκηση για την σύνταξη του Κανονισμού Αποδοχής και Λειτουργίας

της κατασκήνωσης.

- Είναι υπεύθυνος για την επιλογή των στελεχών, ενώ συμμετέχει σε όλες τις διαδικασίες πρόσληψης (αιτήσεις, συνέντευξη κλπ.).
- Οργανώνει τα σεμινάρια Ενημέρωσης για τα επιλεγέντα στελέχη.
- Οφείλει να εντάξει τους εργαζόμενους στο κλίμα και την φιλοσοφία της κατασκήνωσης.
- Οργανώνει σχέδιο δράσης, σε συνεργασία με την Διοίκηση για την περίπτωση πυρκαγιάς.

2. Κατά την ημέρα άφιξης των στελεχών:

- Ενημερώνει και πληροφορεί τα στελέχη για τις ενέργειες, τους ρόλους και τις υπηρεσίες.
- Είναι υπεύθυνος για την κατανομή των κοινοταρχών, ομαδαρχών και των ανεξάρτητων μελών.
- Είναι υπεύθυνος για την συγκρότηση προγράμματος οργανωτικής διάταξης της κατασκήνωσης για την ημέρα άφιξης των κατασκηνωτών (ηλικιακή κατανομή των κατασκηνωτών ανά φύλο και ανά κοινότητα κλπ.).
- Καθορίζει τον εκπρόσωπο του Αρχηγείου ή της Διοίκησης καθώς και τα στελέχη που είναι υπεύθυνα για την παραλαβή και συνοδεία κατασκηνωτών που μετακινούνται με ευθύνη της κατασκήνωσης.
- Είναι υπεύθυνος για την δημιουργία του ημερήσιου προγράμματος δραστηριοτήτων και προγράμματος ψυχαγωγίας για κάθε περίοδο.
- Καθορίζει το πρόγραμμα αδειών των στελεχών .

3. Κατά την ημέρα άφιξης των κατασκηνωτών:

- Είναι υπεύθυνος για την αφύπνιση και ενεργοποίηση των στελεχών και των εργαζομένων ώστε να λάβουν τις θέσεις τους στην υποδοχή και παραλαβή των παιδιών.
- Οφείλει να συντονίζει τις διαδικασίες με την Διοίκηση, την Γραμματεία, το Ιατρείο και την πύλη.
- Επικοινωνεί με τα στελέχη που διεκπεραιώνουν την παραλαβή και μετακίνηση των ασυνόδευτων παιδιών.
- Είναι υπεύθυνος για την συνεχή παρακολούθηση της ροής εισόδου, εξυπηρέτησης και αποχώρησης των γονέων και των κατασκηνωτών.

- Είναι υπεύθυνος για τις μεγαφωνικές ανακοινώσεις για θέματα υψηλής σημασίας.
- Είναι υπεύθυνος για την διανομή δεκατιανού σε όσους κατασκηνοωτές έχουν προσέλθει, καθώς και για την ανάληψη των καθηκόντων της ομάδας υπηρεσίας στην τραπεζαρία.

4. Κατά την διάρκεια της κατασκηνοωτικής περιόδου:

- Είναι υπεύθυνος για την τήρηση και εφαρμογή του προγράμματος.
- Είναι υπεύθυνος για την κατανομή, την παρακολούθηση, και τον έλεγχο υπηρεσιών – δραστηριοτήτων των στελεχών.
- Ελέγχει το επίπεδο και το περιεχόμενο της βραδινής ψυχαγωγίας.
- Συνεργάζεται με το Ιατρείο και επιβλέπει την φαρμακευτική αγωγή και την σίτιση των παιδιών που βρίσκονται στο αναρρωτήριο.
- Παρακολουθεί την λειτουργία του τηλεφωνικού κέντρου.
- Οργανώνει συναντήσεις με το προσωπικό φύλαξης, καθαριότητας κ.α καθώς και με το Ιατρείο, το μαγειρείο και την Διοίκηση.
- Καταγράφει και παρακολουθεί την επιδιόρθωση των φθορών.
- Είναι υπεύθυνος για τον καταμερισμό των ρόλων των στελεχών κατά την διάρκεια του επισκεπτηρίου.
- Διεκπεραιώνει τακτικές συναντήσεις και επικοινωνεί με όλα τα στελέχη με σκοπό την καταγραφή και την επίλυση τυχόν προβλημάτων που προκύπτουν.
- Ελέγχει και παρακολουθεί την διατροφή και το διαιτολόγιο των κατασκηνοωτών.
- Είναι υπεύθυνος για την Επιθεώρηση.
- Καταγράφει και επεξεργάζεται και διατηρεί αρχεία από τα στοιχεία πρόωρων αποχωρήσεων κατασκηνοωτών, απολεσθέντων αντικειμένων, παραπόνων κ.α.

5. Κατά το επισκεπτήριο:

- Είναι υπεύθυνος για την δημιουργία προγράμματος διεκπεραίωσης του επισκεπτηρίου.
- Τροποποιεί το πρόγραμμα εν όψει του επισκεπτηρίου.
- Ορίζει τις θέσεις και τους ρόλους των στελεχών κατά την διάρκεια του επισκεπτηρίου: στην πύλη, στο πάρκινγκ, στους χώρους αθλητισμού, στα προγράμματα απασχόλησης των παιδιών που δεν έχουν επισκεπτήριο κλπ.)

- Επικοινωνεί με τους γονείς και τους ενημερώνει για τους κατασκηνωτές με προβλήματα συμπεριφοράς και προσαρμογής.
- Ενημερώνει τους γονείς για την πορεία της κατασκηνωτικής ζωής των παιδιών τους.

6. Κατά το τέλος της κατασκηνωτικής περιόδου:

- Προετοιμάζει τα στελέχη για την αντιμετώπιση παραδοσιακών κατασκηνωτικών εκτροπών.
- Είναι υπεύθυνος για την συμπλήρωση του εντύπου αξιολόγησης των ομαδάρχων και των κοινοταρχών.
- Ενημερώνει τους κατασκηνωτές για την συγκέντρωση των προσωπικών τους ειδών.
- Επιλέγει τα στελέχη που θα συνοδέψουν και θα παραδώσουν τους κατασκηνωτές στους γονείς τους.
- Παραδίδει το Αρχείο Απολεσθέντων στην Διοίκηση, καθώς και τα υπόλοιπα αρχεία.

7. Μετά το τέλος της κατασκηνωτικής περιόδου:

- Αποχαιρετά το προσωπικό.
- Δημιουργεί πρόγραμμα επικοινωνίας και επαφής με τα στελέχη της κατασκήνωσης κατά την διάρκεια που δεν λειτουργεί.
- Δημιουργεί κατάλληλο κλίμα και συνθήκες ανανέωσης για το επόμενο ραντεβού των στελεχών στην κατασκήνωση.

5.2.2 Καθήκοντα Κοινοτάρχη/ισσας

Ο/Η Κοινοτάρχης/ισσα, είναι ο άμεσος βοηθός του Αρχηγού στο έργο του και υπεύθυνος για την οργάνωση της ζωής των παιδιών που ανήκουν στην κοινότητα του/της, δηλαδή για 3-4 ομάδες των 10 παιδιών. Τα 30 ή 40 αυτά παιδιά αποτελούν μια μικρή κοινότητα, την οποία εποπτεύει και οργανώνει ο/η Κοινοτάρχης. Η επιτυχία της κατασκήνωσης εξαρτάται από την εποικοδομητική συνεργασία του/της Κοινοτάρχη/ισσας τόσο με τους/τις ομαδάρχες/ισσες όσο και με τα παιδιά της κοινότητας. (Δαράκη, 1976: 45)

Σύμφωνα με τον Ν. Νικηταρά (2004: 46 - 52), οι αρμοδιότητες των κοινοταρχών/ισσών, ορίζονται ως εξής:

1. Πριν την έναρξη της κατασκηνωτικής περιόδου:

- Απαιτείται η συνεργασία με τον Αρχηγό και την Διοίκηση, με σκοπό την υποβολή προτάσεων για την ομαλή λειτουργία της κατασκήνωσης.
- Απαιτείται η παρακολούθηση των σεμιναρίων προς τα επιλεγέντα στελέχη.
- Απαιτείται η οργάνωση σχεδίου επαφής και ψυχαγωγίας της κοινότητας.

2. Κατά την ημέρα άφιξης των στελεχών:

- Έγκαιρη άφιξη και εγκατάσταση στην κατασκήνωση.
- Παρακολούθηση της ενημέρωσης – πληροφόρησης από τον Αρχηγό.
- Προτάσεις για τοποθέτηση των ομαδαρχών στην κοινότητα
- Επεξήγηση στους/στις ομαδάρχες/ισσες σχετικά με τις υπηρεσίες που αναλαμβάνουν.
- Συζήτηση με τους/τις ομαδάρχες/ισσες με σκοπό την αφομοίωση του προγράμματος οργανωτικής διάταξης της κατασκήνωσης την ημέρα της άφιξης των κατασκηνωτών.
- Συζήτηση και ενημέρωση προς τους/τις ομαδάρχες/ισσες για το ημερήσιο πρόγραμμα και την βραδινή ψυχαγωγία.

3. Κατά την ημέρα άφιξης των στελεχών:

- Αφύπνιση – ενεργοποίηση των ομαδαρχών για ανάληψη των θέσεων τους στην υποδοχή και παραλαβή των κατασκηνωτών.
- Συνεχής συντονισμός και επαφή με τα υπόλοιπα στελέχη, την Διοίκηση, το Ιατρείο κλπ., όταν κρίνεται απαραίτητο.
- Υποδείξεις προς τους γονείς της κοινότητας για θέματα υψίστης σημασίας.
- Γνώση της κατάστασης της υγείας των κατασκηνωτών, μέσω του δελτίου υγείας, καθώς και δημιουργία ονομαστικής κατάστασης των παιδιών που λαμβάνουν φαρμακευτική αγωγή.

4. Κατά την διάρκεια της κατασκηνωτικής περιόδου:

- Τήρηση και εφαρμογή του προγράμματος.
- Έλεγχος των υπηρεσιών και των δραστηριοτήτων των στελεχών.
- Συνεπής συνεργασία με το Ιατρείο για τον έλεγχο χορήγησης της φαρμακευτικής αγωγής των παιδιών.
- Οργάνωση και πραγματοποίηση τηλεφωνικής επικοινωνίας των κατασκηνωτών με τους γονείς τους.
- Οργάνωση της κοινότητας για τις δραστηριότητες που εκτελούνται εντός της κατασκήνωσης.
- Τήρηση των όρων φροντίδας για την υγεία και την προστασία των κατασκηνωτών.
- Συμβολή στην τήρηση των Αρχείων.
- Συνεχής ενημέρωση για τον τρόπο λειτουργίας της κατασκήνωσης και του προγράμματος, άμεση, καθορισμένη και τακτική επικοινωνία και εποικοδομητική συνεργασία με τους/τις Ομαδάρχες/ισσες και τους βοηθούς Ομαδάρχες: στους τομείς της καθημερινότητας και στην επίλυση έκτακτων προβλημάτων.
- Αξιολόγηση αποκλίνουσας συμπεριφοράς κατασκηνωτών αλλά και ομαδαρχών.

5. Κατά το τέλος της κατασκηνωτικής περιόδου:

- Συμπλήρωση του εντύπου αξιολόγησης των ομαδαρχών.
- Προετοιμασία της κοινότητας προς αποφυγή ακραίων καταστάσεων.

5.2.3 Καθήκοντα Ομαδάρχη/ισσας

Οι ομαδάρχες/ισσες είναι οι επικεφαλής των δεκαμελών ομάδων που απαρτίζουν τις κοινότητες και ο/η άμεσος συνεργάτης του/της κοινοτάρχη/ισσας. Μαζί ρυθμίζουν καθετί που αφορά την ζωή των κατασκηνωτών για όλο το διάστημα της διαμονής τους στην κατασκήνωση. Οι ομαδάρχες κοιμούνται στον ίδιο χώρο με τα παιδιά, και βρίσκονται μαζί τους το μεγαλύτερο μέρος της ημέρας. Αναπτύσσουν με τα παιδιά τους μια ξεχωριστή και ιδιαίτερη φιλία, η οποία κάνει παραγωγικότερη και την συνεργασία τους. Η αμοιβαία εμπιστοσύνη και αγάπη παίζουν σπουδαίο ρόλο στην επικοινωνία και την συμβίωση τους με τα παιδιά. (Δαράκη, 1976: 46)

Αναλυτικότερα, οι ευθύνες ενός/μίας Ομαδάρχη/ισσας, είναι οι παρακάτω:

- Παρακολουθεί με ειλικρινές ενδιαφέρον τα παιδιά και την ομάδα.
- Εκτελεί με ακρίβεια τις εντολές του/της Κοινοτάρχη/ισσας του/της.
- Δεν επιτρέπεται να χειροδικήσει ή να μεταχειριστεί απρεπείς λέξεις ή φράσεις προς τους κατασκηνωτές, οφείλει να είναι ένα ζωντανό παράδειγμα ευγένειας. (Παπασωτηρίου, 1996: 52)
- Βρίσκεται επικεφαλής της κάθε δραστηριότητας που υπάρχει στο πρόγραμμα.
- Είναι υπεύθυνος για όλο το κατασκηνωτικό υλικό της σκηνής και της ομάδας του.
- Επιβλέπει την καθαριότητα και την υγιεινή των παιδιών του, καθώς και τον χώρο μέσα και έξω από την σκηνή.
- Παρακολουθεί την υγεία των παιδιών και οφείλει να ενημερώνει τον/την Κοινοτάρχη/ισσα για τυχόν αδιαθεσίες των παιδιών.
- Με απλές και φιλικές συστάσεις βοηθά τα παιδιά να βελτιώνουν την συμπεριφορά τους καθ' όλη την διάρκεια της ημέρας, σε όλες τις εκδηλώσεις της (ώρα του φαγητού, ψυχαγωγία κλπ.)
- Ενημερώνει τους γονείς για την πορεία της κατασκηνωτικής ζωής των παιδιών του. Είναι διακριτικός και εχέμυθος όσον αφορά ζητήματα που σχετίζονται με άλλα παιδιά.
- Συντάσσει έκθεση για την δράση και την πορεία της ομάδας, την οποία παραδίδει στον/στην κοινοτάρχη/ισσα του/της. (Δαράκη, 1976: 48)

5.3 Η έννοια του «Ηγέτη» στην παιδική κατασκήνωση

Ηγεσία ονομάζεται η διαδικασία επηρεασμού της συμπεριφοράς ατόμων που ανήκουν στην ίδια ομάδα, από ένα μέλος της. Στην περίπτωση αυτή το άτομο που προΐσταται ονομάζεται ηγέτης. Ως ορισμοί του ηγέτη, επίσης, αναφέρονται: α) το άτομο που οδηγεί ή καθοδηγεί τους άλλους, β) το άτομο που χειρίζεται και προΐσταται αποφάσεων, γ) το άτομο που επιβλέπει μια ομάδα στη διαδικασία υλοποίησης ενός προγράμματος. Η διαδικασία της ηγεσίας είναι κάτι πολύ παραπάνω από μια απλή παράθεση οδηγιών. Ως ηγέτης χαρακτηρίζεται το άτομο του οποίου οι ιδέες ή οι πράξεις επηρεάζουν τα άλλα άτομα, όταν ασκεί επάνω τους επιρροή. (Κουθούρης, 2009: 140)

Στις παιδικές κατασκηνώσεις, η έννοια της ηγεσίας μπορεί να εφαρμοστεί σε όλες τις δραστηριότητες, διαδικασίες και λειτουργίες (Edginton, Hudson & Scholl, 2005 όπως

παραπέμπεται στο Ιωαννίδου, 2015: 157). Αποτελεί μία δυναμική διαδικασία αλληλεπιδράσεων μεταξύ δύο ή και περισσότερων μελών μιας ομάδας, η οποία προϋποθέτει αναγνώριση και αποδοχή των ρόλων ηγέτη - ακολούθων από τα μέλη της ομάδας μέσα σε μια ορισμένη κατάσταση. Η ηγεσία είναι εμφανής στον τρόπο μετασχηματισμού των δεξιοτήτων, στη διαδικασία καθοδήγησης, μάθησης ή συμβουλευτικής και στην ενθάρρυνση και «ανατροφή» των κατασκηνωτών (Jordan, 1998 όπως παραπέμπεται στο Ιωαννίδου, 2015: 157). Ουσιαστικά, ολόκληρο το ανθρώπινο δυναμικό της κατασκήνωσης ασκεί ηγεσία κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του όπως για παράδειγμα, τα διοικητικά στελέχη, οι ομαδάρχες, οι προπονητές, κ.α Η ηγεσία αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της κατασκηνωτικής ζωής και των εμπειριών που απορρέουν από αυτή. (Jordan, 1996, Henderson, 1996: 19 - 21).

Συγκεκριμένα, η Henderson (1996) υποστηρίζει ότι ως ηγέτες στις παιδικές κατασκηνώσεις δεν ορίζονται τα άτομα τα οποία έχουν ακόλουθους, αλλά αυτά που έχουν κερδίσει το σεβαστό και την εμπιστοσύνη των ακόλουθων τους και έχουν βαθιά γνώση της ωφέλειας της κατασκήνωσης στα παιδιά και τη νεολαία, γενικότερα. Επίσης σύμφωνα με τα αποτελέσματα έρευνας της American Camp Association (2005), φαίνεται ότι τα διοικητικά στελέχη των παιδικών κατασκηνώσεων κατανοούν την αναγκαιότητα της ηγεσίας και επιζητούν περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την προσωπική ανάπτυξη ηγετικών δεξιοτήτων. Είναι προφανές ότι υπάρχει μια αναζήτηση στον χώρο των κατασκηνώσεων για την ενίσχυση της ηγεσίας (Shelton, 2006). (Ιωαννίδου, 2015: 158)

Ανάλογα, λοιπόν, με το είδος της εργασίας τους, τα στελέχη μίας κατασκήνωσης καθημερινά εκτίθενται σε ποικίλες καταστάσεις και οφείλουν να επιλύουν τα σύνθετα προβλήματα που σχετίζονται τόσο με τη λειτουργία της, όσο και με τις ανάγκες και επιθυμίες των παιδιών και των εφήβων τα οποία φιλοξενεί, με τις αντιλήψεις των γονέων, με αποκλίνουσες συμπεριφορές κ.α.

Ειδικότερα, οι ρόλοι/λειτουργίες της ηγεσίας στην κατασκήνωση μπορεί να είναι οι παρακάτω (Edginton, Hudson & Scholl , 2005 όπως παραπέμπεται στο Ιωαννίδου, 2015: 93 - 94):

1. Η διοικητική ηγεσία: τα διοικητικά στελέχη, ανάλογα με την θέση τους στην ιεραρχία, λαμβάνουν αποφάσεις για το σύνολο της κατασκηνωτικής δομής, τις στρατηγικές και τις δράσεις, διαχειρίζονται τα προβλήματα, εποπτεύουν και καθοδηγούν το ανθρώπινο δυναμικό.
2. Η απευθείας ηγεσία: αυτός ο τύπος ηγεσίας, επιδρά άμεσα στους κατασκηνωτές στην

καθημερινή διαβίωση τους, σε όλες τις εκδηλώσεις και δραστηριότητες (αθλητικές, ψυχαγωγικές και διασκέδασης) της κατασκήνωσης.

3. Η ηγεσία ομάδας: αφορά στον ανταγωνισμό των ομάδων που σχηματίζονται στα πλαίσια αθλητικών, πολιτιστικών ή ψυχαγωγικών γεγονότων, με σκοπό την ανάπτυξη τακτικών ή την ενθάρρυνση των ομάδων για υψηλές αποδόσεις.
4. Η εκπαιδευτική ηγεσία: εφαρμόζεται στα προγράμματα εκπαίδευσης και αγωγής, με σκοπό την απόκτηση γνώσεων, δεξιοτήτων, επιλεκτικών συνηθειών ή ηθικών αξιών από τους κατασκηνωτές.
5. Η συμβουλευτική ηγεσία: επικεντρώνεται στην παροχή βοήθειας στους κατασκηνωτές, προκειμένου να αναθεωρήσουν στάσεις και συμπεριφορές και να διαμορφώσουν στόχους ζωής, αρχές και προτεραιότητες.
6. Επικουρικές υπηρεσίες: οι εμπειρίες της κατασκηνωτικής ζωής συχνά εμπλουτίζονται από δραστηριότητες, στις οποίες συμμετέχουν εξωτερικοί συνεργάτες/συνοδοί, όπως οδηγοί, γυμναστές, ξεναγοί, οι οποίοι παρέχουν πληροφορίες σύμφωνα με τις απαιτήσεις και τα ενδιαφέροντα των κατασκηνωτών και συμβάλλουν στη συνολική εμπειρία των συμμετεχόντων.

Με σκοπό την βαθύτερη κατανόηση της έννοιας του ηγέτη στις παιδικές κατασκηνώσεις, οι Edginton, Hudson & Scholl (2005 όπως παραπέμπεται στο Ιωαννίδου, 2015: 158), προτείνουν το παρακάτω μοντέλο το οποίο περιλαμβάνει τρεις σημαντικούς αλληλοσχετιζόμενους και αλληλοεπηρεαζόμενους παράγοντες: τον ηγέτη, την ομάδα και το περιβάλλον:

1. Ηγέτης

- Γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες
- Ανάγκες και στάση
- Εμπειρία
- Ευελιξία
- Πηγές εξουσίας

2. Το στιλ του Ηγέτη

3. Περιβάλλον/ Κατάσταση

- Τύπος της κατασκήνωσης
- Ευκαιρίες
- Στόχοι
- Μέθοδοι/ διαδικασίες
- Εσωτερικές δυνατότητες

4. Μέλη της ομάδας

- Γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες
- Ανάγκες και στάσεις
- Εμπειρία
- Ανάθεση αρμοδιοτήτων
- Στόχοι της ομάδας
- Ωριμότητα της ομάδας

Ο ηγέτης στην παιδική κατασκήνωση μπορεί να ασκεί ηγεσία είτε άμεσα είτε έμμεσα, με σκοπό πάντα να επηρεάσει την αποτελεσματικότητα των δραστηριοτήτων και να συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων, ατομικών ή της ομάδας.

Η Jordan (1996: 19 - 21) περιέγραψε έξι στιλ ηγεσίας για τους ηγέτες των παιδικών κατασκηνώσεων, τονίζοντας τη σπουδαιότητα της κατανόησης των κατάλληλων στιλ ηγεσίας, τα οποία είναι αναγκαία για διαφορετικές καταστάσεις. :

1. Δημοκρατικός (democratic)
2. Καλοπροαίρετα αυταρχικός (benevolent autocratic)
3. Συμβουλευτικός (consultative)
4. Συμμετοχικός (participative)
5. Φιλελεύθερος (laissez-faire)
6. Προπονητής (coaching).

Σύμφωνα με τον Thomas (1996), οι διοικήσεις των παιδικών κατασκηνώσεων οφείλουν αρχικά να αντιληφθούν την αναγκαιότητα της ανάπτυξης ηγετικών δεξιοτήτων σε επίπεδο στελεχών κι έπειτα τη σημασία της προσφοράς ευκαιριών ανάπτυξης ηγετικών δεξιοτήτων στα παιδιά και τους εφήβους. Η ενίσχυση των ηγετικών δεξιοτήτων αποτελεί μια μορφή επένδυσης για τη νεολαία, τους

γονείς, την κοινωνία και την ίδια την κατασκήνωση. Οι ηγετικές δεξιότητες πρέπει να αποτελούν μέρος των βασικών αναπτυξιακών δεξιοτήτων των παιδιών και της νεολαίας, εντός και εκτός του κατασκηνωτικού πλαισίου, καθώς μπορούν να επιφέρουν άμεσες αλλά και μακροπρόθεσμες θετικές επιπτώσεις στη ζωή τους. (Ιωαννίδου, 2015)

5.4 Τα στελέχη της παιδικής κατασκήνωσης

Το ανθρώπινο δυναμικό, το προσωπικό και τα στελέχη μιας κατασκήνωσης, αποτελούν κινητήρια δύναμη, οι άνθρωποι της είναι ο κεντρικός άξονας γύρω από τον οποίο κινείται ολόκληρη η κατασκηνωτική δομή. Όπως επισημαίνει ο Ν. Νικηταράς (2004: 43 - 44), το επίπεδο των στελεχών μιας κατασκήνωσης αντανακλά στο γενικότερο προφίλ της, στην λειτουργία, την αποδοχή και την αναγνώριση της. Με σκοπό, λοιπόν, η κατασκήνωση να καταστεί εκσυγχρονιστικός – προοδευτικός παράγοντας της κοινωνίας, τίθεται η ανάγκη ύπαρξης στελεχών με πολύπλευρες ικανότητες.

Ειδικότερα, εντοπίζει τις ακόλουθες:

- Πνευματικές: τα στελέχη της κατασκήνωσης πρέπει να κατέχουν γενικές γνώσεις ώστε να αντιλαμβάνονται ορθά την λειτουργία και τους κανόνες της κατασκήνωσης και να πράττουν με βάση αυτούς, να κατανοούν τον ρόλο τους και ότι αυτός συνεπάγεται, να είναι ακόμα σε θέση να απομνημονεύουν και να μαθαίνουν τραγούδια, να έχουν φαντασία και δημιουργικότητα, να κατανοούν τα ερωτήματα και τους προβληματισμούς των γονιών και των κατασκηνωτών.
- Βιολογικές: η καλή υγεία αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την απασχόληση κάποιου σε χώρο που φιλοξενεί παιδιά, πόσο μάλλον για την απασχόληση του σε μία κατασκήνωση, λόγω της ιδιομορφίας του αντικειμένου.
- Κοινωνικές: η ευαισθησία για τον συνάνθρωπο και την κοινωνία εν γένει, η προσφορά, η φιλία, η συνεργασία, η ομαδικότητα και η αλληλεγγύη, αποτελούν βασικές και ευοίωνες προϋποθέσεις για την πορεία και την λειτουργία του στελέχους.
- Ψυχολογικές: η αυτοκυριαρχία, η αυτοεκτίμηση, η ισορροπία, η διαλεκτική λειτουργία, η αυτενέργεια όποτε κριθεί αναγκαίο, βοηθούν το στέλεχος να ανταπεξέλθει με μεγαλύτερη ευκολία στις απαιτήσεις της κατασκηνωτικής ζωής.
- Εμπειρικές πρακτικές ικανότητες: τα στελέχη, τα οποία προέρχονται μέσα από τον ίδιο τον

κατασκηνωτικό θεσμό, λόγω των ειδικών και γενικών, των θεωρητικών αλλά και πρακτικών γνώσεων τους γύρω από αυτόν, διατηρούν ένα προβάδισμα, τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα, έναντι των άλλων στελεχών.

Ο συνδυασμός όλων των παραπάνω ικανοτήτων σε ένα στέλεχος, οδηγούν στην ατομική επιτυχία και ταυτόχρονα στην επιτυχία ολόκληρου του κατασκηνωτικού θεσμού και του ρόλου που αυτός κατέχει απέναντι σε μια σύγχρονη κοινωνία που συνεχώς εξελίσσεται και αλλάζει. (Νικηταράς, 2004: 44)

5.4.1. Χώροι προέλευσης στελεχών

Οι ομαδάρχες και οι ομαδάρχισσες αποτελούν ένα ιδιότυπο παιδαγωγικό σώμα, που όμοιο του δεν συναντάμε σε κανέναν άλλο οργανισμό ή εκπαιδευτική μονάδα (Μάκρας, 2009: 47). Όλο το ανθρώπινο δυναμικό της κατασκήνωσης συμβάλλει, ο καθένας με τον δικό του τρόπο, ώστε η κατασκηνωτική περίοδος να στεφθεί με απόλυτη επιτυχία. Οι ομαδάρχες όμως αποτελούν τον πιο ζωντανό πυρήνα της κατασκήνωσης, περνούν τον μεγαλύτερο μέρος της ημέρας τους κοντά στα παιδιά, τα οποία φροντίζουν και περιβάλλουν με αγάπη. Η επιλογή των κατάλληλων στελεχών, και ιδιαίτερα των ομαδαρχών, δεν είναι πάντα εύκολη. Είναι μια διαδικασία που απαιτεί χρόνο και προσπάθεια.

Η διαδικασία επιλογής των στελεχών ξεκινά πολύ πριν την έναρξη της κατασκηνωτικής περιόδου. Κάθε φορέας εντοπίζει κατά την διάρκεια της κατασκηνωτικής περιόδου, τους κατασκηνωτές εκείνους, που εκδηλώνουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον, αγάπη και διάθεση για την κατασκηνωτική ζωή, και που θα μπορούσαν να αποτελέσουν τους μελλοντικούς ομαδάρχες της κατασκήνωσης. Συχνά, όσο ακόμα είναι κατασκηνωτές, και με την σύμφωνη γνώμη των γονιών τους, αναλαμβάνουν διάφορες βοηθητικές αρμοδιότητες στο πλάι των ομαδαρχών τους, ή ακόμα τους αναπληρώνουν, προσφέροντας εθελοντικά τις υπηρεσίες τους, όταν χρειαστεί. (Μάκρας, 2009: 48)

Ο Ν. Νικηταράς (2004: 62 - 63), αναφέρει τις επιλεγμένες ομάδες κατασκηνωτών, από μεγάλους σε ηλικία κατασκηνωτές, που προετοιμάζονται από την ίδια την κατασκήνωση, ως Πειραματικές Ομάδες Υποψηφίων Ομαδαρχών (Π.Ο.Υ.Ο.). Ειδικότερα, τα μέλη των Π.Ο.Υ.Ο., κατά κανόνα, είναι τα μεγαλύτερα σε ηλικία παιδιά, 14 ή 15 χρόνων, τα οποία ξεχωρίζουν στην διάρκεια της κατασκηνωτικής περιόδου για την προσωπικότητά τους και την γενικότερη στάση τους. Με την

άδεια του Αρχηγού, αναλαμβάνουν διάφορες αρμοδιότητες. Είναι ακόμα δυνατόν να αναπληρώσουν τους ομαδάρχες κατά την ολιγόωρη απουσία τους, στην τραπεζαρία, στην σκηνή, στην προετοιμασία επιθεώρησης της ομάδας κλπ., σε καμία περίπτωση όμως κατά τον βραδινό ύπνο.

Από την παραπάνω διαδικασία επιλέγεται ένας σημαντικός αριθμός στελεχών, μέσα από την «οικογένεια» της κατασκήνωσης. Τα παιδιά αυτά γνωρίζουν ήδη την φιλοσοφία, τις αρχές και τις ιδιαιτερότητες της, γεγονός που συμβάλλει στην καλύτερη λειτουργία της κατασκηνωτικής δομής. Ο ενθουσιασμός τους αποτελεί το μεγαλύτερο προτέρημα τους, η έλλειψη παιδαγωγικών γνώσεων όμως είναι ένα από τα βασικά μειονεκτήματα τους. (Μάκρας, 2009: 48)

Ένα άλλο μεγάλο ποσοστό στελεχών αντλείται από τον φοιτητικό χώρο. Οι δημόσιες – κρατικές κατασκηνώσεις είναι υποχρεωμένες να προκηρύξουν τις σχετικές θέσεις, αντίθετα οι ιδιωτικές κατασκηνώσεις αναζητούν στελέχη κυρίως μέσω της ανάρτησης ανακοινώσεων στις παιδαγωγικές σχολές. Συχνά συνεργάζονται με αντίστοιχα τμήματα πανεπιστημίων, ώστε οι φοιτητές να πραγματοποιήσουν την πρακτική τους άσκηση στην κατασκήνωση. Από την προσέλευση των ενδιαφερόντων, γίνεται έντονη προσπάθεια να επιλέγονται τα πλέον κατάλληλα άτομα. Παρ' όλα αυτά, δεν είναι σπάνιο το γεγονός της παράλειψης των ποιοτικών στοιχείων, λόγω της αγωνιάδους προσπάθειας του φορέα να καλύψει αριθμητικά το στελεχιακό δυναμικό. (Μάκρας, 2009: 48 - 49)

5.4.2 Σχολές Στελεχών παιδικής κατασκήνωσης – Παιδαγωγική Επιμόρφωση Στελεχών

Η Π. Δαράκη (1976: 89 - 99), στο εγχειρίδιο της «Παιδικές Κατασκηνώσεις», αντιλαμβανόμενη την ανάγκη εκσυγχρονισμού και εκδημοκράτισης του κατασκηνωτικού θεσμού, περιγράφει αναλυτικά ένα σχέδιο οργάνωσης και προγράμματος λειτουργίας την δημόσιας σχολής στελεχών για τις παιδικές κατασκηνώσεις. Η ίδρυση και η λειτουργία της, δυστυχώς, δεν έγινε ποτέ πραγματικότητα.

Η Σχολή προβλεπόταν να ιδρυθεί από ειδική επιτροπή παιδαγωγών, ψυχολόγων, γιατρών κλπ και να διοικηθεί από Συμβούλιο παιδαγωγών εκ των διδασκόντων. Θα είχε στόχο να προετοιμάζει σε ελάχιστο διάστημα στελέχη ικανά να επανδρώσουν παιδικές κατασκηνώσεις. Συγκεκριμένα η φοίτηση θα διαρκούσε τρεις μήνες, με έξι ώρες διδασκαλίας την εβδομάδα, τέσσερις ώρες για τεχνικά μαθήματα και δύο ώρες για θεωρητικά. Ο χώρος που προβλεπόταν να φιλοξενήσει την

Σχολή, ήταν χώροι εντός της Δημαρχίας Αθηνών, ή κάποιο σχολείο, στο βαθμό που θα το επέτρεπαν οι ώρες λειτουργίας της.

Το πρόγραμμα της Σχολής θα αποτελούταν από τέσσερις διαφορετικούς βασικούς κύκλους δραστηριοτήτων. Συγκεκριμένα:

- Α' κύκλος δραστηριοτήτων: Κύκλος μαθημάτων για εντελώς απροετοίμαστα και ανειδίκευτα στελέχη:
  - χειροτεχνία
  - μουσική
  - θέατρο
  - κουκλοθέατρο
  - караγκιόζης
  - παιχνίδια
  - μελέτη του περιβάλλοντος
  - παιδική βιβλιοθήκη
  - πρακτική ψυχολογία του παιδιού
  - η υγεία του παιδιού
  - πρακτικός οδηγός της καθημερινής ζωής με τα παιδιά
- Β' κύκλος δραστηριοτήτων: προπαρασκευαστικά δεκαήμερα εσωτερικής κοινωνικής ζωής, στον τόπο της κατασκήνωσης, με σκοπό να μπορούν τα μελλοντικά στελέχη να ζήσουν στην πραγματικότητα την κατασκηνωτική ζωή και τον ρυθμό των δραστηριοτήτων της.
- Γ' κύκλος δραστηριοτήτων: κύκλος μαθημάτων για την μετεκπαίδευση δημιουργημένων στελεχών και αποφοίτων από τον πρώτο κύκλο σπουδών στα ίδια πεδία και αντικείμενα.
- Δ' κύκλος δραστηριοτήτων: κύκλος μορφωτικών δραστηριοτήτων για μαθητές, σπουδαστές, δασκάλους, στελέχη της Σχολής, με ομιλίες, συζητήσεις, συναντήσεις, ανταλλαγή πείρας, έρευνες, εκθέσεις, συνέδρια σε εθνική και διεθνή κλίμακα.

Σήμερα πολλές κατασκηνώσεις, έχουν ενσωματώσει στην δομή τους παρεμφερείς Σχολές Στελεχών ή κύκλους σεμιναρίων, ημερίδες και βιωματικά εργαστήρια με σκοπό τα νέα στελέχη:

- να ενημερωθούν για την δομή, την οργάνωση και τον τρόπο λειτουργίας της κατασκήνωσης
- να κατανοήσουν την φιλοσοφία, τις αρχές και την παιδαγωγική γραμμή της κατασκήνωσης
- να γνωρίσουν και να έρθουν σε επαφή με παλαιότερα στελέχη πριν την έναρξη της κατασκηνωτικής περιόδου
- να επισκεφτούν την κατασκήνωση και να γνωρίσουν τους χώρους της
- να πληροφορηθούν σχετικά με το πρόγραμμα και τις δραστηριότητες της κατασκήνωσης
- να θέσουν τα ερωτήματα τους και να λύσουν τις απορίες τους σχετικά με τα θέματα που τους απασχολούν
- να προετοιμαστούν κατάλληλα πρακτικά και θεωρητικά, ώστε να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις της κατασκηνωτικής ζωής.

Παιδαγωγική Επιμόρφωση Στελεχών

Οι κατασκηνωτικές δομές οφείλουν να διαχειρίζονται με ιδιαίτερα βαρύνουσα σημασία το κομμάτι της παιδαγωγικής επιμόρφωσης των στελεχών τους, και να τους προετοιμάζουν κατάλληλα ώστε να είναι σε θέση να αντιληφθούν και να διαχειριστούν την πολυπλοκότητα της παιδικής και εφηβικής ηλικίας.

Τα στελέχη της κατασκήνωσης οφείλουν να είναι πλήρως καταρτισμένα, ενημερωμένα και εξοικειωμένα με τις αρχές, τις μεθόδους και τους τρόπους αγωγής και (εκ)παίδευσης παιδιών και εφήβων. Η αγωγή των ανηλίκων, με άλλα λόγια η καθοδήγηση, η νουθεσία και η υποστήριξη μέσα στην κατασκήνωση, πρέπει να στηρίζεται αφενός στις αρχές της νεότερης και σύγχρονης παιδαγωγικής επιστήμης, αφετέρου στις προσωπικές γνώσεις, εμπειρίες και βιώματα των παλαιότερων αλλά και των νεότερων στελεχών της.

Τα στελέχη της κατασκήνωσης πρέπει να αποτελούν τους αρωγούς και τους οδηγούς για τα παιδιά και τους νέους καθ' όλη την διάρκεια της κατασκηνωτικής περιόδου. Να αποτελούν πρότυπο και παράδειγμα προς μίμηση για αυτά, να τα εφοδιάζουν με ερεθίσματα, αξίες και νοοτροπίες που συμβαδίζουν τόσο με την κατασκηνωτική ζωή όσο και με την στάση και συμπεριφορά τους στον

κόσμο έξω από αυτήν. Τα στελέχη οφείλουν ακόμα να αναγνωρίζουν τις ιδιαιτερότητες και τα επιμέρους στοιχεία που παρουσιάζει κάθε φάση της παιδικής ηλικίας και της εφηβείας. Μόνο τότε θα μπορέσουν να κατανοήσουν επαρκώς τα στοιχεία που συνθέτουν την κάθε ηλικιακή ομάδα καθώς και τις ξεχωριστές ανάγκες που τις χαρακτηρίζουν.

Κεφάλαιο Έκτο

Τα στοιχεία λειτουργίας της παιδικής κατασκήνωσης

Η εύρυθμη και ομαλή λειτουργία της κατασκήνωσης στηρίζεται, όπως προαναφέρθηκε, στην καλή οργάνωση, την αποτελεσματική διοίκηση και την προσπάθεια ολόκληρου του ανθρώπινου δυναμικού της. Τα θεμελιώδη στοιχεία που απαρτίζουν την λειτουργία της όμως, σε συνδυασμό με τις θεωρητικές αρχές στις οποίες βασίζεται ο κατασκηνωτικός θεσμός, αλλά και οι πρακτικές εφαρμογές τους, είναι εκείνα που λειτουργούν ως οδηγός και θέτουν τις βάσεις και τις κατευθυντήριες γραμμές για την έναρξη, την πραγμάτωση και την επιτυχή ολοκλήρωση της κατασκηνωτικής περιόδου.

Σύμφωνα με την Πανελλήνια Ένωση Λειτουργών Κατασκηνώσεων (ΠΕΛΚ), Κατασκήνωση σημαίνει:

- Διασκέδαση: το παιδί περνάει όμορφα, χαλαρώνει, παίζει, διασκεδάζει, αποκτά νέες εμπειρίες και βιώματα.
- Δημιουργικότητα: μέσα από το ατελείωτο παιχνίδι, τις πλούσιες δραστηριότητες, τις καθημερινές δράσεις, το παιδί αφήνει τη φαντασία του ελεύθερη, δημιουργεί.
- Αυτογνωσία: το παιδί ανακαλύπτει τον εαυτό του, αναπτύσσει τις ικανότητές του ή εντοπίζει νέες.
- Ομαδικότητα: τα παιδιά μαθαίνουν να συνεργάζονται για την επίτευξη κοινών στόχων.
- Κανόνες: το παιδί όχι μόνο μαθαίνει κανόνες, αλλά εκπαιδεύεται να συμμορφώνεται στους κανόνες αυτούς.
- Ξεγνοιασιά: ξέγνοιαστες στιγμές όχι μόνο για τα παιδιά, αλλά και για τους γονείς, οι οποίοι χαλαρώνουν και βρίσκουν χρόνο να ασχοληθούν με τον εαυτό τους.
- Αυτονομία: εκπαιδεύεται να φροντίζει μόνο του τον εαυτό του.

- Πρόγραμμα: το παιδί ακολουθεί το πλάνο της ημέρας και μαθαίνει να λειτουργεί με πρόγραμμα.

Όλα τα παραπάνω συστατικά, τα οποία απαρτίζουν ουσιαστικά την φιλοσοφία και την δομή της κατασκήνωσης, συνηγορούν με την λειτουργία της και τον τρόπο με τον οποίο αυτή οργανώνεται.

6.1 Η έννοια της ομάδας στην παιδική κατασκήνωση

Στο Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής, του Ινστιτούτου Νεοελληνικών Σπουδών (1998), η λέξη «ομάδα» ορίζεται ως *«ένα σύνολο προσώπων, συχνά λίγων σε αριθμό, τα οποία βρίσκονται στον ίδιο χώρο και έχουν κοινά γνωρίσματα ή κοινούς σκοπούς»*.

Η έννοια της ομάδας είναι ταυτόσημη με την έννοια της κατασκηνωτικής ζωής, τόσο για τα στελέχη όσο και για τους κατασκηνωτές (Μάκρας, 2009: 75). Η ομάδα, αποτελεί το κύτταρο ολόκληρου του κατασκηνωτικού θεσμού. Από τις ομάδες των παιδιών, μέχρι τις ομάδες των στελεχών, του προσωπικού ανά ειδικότητα, του αρχηγείου, της διοίκησης κλπ. και εν τέλει την μεγάλη κατασκηνωτική ομάδα στο σύνολο της, όλες και όλοι καλούνται να συνυπάρξουν και να συμβιώσουν αρμονικά, δημιουργώντας ένα ανθρώπινο δίκτυο επικοινωνίας και συνεργασίας.

Οι ενήλικες οφείλουν να εναρμονιστούν μεταξύ τους και να προσανατολιστούν προς την ίδια κατεύθυνση και τον ίδιο στόχο. Οφείλουν να μείνουν πιστοί σε όσα η κατασκήνωση πρεσβεύει, να κατευνάσουν τον εγωισμό και τα προσωπικά τους πάθη, να αμβλύνουν τις διαφορές τους και να εστιάσουν στις ομοιότητες τους με τους άλλους, έτσι ώστε η ομάδα των στελεχών να παραμείνει αδιάσπαστη και λειτουργική προς όφελος των φιλοξενούμενων παιδιών.

Η μεγάλη κατασκηνωτική ομάδα, θα ολοκληρωθεί από την στιγμή που οι κατασκηνωτές φτάσουν σε αυτήν για πρώτη μέρα. Το υπέροχο ανθρώπινο παζλ θα συμπληρωθεί και η διαδρομή θα ξεκινήσει. Στην διάρκεια της κατασκηνωτικής περιόδου, οι ομάδες θα περάσουν από διάφορα στάδια. Συγκεκριμένα, τα παιδιά θα χρειαστούν χρόνο ώστε να προσαρμοστούν στην ομάδα τους, στην κοινότητα τους, στην κατασκήνωση. Σύμφωνα με τον Σ. Μάκρα (2009: 76 - 77), τα στάδια αυτά, λόγω του περιορισμένου χρόνου, εξελίσσονται ταχύτατα και έχουν θεαματικά αποτελέσματα.

Αναλυτικότερα, τα στάδια τα οποία διέπουν την ομάδα των κατασκηνωτών, είναι τα ακόλουθα:

- Πρώτο είναι το στάδιο του προσανατολισμού. Ξεκινά με την άφιξη των παιδιών στον χώρο, όπου μεταξύ αγνώστων προσώπων και πρωτόγνωρων συνθηκών, παλεύουν να βρουν τα «πατήματα» τους στον χώρο, τον ρόλο και την αποστολή τους. Διακατέχονται από άγχος, φόβο, ανασφάλεια και νιώθουν ευάλωτα. Ο/Η ομαδάρχης/ισσα είναι εκείνος/η που με τις κατάλληλες τεχνικές θα καθοδηγήσει τους κατασκηνωτές, θα τους εμπνεύσει ασφάλεια και διάθεση να ξεκινήσουν την κατασκηνωτική τους ζωή μέσα σε πνεύμα ομαδικότητας και σύμπνοιας.
- Δεύτερο έρχεται το στάδιο της αντιπαράθεσης. Οι εσωτερικές προστριβές και συγκρούσεις μεταξύ των παιδιών είναι αναπόφευκτες. Προσπαθούν να βρουν την θέση τους στην ομάδα, ταυτόχρονα να διατηρήσουν την ατομικότητα τους, νοσταλγούν το σπίτι και τους γονείς και αδυνατούν να προσαρμοστούν. Την λύση σε αυτά τα ζητήματα καλείται να δώσει ο/η κοινοτάρχης/ισσα, τα ειδικά στελέχη ή το Αρχηγείο, μέσα από συμβουλές και πρακτική βοήθεια. Ενδεχομένως, να χρειασθεί και η επικοινωνία με τους γονείς, ενώ συχνά υπάρχουν και αποχωρήσεις.
- Ακολουθεί το στάδιο της σύνθεσης. Η ηρεμία και η επικοινωνία στην ομάδα έχει αρχίσει να αποκαθίσταται, τα παιδιά αποκτούν φιλικά και θετικά συναισθήματα το ένα για το άλλο, η ομάδα διακατέχεται από μια νέα δυναμική μετέχοντας ενεργά στις κατασκηνωτικές δραστηριότητες. Ο/Η ομαδάρχης/ισσα εμπνέει στα παιδιά σεβασμό και αποδοχή, ακόμα έχουν οριστεί κανόνες όπως και οι τρόποι λήψεως των αποφάσεων που αφορούν την ομάδα.
- Τέταρτο είναι το στάδιο της απόδοσης. Η ομάδα είναι πια ενωμένη όσο ποτέ. Η κατασκηνωτική περίοδος βρίσκεται στο αποκορύφωμα της και διακρίνεται από ομαλότητα και λειτουργικότητα.
- Τελευταίο έρχεται το στάδιο του τερματισμού, το οποίο συμβαδίζει με την λήξη της κατασκηνωτικής περιόδου. Οι στόχοι, ατομικοί και ομαδικοί, έχουν επιτευχθεί, ενώ από την ομαδική διαβίωση έχουν δημιουργηθεί ουσιώδη και καθοριστικά στοιχεία, τα οποία ενδεχομένως θα συντροφεύουν τα παιδιά κατά την διάρκεια του χειμώνα.

6.2 Το ημερήσιο κατασκηνωτικό Πρόγραμμα

Ένας από τους βασικούς παράγοντες που συμβάλλουν στην επιτυχή λειτουργία της κατασκήνωσης και στην οργάνωση και διεκπεραίωση της κατασκηνωτικής περιόδου, είναι το ημερήσιο Πρόγραμμα. Αποτελεί τον κεντρικό κορμό της κατασκηνωτικής δομής, οριοθετεί τον χρόνο και τον χώρο μέσα στον οποίο εκτυλίσσονται τα κατασκηνωτικά γεγονότα και τα ειδικά προγράμματα, βοηθά στην διαδικασία προσαρμογής των κατασκηνωτών, ενώ περιλαμβάνει ένα πλήθος δημιουργικών, καλλιτεχνικών, ψυχαγωγικών και αθλητικών δραστηριοτήτων. Τα προγράμματα οφείλουν να είναι σύγχρονα, να ανταποκρίνονται σε πραγματικές συνθήκες και να προσαρμόζονται ανάλογα με το φύλο, την ηλικία, τις εγκαταστάσεις, το περιβάλλον, τις καιρικές συνθήκες κλπ. (Μάκρας, 2009: 91). Διαφοροποιούνται από κατασκήνωση σε κατασκήνωση, ανάλογα με τις εκάστοτε απαιτήσεις, παρουσιάζουν όμως κάποια πάγια, κοινά στοιχεία, τα οποία και χαρακτηρίζουν την κατασκηνωτική ζωή:

- **Πρωινό ξύπνημα:** Η ημέρα των κατασκηνωτών ξεκινά παραδοσιακά νωρίς το πρωί, συνήθως γύρω στις 8:00. Η ευχάριστη και γεμάτη ενέργεια διάθεση από μεριάς των ομαδαρχών βοηθά τα παιδιά να ξεκινήσουν την ημέρα τους με χαμόγελο και όρεξη.
- **Ατομική/Ομαδική καθαριότητα – Επιθεώρηση:** Η προσωπική υγιεινή, όπως και η τακτοποίηση και η καθαριότητα των οικημάτων ή των σκηνών κατέχουν κεντρικό ρόλο στην καθημερινή ζωή των παιδιών. Σε καθημερινή βάση ή σε προκαθορισμένες μέρες πραγματοποιείται η Επιθεώρηση, όπου τα μέλη του Αρχηγείου ή οι κοινοτάρχες, επιβλέπουν την κατάσταση των χώρων όπου διανυκτερεύουν τα παιδιά, επιβραβεύοντας την προσπάθεια τους.
- **Έπαρση – Υποστολή Σημαίας:** Σε πολλές κατασκηνώσεις πραγματοποιείται η έπαρση της ημέρας, με το ξεκίνημα της ημέρας και η υποστολή της, με το τελείωμα της. Τα παιδιά σήμερα δεν είναι απαραίτητο να παραβρίσκονται στον χώρο όπου γίνονται οι παραπάνω διαδικασίες, καθώς αναλαμβάνει η ομάδα υπηρεσίας. Ο Εθνικός Ύμνος ακούγεται από τα μεγάφωνα, όλοι στέκονται προσοχή στον χώρο που βρίσκονται, προς ένδειξη σεβασμού (Μάκρας, 2009: 92).

- **Μεσημεριανή ανάπαυση – κοινή ησυχία - βραδινό Σιωπητήριο:** Η μεσημεριανή ξεκούραση και ο βραδινός ύπνος είναι απαραίτητα στοιχεία, ώστε τα στελέχη και οι κατασκηνωτές να ανταπεξέλθουν στο γεμάτο και πλούσιο κατασκηνωτικό πρόγραμμα. Οι ώρες ησυχίας είναι κοινές και ολόκληρη η κατασκήνωση, μικροί και μεγάλοι, οφείλουν να τις τηρούν. Το βράδυ, με την έναρξη του σιωπητηρίου, αφού τα παιδιά ολοκληρώσουν πρώτα την ατομική τους καθαριότητα, ξαπλώνουν στα κρεβάτια τους για να κοιμηθούν έπειτα από μια κουραστική ημέρα. Οι ομαδάρχες/ισσες φροντίζουν η μέρα των παιδιών να κλείσει ευχάριστα, δημιουργώντας την κατάλληλη ατμόσφαιρα και το ανάλογο κλίμα ηρεμίας πριν τον ύπνο.
- **Αθλητικές δραστηριότητες:** Ο αθλητισμός αποτελεί ένα από τα απαραίτητα συστατικά στην διαμόρφωση του κατασκηνωτικού προγράμματος. Τα παιδιά θα ασκηθούν, θα μυηθούν στην ορθή αθλητική συμπεριφορά και την ευγενή άμιλλα, θα εκτονωθούν, θα έρθουν σε επαφή με την φύση και θα βελτιώσουν ή θα ανακαλύψουν νέες αθλητικές ικανότητες.
- **Καλλιτεχνικές, εκπαιδευτικές & περιβαλλοντικές δραστηριότητες:** Στις περισσότερες κατασκηνώσεις πραγματοποιούνται ποικίλες δραστηριότητες δημιουργικού και καλλιτεχνικού χαρακτήρα, με σκοπό τα παιδιά να έρθουν σε επαφή με διάφορες μορφές τέχνης όπως η ζωγραφική, το θέατρο, ο χορός κλπ, όπως επίσης και εκπαιδευτικού ή οικολογικού περιεχομένου. Τα παιδιά θα ανακαλύψουν τα ταλέντα τους και θα περάσουν δημιουργικά και εποικοδομητικά τον χρόνο τους.
- **Ελεύθερη ώρα:** Ανάμεσα στις πολλές και δημιουργικές δραστηριότητες του ημερήσιου προγράμματος, τόσο τα παιδιά όσο και τα στελέχη έχουν ανάγκη από ελεύθερο χρόνο. Ο καθένας έχει την επιλογή να τον διαχειριστεί όπως επιθυμεί, ασφαλώς μέσα στα πλαίσια των κατασκηνωτικών κανόνων και πλαισίων. Ο ελεύθερος χρόνος βοηθά τους ενήλικες να αποφορτιστούν και να ξεκουραστούν με σκοπό να ανταπεξέρχονται με την ίδια όρεξη και δυναμική στις δραστηριότητες που διαδέχονται η μία την άλλη. Τα παιδιά έχουν την ευκαιρία να παίζουν, να συναντήσουν και να συναναστραφούν με παιδιά που δεν ανήκουν στην ομάδα τους. Επιβάλλεται η συνεχής επαγρύπνηση και επίβλεψη των παιδιών.
- **Ψυχαγωγία:** Συνήθως αποτελεί την τελευταία δραστηριότητα πριν το κλείσιμο της ημέρας και διαφοροποιείται ανάλογα με τις αρχές, την φιλοσοφία και τις ιδιαιτερότητες της κάθε

κατασκήνωσης. Τα παιδιά απολαμβάνουν θεάματα και εκδηλώσεις τις οποίες έχουν επιμεληθεί τα αρμόδια στελέχη. Το τραγούδι, ο χορός, τα θεατρικά δρώμενα και ένα πλήθος άλλων καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων με διαφορετικό, κάθε φορά, περιεχόμενο, επιτρέπουν στα παιδιά να διασκεδάσουν και να κλείσουν την ημέρα τους με τον πιο ευχάριστο τρόπο.

- **Προσευχή:** Συνήθως πραγματοποιείται με την λήξη της ψυχαγωγίας. Μέσα σε ένα κλίμα κατάνυξης και γαλήνης τα παιδιά και τα στελέχη θα πουν, με αυτό τον τρόπο, την καληνύχτα τους, πριν οδηγηθούν στα σπιτάκια ή τις σκηνές τους.
- **Τραγούδι, Κραυγή & Συνθήματα:** Το τραγούδι κατέχει περίοπτη θέση στην κατασκήνωση. Πολλά από αυτά έχουν επιβιώσει στο πέρασμα του χρόνου, χωρίς να γνωρίζουμε πως, πότε ακριβώς ή από ποιόν δημιουργήθηκαν, ενώ τα βρίσκουμε, ίδια ή παραλλαγμένα, στις περισσότερες κατασκηνώσεις. Οι μελωδίες τους συναντώνται και σε άλλες χώρες, αντίθετα οι στίχοι μπορεί να διαφέρουν ή να αλλάξουν με τον καιρό. Αφορούν στην κατασκηνωτική ζωή, την ζωή στην φύση, τα πρόσωπα και τους ρόλους που υπάρχουν σε αυτή, μπορεί να γίνουν σατυρικά ή νοσταλγικά. Τα τραγούδια αυτά, συνοδεύουν πολλές από τις δραστηριότητες των παιδιών, με αποκορύφωμα την ψυχαγωγία. Εκτός από τα τραγούδια, εντοπίζεται και ένα πλήθος συνθημάτων, συχνά και με διδακτικό χαρακτήρα. Ένα ακόμα στοιχείο που αποτελεί παράδοση στην κατασκήνωση, είναι η κραυγή. Μικρά ρυθμικά ποιηματάκια ή σύντομα τραγουδάκια δηλαδή, τα οποία συνθέτουν ή διασκευάζουν τα παιδιά με την βοήθεια του/της ομαδάρχη/ισσας του, και αποτελούν την ταυτότητα, το όνομα της κάθε ομάδας. Η διαδικασία της δημιουργίας αλλά και ο τρόπος με τον οποίο τα παιδιά, όλα μαζί, αγκαλιασμένα και με μια φωνή τραγουδούν την κραυγή της ομάδας τους, είναι μια ξεχωριστή εμπειρία που ενώνει και δένει τα παιδιά μεταξύ τους.

6.3 Πειθαρχία & Κατασκήνωση

Η πειθαρχία δεν είναι τιμωρία, είναι ένα σύνολο αρχών, τακτικών και μεθόδων, με διδακτικό και νουθετικό χαρακτήρα, που σκοπό έχει την δημιουργία αυτόνομων, συγκροτημένων και συνειδητοποιημένων παιδιών. Η πειθαρχία πρέπει να εφαρμόζεται με βάση την κοινή λογική και με μια σταθερότητα και κανονικότητα. Μέσω αυτής το παιδί αντιλαμβάνεται την έννοια του σεβασμού και των συνεπειών που επέρχονται με κάθε πράξη. Τα όρια είναι απαραίτητα να υπάρχουν, καθώς βοηθούν το παιδί να νιώσει ασφάλεια και προστασία.

Η πειθαρχία, αποτελεί μια έννοια ιδιαίτερα χρήσιμη και ωφέλιμη για την κατασκήνωση και την ζωή μέσα σε αυτή. Τόσο τα παιδιά, όσο και οι ενήλικες, καλούνται να προσαρμοστούν και να λειτουργήσουν εντός ενός κανονιστικού πλαισίου, που σκοπό έχει να ρυθμίσει την καθημερινότητα με ασφάλεια και συνέπεια. Η πειθαρχία και η τήρηση της στην κατασκήνωση, συμβάλλει στην δημιουργία και την διατήρηση ενός βέλτιστου περιβάλλοντος για την ασφάλεια, την διασκέδαση, και την μάθηση, προστατεύοντας ταυτόχρονα τα παιδιά, από την παρενόχληση, τον εκφοβισμό και την βία (Wallace, 2010).

Η ορθή και ωφέλιμη προσέγγιση και επιβολή της πειθαρχίας, μπορεί να διορθώσει μια λανθασμένη κατάσταση, χωρίς το παιδί να νιώσει ευάλωτο, ντροπιασμένο ή ότι απειλείται. Συγκεκριμένα, τα πέντε βασικά βήματα που οφείλουν να ακολουθούν τα στελέχη της κατασκήνωσης με στόχο την άσκηση της αποτελεσματικής πειθαρχίας είναι τα ακόλουθα (Wallace, 2010):

1. Οι κανόνες που θα τεθούν σε ισχύ πρέπει να αποσαφηνίζονται. Το παιδί πρέπει να κατανοεί πλήρως τι σημαίνουν αλλά και γιατί υπάρχουν. Οι κανόνες είναι σημαντικοί, ενισχύουν την υπάρχουσα δομή και την συνοχή της και βοηθούν τα παιδιά να αισθάνονται ασφαλή στο νέο περιβάλλον. Οι κανόνες πρέπει να είναι λίγοι σε αριθμό, να επανεξετάζονται διαρκώς και να παρουσιάζουν ομοιομορφία και συνεκτικότητα.
2. Η επικοινωνία με τους κατασκηνωτές όσον αφορά στους κανόνες είναι απαραίτητη. Τα παιδιά θέλουν να γνωρίζουν τα όρια τους και επιζητούν να κερδίσουν την έγκριση και την εμπιστοσύνη των στελεχών. Είναι καθήκον του στελέχους να διασφαλίσει ότι το παιδί αντιλαμβάνεται με ακρίβεια ποιες είναι οι προσδοκίες που έχει γι αυτό.
3. Οι κανόνες πρέπει να εφαρμόζονται με συνέπεια. Εκείνοι που δεν εφαρμόζονται, προκαλούν σύγχυση στους κατασκηνωτές και δημιουργούν προβλήματα. Είναι αναγκαίο όλα τα στελέχη να συμφωνούν σε μια κοινή προσέγγιση πειθαρχίας και να κρατούν κοινή στάση και γραμμή απέναντι στις καταστάσεις. Αν παραδείγματος χάριν, για ένα στέλεχος η ώρα του σιωπητηρίου στις 22:00, σημαίνει ακριβώς 22:00, ενώ για ένα άλλο σημαίνει 22:05, αναμφίβολα αυτό θα έχει ως συνέπεια προβλήματα και συγκρούσεις.
4. Η επιβολή των συνεπειών όταν παραβιάζονται οι κανόνες είναι απαραίτητη. Απλούστατα, αν ο κατασκηνωτής πιστεύει ότι οι δηλωμένες συνέπειες δεν θα εφαρμοστούν, το πιο πιθανό είναι να προβεί σε ανάρμοστες και κακές συμπεριφορές. Όταν, και αν, υπάρξει τιμωρία, αυτή πρέπει πάντα να συνδέεται με κάποια εποικοδομητική ενέργεια, μέσω της οποίας ο κατασκηνωτής θα αντισταθμίσει την παράβαση και θα αποκαταστήσει την εμπιστοσύνη με

τα στελέχη.

5. Πρέπει να δίνεται έμφαση στην εμπιστοσύνη. Κάθε στέλεχος, και ταυτόχρονα όλοι μαζί σαν ομάδα, επωμίζονται την ευθύνη για την πειθαρχία με βάση το αξιακό σύστημα της κατασκήνωσης, γι αυτόν ακριβώς τον λόγο, πρέπει να υπάρχει εμπιστοσύνη μεταξύ όλων των μελών. Το ψέμα διαβρώνει την εμπιστοσύνη και η εμπιστοσύνη είναι ένα θεμελιώδες δομικό στοιχείο που απαιτείται σε όλες τις σχέσεις. Τα παιδιά πρέπει να αντιληφθούν την σχέση μεταξύ των αξιών, της ειλικρίνειας, της ακεραιότητας και των ανθρώπινων σχέσεων. Πρέπει ακόμα να μάθουν και να τους εντυπωθεί βαθιά και καθαρά πως ο χαρακτήρας είναι το βασικό στοιχείο της εμπιστοσύνης.

6.3.1 Διαχείριση & επίλυση συγκρούσεων

Ως σύγκρουση ορίζεται η διαδικασία κατά την οποία είτε φανερά είτε κρυφά, δύο πλευρές, άτομα ή ομάδες διαφωνούν μεταξύ τους, εναντιώνονται και εν τέλει αντιπαρατίθενται. Τα βαθύτερα αίτια της σύγκρουσης πηγάζουν από την ασυμβατότητα των χαρακτήρων, των συμπεριφορών, των μεμονωμένων πράξεων, των αναγκών και των συμφερόντων, στις διαφορετικές πεποιθήσεις και αρχές, και συχνά σε παρανοήσεις ή παρεξηγήσεις. Η έλλειψη επικοινωνίας και αλληλοκατανόησης εντείνουν το πρόβλημα.

Στην κατασκήνωση, όπου τα παιδιά βρίσκονται σε συνεχή αλληλεπίδραση μεταξύ τους αλλά και με τα στελέχη, όπου η καθημερινότητα συχνά δημιουργεί κούραση και εντάσεις, όπου υπάρχει έλλειψη προσωπικού χώρου και χρόνου, η ύπαρξη συγκρούσεων είναι αναπόφευκτη.

Τα στελέχη οφείλουν να την αντιμετωπίσουν ως ένα πιθανό και ενδεχόμενο ζήτημα που μπορεί να διαταράξει την ομαλότητα της ροής των πραγμάτων, και να είναι σε θέση, με ψυχραιμία, σύνεση, και παιδαγωγική προσέγγιση, να επιλύσουν τις συγκρούσεις αυτές. Οφείλουν να διαχειριστούν τις διαμάχες με τρόπο διδακτικό, ενισχύοντας την επικοινωνία και τα θετικά συναισθήματα, ώστε τα παιδιά να αντιληφθούν και να αποδεχθούν την διαφορετικότητα. Το στέλεχος επομένως, στην περίπτωση μιας σύγκρουσης, πρέπει να αναλάβει τον ρόλο του διαμεσολαβητή, ακολουθώντας τα παρακάτω βήματα, σύμφωνα με το Εγχειρίδιο για εκπαιδευτικούς και εκπαιδευτές νέων κι ενηλίκων (2007: 52) :

1. Να ζητήσει από κάθε εμπλεκόμενο να του πει τα γεγονότα από τη σκοπιά του, ενώ ο άλλος πρέπει να ακούει χωρίς να διακόπτει.
2. Αφού μιλήσουν και οι δύο κατασκηνωτές, να ζητήσει να επαναλάβει ο καθένας τι είπε ο άλλος. Πρέπει να προσέξει ιδιαίτερα την εστίαση στο πρόβλημα και όχι στο απέναντι πρόσωπο.
3. Πρέπει να κάνει την περίληψη κάθε άποψης έτσι που να καταλάβει ο καθένας τη σκοπιά του άλλου.
4. Στην συνέχεια να ρωτήσει για τα συναισθήματα του καθενός. Είναι σημαντικό να γνωρίσουν και οι δύο ότι και οι δύο υποφέρουν, ακόμα κι αν το εκφράζουν διαφορετικά.
5. Ακολούθως να βρει ένα σημείο συμφωνίας ακόμα κι αν φαίνεται πολύ μικρό, πχ. το ότι και οι δύο στεναχωριούνται κι ότι και οι δύο χρειάζονται λύση. Κάποια κοινή πεποίθηση, κάποια κοινή αντίληψη.
6. Πρέπει ακόμα να ζητήσει κι από τις δύο πλευρές να προσφέρουν ιδέες για το τι πρέπει να γίνει για να λυθεί το πρόβλημα. Να βοηθήσει να αξιολογήσουν τις προτεινόμενες λύσεις και να δουν τι συνέπειες θα έχουν αυτές οι λύσεις και για τους δύο. Δεν πρέπει να υποτιμά τη δυνατότητα να βρουν λύση επειδή τους είδε θυμωμένους και ανίκανους να σκεφτούν. Αν έχει ακολουθήσει τα προηγούμενα βήματα με υπομονή είναι δυνατόν να σκεφτούν ψυχραιμότερα την καλύτερη λύση. Ως διαμεσολαβητής πρέπει να δείξει ότι εμπιστεύεται την καλύτερη πλευρά του εαυτού τους.
7. Τέλος πρέπει να ζητήσει να δεσμευτούν στο να δοκιμάσουν μια λύση και να δώσει ένα χρονικό περιθώριο για να συζητήσουν την επιτυχία ή όχι του σχεδίου που συμφώνησαν. Αν δεν πάει καλά, θα αναζητηθεί άλλο. Είναι σημαντικό τα παιδιά να νοιώθουν ότι σε ένα βαθμό είναι κερδισμένα και τα δύο. Ακόμα κι αν το ένα μέρος πρέπει να κάνει κάτι όχι ευχάριστο, πρέπει να υπάρχει κάποιο αίσθημα ανακούφισης και κοινής συμφωνίας.

6.3.2 Ενθάρρυνση

Η σύγχρονη παιδαγωγική υποστηρίζει, ότι η ενθάρρυνση για την αγωγή και μόρφωση των παιδιών είναι αναγκαία, ιδιαιτέρως σήμερα που η ζωή του ανθρώπου είναι ένας σκληρός αγώνας με πολλά εμπόδια και δυσκολίες (Παπασωτηρίου, 1996: 271). Η ενθάρρυνση στόχο έχει να βελτιώσει την αυτοεκτίμηση και αυτοπεποίθηση του παιδιού, να το βοηθήσει να στηριχθεί στα πόδια του, και να ενισχύσει το θάρρος τους και την δυναμικότητα τους.

Στην κατασκήνωση παρέχεται η ευκαιρία η αρετή του θάρρους να καλλιεργηθεί σε μεγάλο βαθμό. Εκεί το παιδί νιώθει περισσότερο ελεύθερο, είναι ενεργητικό, ενώ του δίνει την ευκαιρία να λαμβάνει συχνά πρωτοβουλίες. Το γεγονός από μόνο του, ότι κατάφερε να διαμείνει στην κατασκήνωση, μακριά από τους γονείς του για ένα χρονικό διάστημα, αποτελεί μία από τις επιτυχίες του. (Παπασωτηρίου, 1996: 272)

Σύμφωνα με τους παιδοψυχολόγους Dinkmeyer & MacKay (1997: 47 - 48), η ειδική διάλεκτος της ενθάρρυνσης, την οποία μπορούν να υιοθετήσουν και τα στελέχη της κατασκήνωσης, είναι τα ακόλουθα:

1. Φράσεις που δείχνουν παραδοχή:

- «Μου αρέσει ο τρόπος που το χειρίστηκες»
- «Μου αρέσει ο τρόπος που αντιμετωπίζεις αυτό το πρόβλημα»
- «Χαίρομαι που σου αρέσει η μελέτη»
- «Χαίρομαι που ευχαριστήθηκες με...», ή «χαίρομαι που πέρασες καλά με αυτό»
- «Εφόσον δεν είσαι ικανοποιημένος/η, τι νοτίζεις ότι πρέπει να κάνεις ώστε να ικανοποιηθείς αρκετά;»
- «Πώς νιώθεις για αυτό;»

2. Φράσεις που συγκεντρώνουν την προσοχή στη συνεισφορά, στα θετικά σημεία και στην εκτίμηση:

- «Σε ευχαριστώ, ήταν μεγάλη βοήθεια»
- «Ήταν πολύ ωραίο εκ μέρους σου που νοιάστηκε για...»
- «Ευχαριστώ, εκτιμώ αληθινά το..., γιατί με διευκόλυνε πολύ στη δουλειά μου»
- «Χρειάζομαι τη βοήθειά σου για...»

3. Φράσεις που δείχνουν εμπιστοσύνη:

- «Επειδή σε ξέρω καλά, είμαι σίγουρος/η ότι θα τα καταφέρεις!»
- «Έχω εμπιστοσύνη στην κρίση σου!»
- «Είναι δύσκολο, είμαι όμως σίγουρος/η ότι θα το ξεπεράσεις»
- «Θα βρεις μια λύση»

4. Φράσεις που αναγνωρίζουν την προσπάθεια και τη βελτίωση:

- «Φαίνεται ότι κατέβαλες μεγάλη προσπάθεια για αυτό»
- «Φαίνεται ότι ξόδεψες ώρα για να βρεις μια λύση»
- «Βλέπω ότι προχωράς πολύ καλά!»
- «Κοίταξε πόση πρόοδο έχεις κάνει!»
- «Έχεις μεγάλη βελτίωση στο...!»
- «Ίσως πιστεύεις ότι δεν έφτασες ακόμα τον στόχο σου, κοίτα όμως πόσο πολύ έχεις προχωρήσει!»

6.3.3 Έπαινος

Ο έπαινος ως έννοια διαφέρει από την ενθάρρυνση. Έπαινος σημαίνει επιβράβευση, επιδοκιμασία μιας καλής συμπεριφοράς, μιας πράξης ή κάποιας επίδοσης του παιδιού. Ο έπαινος στόχο έχει να λειτουργήσει θετικά στο παιδί, ωθώντας το να επαναλάβει την καλή συμπεριφορά, ενισχύοντας ταυτόχρονα την αυτοπεποίθησή του.

Ο έπαινος όμως, συχνά, μπορεί να λειτουργήσει αποθαρρυντικά, καθώς αποτελεί ένα είδος ανταμοιβής, ειδικά όταν δίνεται μόνο όταν το παιδί κερδίζει ή είναι το καλύτερο. Η υπερβολική εξάρτηση από τον έπαινο μπορεί τελικά να έχει ανασταλτικά αποτελέσματα. Τα παιδιά μπορεί να πιστέψουν ότι η αξία τους εξαρτάται και είναι ανάλογη της γνώμης των άλλων, ενώ μπορεί ακόμα να αποτελέσει το μόνο κίνητρο συνεργασίας. Επίσης το παιδί υπάρχει περίπτωση να πιστέψει ότι αξίζει μόνο όταν ευχαριστεί τους άλλους ή να παραιτείται από κάθε προσπάθεια, μπροστά στον φόβο της πιθανής αποτυχίας. (Dinkmeyer & MacKay, 1997: 50 - 51) Είναι τελικά συνετότερο ο έπαινος να δίνεται με εγκράτεια, να είναι ειλικρινής και πολλές φορές να σκοπεύει στην επιβράβευση της προσπάθειας και μόνο. Τελικά, στην ενθάρρυνση οφείλουν να επιμένουν οι γονείς, όπως και τα κατασκευαστικά στελέχη και λιγότερο στον έπαινο (Dinkmeyer & MacKay, 1997: 50 - 51) .

6.3.4 Προβλήματα συμπεριφοράς, Παραβατικότητα, Ποινή & Κατασκήνωση

Είναι απόλυτα λογικό μέσα στο σύνολο των παιδιών της κατασκήνωσης να υπάρξουν παιδιά τα οποία θα παρουσιάσουν αποκλίνουσα συμπεριφορά όπως ανυπακοή και επιθετικότητα ή ακόμα και παραβατική συμπεριφορά, όπως κλοπή.

Το ζήτημα της υπακοής ή της ανυπακοής εξαρτάται από το είδος διαπαιδαγώγησης την οποία έχει λάβει το παιδί από τους γονείς ή τους κηδεμόνες του. Η επιβολή και η τήρηση των ορίων από την οικογένεια ή το περιβάλλον μέσα στο οποίο το παιδί μεγαλώνει, ευνοούν την ομαλή ένταξη του σε ένα πλαίσιο που διέπεται από κανόνες και αρχές όπως είναι το σχολείο ή κοινωνία και στην προκειμένη περίπτωση η ομάδα και η κατασκήνωση.

Η επιθετικότητα μπορεί να εκδηλωθεί με δύο μορφές: την λεκτική (βωμολοχία, χυδαιολογία κ.α.) και την σωματική (άσκηση σωματικής βίας, χτυπήματα κ.α.), και στις δύο περιπτώσεις η επιβολή ποινών είναι αναπόφευκτη. Η ποινή δεν πρέπει να έχει τιμωρητικό χαρακτήρα, καθώς έχει λόγο ύπαρξης μόνο όταν το παιδί την αντιλαμβάνεται ως την λογική συνέπεια μιας κακής πράξης ή συμπεριφοράς. Συχνά αποτελεί την έσχατη λύση, καθώς δεν είναι πανάκεια. Το παιδί πρέπει να μάθει να διακρίνει την καλή και την ανάρμοστη συμπεριφορά, να αναγνωρίζει τα λάθη του, να ζητάει συγγνώμη με ειλικρίνεια και να ρυθμίζει την συμπεριφορά του στο μέλλον χωρίς να επαναλαμβάνει τα ίδια λάθη.

Οι κατασκηνωτές, όπως προαναφέρθηκε, πρέπει να έχουν κατανοήσει πλήρως τους κανόνες της κατασκήνωσης αλλά και της ομάδας, να συμφωνούν με αυτούς και να αντιλαμβάνονται τον λόγο ύπαρξης τους. Καθοριστικό ρόλο για τα παραπάνω κατέχει ο/η ομαδάρχης/ισσα, αλλά και τα υπόλοιπα στελέχη της κατασκήνωσης, τα οποία πρέπει να αποτελούν παράδειγμα προς μίμηση για τα παιδιά. Τα παιδιά, με σκοπό να προσαρμοστούν ομαλά και γρήγορα στην κατασκήνωση δεν πρέπει να συγχέουν την πειθαρχία και την τήρηση των κανόνων με την τιμωρία. Η επιβολή της ποινής πρέπει να γίνεται άμεσα, ώστε το παιδί να αντιλαμβάνεται ακριβώς τον λόγο για τον οποίο επιπλήττεται, και φυσικά πρέπει πάντα να είναι ανάλογη του παραπτώματος. Το στέλεχος πρέπει να παραμείνει ψύχραιμο, χωρίς να χάσει τον έλεγχο των κινήσεων και της φωνής του, και να αποσαφηνίσει στο παιδί πως η ποινή η οποία του επιβάλλεται απευθύνεται σε μια μεμονωμένη πράξη ή συμπεριφορά, που αφορά σε συγκεκριμένο χρόνο και χώρο. Προφανώς, οποιαδήποτε σωματική ποινή θεωρείται ανεπίτρεπτη και απαγορεύεται.

6.4 Οι στόχοι της παιδικής κατασκήνωσης

Τα τελευταία χρόνια το τοπίο των παιδικών κατασκηνώσεων έχει αλλάξει ριζικά, καθώς οι περισσότερες κατασκηνώσεις παρέχουν πλέον υποδομές και εγκαταστάσεις που συχνά θυμίζουν ξενοδοχειακές μονάδες. Οι ιδιωτικές κατασκηνώσεις, σε αντίθεση με τις δημόσιες ή τις μη

κερδοσκοπικού χαρακτήρα, αποτελούν επιχειρήσεις που στοχεύουν στο κέρδος, έτσι συχνά η φιλοσοφία της υπαίθριας ζωής, οι αξίες που ο κατασκηνωτικός θεσμός πρεσβεύει, η λιτότητα, η αποκέντρωση, η αποτοξίνωση από την αστική ζωή και τις πολυτέλειες που παρέχει, είναι στοιχεία που παραμερίζονται, υποβαθμίζονται και θυσιάζονται στον βωμό του κέρδους. Ωστόσο, παράλληλα φέρουν μεγάλη «κοινωνική ευθύνη» (Ιωαννίδου, 2015: 136). Ανεξάρτητα, λοιπόν από την μορφή και το είδος της, η κατασκήνωση οφείλει να χαρίσει στον κατασκηνωτή την αρμονία ενός σώματος που να έχει την ομορφιά της υγείας, να πλουτίσει την ψυχή του με ωραίες δεξιότητες και αρετές και να κάνει το πνεύμα του ταχύ, διαυγές και δημιουργικό (Παπασωτηρίου, 1996: 3). Παράλληλα, οφείλει να επιδιώκει και να επιτυγχάνει, συγκεκριμένους στόχους, οι οποίοι σύμφωνα με την Ιωαννίδου (2015: 136 - 138) είναι οι ακόλουθοι:

- **Αναψυχή:** Να προσφέρει ένα διαφορετικό τρόπο ζωής στα παιδιά, γεμάτο χαρά, γέλιο, παιχνίδι, άθληση, δημιουργία και ψυχαγωγία κατά τη διάρκεια των καλοκαιρινών τους διακοπών, που θα τα αναζωογονήσει και θα τα θωρακίσει. Η δημιουργία «νοοτροπίας αναψυχής», είναι ίσως ο ποιος σημαντικός στόχος της κατασκήνωσης.
- **Κοινωνικοποίηση:** Να ενθαρρύνει την ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων, τη συναναστροφή, τις νέες γνωριμίες, τη φιλία, την αγάπη, την κατανόηση ανάμεσα στα παιδιά με διαφορετική προσωπικότητα και χαρακτήρα, πολιτισμό ή γλώσσα.
- **Ανεξαρτητοποίηση:** Να διδάξει τα μικρά ή μεγαλύτερα παιδιά που για πρώτη φορά βρίσκονται μακριά από το σπίτι τους «πρακτικές ζωής» για να γίνουν υπεύθυνα, αυτόρρη και να παίρνουν πρωτοβουλίες, στην πορεία της ανεξαρτητοποίησης τους.
- **Ανάπτυξη δεξιοτήτων ζωής:** Να βοηθήσει τα παιδιά να αποκτήσουν δεξιότητες ζωής, όπως η εμπιστοσύνη, η αυτοπεποίθηση, η λήψη αποφάσεων, η επιμονή, η διεκπεραίωση υποθέσεων, η ικανότητα να παραμένουν ασφαλή και υγιή, ώστε να γίνουν ικανά να αντιμετωπίζουν ανάγκες και προβλήματα της καθημερινότητας, τα οποία θα τα διαμορφώσουν σε ενεργούς χρήσιμους πολίτες.
- **Αυτογνωσία:** Να δίνει ερεθίσματα ώστε κάθε παιδί να γνωρίσει καλύτερα τον εαυτό του, να ανακαλύψει τις πραγματικές του αδυναμίες και δυνατότητες, τις επιθυμίες και συμπεριφορές του, ώστε να αισθάνεται όμορφα με τον εαυτό του και να καταλαβαίνει καλύτερα τους άλλους.
- **Εκπαίδευση για την αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου:** Να παρέχει ευκαιρίες, ώστε τα παιδιά να μάθουν με ποιους τρόπους μπορούν να αξιοποιήσουν τον ελεύθερο τους χρόνο, με δραστηριότητες (hobbies) που θα βελτιώσουν την ποιότητα της ζωής τους.

- **Καλλιέργεια αξιών:** Να δίνει έμφαση στην ηθική διαπαιδαγώγηση και καλλιέργεια αξιών, όπως η ευγενής άμιλλα, η ενσυναίσθηση, η αυτοσυγκράτηση, η δικαιοσύνη, το «ευ αγωνίζεσθαι», η ειλικρίνεια, η εντιμότητα, η ευγένεια κ.α., ώστε τα παιδιά να αποκτήσουν πλούσια ψυχικά χαρίσματα και ισχυρό ηθικό χαρακτήρα.
- **Ανάπτυξη της συνεργασίας:** Να ενισχύει το ομαδικό πνεύμα, την επικοινωνία, την αλληλεγγύη, τη συνεργασία, τη συντροφικότητα, να μάθουν τα παιδιά να νοιάζονται για τους άλλους και να μοιράζονται τα συναισθήματα και τα επιτεύγματά τους.
- **Μύηση στον αθλητισμό:** Να δίνει τη δυνατότητα στα παιδιά να γνωρίσουν διάφορα αθλήματα, ώστε να επιλέξουν να ασχοληθούν με ό,τι τους ενδιαφέρει ή να αναδείξουν το ατομικό τους ταλέντο, να αγαπήσουν τον αθλητισμό και να αποκτήσουν «αθλητική κουλτούρα» και τη «δια βίου άσκηση».
- **Ανάπτυξη της δημιουργικότητας:** Να προσφέρει καλλιτεχνικές δραστηριότητες, οι οποίες ενεργοποιούν τις φυσικές ικανότητες των παιδιών, κεντρίζουν την περιέργεια, κινητοποιούν τη φαντασία, ενθαρρύνουν την έκφραση, καλλιεργούν τη δημιουργικότητα, αφυπνίζουν την εφευρετικότητα και δίνουν ευκαιρίες για να ανακαλύψουν και να αναπτύξουν τις ατομικές τους δεξιότητες.
- **Απόκτηση γνώσεων:** Να δίνει ευκαιρίες στα παιδιά να αποκτήσουν γνώσεις σε ποικίλα αντικείμενα, όπως τις τέχνες, τη μουσική, τη γεωγραφία, την ιστορία, τον πολιτισμό, την παράδοση, τα φυσικά και χημικά φαινόμενα, τις πρώτες βοήθειες κ.α., και να διευρύνουν τον πνευματικό τους ορίζοντα.
- **Μύηση στις συλλογικές διαδικασίες:** Να προσφέρει ένα οργανωμένο περιβάλλον ομαδικής συμβίωσης, το οποίο θα στηρίζεται σε συγκεκριμένους κανόνες κοινής ευθύνης και θα χαρακτηρίζεται από τις αρχές της δημοκρατίας, την ισότητα, τη δυνατότητα έκφρασης των απόψεων, τον διάλογο και τον σεβαστό στη διαφορετικότητα.
- **Ενίσχυση του οργανισμού:** Να προσφέρει ένα ελκυστικό φυσικό καθαρό περιβάλλον διαμονής και να διδάξει τα παιδιά τις αρχές ενός υγιεινού τρόπου ζωής με σωστή διατροφή και άσκηση σωματική και πνευματική.
- **Χαλάρωση και ηρεμία:** Να προσφέρει δραστηριότητες και στιγμές για χαλάρωση και ηρεμία που θα ξεκουράσουν τα παιδιά από την καθημερινή πίεση και το άγχος.
- **Απόκτηση καλών συνηθειών:** Να διδάξει τα παιδιά καλές καθημερινές συνήθειες σε θέματα υγείας και τάξης, καθώς και θετικές στάσεις και συμπεριφορές.
- **Εμπύχωση για ενεργή συμμετοχή στις δραστηριότητες:** Τα στελέχη να εμπνέουν και να παρακινούν κάθε παιδί να συμμετέχει ενεργά στις ημερήσιες δραστηριότητες και να

εκδηλώνει την έμφυτη τάση του για μάθηση, παιχνίδι, εξερεύνηση, ανακάλυψη και περιπέτεια.

- **Οριοθέτηση της ελευθερίας:** Να βοηθήσει τα παιδιά να γνωρίσουν τα όρια της ατομικής τους ελευθερίας, να αποδεχθούν τις υποχρεώσεις τους και να κατανοήσουν τη σημασία των κανόνων της ομαδικής συμβίωσης και την αναγκαιότητα της πειθαρχίας όλων στους κανόνες, προκειμένου να επιτευχθούν οι κοινοί στόχοι.
- **Ανάπτυξη οικολογικής συνείδησης:** Να συμβάλει με κατάλληλες εκπαιδευτικές δραστηριότητες στην οικολογική διαπαιδαγώγηση, την περιβαλλοντική ευαισθησία και την αγάπη και προστασία της φύσης

Κεφάλαιο Έβδομο

Ο ρόλος & τα οφέλη μιας σύγχρονης παιδικής κατασκήνωσης

Σύμφωνα με τον Ν. Νικηταρά (2004: 38 - 39), ο ρόλος μιας σύγχρονης κατασκήνωσης για παιδιά είναι τριμελής.

Κατ' αρχάς οφείλει να είναι *κοινοτικός*: η ανθρώπινη αλλοτρίωση, οι χαλαροί κοινωνικοί δεσμοί, η αποξένωση και η απομόνωση που κυριαρχούν ως φαινόμενα στις μέρες μας, μπορούν να εξαλειφθούν στα πλαίσια μιας κατασκηνωτικής δομής, εντός μιας κατασκηνωτικής κοινότητας. Οι σχέσεις των ανθρώπων μέσω του κατασκηνωτικού θεσμού, είναι λογικό και αναπόφευκτο, να τονωθούν, η συνεργασία και η ομαδικότητα να γίνουν απαραίτητα εργαλεία και η κοινωνικότητα να ενδυναμωθεί.

Στην συνέχεια, ο Ν. Νικηταράς (2004: 38 - 39) θεωρεί πως ο κατασκηνωτικός θεσμός κατέχει έναν *παιδευτικό – παιδαγωγικό* ρόλο σε μία σύγχρονη κοινωνία. Οφείλει να στρέφεται γύρω από ένα σταθερό ηθικό και αξιακό άξονα, να αποτελεί ένα άρτιο σύστημα κανόνων, καθώς και ένα σημαντικό εκπαιδευτικό μέσο. Ο επιμορφωτικός του χαρακτήρας, οι ποικίλες δραστηριότητες, δημιουργικές, καλλιτεχνικές ή αθλητικές, δίνουν στα παιδιά και τους νέους την δυνατότητα να αξιοποιήσουν τα ταλέντα τους, να χρησιμοποιήσουν την φαντασία τους, να ανακαλύψουν την σημασία του «ευ αγωνίζεσθαι».

Τέλος, αναφέρεται και ο *βιολογικός – υγιεινός* ρόλος της σύγχρονης κατασκήνωσης. Τα πρώτα χρόνια λειτουργίας τους οι κατασκηνωτικές δομές στην χώρα μας, κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν

την βιοτική ένδεια, την ανθρώπινη εξαθλίωση ως συνέπεια των πολέμων, τον υποσιτισμό και πολλές ασθένειες. Σήμερα την θέση αυτών των προβλημάτων έχουν πάρει η αστικοποίηση, η μόλυνση του φυσικού περιβάλλοντος, η παθητική ψυχαγωγία, η αποξένωση και ο υπερκαταναλωτισμός. Η κατασκήνωση έρχεται ως απάντησή στα προβλήματα που ταλανίζουν τον σύγχρονο άνθρωπο, ήδη από την παιδική ηλικία. Αποτελεί έναν χώρο δημιουργίας, γαλήνης και ευεξίας, μέσα στο οποίο πρέπει να τηρούνται οι κανόνες της διαιτολογίας, μακριά απ' όλα τα ανθυγιεινά πρότυπα του σύγχρονου κόσμου, καθώς και να διασφαλίζεται η υγιεινή διαμονή και διαβίωση ολόκληρης της κοινότητας.

7.1 Κοινωνικοποίηση, ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων και κατασκήνωση

Ως Κοινωνικοποίηση ορίζεται

«η διαδικασία της κοινωνικής αναπαραγωγής ενός κοινωνικού συνόλου. Από την μεριά του κοινωνικού συνόλου ειδομένη η κοινωνικοποίηση συνίσταται στην μεταβίβαση της κοινωνικής κληρονομίας, του πολιτισμού του κοινωνικού συνόλου από την μια γενιά στην άλλη. Είναι η διαδικασία της κοινωνικής παραγωγής της νέας γενιάς. Από την μεριά του ατόμου η κοινωνικοποίηση σημαίνει την εκ μέρους του εσωτερίκευση των κανόνων συμπεριφοράς, των τρόπων ενέργειας και του συστήματος αξιών ενός κοινωνικού συνόλου.»
(Τσαούσης, 1989: 152)

Η διαδικασία της κοινωνικοποίησης συνοδεύει το άτομο εφ' όρου ζωής και πραγματώνεται μέσω των ομάδων στις οποίες το άτομο ανήκει κάθε φορά. Η οικογένεια, το σχολείο, η παρέα, οι συμμαθητές, οι φίλοι κλπ αποτελούν τους πυρήνες μέσα στους οποίους το άτομο ζυμώνεται κοινωνικά. Η ομάδα στην κατασκήνωση, στην προκειμένη περίπτωση, αναμφισβήτητα καλλιεργείται κοινωνικά και τα μέλη της αποκτούν σωστές βάσεις κοινωνικοποίησης. Είναι ετερόκλητη, είναι σταθερή και αδιατάρακτη, λειτουργεί αρμονικά βάσει κανόνων, ευθυνών, ισότιμα και παρέχει στο παιδί ασφάλεια. Το παιδί καλείται να συνυπάρξει με ένα πλήθος συνομηλίκων του, εμπλουτίζει τις κοινωνικές του γνώσεις και εμπειρίες, λειτουργεί υπεύθυνα και ελεύθερα μέσα σε ένα πλαίσιο οργανωμένο και δομημένο, αναλαμβάνει ρόλους, αποφασίζει συχνά το ίδιο για τον εαυτό του, ανακαλύπτει τις κοινωνικές του ανάγκες και ενισχύει τις κοινωνικές του δεξιότητες. (Παπασωτηρίου, 1996: 240 - 256)

7.1.2 Κοινωνικές Δεξιότητες

Η συμπάθεια και ο αλτρουισμός, σύμφωνα με τον Α. Κακαβούλη (1997: 233), συνιστούν βασικά στοιχεία της κοινωνικής διάστασης της προσωπικότητας κάθε ατόμου. Ήδη από την παιδική ηλικία ο άνθρωπος ξεκινά να συνάπτει θετικές σχέσεις με τα άτομα του περιβάλλοντος του, εκδηλώνοντας ένα από τα πιο έντονα χαρακτηριστικά της ανθρώπινης συμπεριφοράς, την κοινωνικότητα. Οι σχέσεις που δημιουργεί το άτομο κατά την παιδική του ηλικία άλλοτε είναι μικρής διάρκειας και επίδρασης και άλλοτε αποτελούν βαθείς συναισθηματικούς δεσμούς με πρόσωπα της οικογένειας, φίλους, δασκάλους, που διαρκούν πολύ χρόνο και έχουν βαθύτατη επίδραση στην ανάπτυξη και στην διαμόρφωση της προσωπικότητάς του. (Κακαβούλης, 1997: 233)

Στην διάρκεια της μετέπειτα ζωής του άτομο συνεχίζει να καλλιεργεί, μέσω της αλληλεπίδρασης με το περιβάλλον του, ένα πλήθος κοινωνικών δεξιοτήτων. Ως κοινωνικές δεξιότητες (social skills) ορίζονται εκείνες που αφορούν στην ικανότητα του ατόμου να επικοινωνεί, να ηγείται, να επηρεάζει, να πείθει, να συνεργάζεται, να συνυπάρχει με τους άλλους, να χτίζει υγιείς σχέσεις και να καλλιεργεί δεσμούς. (Goleman, 2011: 169).

Ειδικότερα, σύμφωνα με τον R. Bar-On (2006: 13 - 25), οι κοινωνικές δεξιότητες περιλαμβάνουν πέντε βασικά συστατικά:

1. Την ικανότητα το άτομο να αναγνωρίζει, να κατανοεί και να εκφράζει τα συναισθήματα του.
2. Την ικανότητα να κατανοεί πως αισθάνονται οι άλλοι και να ταυτίζεται μαζί του.
3. Την δυνατότητα να διαχειριστεί και να ελέγξει τα συναισθήματα του.
4. Την ικανότητα να διαχειρίζεται τις αλλαγές, να προσαρμόζεται σε νέες συνθήκες και να είναι σε θέση να επιλύει προβλήματα προσωπικής και διαπροσωπικής φύσης.
5. Την ικανότητα να παράγει θετικές επιδράσεις στην ζωή του και να διαθέτει ισχυρά εσωτερικά κίνητρα.

Στην κατασκήνωση το παιδί βρίσκεται συνεχώς σε επαφή τόσο με τους γύρω του όσο και με τον εαυτό του. Αυτή η διαρκής διαδικασία επαναπροσδιορισμού και επανατοποθέτησης των καταστάσεων, των συνθηκών και των συναισθημάτων, βοηθούν το παιδί να αποκτήσει, να διαμορφώσει ή να ενισχύσει τις υπάρχουσες κοινωνικές του δεξιότητες. Τα στοιχεία που αποκομίζει εν τέλει το παιδί κατά την διάρκεια της κατασκηνωτικής περιόδου, ευνοούν την μετέπειτα εξέλιξη

και πορεία του στην οικογένεια, το σχολείο, την κοινωνία.

Οι Shirilla και Gass (2008) εξέτασαν την επίδραση της συμμετοχής σε κατασκήνωση σε διαπροσωπικές και ενδοπροσωπικές κοινωνικές δεξιότητες. Στην έρευνα συμμετείχαν παιδιά ηλικίας από 6 έως 16 ετών που συμμετείχαν σε ένα εβδομαδιαίο πρόγραμμα κατασκήνωσης. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι συμμετέχοντες βελτίωσαν σημαντικά το συνολικό σκορ κοινωνικών δεξιοτήτων και ιδιαίτερα τις ενδοπροσωπικές δεξιότητες τους. Ο Reefe (2005) εξέτασε, επίσης, την αποτελεσματικότητα ενός προγράμματος κατασκήνωσης στην ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων σε 201 παιδιά 10-12 ετών. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα παιδιά που συμμετείχαν στην κατασκήνωση σε σύγκριση με άλλα παιδιά που δε συμμετείχαν σε κατασκήνωση έδειξαν αυξημένα σκορ στις κοινωνικές δεξιότητες και συγκεκριμένα στις διαπροσωπικές δεξιότητες όπως εμπιστοσύνη, συνεργασία, επικοινωνία σεβασμός και υπευθυνότητα. (Κουθούρης, 2014: 55 - 72)

7.2 Συναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού και κατασκήνωση

7.2.1 Συναισθήματα

Σύμφωνα με τον Αλέξανδρο Κακαβούλη (1997:93),

«συναίσθημα είναι η ψυχική κατάσταση, θετική ή αρνητική, που βιώνει ο άνθρωπος σε μια δεδομένη στιγμή ως αποτέλεσμα αλληλεπίδρασης μεταξύ εσωτερικών ή εξωτερικών ερεθισμάτων και αντίστοιχων αντιδράσεων του ψυχοφυσικού του οργανισμού.»

Η ποικιλομορφία των εκδηλώσεων των διάφορων ψυχικών καταστάσεων του ατόμου οδηγεί τους ερευνητές σε εξίσου ευρύς διατυπώσεις και όχι σε έναν συγκεκριμένο ορισμό. Ως συναίσθημα μπορεί να οριστεί μια συγκεκριμένη ψυχική κατάσταση π.χ. η χαρά όπως επίσης με την ίδια ευκολία και ένας συνδυασμός ψυχικών καταστάσεων π.χ. η χαρά και η τρυφερότητα, δημιουργώντας το συναίσθημα της αγάπης. Υπάρχουν εκατοντάδες συναισθήματα, καθαρά, μικτά, σε όλες τις εν δυνάμει «αποχρώσεις» τους, οι οποίες τελικά είναι πολύ περισσότερες από όσες λέξεις υπάρχουν για να τις ορίσουμε. (Goleman, 2011: 395) Σε αυτό το σημείο έγκειται και η δυσκολία αναγνώρισης και ομοφωνίας μεταξύ των ερευνητών σχετικά με το ποιο συναίσθημα αποτελεί το κυρίαρχο και ποιο το δευτερεύον σε κάθε «πρόσμιξη». Για αυτό το λόγο ορισμένοι θεωρητικοί προτείνουν κάποιες βασικές οικογένειες συναισθημάτων, παρόλο που και αυτές έχουν

τεθεί υπό αμφισβήτηση. Ορισμένες από τις βασικότερες οικογένειες συναισθημάτων με τα μέλη τους είναι οι εξής:

- *Θυμός*: λύσσα, οργή, πικρία, αγανάκτηση, απόγνωση, αναβρασμός, ενόχληση, εκνευρισμός, εχθρότητα και ίσως σε ακραίες καταστάσεις, παθολογικό μίσος και βία.
- *Θλίψη*: λύπη, πικρία, ακεφιά, κατήφεια, μελαγχολία, αυτολύπηση, μοναξιά, καημός, απελπισία και σε παθολογικό βαθμό, σοβαρή κατάθλιψη.
- *Φόβος*: άγχος, αναστάτωση, νευρικότητα, έγνοια, κατάπληξη, τρόμος, ανησυχία, δέος, φρίκη, σκιάξιμο, τρομάρα. Στις ψυχοπαθολογικές του μορφές φοβία και πανικός.
- *Απόλαυση*: ευτυχία, χαρά, ανακούφιση, ικανοποίηση, ευεξία, ευαρέσκεια, διασκέδαση, καμάρι, αισθητική απόλαυση, ενθουσιασμός, τέρψη, ηδονή, ευφορία, κέφι, έκσταση και στην ακραία της μορφή, μανία.
- *Αγάπη*: αποδοχή, φιλικότητα, εμπιστοσύνη, τρυφερότητα, ευγένεια, ταίριασμα, αφοσίωση, λατρεία, ξεμύαλισμα, έρωτας.
- *Έκπληξη*: σοκ, κατάπληξη, θαυμασμός, απορία.
- *Αποστροφή*: περιφρόνηση, δυσφορία, απέχθεια, σιχασιά, φρίκη, βδέλυγμα, αηδία.
- *Ντροπή*: ενοχή, αμηχανία, απογοήτευση, τύψεις, ταπείνωση, εξευτελισμός, καταισχύνη, συστολή και μετάνοια. (Goleman, 2011:395)

Το συναίσθημα αποτελεί μια βασική ψυχική λειτουργία του ατόμου και εκφράζεται ως μία μη συγκροτημένη και μη λογική ψυχική κατάσταση. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Goleman (2011:33) το συναίσθημα αποτελεί ακόμα προτροπή για δράση, οδηγεί δηλαδή το σώμα του ατόμου στην πράξη και στην κίνηση. Ο φόβος, για παράδειγμα, κάνει το αίμα να κυλάει γρηγορότερα προς τους σκελετικούς μύες, διευκολύνοντας το τρέξιμο, ενώ παράλληλα το σώμα ψύχεται επιτρέποντας στο άτομο να εκτιμήσει έστω και για λίγα δευτερόλεπτα τον βαθμό κινδύνου και απειλής, να πράξει ανάλογα, να επιλέξει ή να αποφύγει την φυγή, σε κάθε περίπτωση όμως το άτομο και οι τα συγκινησιακά κέντρα του εγκεφάλου του βρίσκονται σε πλήρη επαγρύπνηση.

Η Φύση των Συναισθημάτων

Όσον αφορά στην φύση των συναισθημάτων οι ερευνητές έχουν καταλήξει σε συγκεκριμένα κοινά χαρακτηριστικά και βασικά στοιχεία που τα απαρτίζουν. Πρώτον στα ερεθίσματα που τα προκαλούν, όπως βιολογικές λειτουργίες, παραστάσεις προερχόμενες από τον εξωτερικό φυσικό κόσμο αλλά και εμπειρίες από την συναναστροφή με άλλα άτομα και την δημιουργία

διαπροσωπικών σχέσεων. Δεύτερον στις αντιδράσεις του νευρικού συστήματος προς τα παραπάνω ερεθίσματα και προς τη λειτουργία των γνωστικών μηχανισμών. Τρίτον στις ειδικές μεταβολές στις φυσιολογικές βιολογικές λειτουργίες του σώματος. Τέταρτον στις εξωτερικές αλλαγές που παρουσιάζονται στο πρόσωπο, την φωνή, τις κινήσεις, το παρουσιαστικό, την συμπεριφορά του ατόμου που εκδηλώνει ένα συναίσθημα. Και πέμπτο στις εμπειρίες που αποκομίζει το άτομο από το συναίσθημα που βιώνει και από την ερμηνεία που προσδίδει σε αυτό. (Κακαβούλης, 1997: 93 - 94)

Οι Ιδιότητες των Συναισθημάτων

Ο Αλ. Κακαβούλης (1997: 94 - 95) διακρίνει στα συναισθήματα τρεις βασικές ιδιότητες: την ένταση, την διάρκεια και την ποιότητα. Η κλιμάκωση της έντασης των συναισθημάτων συμβαδίζει με την ένταση του ερεθίσματος που προκαλεί το συναίσθημα. Το κατώτερο σημείο, ονομάζεται *ουδό ή κατώφλι της έντασης* ενώ το ύψιστο, το οποίο δύναται να επηρεάσει ολόκληρο τον ψυχοσωματικό οργανισμό, ονομάζεται *αψιθυμία*.

Η διάρκεια του συναισθήματος αντιστοιχεί στο χρονικό μέγεθος μέσα στο οποίο λαμβάνει χώρα η συναισθηματική κατάσταση. Απαιτείται μια ελάχιστη χρονική διάρκεια (*το κατώφλι της διάρκειας*), ενώ εντοπίζεται διαφοροποίηση μεταξύ θετικών και αρνητικών συναισθημάτων. Το θετικό συναίσθημα, έπειτα από κάποιο χρονικό όριο μετατρέπεται σε αρνητικό συναίσθημα, ενώ αντίθετα το αρνητικό συναίσθημα δεν μεταβάλλεται, απλά φθίνει με την πάροδο του χρόνου.

Η ποιότητα του συναισθήματος σχετίζεται με το είδος της ψυχικής διάθεσης που επιφέρει στο άτομο, ακολούθως τα συναισθήματα σε συνάρτηση με την ποιότητα μπορεί να είναι είτε θετικά είτε αρνητικά.

Ταξινόμηση των Συναισθημάτων

Τα συναισθήματα δύνανται να διαχωριστούν σε ατομικά και κοινωνικά, ανάλογα αν προκαλούνται από το άτομο και αναφέρονται στο “εγώ” του ή αν δημιουργούνται από την αλληλεπίδραση του ατόμου με τα πρόσωπο του περιβάλλοντος του. Ακόμα διακρίνονται σε βιολογικά και σε ανώτερα. Τα πρώτα σχετίζονται με τις αισθήσεις και τις βιολογικές ανάγκες του ατόμου ενώ τα δεύτερα προκαλούνται σε συνάρτηση με το αξιακό σύστημα που το άτομο έχει διαμορφώσει σχετικά με ζητήματα ηθικής, ιδεολογίας, θρησκείας κλπ. και χωρίζονται σε θεωρητικά, ηθικά, καλαισθητικά, θρησκευτικά, ανθρωπιστικά, εθνικά και πατριωτικά. (Κακαβούλης, 1997: 95 - 96)

7.2.2 Η Αναπτυξιακή Πορεία των συναισθημάτων κατά την παιδική ηλικία και εφηβική ηλικία

Ο τρόπος με τον οποίο το παιδί αναγνωρίζει και κατανοεί τα δικά του συναισθήματα αλλά και των ατόμων στο κοινωνικό του περιβάλλον, καταγράφεται σε μια ευθεία γραμμή όπου η βιολογική ανάπτυξη του παιδιού βαδίζει παράλληλα με την αναπτυξιακή πορεία των συναισθημάτων του.

Κατά την βρεφική ηλικία, η έρευνα εστιάζει στα έκδηλα «σημάδια» που παρατηρούνται και αποτυπώνονται στο πρόσωπο του βρέφους, καθώς η μελέτη των ενδότερων «ιδιωτικών» συναισθημάτων καθίσταται προφανώς αδύνατη. Η συγκεκριμένη τοποθέτηση φέρει πλήθος αμφιβολιών για την εγκυρότητα της καθώς δεν μπορεί να είναι ξεκάθαρο αν το βρέφος αντιδρά ενστικτωδώς στα ερεθίσματα χωρίς την παρουσία κάποιου συναισθήματος. Μεταξύ όμως 6^{ης} και 10^{ης} εβδομάδας εμφανίζεται το «κοινωνικό χαμόγελο» ως αποτέλεσμα της αλληλεπίδρασης με τον κόσμο των ενηλίκων και ως δήλωση ευχαρίστησης για αυτή την πρώτη αμοιβαία επικοινωνία. Το «κοινωνικό χαμόγελο» σταδιακά στον 3^ο με 4^ο μήνα θα μετατραπεί σε γέλιο και θα σηματοδοτήσει την αρχή της διαμόρφωσης των γνωστικών μηχανισμών του βρέφους.

Από τον 7^ο μήνα έως τον 12^ο μήνα, το βρέφος θα σχηματίζει ολοένα και περισσότερο τις γνωστικές του λειτουργίες, με αποτέλεσμα να εκδηλώνει συναισθήματα όπως θυμός και φόβος. Τα συναισθήματα αυτά προκαλούνται και εξελίσσονται μέσω ανοίκειων για το βρέφος καταστάσεων. Καταλυτικό ρόλο στην διαδικασία διαδραματίζει η μητέρα και οι συναισθηματικές της αντιδράσεις απέναντι σε πρόσωπα και καταστάσεις, τις οποίες υιοθετούν και τα βρέφη. Αυτή η πρώτη αναγνώριση απέναντι στα συναισθήματα των άλλων και η αντίδραση απέναντι τους, ονομάζεται «κοινωνική αναφορά».

Μέχρι την συμπλήρωση των 2 ετών τα νήπια εκφράζουν πλέον τα συναισθήματα της ντροπής, της υπερηφάνειας και της αμηχανίας, σε συνάρτηση πάντα με την κουλτούρα και το πολιτισμικό πλαίσιο μέσα στο οποίο ανατρέφονται. Τα νήπια, κατά τη διάρκεια αυτού του σταδίου, να επικοινωνούν λεκτικά και να μετουσιώνουν τα συναισθήματα σε λέξεις. Την εμφάνιση της σε αυτό το στάδιο ανάπτυξης κάνει ακόμα, η «συναισθηματική κατανόηση» ή «ενσυναίσθηση», μέσω της οποίας τα νήπια αναγνωρίζουν την μοναδικότητα της οντότητας τους, αναγνωρίζουν τα συναισθηματικά «σημάδια» στους άλλους, και προβάλλουν τους εαυτούς τους στη θέση τους.

Κατά την προσχολική ηλικία τα παιδιά αναπτύσσουν τους γνωστικούς τους μηχανισμούς και προχωρούν στην διαχείριση της συναισθηματικής τους συμπεριφοράς, κατά κύριο λόγο, με την βοήθεια των γονέων. Από το 4^ο έτος και μετά τα παιδιά είναι σε θέση να διαφοροποιούν τις συναισθηματικές τους εκφράσεις και να υιοθετούν «συναισθηματικούς κανόνες», τους οποίους τηρούν σε συγκεκριμένες κοινωνικές περιστάσεις («επίδειξη συναισθηματικών κανόνων»). Από το 4^ο – 5^ο έτος το παιδί αρχίζει επίσης να κατανοεί την συναισθηματική κατάσταση των άλλων προχωρώντας σε ένα πιο σύνθετο επίπεδο αντίληψης. Μέσω των προσωπικών εμπειριών του αντιλαμβάνεται, συσχετίζει και εξομοιώνει τις καταστάσεις των άλλων με τις δικές του, στην προσπάθεια του να ερμηνεύσει τα σημάδια συναισθηματικής συμπεριφοράς του κοινωνικού του περιγύρου.

Στην διάρκεια της σχολικής ηλικίας τα παιδιά παρουσιάζουν ποικιλία στον τρόπο διαχείρισης των δεξιοτήτων που έχουν καλλιεργήσει. Αντιλαμβάνονται τους κοινωνικούς κανόνες, έχουν διαμορφώσει την προσωπικότητα τους με βάση τις πρότερες συναισθηματικές συναλλαγές με τα πρόσωπα του περιβάλλοντος τους ενώ πλέον κατέχουν θεμελιώδεις γνωστικές δεξιότητες. Αντιλαμβάνονται ακόμα την πολυπλοκότητα των ψυχικών καταστάσεων που μπορεί να βιώνει ένα άτομο όπως και την ταυτόχρονη ύπαρξη περισσότερων του ενός συναισθημάτων. Τέλος η έκφραση της ενσυναίσθησης γίνεται συχνότερη.

Κατά την εφηβεία εντοπίζουμε έναν πλούτο εμπειριών σχετικό με την διαχείριση των συναισθημάτων όπως και μια άρτια κατασκευασμένη λεκτική επικοινωνία και έκφραση. Ο παράγοντας φύλο και πολιτισμικό πλαίσιο επηρεάζουν πλέον πολύ έντονα την διαμόρφωση της συναισθηματικής συμπεριφοράς του εφήβου. (Παρασκευόπουλος, 2005: 30 - 42)

7.2.3 Συναισθήματα και κατασκήνωση

Στην κατασκήνωση το παιδί έρχεται σε επαφή και βιώνει έντονα όλο το φάσμα των συναισθημάτων. Από την έντονη χαρά, ευθυμία και ικανοποίηση μέχρι την μοναξιά, τον θυμό και τον φόβο. Το παιδί με την βοήθεια και την καθοδήγηση των στελεχών μαθαίνει να αναγνωρίζει τα συναισθήματα που κάθε στιγμή βιώνει, να διαχειρίζεται τις έντονες προσωπικές του συναισθηματικές καταστάσεις καθώς και να εντοπίζει και να αναγνωρίζει τα ίδια συναισθήματα στον περίγυρο του, συνομηλίκους, μεγαλύτερους ή μικρότερους. Ακόμα καλλιεργεί το θάρρος και την αυτοπεποίθηση, την αυτορύθμιση, και την αποφασιστικότητα του, έρχεται αντιμέτωπο και

ξεπερνά τις φοβίες του, νιώθει αυτάρκες και υπεύθυνο.

Η συναισθηματική αγωγή του παιδιού στην κατασκήνωση καλλιεργείται καθημερινά, τόσο μέσω των αθλητικών, καλλιτεχνικών και δημιουργικών δραστηριοτήτων και των σωστά μελετημένων στρατηγικών εμφύχωσης και ενδυνάμωσης των παιδιών όσο και με την καθημερινή συναναστροφή τους με άτομα καταρτισμένα και εκπαιδευμένα να τους παρέχουν συμβουλές, ενθάρρυνση και ορθή καθοδήγηση.

7.3 Τα οφέλη της κατασκηνωτικής ζωής: Έρευνες & πορίσματα

- Η πρώτη έρευνα σχετικά με τα αποτελέσματα από την συμμετοχή σε κατασκήνωση πραγματοποιήθηκε το 1929, από τους Dimock και Hendry, σε 216 αγόρια στον Καναδά και έδειξε θετική επίδραση και αλλαγές στη συμπεριφορά τους σε τομείς όπως η ανεξαρτησία, η προθυμία να δοκιμάσουν άλλα πράγματα, καθώς και στη μείωση αντικοινωνικών συμπεριφορών. Επιπλέον, ανέφεραν ότι τα νεότερα αγόρια ωφελήθηκαν περισσότερο από τα μεγαλύτερα. (Ιωαννίδου, 2015: 150 - 151)
- Το 1994, ο Sekine, μελέτησε τις αλλαγές στην αυτό-αποτελεσματικότητα μαθητών, μετά τη συμμετοχή τους σε ένα εβδομαδιαίο πρόγραμμα κατασκήνωσης, σε σύγκριση με παιδιά που δεν συμμετείχαν στην κατασκήνωση. Τα αποτελέσματα της έρευνας υποστήριζαν ότι τα παιδιά που συμμετείχαν στην κατασκήνωση παρουσίασαν σημαντική βελτίωση στην αυτό-αποτελεσματικότητα. (Κουθούρης, 2014: 55 - 72)
- Το 1999, ο Dworken, υποστήριξε ότι στην κατασκήνωση αποκτούνται δεξιότητες από τα παιδιά όπως η ηγεσία, η επικοινωνία, η λήψη αποφάσεων, οι οποίες βοηθούν στην συνέχεια για την ανάπτυξη της συνεργασίας με άλλους ανθρώπους. Επιπλέον οι κατασκηνωτές ανέφεραν η παραμονή στην κατασκήνωση βελτίωσε παράγοντες της ποιότητας ζωής τους, όπως καλύτερο ύπνο, χαμηλότερο άγχος κ.α. (Κουθούρης, 2014: 55 - 72)
- Μεταξύ του 2001 και του 2004 η Αμερικανική Ένωση Κατασκηνώσεων (American Camp Association) διεξήγαγε έρευνα σε εθνικό επίπεδο, στην οποία έλαβαν μέρος πάνω από 5000 οικογένειες και 80 κατασκηνώσεις της Ένωσης, με σκοπό να καθοριστούν τα αποτελέσματα της κατασκηνωτικής εμπειρίας, όπως αυτά εκφράστηκαν από γονείς και παιδιά.

Συγκεκριμένα, οι γονείς, το προσωπικό και τα στελέχη των κατασκηνώσεων όπως και τα παιδιά ανέφεραν πως υπήρξε σημαντική βελτίωση:

1. στην αυτοεκτίμηση
2. στις σχέσεις ομηλίκων
3. στην ανεξαρτησία
4. στην περιπέτεια και στην εξερεύνηση
5. στην ηγεσία
6. στην περιβαλλοντική συνείδηση
7. στις δεξιότητες φιλίας
8. στις αξίες και τις αποφάσεις
9. στην κοινωνική άνεση
10. στην πνευματικότητα

Τα ευρήματα αυτής της εθνικής μελέτης έδειξαν ότι η κατασκήνωση αποτελεί ένα μοναδικό εκπαιδευτικό ίδρυμα και μια θετική δύναμη στην ανάπτυξη θετικών ποιοτήτων στους νέους. Η εμπειρία της κατασκήνωσης μπορεί να ωφελήσει τα παιδιά, αυξάνοντας:

1. την αυτοπεποίθηση και την αυτοεκτίμηση
2. τις κοινωνικές δεξιότητες και την δημιουργία φίλων
3. την ανεξαρτησία και τις ηγετικές ικανότητες
4. την προθυμία για προσπάθεια και περιπέτεια
5. την πνευματική ανάπτυξη και την πνευματικότητα

➤ Μεταγενέστερες έρευνες σε παιδιά γενικού πληθυσμού έδειξαν ότι η συμμετοχή στην κατασκήνωση βοηθά τα παιδιά να (Ιωαννίδου, 2015: 150 - 151):

1. βελτιώσουν την αυτοεκτίμηση
2. υιοθετούν υγιείς αντιλήψεις για την προσπάθεια και τη μάθηση
3. αυξήσουν την ενεργοποίηση – αυτοπραγμάτωση

4. αποκτήσουν σημαντικές δεξιότητες ζωής, όπως λήψη αποφάσεων, κοινωνική υπευθυνότητα, επίλυση προβλημάτων, αποδοχή της διαφορετικότητας, φροντίδα για τους άλλους και θετική ηγεσία
5. αποκτήσουν κοινωνικές δεξιότητες.

Συμμετέχοντας στην κατασκήνωση, τα παιδιά ενισχύουν και βελτιώνουν (Ιωαννίδου, 2015):

1. την αυτοπεποίθηση και την αυτοεκτίμηση
  2. τη γνωστική ανάπτυξη (γνώσεις, δεξιότητες, αντιλήψεις και στάσεις)
  3. τη συμπεριφορά (προαναφερόμενες συμπεριφορές και προθέσεις συμπεριφοράς)
  4. τη σωματική, κοινωνική, διανοητική και ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη.
- Το 2007, οι Thurber, Scanlin, Scheuler & Henderson εξέτασαν τις συνέπειες στους εξής 4 τομείς της ανάπτυξης των νέων - συγκριτικά, πριν και μετά τη συμμετοχή τους σε κατασκήνωση:

1. την αυτοεκτίμηση
2. τις κοινωνικές δεξιότητες
3. τις φυσικές και διανοητικές δεξιότητες
4. τις θετικές αξίες και την πνευματικότητα.

Διαπιστώθηκε,, σύμφωνα με όσα ανέφεραν οι γονείς, τα παιδιά και το προσωπικό και τα στελέχη των κατασκηνώσεων, ότι η συμμετοχή στην κατασκήνωση έχει σημαντικά θετικές συνέπειες σε όλους αυτούς τους τομείς.

- Το 2014, ο Κουθούρης πραγματοποίησε μελέτη η οποία αφορούσε στην ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων σε παιδιά που συμμετείχαν σε τυπικές κατασκηνώσεις, με πιο χαλαρά προγράμματα ελεύθερου χρόνου, τα οποία περιλαμβάνουν κυρίως αθλοπαιδιές και σε κατασκηνώσεις με προγράμματα υπαίθριων δραστηριοτήτων αναψυχής που εστιάζουν στην συνεργασία και την συνοχή της ομάδας. Εξετάστηκαν συγκεκριμένα οι μεταβολές στις αντιλήψεις για την ατομική και ομαδική εργασία, όπως επίσης και σε διαστάσεις κοινωνικής συμπεριφοράς πριν και μετά τη συμμετοχή των παιδιών σε διαφορετικού τύπου

κατασκηνώσεις. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι στα παιδιά που συμμετείχαν σε κατασκηνώσεις με προγράμματα υπαίθριων δραστηριοτήτων αναψυχής αυξήθηκε η προτίμηση για την ομαδική εργασία, σε σύγκριση με τα παιδιά που συμμετείχαν σε τυπικές κατασκηνώσεις, στα οποία αυξήθηκε η προτίμηση για την ατομική εργασία. Εντοπίστηκε ακόμα ότι η ενσυναίσθηση αυξήθηκε στο σύνολο των συμμετεχόντων. Τα συμπεράσματα της έρευνας ανέφεραν ότι η συμμετοχή σε κατασκήνωση μπορεί να συμβάλει αποτελεσματικά στην ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων.

- Σύμφωνα με την Ιωαννίδου (2015) διάφοροι ερευνητές έχουν κατά καιρούς εξετάσει τα αποτελέσματα της κατασκηνωτικής ζωής σε παιδιά με προβλήματα ταυτότητας, συμπεριλαμβανομένων και συναισθηματικών διαταραχών (Byers, 1979, Durkin, 1988, 1993), με μαθησιακές δυσκολίες και μειωμένες κοινωνικές δεξιότητες (Mishna et al., 2001), με οικογενειακές δυσλειτουργίες (Lewicki et al., 1996), με χρόνια ιατρικά προβλήματα (Zimmerman et al., 1986), με αντικοινωνική συμπεριφορά (Castellano & Soderstrom, 1992), με εμπλοκή σε συμμορίες (Harris et al., 1995). Από τα αποτελέσματα όλων αυτών των ερευνών αποδεικνύεται ότι η συμμετοχή στην κατασκήνωση προάγει την υγεία και την ανάπτυξη των νέων και αποτρέπει τον υποτροπιασμό των εκάστοτε προβλημάτων. (Ιωαννίδου, 2015: 151)

Β' ΜΕΡΟΣ

Μελέτη περίπτωσης των κατασκηνώσεων “Χαρούμενα Παιδιά – Χαρούμενα Νιάτα”

Κεφάλαιο Όγδοο

Ο εμπνευστής και ιδρυτής των Κατασκηνώσεων

«Χαρούμενα Παιδιά – Χαρούμενα Νιάτα»,

πατήρ Γεώργιος Πυρουνάκης

«Κάθε περιγραφή αυτής της μορφής δεν αποδίδει αυτό που πραγματικά είναι ο πατέρας Πυρουνάκης: μια λάμψη ζωής, ένα ρήγμα στη συμβατικότητα των καιρών μας. [...] Η αγάπη του και η έκφραση της ξάφνιασαν. Το απλό και ανεπιτήδευτο ήθος του που άμεσα αισθάνονται όσοι τον πλησιάζουν, σκανδάλισε τη δειλία πολλών. Ο Πυρουνάκης έχει το χάρισμα να αφουγκράζεται το δράμα που παίζεται στις ψυχές των ανθρώπων, το δράμα της κοινής σ' όλους σύγκρουσης ανάμεσα σε μία κοινωνία στερητική – αποθητική και στον άνθρωπο που θέλει να αναπνέει όμορφα και ελεύθερα.[...]

Χρόνια τώρα ο σταυρός που φέρει στο στήθος του ο παπάς έχει χαραγμένη την λέξη ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ: Προβολή και βεβαίωση της κοσμοαντίληψης του, της στηριγμένης στην καθολική θεώρηση των πραγμάτων όσον αφορά όλες τις κατευθύνσεις της ζωής, της επίγειας και της υπέργειας.[...] στη θύμηση του «της αγάπης τα αίματα» μας «πορφύρωσαν και χαρές ανίδωτες» πόθησαν οι ψυχές μας. Στρέψτε, σας παρακαλώ, παντού το βλέμμα σας, κοιτάζτε μπροστά σας και θα τον αντικρύσετε. Είναι εδώ και μας χαμογελά, είναι δίπλα μας και μας σφίγγει το χέρι, είναι στο δρόμο μας και μας αγκαλιάζει. Γεια σου παπα – Αγωνιστή, λεβέντη Πυρουνάκη. **Αυτή η Αγάπη δεν έχει τέλος».**

Χ. Μπαμπούνης, Ο παπάς του Θεού και του λαού πρωτοπρεσβύτερος Γεώργιος Θ. Πυρουνάκης ή
το προνόμιο της ελευθερίας και της αγάπης.

Ο πατέρας Γεώργιος Πυρουνάκης γεννήθηκε το 1910, στον Αδάμαντα της Μήλου, από γονείς Σφακιανούς, διωγμένους από την ιδιαίτερη πατρίδα τους από τους κατακτητές. Σύντομα (το 1916) μετακινήθηκαν και εγκαταστάθηκαν στον Πειραιά, όπου ο π. Γεώργιος τελείωσε το Δημοτικό Σχολείο. Υπήρξε συμμαθητής με σπουδαίες προσωπικότητες όπως ο Γιάννης Τσαρούχης και ο Νίκος Καββαδίας με τον οποίο και συνδέθηκε με στενούς δεσμούς φιλίας.

Ο π. Γεώργιος κατά την παιδική και σχολική του ηλικία δεν έχασε την επαφή του με την Μήλο, καθώς την επισκέπτονταν κάθε καλοκαίρι. Η παρθενική του δράση περιστρέφεται γύρω από αυτήν. Σε ηλικία μόλις δεκατριών ετών εκδίδει την δεκαπενθήμερη εφημερίδα «Ο Μικρός Αδάμας», στην οποία γίνεται λόγος για την ιστορία του νησιού, την κοινωνική κίνηση, τον Σύλλογο Μηλίων στον Πειραιά. Λίγο αργότερα λειτουργεί, υπό την διεύθυνση του, στον Αδάμαντα Κατηχητικό Σχολείο. (Μπαμπούνης, 1992: 6)

Το 1928 εισήχθη στην Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, ενώ ξεκίνησε να κηρύττει ήδη από τα φοιτητικά του χρόνια. Μπαίνει στους κοινωνικούς αγώνες με ασυμβίβαστο πάθος και ιδιαίτερο νοιάξιμο για τα παιδιά και τους νέους.

Το 1929, δημιούργησε στον Πειραιά, μαζί με άλλους νέους το «Σωματείο Ελλήνων Νέων», που στην συνέχεια μετονομάστηκε σε «Σύνδεσμος Νέων Πειραιώς» και το 1932 εξελίχθηκε στην «Φιλική Εταιρεία Νέων».

Ιδρύει στον Πειραιά το πρώτο Νυχτερινό Γυμνάσιο της χώρας, που στεγάστηκε στη Ράλλειο Σχολή, έξι μικτά Νυχτερινά Δημοτικά Σχολεία σε υποβαθμισμένες περιοχές του Πειραιά, δύο επαγγελματικές σχολές, και το πρώτο Λαϊκό Πανεπιστήμιο.

Το 1929, επίσης, ιδρύει την πρώτη κατασκήνωση για εργαζόμενα παιδιά (αγόρια – κορίτσια, εναλλασσόμενοι σε μήνες), στο Πέραμα. Η προσπάθεια αυτή στηρίχθηκε από πλήθος εθελοντών, όπου γινόντουσαν στελέχη και «εργάζονταν» με πολλή αγάπη και τους τρεις θερινούς μήνες.

Το 1939, η δικτατορία Μεταξά προτείνει στον πατήρ Γεώργιο να αναλάβει ρόλο στην νεολαία του κόμματος, εκείνος αρνείται και την ίδια χρονιά, τον Νοέμβριο του 1939, το καθεστώς διαλύει την οργάνωση του, «Φιλική Εταιρεία Νέων» και την λειτουργία της κατασκήνωσης. Έπειτα από τρεις μήνες η Ακαδημία Αθηνών, τον βραβεύει για το έργο του και την προσφορά του στους Νέους.

Την περίοδο της Κατοχής ανασυστήνει την «Φιλική Εταιρεία Νέων», και μαζί με ένα μεγάλο δίκτυο εθελοντών δημιουργεί έξι σπίτια όπου φιλοξένησαν 500 εγκαταλελειμμένα παιδιά, δυο αναρρωτήρια για παιδιά εξαθλιωμένα από την πείνα, έξι «Φιλικές Εστίες», για παροχή υλικών αγαθών αλλά και παροχή ηθικής στήριξης. Επαναλειτουργεί την Κατασκήνωση του Περάματος, και δημιουργεί δύο ακόμα, στην Εκάλη και στην Πεντέλη. Η «Φιλική Εταιρεία Νέων» και ο π. Γεώργιος με την δράση του έσωσε από τον χαμό συνολικά, 5.000 παιδιά.

Το Αύγουστο του 1949, ο π. Γεώργιος επιλέγει να ενταχθεί στον κλήρο της εκκλησίας, χειροτονείται ιερέας και επιλέγει ο ίδιος να ξεκινήσει την διακονία του στην Ελευσίνα καθώς αποτελούσε μια εργατούπολη, στην οποία ο λαός δοκιμάζονταν πολύ περισσότερο σε ζητήματα εργασίας και ανεργίας.

Η βαθιά του πίστη ότι η ανάπλαση της κοινωνίας και του ανθρώπου μπορούν να έρθουν μόνο μέσω της Εκκλησίας τον οδηγεί να συνεχίσει το μεγάλο κοινωνικό του έργο και στην τοπική κοινότητα της Ελευσίνας.

Το 1952 εγκαινιάζει, στο όρος Πατέρα, τις κατασκηνώσεις «Χαρούμενα Παιδιά – Χαρούμενα Νιάτα», για τα παιδιά της Ελευσίνας, που λειτουργούν μέχρι σήμερα. (Σανουδάκης, 1988)

Το 1964 ιδρύει στην Ελευσίνα το «Κέντρο Αγάπης» και τη «Φιλική Φωλιά». *«Εγκαταστάθηκε σ' ένα πρόχειρο οίκημα· και εκεί μπορούσαν τα παιδιά να έρχονται κάθε μέρα, να έχουν κάποιο στέκι να βρίσκουν ψυχαγωγία και κάποια συντροφική, φιλική συμπαράσταση και κυρίως κάθε Κυριακή πρωί, μεσημέρι, να τρώνε όλα μαζί σε μια κοινή συνεστίαση, που αυτό εδημιούργη τις νέες συνθήκες των επαφών και της κοινωνικής συναναστροφής.»* (Σανουδάκης, 1988: 128)

Την περίοδο της δικτατορίας είναι ένας από τους λιγοστούς ιερωμένους που δηλώνει έμπρακτα την αντίθεσή του στο καθεστώς. Κηρύττει στο λαό, διαμαρτύρεται για όσα συμβαίνουν και υπερασπίζεται με σθένος πολλούς αντιστασιακούς στις γνωστές δίκες της χούντας. Εκδίδει το περιοδικό *«Προβλήματα»* με κύριο σύνθημα το: «Ξύπνα παπά – Ξύπνα λαέ!», με το οποίο προσπαθεί να ευαισθητοποιήσει όλους τους πολίτες στα κοινωνικά, εθνικά και θεολογικά θέματα.

Το διάστημα της Χούντας παύεται από την ενορία της Ελευσίνας και τοποθετείται ως βοηθός ιερέα στον Άγιο Στέφανο Αττικής. Εκδιώχθηκε και ανακρίθηκε, δεν σταμάτησε όμως να υπερασπίζεται έμπρακτα τους πολιτικούς κρατούμενους, παρευρισκόμενος σε πολλές δίκες της εποχής.

Το 1974 επανήλθε στην Ελευσίνα. Το Νοέμβριο του 1975, γράφει με τρόπο συγκλονιστικό στα *«Ενοριακά Χρονικά»* (περ. Δ', Σεπτέμβριος – Οκτώβριος 1976, σ. 19-20): *«Ντρέπομαι και ζητώ συγγνώμη από τα θύματα της επτάχρονης τυραννίας του Τόπου μας, ως παπάς, για όσα δεν πράξαμε οι ιερωμένοι για να τα σώσουμε από τα άγρια νύχια τους και για την παράλειψη ακόμη να συμπαρασταθούμε στους πόνους και φόβους που τους προκαλούσαν οι αδίστακτοι διώκτες τους. Επρεπε και μπορούσαμε! Γι αυτήν την αμαρτία μας, γιατί δεν κλαίμε; Και γιατί με τριχινούς σάκους (όχι με χρυσούς) δεν πέφτουμε στα γόνατα στον ίδιο χώρο να ζητήσουμε το έλεος του Θεού και τη συγγνώμη του λαού; Γιατί; Δεν είμαστε για τον λαό; Αυτή δεν είναι η αποστολή μας; Ντρέπομαι...»*. (Μπαμπούνης, 1992: 11)

Το 1980 θα οδηγηθεί σε δίκη κατηγορούμενος από αρχιερείς της εποχής για την δράση του. Το 1987 η Ιερά Σύνοδος της Ιεραρχίας θα τον τιμωρήσει με «μικρό αφορισμό»³. Το 1988 ο αφορισμός λύεται, και στις 16 Μαΐου του ίδιου έτους, ο «Παπάς του Λαού», πεθαίνει. (Σανουδάκης, 1988)

---

3 «Μικρός αφορισμός»: Το επιτίμιο της *ακοινωνησίας*, απαγόρευση συμμετοχής στην Θεία Ευχαριστία.

Εικόνα 8.1 Η πρώτη Κατασκήνωση για ανήλικους εργαζόμενους στο Πέραμα (1929 – 1939)

Εικόνα 8.2 Κατά την διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου ο παπά Πυρουνάκης ιδρύει Κατασκηνώσεις στην Εκάλη και στην Πεντέλη (1942 – 1944)

Εικόνα 8.3 Το 1952 ιδρύονται Κατασκηνώσεις στον Άγιο Γεώργιο Μάνδρας, στο βουνό Πατέρας, για όλα τα παιδιά της Ελευσίνας.

εφημ. ΑΥΓΗ, 18.5.1988

Κηδεύτηκε χθες ο αγωνιστής πρωτοπρεσβύτερος Απώλεια για τον προοδευτικό κόσμο ο θάνατος του παπα-Πυρουνάκη

ΚΗΔΕΥΤΗΚΕ χθες το πρωί ο πρωτοπρεσβύτερος Γεώργιος Πυρουνάκης, που πέθανε προχθές σε ηλικία 78 χρόνων από εγκεφαλική αιμορραγία. Στη νεκρώσιμη ακολουθία που έγινε στην Αγία Ζώνη Κυψέλης, χοροστάτησε ο επίσκοπος Αχελώου. «Ο παπάς του Θεού και του Λαού», τάφηκε στο Νεκροταφείο Πειραιά. Πλήθος κόσμου παραβρέθηκαν στην κηδεία του «κοινωνικού εργάτη» που απεχθανόμενος την απάνθρωπη «φιλάνθρωπία» αγωνίστηκε πλάι στους εργαζόμενους για τη λύση του κοινωνικού προβλήματος και υπήρξε πρωτοπόρος σε εθνικά θέματα.

«Μείντε νεοί», έλεγε, «για να φέρετε τις αλλαγές. Και να ξέρετε πως μόνο οι άνθρωποι που μένουν μέσα στο πέρασμα του χρόνου νέοι, αυτοί είναι σωστοί άνθρωποι».

Το έτος 1932 αποδείχεται σημαντικός σταθμός του νεότερου ελληνικού πνεύματος και της μαχόμενης Ορθοδοξίας. Ιδρύει το «Νυκτερινό Γυμνάσιο Πειραιώς» που είναι το

πρώτο στη χώρα μας, ενώ στις κατασκηνώσεις Παιδιών - Νέων της Φιλικής Εταιρείας Νέων, που ιδρύει στο Πέραμα, Εκάλη και Πεντέλη (κυρίως κατά το 1942-1944) θα επιβιώσουν πάνω από 5.000 παιδιά και αρκετοί μεγάλοι όλων των κοινωνικών τάξεων. Οι κατασκηνώσεις Ελευσίνας στο βουνό «Πατέρας» είναι και σήμερα πολύ σημαντικό γεγονός για την εργατούπολη της Ελευσίνας.

Πολυάριθμες είναι οι «Φιλικές Εστίες», τα «Φιλικά Σπίτια», τα «Σπίτια Στοργής», «Οι όμιλοι Νέων και Νεανίδων», ανάμεσα στους οποίους ξεχωρίζει ο «Όμιλος της Ελευσίνας» (1949-64), καθώς και η «Κίνηση για τη Νεότητα» (1962) που συνέχισε να δρα ως τις μέρες μας, με σκοπό τη συμπράσταση στους νεανικούς προβληματισμούς.

Ήταν επαναστάτης, αντάρτης «επικίνδυνος και πλέον του κομμουνιστού», κατά τις αρχές της Ασφάλειας.

Ήταν ο «καπετάν - Παπάς» που

αντιτάχθηκε σε όλες τις μορφές «πασάδων» και «δεσποτάδων».

Στην κηδεία παραβρέθηκαν ο πρώην υπουργός Παιδείας κ. Τρίτσης, ο Μανώλης Γλέζος, ο γενικός γραμματέας του υπουργείου Ναυτιλίας κ. Παπαδόπουλος και εκπρόσωποι της Εκκλησίας.

Σχετικά με το θάνατο του παπα-Πυρουνάκη, ο γραμματέας της Ε.ΑΡ. Λεωνίδας Κύρκος, δήλωσε:

«Χάθηκε ένας από τους ωραιότερους αγωνιστές και οραματιστές της κοινωνικής προόδου. Ανήκε στους ιερωμένους που συνέδεσαν τη ζωή τους με τις ελπίδες του λαού για κοινωνική δικαιοσύνη, ελευθερία και πρόοδο. Στάθηκε άκαμptos στις πρώτες γραμμές αυτών των αγώνων απέναντι σ' όλες τις επιθέσεις των αντιδραστικών δυνάμεων είτε της πολιτείας είτε του χώρου της Εκκλησίας. Είναι μια απώλεια για όλο τον προοδευτικό κόσμο της χώρας».

Ανακοίνωση επίσης εξέδωσε ο βουλευτής κ. Α. Τρίτσης, οι δυο ΕΔΑ και η Χριστιανική Δημοκρατία.

ΑΡΧΕΙΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Εικόνα 8.4 Απόσπασμα από την εφημερίδα Αυγή.

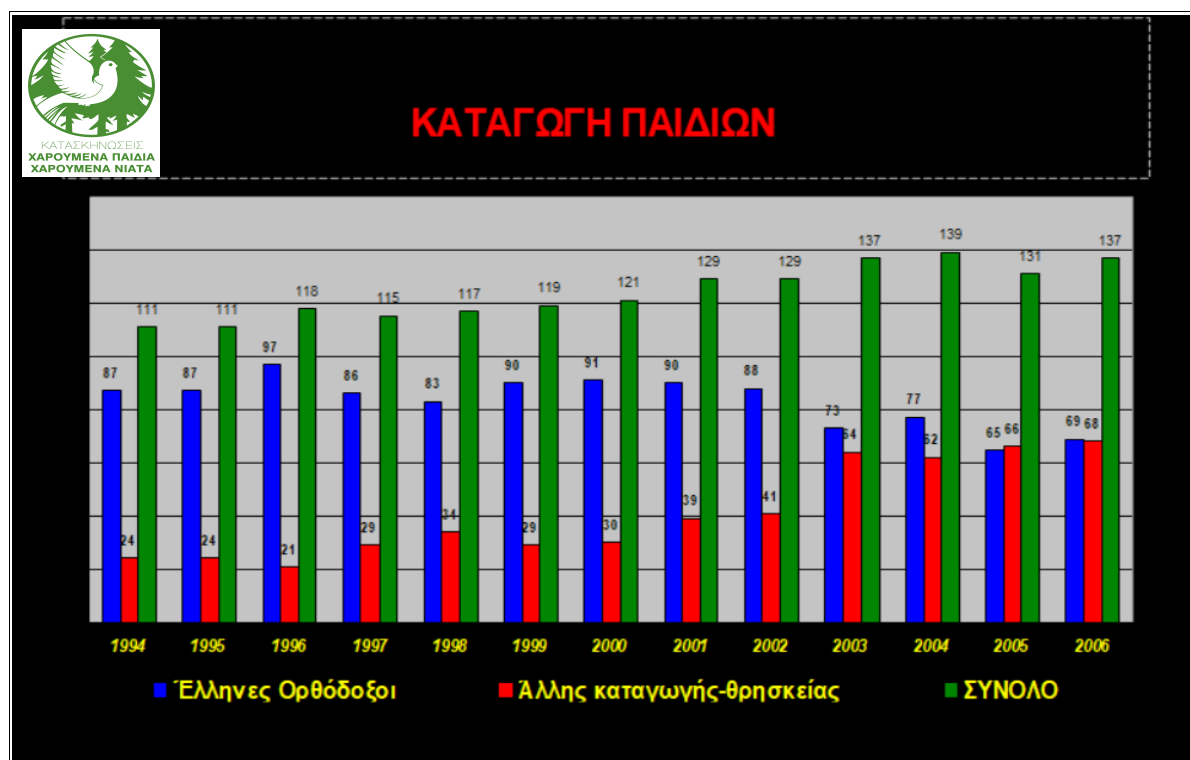
Κεφάλαιο Ένατο

Οργάνωση & Διοίκηση των Κατασκηνώσεων

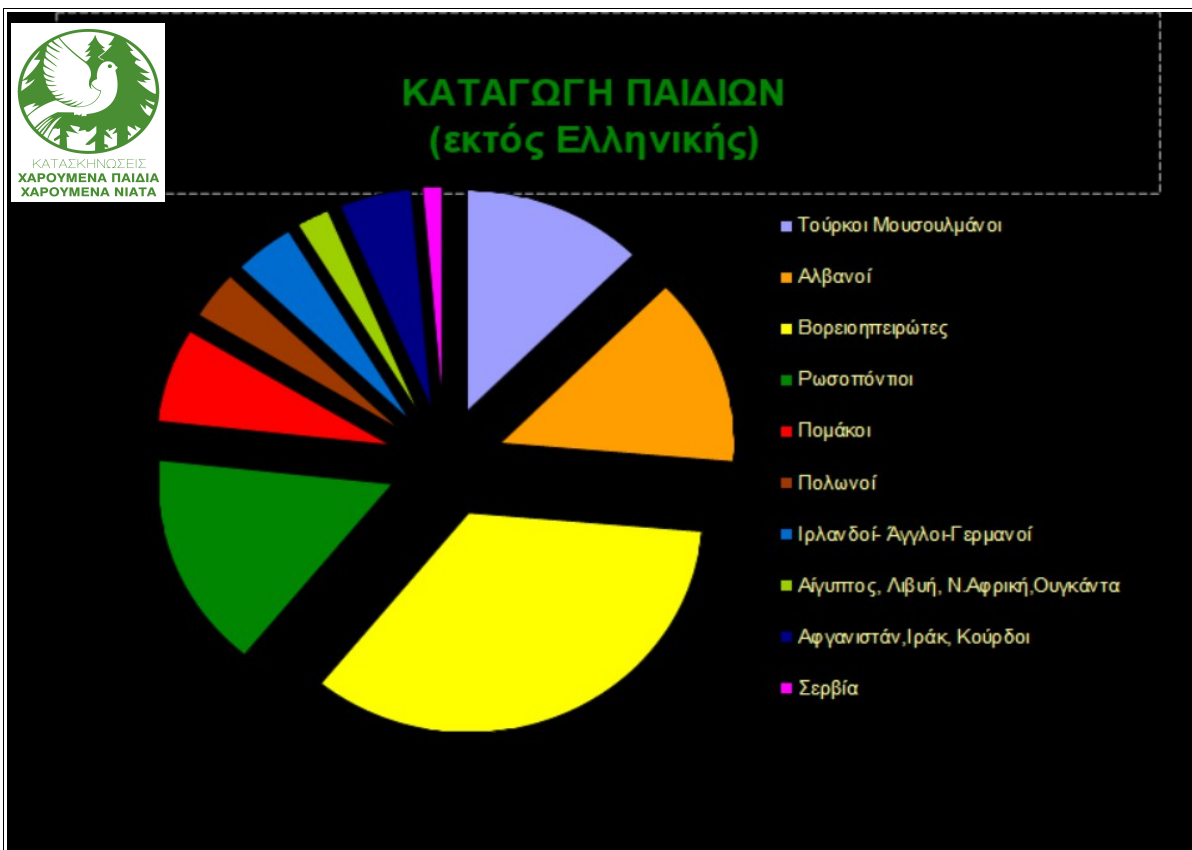
«Χαρούμενα Παιδιά – Χαρούμενα Νιάτα»

Οι Κατασκηνώσεις «Χαρούμενα Παιδιά – Χαρούμενα Νιάτα» είναι μία Μη Κυβερνητική, Μη Κερδοσκοπική, Οργάνωση εθελοντών η οποία μετράει 86 χρόνια ενεργούς δράσης, μέσα στα οποία έχει φιλοξενήσει πάνω από 15.000 παιδιά με την βοήθεια περισσότερων από 3.000 εθελοντών.

Από το 1964 έως σήμερα, οι Κατασκηνώσεις λειτουργούν τα καλοκαίρια στο βουνό Πατέρας, στην Ελευσίνα. Η Κατασκήνωση προσφέρει, κάθε καλοκαίρι, φιλοξενία και δημιουργικά εργαστήρια για όλα τα παιδιά ανεξάρτητα από καταγωγή, εθνικότητα, θρήσκευμα, φύλο, ηλικία, οικογενειακή και οικονομική κατάσταση.

Διάγραμμα 9.1 Η καταγωγή των παιδιών

Διάγραμμα 9.2 Η καταγωγή των παιδιών

Τα παιδιά που φιλοξενούνται στην Κατασκήνωση προέρχονται κυρίως από την Ελευσίνα και την Φιλική Φωλιά⁴, ενώ ένας μεγάλος αριθμός από φορείς κλειστής και ανοιχτής προστασίας παιδιών. Ενδεικτικά τα τελευταία χρόνια η Κατασκήνωση έχει συνεργαστεί με τους εξής φορείς: Παιδικά χωριά SOS, Praksis, Άρσις, Παιδόπολη Αλίμου, Παιδόπολη Αγίας Βαρβάρας, Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου Ελευσίνας, Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου Μάνδρας, Φίλοι του Παιδιού, Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού, Ένα Παιδί – Ένας Κόσμος, Γιατροί του Κόσμου, Ίδρυμα Αγία Άννα, Εταιρεία Προστασίας Ανηλίκων Πειραιά, Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, Ζάννειο Ίδρυμα, Κέντρο Ιατρικής Φροντίδας, Κέντρο Συμπαράστασης Λαιμού, Νοσοκομείο Άγιος Σάββας, συνεργασία με τον Συνήγορο του Παιδιού.

Η Κατασκήνωση οργανώνεται και λειτουργεί αποκλειστικά και μόνο από εθελοντές και δεν απασχολεί κανέναν εργαζόμενο. Η Κατασκήνωση «στήνεται» επίσης ολόκληρη από τους εθελοντές της όπως και «ξεστήνεται» με το τέλος της. Οι εθελοντές ανεβαίνουν στο βουνό τρεις μέρες πριν την έναρξη της περιόδου. Αυτές τις τρεις μέρες, την προ-κατασκηνωτική, η Κατασκήνωση πρέπει να ετοιμαστεί για να καλωσορίσει τα παιδιά της. Θα καθαριστεί, θα στηθούν οι σκηνές, θα

⁴ Η Φιλική Φωλιά Ελευσίνας, είναι Ανοιχτό Κέντρο Προστασίας Παιδιού & Οικογένειας, ιδρύθηκε το 1964 από τον παπά – Πυρουνάκη και αποτελεί αδελφό Σωματείο των Κατασκηνώσεων.

ετοιμαστεί η κουζίνα, η τραπεζαρία, η χειροτεχνία, το βεστιάριο, η βιβλιοθήκη, το ιατρείο. Όλα πρέπει να είναι λειτουργικά και σε άριστη κατάσταση για να υποδεχθούν τα παιδιά. Με το πέρας της κατασκηνωτικής περιόδου, στην μετα-κατασκηνωτική πρέπει να γίνει το αντίστροφο. Η κατασκήνωση θα καθαριστεί, όλα τα υλικά, τα μέσα και ο εξοπλισμός επίσης, έπειτα να φυλαχθούν και να αποθηκευτούν με ασφάλεια, ώστε την επόμενη χρονιά να είναι έτοιμα προς χρήση.

Τις άλλες εποχές πραγματοποιούνται από τους εθελοντές εμψυχωτικές δημιουργικές απασχολήσεις, προγράμματα αισθητικής αγωγής και ψυχαγωγία για παιδιά ιδρυμάτων, σεισμοπαθών, προσφύγων ή για παιδιά που διαβιούν σε υποβαθμισμένες ή απομακρυσμένες περιοχές. Επίσης προετοιμάζει και εκδίδει το ετήσιο περιοδικό της Κατασκήνωσης, το «Θρόισμα».

Οι κατασκηνώσεις Χαρούμενα Παιδιά-Χαρούμενα Νιάτα ονειρεύονται, σε ένα κόσμο που γίνεται όλο και πιο απρόσωπος, όλο και πιο σκληρός για τους οικονομικά αδύναμους και τα παιδιά τους, να φιλοξενούν σε πιο σύγχρονες εγκαταστάσεις, με καλύτερα προγράμματα, περισσότερα παιδιά. Στόχοι που θα γίνουν εφικτοί χάρις στην εθελοντική προσπάθεια και τις γνώσεις πολλών ανθρώπων που με κέφι, φαντασία και αγάπη θα δημιουργούν μικρές ανθρώπινες κοινωνίες για παιδιά και νέους και χώρους που θα παρέχουν τη δυνατότητα έκφρασης των δεξιοτήτων και των συναισθημάτων των ανθρώπων που θα συνεργάζονται τους χειμώνες και θα συμβιώνουν αρμονικά τα καλοκαίρια στην κατασκήνωση.

Όταν στην Ελλάδα ο θεσμός της κατασκήνωσης βρισκόταν στα σπάργανα και για πολλούς ήταν ένας θεσμός άγνωστος, ο πατέρας Γεώργιος Πυρουνάκης με κίνητρο την αγάπη του για τον άνθρωπο και ειδικά για τα νιάτα, πίστεψε ότι η κατασκήνωση μπορεί να προσφέρει στα παιδιά όλα τα αγαθά της φύσης και της κοινής ζωής, ότι μπορεί ακόμα να γίνει οδηγός και συμπαραστάτης των νέων προς την συνειδητοποίηση και λύση των προβλημάτων τους. Από την αρχή προσδιόρισε τις βάσεις αυτού του νέου θεσμού όπως τις οραματίστηκε:

- Η Κατασκήνωση δεν είναι παιδική εξοχή.
- Δεν είναι ένα πειθαρχημένο νεανικό στρατόπεδο (όπως πχ. η Νεολαία Μεταξά της εποχής).
- Είναι θεσμός κοινωνικής προσφοράς και αγωγής. Έχει τη δυνατότητα να δημιουργήσει μια ολοκληρωμένη, όμορφη κοινωνία στην οποία ρυθμίζονται αρμονικά οι σχέσεις των μελών της, προσφέροντας μια αναντικατάστατη πείρα στην ανάπτυξη του νέου ανθρώπου που θα τη ζήσει.
- Τελικός στόχος των Κατασκηνώσεων είναι να βρουν τα νιάτα την πραγματική χαρά στη ζωή τους.

Γι' αυτό και τις ονόμασε **«Χαρούμενα Παιδιά-Χαρούμενα Νιάτα»**.

Όσοι καταπιάνονται με αυτόν τον σημαντικό θεσμό πρέπει να έχουν:

- Καθαρά χέρια, ώστε να μη γίνει η Κατασκήνωση αντικείμενο εκμετάλλευσης ή εμπορευματοποίησης.
- Ανοικτά μυαλά-ανοικτούς ορίζοντες, για τη σωστή διάγνωση της πραγματικότητας και την προοπτική εξέλιξης της, ώστε ανάλογα να προετοιμάζουν τους νέους.
- Ανοικτή και βαθιά καρδιά, ώστε να θεωρούν ότι όλα τα παιδιά είναι παιδιά του ίδιου Θεού χωρίς διαχωρισμούς, κανένα πνεύμα “φιλανθρωπίας”, αλλά άδολη προσφορά.
- Απαραίτητη προϋπόθεση ο εθελοντισμός αλλά ανεπίτρεπτος ο ερασιτεχνισμός. Αναγκαίος ο υπεύθυνος χειρισμός από υπεύθυνους ανθρώπους με κατάλληλα προγράμματα.

9.1 Σκοπός και χαρακτήρας

Σύμφωνα με το καταστατικό των Κατασκηνώσεων «Χαρούμενα Παιδιά – Χαρούμενα Νιάτα», το Σωματείο θέτει ως σκοπούς:

- α) Τη λειτουργία σε κατάλληλες τοποθεσίες της χώρας κατασκηνώσεων χριστιανικής αγωγής και δημοκρατικής διαπαιδαγώγησης για την φιλοξενία παιδιών, κυρίως απόρων οικογενειών.
- β) Την ενθάρρυνση και υποβοήθηση παρόμοιων προσπαθειών οι οποίοι καταβάλλονται από άλλα πρόσωπα, νομικά ή φυσικά.

Το Σωματείο δεν έχει κερδοσκοπικό χαρακτήρα και λειτουργεί στα πλαίσια των αρχών της χριστιανικής αγάπης με εξόχως κοινωνικό χαρακτήρα όπως οι έννοιες αυτές αναλύθηκαν, καλλιεργήθηκαν, πρακτικά προωθήθηκαν και καταλήφθηκαν ως παρακαταθήκη από τον μακαριστό ιδρυτή και πνευματικό πατέρα, πρωτοπρεσβύτερο Γεώργιο Πυρουνάκη.

Η πραγματοποίηση των σκοπών του Σωματείου επιδιώκεται με κάθε πρόσφορο νόμιμο μέσο, και κυρίως:

- Με την ίδρυση και λειτουργία κατασκηνώσεων όπου θα καλλιεργούνται η αγάπη, η συναδέλφωση, η αλληλεγγύη, η ανάπτυξη ομαδικού ελεύθερου πνεύματος και γενικώς οι αρετές οι οποίες συγκροτούν την κατασκηνωτική ιδέα σε πλαίσια χριστιανικής αγωγής και δημοκρατικής συνείδησης.
- Με την λειτουργία σεμιναρίων αλλά και πρότυπων κατασκηνώσεων παραγωγής στελεχών και επιμόρφωσης των.
- Με τη διάδοση δια του τύπου και των άλλων μέσων μαζικής ενημέρωσης της

κατασκηνωτικής ιδέας ως πολύτιμου παιδαγωγικού μέσου σωματικής ευεξίας και ισόρροπης πνευματικής ανάπτυξης,

- Με την οργάνωση ενημερωτικών διαλέξεων και συζητήσεων.
- Με την εκπόνηση μελετών και τη δημοσίευση παρατηρήσεων και πορισμάτων προερχομένων από την λειτουργία των Κατασκηνώσεων.
- Με την ανταλλαγή εμπειριών και μεθόδων και γενικών πληροφοριών γύρω από τη λειτουργία των κατασκηνώσεων, τα προβλήματα και τις λύσεις τους, σε συνεργασία με παρεμφερείς οργανώσεις του εσωτερικού και του εξωτερικού.

9.2 Τα Μέλη του Σωματείου

Το Σωματείο αποτελείται από τακτικά, αρωγά και επίτιμα μέλη. Ως τακτικά μέλη μπορούν να εγγράφονται ενήλικες πολίτες που ενστερνίζονται τους σκοπούς και τις αρχές που διέπουν το Σωματείο και αποδέχονται ανεπιφυλάκτως τις διατάξεις του καταστατικού και τις αποφάσεις των Οργάνων του. Αρωγά μέλη ανακηρύσσονται από το Διοικητικό Συμβούλιο τα πρόσωπα που ενισχύουν υλικά ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο το έργο του Σωματείου. Επίτιμα μέλη ανακηρύσσονται από την Γενική Συνέλευση τα πρόσωπα τα οποία προσέφεραν εξαιρετικές υπηρεσίες στο Σωματείο για την ευόδωση των σκοπών του.

Για να γίνει ένα πρόσωπο μέλος, υποβάλλει στο Διοικητικό Συμβούλιο έγγραφη αίτηση την οποία προσυπογράφουν τρία μέλη. Στην συνέχεια το Διοικητικό Συμβούλιο εξετάζει την αίτηση κατά την αμέσως επόμενη συνεδρίασή του και την εγκρίνει ή την απορρίπτει. Τα μέλη δικαιούνται να ζητήσουν την διαγραφή τους οποτεδήποτε το επιθυμήσουν. Το Διοικητικό Συμβούλιο έχει την δυνατότητα με απόφαση του να διαγράψει το μέλος εκείνο που παραβιάζει τις αρχές του Σωματείου, τις αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου και τις διατάξεις του Καταστατικού. Ο ενδιαφερόμενος έχει το δικαίωμα να προσφύγει στη Γενική Συνέλευση κατά των αποφάσεων του Δ.Σ. Η Γενική Συνέλευση θα αποφανθεί οριστικά επί το θέματος.

Τα μέλη του Σωματείου έχουν το δικαίωμα να εκλέγουν καθώς και το δικαίωμα να εκλέγονται για τα Όργανα του Σωματείου, το δικαίωμα του λόγου, του ελέγχου και της κριτικής στις Γενικές Συνελεύσεις, το δικαίωμα της τακτικής ενημέρωσης, το δικαίωμα της υποβολής εγγράφων ή προφορικών προτάσεων κλπ. Υποχρεούνται ταυτόχρονα να καταβάλλουν τις προβλεπόμενες εισφορές και συνδρομές, να πειθαρχούν στις αποφάσεις των οργάνων του Σωματείου, να αναλαμβάνουν και να εκτελούν κάθε εργασία, η οποία ανατίθεται από τη Γενική Συνέλευση ή το

Διοικητικό Συμβούλιο και γενικών να συμβάλλουν στην πραγμάτωση των σκοπών του Σωματείου.

9.3 Το Διοικητικό Συμβούλιο

Το Σωματείο διοικείται από εννεαμελές Διοικητικό Συμβούλιο, το οποίοι συγκροτείται από τον Πρόεδρο, τον Αντιπρόεδρο, το Γενικό Γραμματέα, τον Ταμία, το Σύμβουλο Δημόσιων Σχέσεων, τον Ειδικό Γραμματέα και τρεις Συμβούλους. Η θητεία των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου είναι ετήσια. Μπορεί όμως να παραταθεί για ακόμη τρεις μήνες, στην περίπτωση που ανακύψει σπουδαίος λόγος.

Το Διοικητικό Συμβούλιο για το τρέχον έτος, 2017 – 2018, συγκροτήθηκε σε σώμα στις 4 Δεκεμβρίου 2017 με Πρόεδρο τη Ρίτα Ζαμπάλου, Αντιπρόεδρο το Νίκο Καλλίτση, Γενικό Γραμματέα το Δημήτρη Αντωνίου, Ταμία το Στρατή Πυρουνάκη, Ειδικό Γραμματέα τον Αλέξανδρο Κυτίνη, Σύμβουλο Δημοσίων Σχέσεων τη Χριστίνα Νικολοπούλου και Συμβούλους τους Χρυσή Πυρουνάκη, Βασίλη Δελή και Κώστια Αλεξανδρίδη.

Τα μέλη του Δ.Σ. είναι προσωπικώς και αλληλεγγύως υπεύθυνα έναντι του Σωματείου. Μπορούν να ανακληθούν από την τακτική Γενική Συνέλευση, ή από την έκτακτη, που συντελείται για τον σκοπό αυτό. Σε περίπτωση απόδοσης μομφής από τη Γενική Συνέλευση σε ολόκληρο το Διοικητικό Συμβούλιο, προκηρύσσονται εκλογές με σκοπό την ανάδειξη νέου.

Το Δ.Σ. συνεδριάζει τακτικά μία φορά το μήνα και έκτακτα όταν το συγκαλέσει ο Πρόεδρος ή το ζητήσουν δύο μέλη του, με έγγραφη αίτηση τους στην οποία περιλαμβάνουν και τα θέματα που θέλουν να συζητηθούν. Η ημερήσια διάταξη των θεμάτων καταρτίζεται από τον Πρόεδρο με την συνεργασία του Γενικού Γραμματέα. Σε κάθε συνεδρίαση τηρούνται πρακτικά που υπογράφονται από όλα τα μέλη, στα πρακτικά αναγράφονται και οι γνώμες όσων μειοψήφησαν. Οι αποφάσεις του Δ.Σ. θεωρούνται έγκυρες όταν παρθούν με την παρουσία πέντε τουλάχιστον μελών. Οι αποφάσεις λαμβάνονται με απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων ενώ σε περίπτωση ισοψηφίας υπερισχύει η ψήφος του Προέδρου.

Το Δ.Σ. διοικεί υπεύθυνα το Σωματείο με βάση τους Νόμους και το Καταστατικό. Συγκεκριμένα:

- 1.** Προπαρασκευάζει τις εργασίες της Γενικής Συνέλευσης και εκτελεί τις αποφάσεις της.
- 2.** Διαχειρίζεται την παρουσία του Σωματείου.
- 3.** Συντάσσει τον ετήσιο απολογισμό και ισολογισμό για το περασμένο έτος και τον προϋπολογισμό του τρέχοντος έτους.

4. Παίρνει κάθε κατάλληλο μέτρο για την προώθηση των σκοπών του Σωματείου.
5. Μπορεί να εκδίδει ενημερωτικό δελτίο ή εφημερίδα.
6. Αποφασίζει και προετοιμάζει συγκεντρώσεις, κινητοποιήσεις και άλλες εκδηλώσεις και
7. γενικά συντονίζει τις εργασίες του Σωματείου, στα πλαίσια του σκοπού του.

Τα καθήκοντα και οι αρμοδιότητες των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου ορίζονται ως εξής:

- **Πρόεδρος:** εκπροσωπεί το Σωματείο ως όλες γενικά τις Κρατικές Αρχές, απέναντι σε κάθε τρίτο φυσικό ή νομικό πρόσωπο και στα Δικαστήρια όλων των βαθμών και δικαιοδοσιών. Ακόμα συγκαλεί το Δ.Σ. και διευθύνει τις συνεδριάσεις του, καταρτίζει με την βοήθεια του Γεν. Γραμματέα την ημερήσια διάταξη, υπογράφει με τον Γεν. Γραμματέα τα πρακτικά των συνεδριάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου όπως και όλα τα εξερχόμενα έγγραφα, προσυπογράφει με τον Ταμία τα εντάλματα πληρωμών και παρακολουθεί τη διαχείριση της περιουσίας του Σωματείου. Μετά από κάθε συνεδρίαση κατανέμει τις εργασίες στα μέλη και ελέγχει την πορεία των εργασιών.
- **Αντιπρόεδρος:** αναπληρώνει τον Πρόεδρο όταν απουσιάζει ή κωλύεται, σε όλη την έκταση των καθηκόντων του.
- **Γενικός Γραμματέας:** διευθύνει τη συγκρότηση του Γραφείου του Σωματείου, επιβλέπει την τήρηση του πρωτοκόλλου και προσυπογράφει τα εξερχόμενα έγγραφα, φυλάσσει τη σφραγίδα του Σωματείου και το Αρχείο, βοηθά τον Πρόεδρο στην κατάρτιση της ημερήσιας διάταξης των συνεδριάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου και φροντίζει για τη συγκέντρωση στοιχείων, χρήσιμων και σχετικών με τα θέματα που πρόκειται να συζητηθούν. Σε περίπτωση που απουσιάζει ή κωλύεται, αναπληρώνεται από τον Ειδικό Γραμματέα.
- **Ταμίας:** α) φροντίζει για την είσπραξη των πόρων του Σωματείου, ενεργεί τις πληρωμές με εντάλματα υπογεγραμμένα από τον Πρόεδρο ή τον αναπληρωτή του, τηρεί τα βιβλία Ταμείου και περιουσίας του Σωματείου και γενικώς επιμελείται των οικονομικών του. β) Συντάσσει τον Ισολογισμό και τον απολογισμό και τους υποβάλλει στο Διοικητικό Συμβούλιο και την Ελεγκτική Επιτροπή⁵. γ) Καταθέτει σε Τράπεζα που νομίμως λειτουργεί

5 Η Ελεγκτική Επιτροπή έχει ως έργο της τον έλεγχο της διαχείρισης των οικονομικών του Σωματείου από το Δ.Σ. και γενικώς την εποπτεία της περιουσιακής κατάστασης του. Συγκροτείται από τον Πρόεδρο, που εκλέγεται από μεταξύ των μελών, και δύο ελεγκτές. Η θητεία της ακολουθεί τη θητεία του Δ.Σ. Η Ελεγκτική Επιτροπή συντάσσει κάθε έτος, μετά την κατάρτιση του Ισολογισμού και του απολογισμού, έκθεση την οποία υποβάλλει στη Γενική Συνέλευση. Ο Ταμίας υποχρεούται να διαθέτει το βιβλίο Ταμείου και τα άλλα παραστατικά έγγραφα στην Ελεγκτική επιτροπή, όταν το ζητήσει και να παρέχει σ' αυτήν οποιασδήποτε άλλη χρήσιμη πληροφορία ή εξήγηση.

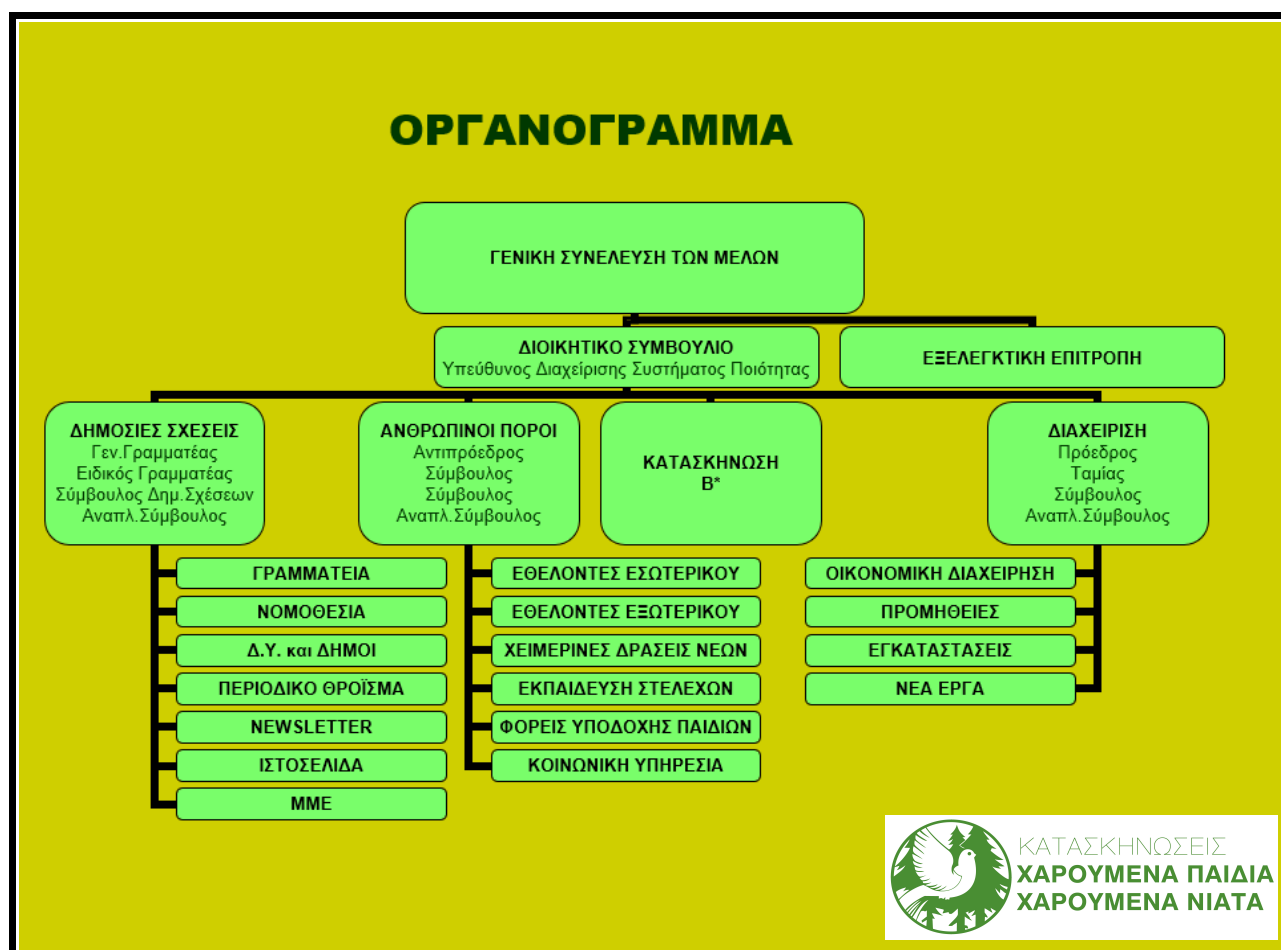
στην Ελλάδα τα υψηλά χρηματικά ποσά. δ) Αναλαμβάνει χρηματικά ποσά, με βάση έγγραφη εξουσιοδότηση του Προέδρου και του Γενικού Γραμματέα ή των αναπληρωτών τους προς την αρμόδια υπηρεσία της Τράπεζας. ε) Είναι υπεύθυνος για την κινητή και ακίνητη περιουσία του Σωματείου και φροντίζει για την συντήρησή της. στ) Αναπληρώνεται σε περίπτωση μακράς απουσίας του, από Σύμβουλο που ορίζεται με απόφαση του Δ.Σ.

- **Σύμβουλος Δημοσίων Σχέσεων:** οργανώνει τις εκδηλώσεις του Σωματείου και εργάζεται για την προβολή του έργου των Κατασκευών.
- **Ειδικός Γραμματέας:** μεριμνά για την τήρηση του βιβλίου και των πρακτικών των συνεδριάσεων και του Μητρώου των μελών, διεκπεραιώνει την αλληλογραφία και αναπληρώνει το Γενικό Γραμματέα σε όλη την έκταση των καθηκόντων του όταν απουσιάζει ή κωλύεται.
- **Σύμβουλοι:** Κάθε ένας Σύμβουλος συμμετέχει στις επιτροπές και δραστηριότητες που αποφασίζει το Δ.Σ. Ένας από τους Συμβούλους είναι συνυπεύθυνος με τον Πρόεδρο, τον Ταμία και ένα **Αναπληρωτή Σύμβουλο** για την Διαχείριση και συγκεκριμένα για την οικονομική διαχείριση, τις προμήθειες, την συντήρηση των εγκαταστάσεων, τα νέα έργα. Οι δύο άλλοι Σύμβουλοι είναι συνυπεύθυνοι με τον Αντιπρόεδρο και ένα **Αναπληρωτή Σύμβουλο** για την διαχείριση των ανθρώπινων πόρων του συστήματος και ειδικότερα για για την γραμματεία, την παρακολούθηση της Νομοθεσίας, τις επαφές με τις Δημόσιες Υπηρεσίες και τους Δήμους, την έκδοση του περιοδικού Θρόισμα, τη κυκλοφορία του ενημερωτικού δελτίου (newsletter), την ιστοσελίδα του Σωματείου, τις επαφές με τα ΜΜΕ, τους εθελοντές εσωτερικού, τους εθελοντές εξωτερικού, τις χειμερινές δράσεις των νέων, την εκπαίδευση στελεχών, τους φορείς υποδοχής παιδιών και την κοινωνική υπηρεσία.

9.4 Η Γενική Συνέλευση

Η Γενική Συνέλευση των μελών αποτελεί το ανώτατο και κυρίαρχο όργανο του Σωματείου. Ασκεί εποπτεία σε όλα τα άλλα όργανα και αποφασίζει για κάθε θέμα που δεν υπάγεται στην αρμοδιότητα άλλου οργάνου. Συγκαλείται από το Διοικητικό Συμβούλιο, και έχει απαρτία μόνο αν παρευρίσκεται το 50% τουλάχιστον των οικονομικά τακτοποιημένων μελών.

Τις εργασίες της Γενικής Συνέλευσης, διευθύνει το Προεδρείο, που απαρτίζεται από τον Πρόεδρο και τον Γραμματέα, οι οποίοι εκλέγονται με ανάταση των χεριών. Οι αποφάσεις της λαμβάνονται επίσης με ανάταση των χεριών ή με ονομαστική κλήση, ποτέ δια βοής. Οι αποφάσεις όμως που αναφέρονται σε θέματα εμπιστοσύνης, εκλογής οργάνων και προσωπικά ζητήματα λαμβάνονται με μυστική ψηφοφορία. Η Γενική Συνέλευση διακρίνεται σε Τακτική και Έκτακτη.

Διάγραμμα 9.3 Το Οργανόγραμμα του Σωματείου των Κατασκηνώσεων

«Χαρούμενα Παιδιά – Χαρούμενα Νιάτα».

9.5 Οι Οικονομικοί Πόροι

Οικονομικοί πόροι του Σωματείου είναι:

1. Το δικαίωμα εγγραφής, οι ετήσιες συνδρομές και οι εθελοντικές εισφορές των μελών. Το δικαίωμα εγγραφής και η ετήσια συνδρομή θα αναπροσαρμόζονται με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης.
2. Τα εισοδήματα από την αξιοποίηση της περιουσίας του Σωματείου.
3. Τα έσοδα από δωρεές, κληρονομίες και κληροδοσίες.
4. Τα έσοδα από τις εκδηλώσεις του Σωματείου.
5. Οι δωρεές καλλιτεχνικών δημιουργημάτων και συγγραφικών έργων και ο πορισμός εσόδων από την εκποίησή τους απ' ευθείας ή στο πλαίσιο εκθέσεων.
6. Τα έσοδα από θεατρικές, μουσικές και άλλες παραστάσεις.

7. Τα έσοδα από τη διενέργεια λαχειοφόρων αγορών.
8. Το πέρα του κόστους απομένον υπόλοιπο εκ της φιλοξενίας παιδιών εργοδοτικών οργανώσεων, ασφαλιστικών ταμείων κλπ. και γενικώς κάθε νόμιμος πόρος.
9. Οι επιχορηγήσεις εκ μέρους του Κράτους, της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή και άλλων Οργανισμών, διεθνών ή του εσωτερικού.

Εθελοντικό Παζάρι Αλληλεγγύης

Τα τελευταία επτά χρόνια οι εθελοντές των Κατασκηνώσεων «Χαρούμενα Παιδιά – Χαρούμενα Νιάτα», διοργανώνουν τον μήνα Δεκέμβριο ένα εθελοντικό παζάρι αλληλεγγύης χειροτεχνημάτων και μεταχειρισμένων, με σκοπό την συλλογή χρημάτων τα οποία διατίθενται για την λειτουργία της κατασκήνωσης και την δωρεάν φιλοξενία 140 παιδιών από γονείς άνεργους, οικονομικούς μετανάστες και πρόσφυγες, που κατάγονται από την Ελλάδα και άλλες 14 χώρες. Την φετινή χρονιά το εθελοντικό χριστουγεννιάτικο Bazaar έλαβε χώρα στο Κλειστό Γυμναστήριο “Ιωάννης Φωκιανός”, στις 9 και 10 Δεκεμβρίου.

BAZAAR
εθελοντικό παζάρι αλληλεγγύης χειροτεχνημάτων & μεταχειρισμένων

2017
9 & 10 Δεκεμβρίου

**Γυμναστήριο
Ιωάννης
Φωκιανός**
Β. Όλγας 1, Ζάππειο
(απέναντι από το Καλλιμάρμαρο)

Ώρες λειτουργίας: 10.00-20.30

Τα έσοδα από την εκδήλωση θα διατεθούν για την ενίσχυση των ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΕΩΝ "ΧΑΡΟΥΜΕΝΑ ΠΑΙΔΙΑ - ΧΑΡΟΥΜΕΝΑ ΝΙΑΤΑ"
www.kataskinosi.gr | https://www.facebook.com/kataskinosibazaar

Για 7η συνεχή χρονιά, οι εθελοντές των Κατασκηνώσεων «Χαρούμενα Παιδιά-Χαρούμενα Νιάτα» διοργανώνουν Χριστουγεννιάτικο Παζάρι, το Σάββατοκύριακο 9-10 Δεκεμβρίου 2017, στο Κλειστό Γυμναστήριο «Ιωάννης Φωκιανός», απέναντι από το Καλλιμάρμαρο Στάδιο.

Πως μπορείτε να συμμετέχετε:

- Προσφέροντας διακοσμητικά είδη, παιχνίδια, είδη κουζίνας, ποδήλατα, πίνιακες, αξεσουάρ, μικροέπιπλα, μικρές ηλεκτρικές/ηλεκτρονικές συσκευές, βιβλία, κόμικς, συλλεκτικά αντικείμενα, φορητούς ηλεκτρονικούς υπολογιστές και περιφερειακά, τσάντες, ζώνες, κοσμήματα, συσκευασμένα και τυποποιημένα τρόφιμα (μαρμελάδες, κρασί, ποτά, χυλοπίτες, λάδι, γλυκά του κουταλιού), χειροποίητα γλυκά (κουλουράκια, κουραμπιέδες, μελομακάρονα) κλπ. που θα πωλούνται σε φιλικές τιμές.
- Ετοιμάζοντας σπιτικά γλυκά και πίτες που θα διατεθούν στους επισκέπτες
- Και, φυσικά, με το να έρθετε στο παζάρι να κάνετε τις αγορές σας σε χαμηλές τιμές και να απολάυσετε ροφήματα και σπιτικές λιχουδιές, βοηθώντας ταυτόχρονα την Κατασκήνωση να συνεχίσει το έργο της. Περιμένουμε και τα παιδιά σας για να περάσουν καλά με τους εθελοντές μας, οι οποίοι θα έχουν ετοιμάσει δράσεις για αυτά.

Για να προσφέρετε αντικείμενα ή τρόφιμα

α) Τρίτη: 19⁰⁰-21⁰⁰ και Τετάρτη: 11⁰⁰-13⁰⁰, στα γραφεία του σωματείου, Χέυδεν 14, Πλ. Βικτωρίας, β) την παραμονή (8/12/2017) 18⁰⁰-22³⁰, στον χώρο του Παζαριού, γ) ή επικοινωνήστε στο τηλέφωνο 6938 060 296

T | 210 3226019 email | bazaar.xpxn@gmail.com
url | www.kataskinosi.gr fb | www.facebook.com/kataskinosibazaar

Εικόνα 9.1 Εθελοντικό παζάρι αλληλεγγύης

Έκθεση Προσφοράς Έργων Τέχνης και Λόγου

Καταξιωμένοι και νέοι ταλαντούχοι εικαστικοί, συνεχίζοντας την παραδοσιακά στενή σχέση των Καλλιτεχνών με τον π. Γεωργίου Πυρουνάκη, προσφέρουν έργα τους ώστε να συγκεντρωθούν τα χρήματα που απαιτούνται για τις δράσεις που οργανώνουν οι Κατασκηνώσεις «Χαρούμενα Παιδιά – Χαρούμενα Νιάτα».

Φέτος πραγματοποιήθηκε η 25η Έκθεση Προσφοράς Έργων Τέχνης και Λόγου, με την υποστήριξη του Οργανισμού Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας του Δήμου Αθηναίων. Διήρκεσε από 4 έως 15 Οκτωβρίου 2017 και φιλοξενήθηκε στο Πολιτιστικό Κέντρο «Μελίνα», στο Θησείο. Εκτέθηκαν τα έργα περισσότερων από 70 καλλιτεχνών (Ζωγράφων, Χαρακτών, Γλυπτών).

Τα έσοδα της έκθεσης διατίθενται για τις εμψυχωτικές και δημιουργικές δραστηριότητες που οργανώνονται για παιδιά και νέους και κυρίως για τη δωρεάν φιλοξενία των παιδιών στις κατασκηνώσεις που λειτουργούν τα καλοκαίρια στο βουνό Πατέρας.

25^η
ΕΚΘΕΣΗ
προσφοράς έργων
τέχνης & λόγου
4 έως 15 Οκτωβρίου 2017
στο Πολιτιστικό Κέντρο του Δήμου Αθηναίων «Μελίνα»
Θησείο | οδός Ηρακλειδών 66α | παλιό πιλοποιείο Πουλόπουλου
Ώρες λειτουργίας: Τρίτη - Σάββατο 10:00 - 20:00, Κυριακή 10:00 - 14:00 | Δευτέρα κλειστά
ΓΙΑ ΤΙΣ ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΕΙΣ
ΧΑΡΟΥΜΕΝΑ ΠΑΙΔΙΑ - ΧΑΡΟΥΜΕΝΑ ΝΙΑΤΑ
ΙΔΡΥΤΗΣ: π. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΥΡΟΥΝΑΚΗΣ
Τηλ.: 210-3226.019
E-mail: kataskinoseis@yahoo.com | www.kataskinosi.gr

Εικόνα 9.2 Έκθεση προσφοράς έργων τέχνης & λόγου.

9.6 Το Οργανόγραμμα των Κατασκηνώσεων

«Χαρούμενα Παιδιά – Χαρούμενα Νιάτα»:

Ιεράρχηση ρόλων και καθηκοντα

Στις Κατασκηνώσεις «Χαρούμενα Παιδιά – Χαρούμενα Νιάτα» οι ευθύνες μοιράζονται σε ένα πλήθος εθελοντών από τους οποίους ο καθένας αναλαμβάνει κάποιους ρόλους. Ένας εθελοντής στην Κατασκήνωση μπορεί να είναι ομαδάρχης ή κοινοτάρχης ή μέλος του επιτελείου, συνυπεύθυνος ομίλου, προπονητής ή κριτής την ώρα του Αθλητισμού, ηθοποιός, μουσικός, ενθουσιώδης θεατής την ώρα της ψυχαγωγίας, εργάτης, ελαιοχρωματιστής, καθαριστής κ.α. Όλοι οι ρόλοι της κατασκήνωσης είναι εξίσου σημαντικοί, καθώς αλληλοσυμπληρώνονται και δημιουργούν ένα πλέγμα ροής και ασφαλούς λειτουργίας ολόκληρης της κατασκήνωσης.

Για να μπορέσει Κατασκήνωση να φιλοξενήσει τα 140 παιδιά της μεγάλης ανάγκης πρέπει πρώτα να εξασφαλίσει πως όλες οι θέσεις και οι ρόλοι έχουν καλυφθεί. Συγκεκριμένα για να λειτουργήσει η Κατασκήνωση κάθε καλοκαίρι χρειάζεται:

- 30 Ομαδάρχες
- 4 Κοινοτάρχες
- 30 Υπεύθυνους Ομίλων
- 2 Υπεύθυνους Αθλητισμού & 30 coach
- 2 Υπεύθυνους Χειροτεχνίας
- 2 Υπεύθυνους Ψυχαγωγίας
- 2 Υπεύθυνους Ελεύθερων Ωρών
- 4 εθελοντές στην Κουζίνα
- 2 Chef
- 12 Ξένους εθελοντές
- 2 Υπεύθυνους Τεχνικών Έργων
- 2 Υπεύθυνους Τροφοδοσίας/Αποθήκης
- 1 Υπεύθυνο ISO

- 3 Υποδιευθυντές
- 1 Διευθυντή

Κατά την διάρκεια της κατασκηνοωτικής περιόδου το πρόσωπο το οποίο είναι υπεύθυνο για την ομαλή και άρτια λειτουργία της κατασκήνωσης είναι ο **Διευθυντής ή Αρχηγός**. Ορίζεται με απόφαση του Δ.Σ., διευθύνει την Κατασκήνωση και είναι υπεύθυνος για την λειτουργία της όχι μόνο έναντι του Δ.Σ. αλλά και των Δημόσιων Υπηρεσιών. Τα καθήκοντα και οι ευθύνες του είναι πολλές και ποικίλες. Μεταξύ άλλων:

1. Είναι υπεύθυνος για την εφαρμογή του προγράμματος και την τήρηση των αρχών της Κατασκήνωσης.
2. Συντονίζει τις ενέργειες και δραστηριότητες των στελεχών της κατασκήνωσης και αποφασίζει αλλαγές του προγράμματος. Λαμβάνει υπόψη του τις προτάσεις των στελεχών της κατασκήνωσης και ενημερώνει για τις αποφάσεις του τα στελέχη της κατασκήνωσης που είναι υπεύθυνα για τους τομείς που επηρεάζονται από τις αλλαγές ή τις αποφάσεις του.
3. Διευθύνει τις γενικές συναντήσεις των στελεχών και αποφασίζει για θέματα επισκεπτηρίου, απουσιών στελεχών, διανυκτερεύσεις ξένων, τις νυκτερινές εξόδους κλπ και έχει την ευθύνη της απόφασης για κάθε σημαντικό πρόβλημα.
4. Είναι υπεύθυνος για την ασφάλεια των ανθρώπων που ζουν στην κατασκήνωση και για τις ομαδικές μετακινήσεις της κατασκήνωσης.
5. Στο τέλος της κατασκηνοωτικής περιόδου συγκεντρώνει τους απολογισμούς των στελεχών και τους παραδίδει μαζί με τον δικό του στο Δ.Σ.

Στην Κατασκήνωση υπάρχουν τρεις υποδιευθυντές από τους οποίους ο καθένας είναι υπεύθυνος για κάποιο ξεχωριστό κομμάτι της κατασκήνωσης: ο Υποδιευθυντής Διοικητικού, ο Υποδιευθυντής Ανθρώπινου Δυναμικού και ο Υποδιευθυντής Ροής Προγράμματος. Οι υποδιευθυντές αναλαμβάνουν τις ευθύνες όλων των υποστηρικτικών εργασιών που απαιτούνται στην Κατασκήνωση. Αναφέρονται στον Διευθυντή για οποιοδήποτε πρόβλημα ή κώλυμα προκύψει. Συγκεκριμένα:

Ο Υποδιευθυντής Διοικητικού

1. Είναι υπεύθυνος, μαζί με τον **συντονιστή εθελοντών** του μαγειρείου, για θέματα τροφοδοσίας και υλικών της κατασκήνωσης:

- Κάνει προτάσεις για το διαιτολόγιο
- Επιβλέπει το προσωπικό του μαγειρείου.
- Είναι υπεύθυνος για την αποθήκη τροφίμων τα σκεύη και τον εξοπλισμό της κουζίνας και την καθαριότητα στον χώρο της κουζίνας.
- Ρυθμίζει την κίνηση του αυτοκινήτου τροφοδοσίας και τις σχέσεις όσων απασχολούνται στην κουζίνα.

2. Είναι υπεύθυνος, μαζί με τον **μηχανικό**, για:

- τις μηχανικές, ηλεκτρικές και υδραυλικές εγκαταστάσεις της κατασκήνωσης
- συντηρεί και επισκευάζει όλες τις εγκαταστάσεις
- φροντίζει για την καλή κατάσταση των εργαλείων και την φύλαξη τους και την καθαριότητα των χώρων αρμοδιότητάς του.
- Τα τεχνικά έργα, που γίνονται μετά από έγκριση του Δ.Σ. ή του Διευθυντή παρακολουθούνται από τον αρμόδιο υποδιευθυντή και τον μηχανικό της κατασκήνωσης.

Ο Υποδιευθυντής Ανθρώπινου Δυναμικού

1. Είναι υπεύθυνος, μαζί με τον **εμπυχωτή**, για θέματα που αφορούν στην εμπύχωση και εκπαίδευση των εθελοντών που προσφέρουν στην κατασκήνωση.
2. Είναι υπεύθυνος, μαζί με την **Κοινωνική Λειτουργό**, για θέματα που αφορούν τα παιδιά που φιλοξενούνται στην κατασκήνωση.
3. Είναι υπεύθυνος, μαζί με τον **γιατρό ή τον νοσοκόμο**, για την ιατρική φροντίδα κατασκηνωτών και στελεχών:
  - Φροντίζει για τα φάρμακα και τα υλικά του φαρμακείου.
  - Κάνει προτάσεις που αφορούν στην καθαριότητα των χώρων της κατασκήνωσης.
  - Φροντίζει την θεραπεία των αρρώστων.

Ο Υποδιευθυντής **Ροής Προγράμματος** έχει την ευθύνη για όλες τις δημιουργικές ψυχαγωγικές και αθλητικές δραστηριότητες που περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα. Συγκεκριμένα:

1. Είναι υπεύθυνος, μαζί με τον **υπεύθυνο ψυχαγωγίας**, για:

- Την βραδινή Ψυχαγωγία και καταρτίζει το πρόγραμμά της.
- Μετά από συνεννόηση με τους ομαδάρχες και τους υπεύθυνους των ομίλων ανακοινώνει το καθημερινό πρόγραμμα της Ψυχαγωγίας.
- Φροντίζει να παρουσιαστούν οι δουλειές όλων των ομάδων και των ομίλων στην βραδυνή Ψυχαγωγία.
- Παρουσιάζει, μαζί με τα στελέχη που επιλέγει, το πρόγραμμα της Ψυχαγωγίας.
- Συντονίζει τα παιχνίδια, τις παραστάσεις που δίνονται από τα στελέχη και τα πάρτυ που διοργανώνονται.
- Είναι υπεύθυνος για τα υλικά του θεάτρου και συντονίζει τον τρόπο χρησιμοποίησής τους από τα στελέχη και τα παιδιά.

2. Είναι υπεύθυνος, μαζί με τον **υπεύθυνο Χειροτεχνίας**, για:

- Την κατάρτιση και εφαρμογή του προγράμματος Χειροτεχνίας.
- Φροντίζει για τα υλικά της χειροτεχνίας,
- Παρουσίαση των έργων των παιδιών ενημέρωση των στελεχών για το τι πρέπει να κάνουν στην ώρα της χειροτεχνίας.
- Τις δημιουργικές απασχολήσεις στις ελεύθερες ώρες
- Τα επιτραπέζια παιχνίδια.
- Στο τέλος της περιόδου κάνει απολογισμό και καταγραφή των υλικών που περίσσεψαν.

3. Είναι υπεύθυνος, μαζί με τον **υπεύθυνο Αθλητισμού**, για:

- Την Πρωινή Γυμναστική
- Την ώρα Αθλητισμού.
- Φροντίζει για την κατάρτιση του προγράμματος Αθλητισμού και την εφαρμογή του στην κατασκηνωτική περίοδο.
- Τα υλικά του Αθλητισμού και για την κατάσταση των γηπέδων. προτείνει εργασίες απαραίτητες για την βελτίωση των χώρων άθλησης.
- Την καταγραφή και ανακοίνωση των αθλητικών επιδόσεων των κατασκηνωτών.

Ο **Σύμβουλος Εμπυχωτής** δημιουργεί σχέση ανθρώπινης επικοινωνίας με τα στελέχη, σχέση συνεργασίας και στηρικτικής της δημιουργικής προσπάθειας των στελεχών έτσι ώστε να υπάρχει

δέσιμο της ομάδας με τα στελέχη της αλλά και των στελεχών μεταξύ τους. Αναφέρεται στον Διευθυντή της κατασκήνωσης στον οποίο και γνωμοδοτεί για θέματα που σχετίζονται με τους εθελοντές.

Ο Σύμβουλος Εμπνευστής φροντίζει να αναπτύσσονται καλές σχέσεις μεταξύ των μελών της κατασκηνοτικής κοινωνίας, και συγκεκριμένα:

- Συμβουλεύει τους εθελοντές για τις πράξεις που θέλουν να κάνουν και τις πρακτικές που θέλουν να εφαρμόσουν.
- Δημιουργεί με τους εθελοντές κάθε αρμοδιότητας σχέσεις εμπιστοσύνης ώστε να απευθύνονται σε αυτό σε περιπτώσεις που δυσκολεύονται.
- Παρατηρεί τις συμπεριφορές σε κάθε επίπεδο και κάνει γενικές υποδείξεις ή διακριτικά προσωπικές παρατηρήσεις.
- Εισηγείται στον Διευθυντή για τη συχνότητα και το περιεχόμενο της επιτόπου εκπαίδευσης των στελεχών.
- Καταρτίζει το πρόγραμμα εκπαίδευσης των στελεχών στη κατασκήνωση.
- Φροντίζει για την προμήθεια βιβλίων, σημειώσεων και εκπαιδευτικού υλικού που είναι απαραίτητα.
- Παραβρίσκεται στις κοινοτικές συναντήσεις και παρεμβαίνει αν το θεωρεί απαραίτητο.
- Γνωμοδοτεί στον Διευθυντή για εθελοντές που παρουσιάζουν έντονα προβλήματα επικοινωνίας με τα παιδιά ή τους άλλους εθελοντές.
- Φροντίζει να υπάρχει τράπεζα ιδεών για το τι μπορεί να κάνει ένας ομαδάρχης στην ώρα ομάδων.
- Φροντίζει να υπάρχουν υλικά και μέσα που είναι χρήσιμα στους εθελοντές στην Ώρα Ομάδων.
- Συζητά με τους Ομαδάρχες προβλήματα που αντιμετωπίζουν στην Ώρα Ομάδων και προτείνει ιδέες για να βελτιώνεται η κατάσταση.
- Μετά το τέλος της κατασκήνωσης φυλάσσει βιβλία και υλικά και κάνει προτάσεις για την χειμερινή εκπαίδευση των στελεχών

Ο **Κοινοτάρχης** έχει την ευθύνη της κοινότητάς του και οργανώνει τη ζωή της. Ο κοινοτάρχης αναφέρεται επίσης στον Διευθυντή. Οι αρμοδιότητες του είναι οι ακόλουθες:

1. Φροντίζει, μετά το πρωινό ξύπνημα, να κατεβαίνουν όλα τα παιδιά της κοινότητάς τους για

γυμναστική και κατεβαίνει αφού έχουν κατέβει όλοι ομαδάρχες και παιδιά.

2. Επιβλέπει στην καθημερινή τακτοποίηση των σκηνών και την ατομική καθαριότητα των κατασκηνωτών.
3. Προτείνει δουλειές που πρέπει να γίνουν στην κοινότητά του στην ώρα εργασίας και επιβλέπει αλλά και συντονίζει τις ομάδες στην ώρα αυτή.
4. Φροντίζει , στις ώρες φαγητού, να τρώνε τα παιδιά των ομάδων όλα μαζί και να αποχωρούν από την τραπεζαρία όταν τα τραπέζια είναι καθαρά.
5. Στην διάρκεια των ελεύθερων ωρών, έχει τον νου του στο τι συμβαίνει στις σκηνές και τις τουαλέτες της κοινότητάς του.
6. Είναι υπεύθυνος για την μεσημεριανή ανάπαυση και ησυχία στην κοινότητά του.
7. Έχει πλήρη εικόνα της απόδοσης των ομάδων στη διάρκεια της μέρας, και στην ώρα της Σημαιάς επισημαίνει στραβά και επιβραβεύει τα θετικά ή τις καλές προσπάθειες.
8. Φροντίζει να τελειώνουν τα παιδιά της κοινότητας έγκαιρα με το πλύσιμο και τις τουαλέτες και να ησυχάζουν γρήγορα μετά το σιωπητήριο.
9. Φροντίζει να καλύπτονται οι ανάγκες των παιδιών σε ρούχα,κουβέρτες, κλπ.
- 10.Συγκαλεί και διευθύνει τις κοινοτικές συζητήσεις όταν πιστεύει ότι αυτό χρειάζεται.
- 11.Δίνει ρυθμό και χρώμα στην ζωή της κοινότητάς του και ρυθμίζει τις σχέσεις των ομάδων της κοινότητάς του.
- 12.Αποτελεί δευτεροβάθμιο όργανο επίλυσης διαφορών μεταξύ παιδιών που τις αντιμετωπίζει με μετριοπάθεια.
- 13.Ρυθμίζει την σειρά στα ντους και επιβλέπει τις εργασίες που προηγούνται της επιθεώρησης του Σαββάτου.
- 14.Συνεργάζεται με τον Διευθυντή για τα προβλήματα της κοινότητάς του και προτείνει λύσεις.
- 15.Σαν παλιό και έμπειρο στέλεχος, φροντίζει να υπενθυμίζει τις αρχές της κατασκήνωσης και να ενημερώνει αλλά και να δίνει το σωστό παράδειγμα στα άπειρα και νεώτερα στελέχη για τον τρόπο δράσης τους.
- 16.Αναθέτει σε στελέχη της κοινότητάς του δουλειές που αφορούν την κοινότητα και συνεργάζεται μαζί τους για την επιτυχία των στόχων που έχουν τεθεί.
- 17.Στον απολογισμό του αναφέρει τις παρατηρήσεις του, κάνει αξιολόγηση των στελεχών της κοινότητάς του και καταγράφει τις προτάσεις του για την επόμενη χρονιά.

Ο Ομαδάρχης έχει την ευθύνη για τους κατασκηνωτές της ομάδας του, οργανώνει τη ζωή τους και

δεν τους εγκαταλείπει χωρίς πολύ σοβαρό λόγο. Ο ομαδάρχης αναφέρεται στον αντίστοιχο κοινοτάρχη. Τα καθήκοντα του είναι τα εξής:

1. Φροντίζει, μετά το πρωινό ξύπνημα, να κατεβαίνουν όλα τα παιδιά της ομάδας του για γυμναστική και κατεβαίνει αφού έχουν κατέβει όλα.
2. Επιβλέπει στην καθημερινή τακτοποίηση της σκηνής και την ατομική καθαριότητα των κατασκηνωτών.
3. Συντονίζει την ομάδα του την ώρα εργασίας ώστε η δουλειά να γίνεται καλά με κέφι και συνεργασία.
4. Φροντίζει, στις ώρες φαγητού, να ορίζεται «μαρίκα», να διανέμει το φαγητό, να τρώνε τα παιδιά της ομάδας όλα μαζί και να αποχωρούν από την τραπεζαρία όταν το τραπέζι είναι καθαρό.
5. Στην διάρκεια των ελεύθερων ωρών, έχει τον νου του στο τι συμβαίνει στη σκηνή του.
6. Είναι υπεύθυνος για την μεσημεριανή ανάπαυση και ησυχία στην σκηνή του.
7. Έχει πλήρη εικόνα της απόδοσης της ομάδας στη διάρκεια της μέρας, και στην ώρα της Σημαίας ζητάει από τον Κοινοτάρχη ή από τον Διευθυντή να επισημάνει τα στραβά και να επιβραβεύσει τα θετικά ή τις καλές προσπάθειες.
8. Φροντίζει να τελειώνουν τα παιδιά της ομάδας του έγκαιρα με το πλύσιμο και τις τουαλέτες και να ησυχάζουν γρήγορα μετά το σιωπητήριο.
9. Δίνει ρυθμό και χρώμα στην ζωή της ομάδας του και ρυθμίζει τις σχέσεις των μελών της.
10. Αντιμετωπίζει τις «διαφορές» μεταξύ των παιδιών με μετριοπάθεια και σαν προσωρινές και μικρής σημασίας.
11. Ρυθμίζει την σειρά στα ντους και συμμετέχει τις εργασίες που προηγούνται της επιθεώρησης του Σαββάτου.
12. Συνεργάζεται με τον Κοινοτάρχη ή τα εξειδικευμένα μέλη του Επιτελείου για τα προβλήματα της ομάδας του.
13. Φροντίζει να μην ανακατεύεται στις άλλες ομάδες και να μην δημιουργούνται στείρες αντιπαραθέσεις ή ανταγωνισμοί μεταξύ ομάδων.
14. Θέτει στόχους, στα πλαίσια των αρχών της Κατασκήνωσης, και προσπαθεί με την ομάδα του να τους πετύχει.
15. Στον απολογισμό του αναφέρει τις παρατηρήσεις του, κάνει αξιολόγηση των προσπαθειών του και καταγράφει τις προτάσεις του για την επόμενη χρονιά.

16. Συμμετέχει στις κοινοτικές και γενικές συναντήσεις των στελεχών, δεν διστάζει να μιλήσει για προβλήματα που αντιμετωπίζει ή για πράγματα που πέτυχε με την ομάδα του, ούτε ντρέπεται να διατυπώσει προτάσεις.

17. Συνεργάζεται με τον συνομαδάρχη του και φροντίζει να μην εκδηλώνει πιθανές αντίθετες απόψεις ή πρακτικές μπροστά στα παιδιά

Ο Υπεύθυνος Χειροτεχνίας είναι υπεύθυνος για την ώρα Χειροτεχνίας. Φροντίζει για την κατάρτιση του προγράμματος Χειροτεχνίας και την εφαρμογή του στην κατασκηνωτική περίοδο.

Αναφέρεται στον Υποδιευθυντή Ροής Προγράμματος και στον Διευθυντή της Κατασκήνωσης.

Ο υπεύθυνος Χειροτεχνίας φροντίζει σε όλη τη διάρκεια της κατασκήνωσης να εκτελούνται σωστά και ολοκληρωμένα τα προγράμματα για την Χειροτεχνία και συγκεκριμένα:

- Καταρτίζει και εφαρμόζει το πρόγραμμα Χειροτεχνίας με βάση τις ηλικίες των κατασκηνωτών.
- Είναι υπεύθυνος για τις προμήθειες των υλικών που απαιτούνται για να υλοποιηθεί το πρόγραμμα Χειροτεχνίας.
- Φροντίζει πριν από την έναρξη της Χειροτεχνίας να είναι όλα τα απαραίτητα μέσα και υλικά έτοιμα για χρήση στην ώρα τους.
- Είναι υπεύθυνος για την κατάσταση του χώρου της Χειροτεχνίας και της αποθήκης της Χειροτεχνίας και προτείνει στον Διευθυντή εργασίες απαραίτητες για την βελτίωση των χώρων αυτών.
- Είναι υπεύθυνος για την συντήρηση και καλή φύλαξη των υλικών που χρησιμοποιούνται στη Χειροτεχνία.
- Μετά από συνεργασία με τον Διευθυντή, διαθέτει υλικά και εξοπλισμό σε άλλους εθελοντές στις ελεύθερες ώρες.
- Σε συνεννόηση με τους ομαδάρχες ή τους υπεύθυνους Ομίλων διαθέτει υλικά για την ώρα Ομάδων και τους Ομίλους.
- Μετά το τέλος της Χειροτεχνίας αποθηκεύει ή επιστρέφει στη θέση τους όλα όσα χρησιμοποιήθηκαν στην ώρα Χειροτεχνίας.
- Συνεργάζεται με άλλους εθελοντές για την κατασκευή των σκηνικών του θεάτρου.
- Είναι υπεύθυνος για τις στολές της τελευταίας βραδιάς.
- Ενημερώνει τα τηρούμενα αρχεία απογραφής του υλικού της Χειροτεχνίας.

Ο Υπεύθυνος **Ψυχαγωγίας** είναι υπεύθυνος για την ώρα Ψυχαγωγίας. Φροντίζει για την κατάρτιση του προγράμματος Ψυχαγωγίας και την εφαρμογή του στην κατασκηνωτική περίοδο. Αναφέρεται στον Υποδιευθυντή Ροής Προγράμματος και στον Διευθυντή της Κατασκήνωσης.

Ο υπεύθυνος Ψυχαγωγίας φροντίζει σε όλη τη διάρκεια της κατασκήνωσης να εκτελούνται σωστά και ολοκληρωμένα τα προγράμματα για την Ψυχαγωγία και συγκεκριμένα:

- Ρυθμίζει την σειρά παρουσίασης των σκετς των ομάδων και των Ομίλων δημιουργικής απασχόλησης.
- Εφαρμόζει το πρόγραμμα παρουσίασης του σίριαλ και των σκετς των ομαδάρχων και καθορίζει τους κομπέρ κάθε βραδιάς.
- Είναι υπεύθυνος για τα σκηνικά, το βεστιάριο και τα υλικά της Ψυχαγωγίας και φροντίζει πριν από την έναρξη της Ψυχαγωγίας να είναι όλα τα απαραίτητα μέσα (μικροφωνική, φώτα, cd player, χρονόμετρα κλπ) σε καλή κατάσταση και στη θέση τους έτοιμα για χρήση.
- Είναι υπεύθυνος για την κατάσταση του θεάτρου και του βεστιαρίου και προτείνει στον Διευθυντή εργασίες απαραίτητες για την βελτίωση των χώρων αυτών.
- Είναι υπεύθυνος για την συντήρηση και καλή φύλαξη του εξοπλισμού που χρησιμοποιείται στην ψυχαγωγία.
- Έχει την φροντίδα για την ανακοίνωση όσων πρόκειται να συμβούν στην Ψυχαγωγία.
- Μετά από συνεργασία με τον Διευθυντή, διαθέτει τα μηχανήματα σε άλλους εθελοντές στις ελεύθερες ώρες.
- Σε συνεννόηση με τους ομαδάρχες ή τους υπεύθυνους Ομίλων διαθέτει κοστούμια και υλικά για τα σκετς.
- Μετά το τέλος της Ψυχαγωγίας αποθηκεύει ή επιστρέφει στη θέση τους όλα όσα χρησιμοποιήθηκαν στην Ψυχαγωγία.
- Σε συνεννόηση με άλλους εθελοντές μεριμνά για την κατασκευή σκηνικών.
- Είναι υπεύθυνος για την βραδινή μουσική.
- Ενημερώνει τα τηρούμενα αρχεία απογραφής του υλικού της Ψυχαγωγίας.

Ο Υπεύθυνος **Αθλητισμού** είναι υπεύθυνος για την Πρωινή Γυμναστική και για την ώρα Αθλητισμού. Φροντίζει για την κατάρτιση του προγράμματος Αθλητισμού και την εφαρμογή του στην κατασκηνωτική περίοδο. Αναφέρεται στον Υποδιευθυντή Ροής Προγράμματος και στον Διευθυντή της Κατασκήνωσης.

Ο υπεύθυνος Αθλητισμού φροντίζει σε όλη τη διάρκεια της κατασκήνωσης να εκτελούνται σωστά και ολοκληρωμένα τα προγράμματα για την πρωινή γυμναστική και τον Αθλητισμό και συγκεκριμένα:

- Καταρτίζει και εκτελεί το πρόγραμμα της πρωινής γυμναστικής για να ξεμουδιάσουν τα μέλη της κατασκηνωτικής κοινότητας.
- Είναι υπεύθυνος για την εφαρμογή του προγράμματος Αθλητισμού.
- Είναι υπεύθυνος για τα υλικά του Αθλητισμού και φροντίζει πριν από την έναρξη της ώρας Αθλητισμού να είναι όλα τα απαραίτητα μέσα (μπάλες, ρακέτες, χρονόμετρα κλπ) σε καλή κατάσταση και στη θέση τους για να τα πάρουν τα στελέχη.
- Είναι υπεύθυνος για την κατάσταση των γηπέδων. Προτείνει στον Διευθυντή εργασίες απαραίτητες για την βελτίωση των χώρων άθλησης.
- Έχει την φροντίδα για την καταγραφή και ανακοίνωση των αθλητικών επιδόσεων των κατασκηνωτών.
- Μετά από συνεργασία με τον Διευθυντή, διαθέτει αθλητικό υλικό στους κατασκηνωτές τις ελεύθερες ώρες.
- Οργανώνει στη διάρκεια των ελεύθερων ωρών αγώνες, με προαιρετική συμμετοχή παιδιών και στελεχών, στα αθλήματα επίδειξης (τέννις, μπάντμιντον, χάντμπολ, ποδόσφαιρο κοριτσιών, αγώνες στελεχών παιδιών)
- Στις ελεύθερες ώρες βρίσκεται στα γήπεδα για να γίνονται ήρεμα οι ελεύθεροι αγώνες και να επιστρέφουν μπάλες, ρακέτες κλπ στη θέση τους.
- Οργανώνει αγώνες βόλλεϋ, μπάσκετ κλπ για την ώρα Αθλητισμού Στελεχών.
- Διοργανώνει τους Μεγάλους Αγώνες Στίβου του τελευταίου Σαββάτου και φροντίζει για την άριστη διεξαγωγή τους.

Ο υπεύθυνος Αθλητισμού μπορεί να έχει βοήθεια στο έργο του από κάποιο στέλεχος που θα οριστεί για αυτό.

Ο Υπεύθυνος ελεύθερων ωρών είναι υπεύθυνος για τις Ελεύθερες ώρες. Φροντίζει για να γίνονται οι βάρδιες των στελεχών και δημιουργεί προγράμματα που γίνονται με ελεύθερη συμμετοχή παιδιών και εθελοντών. Αναφέρεται στον Διευθυντή της Κατασκήνωσης.

Ο υπεύθυνος Ελεύθερων Ωρών έχει την ευθύνη του τι συμβαίνει στις τέσσερις Ελεύθερες ώρες δηλαδή 9.45-10.45 το πρωί, 12-1.30 το μεσημέρι, 4.30- 5.30 το απόγευμα και 7.30- 8.30 το βράδυ

και συγκεκριμένα:

- Φροντίζει σε όλη τη διάρκεια της κατασκήνωσης να υλοποιούνται οι προβλεπόμενες αλλά και να δημιουργούνται, μετά από έγκριση του Διευθυντή, νέες δραστηριότητες στις οποίες συμμετέχουν με δική τους επιλογή παιδιά και στελέχη
- Φροντίζει να λειτουργεί η Βιβλιοθήκη και αναπληρώνει τον υπεύθυνο Βιβλιοθήκης όταν εκείνος απουσιάζει.
- Είναι υπεύθυνος για την διαχείριση των επιτραπέζιων παιχνιδιών σε συνεννόηση με τους ομαδάρχες των μεγάλων κοριτσιών.
- Είναι συνυπεύθυνος με τον υπεύθυνο Αθλητισμού για το μάζεμα του αθλητικού υλικού μετά τη λήξη κάθε ελεύθερης ώρας.
- Υπενθυμίζει διακριτικά στα στελέχη ότι έχουν βάρδια ελεύθερης ώρας.
- Υπενθυμίζει διακριτικά στα στελέχη ότι έχουν βάρδια κυλικείου.
- Προτείνει και δημιουργεί για τα παιδιά εστίες για τραγούδι, χορό, παιχνίδι (πχ αμπάριζα)
- Προτείνει και δημιουργεί τουρνουά σκάκι ή άλλων επιτραπέζιων παιχνιδιών
- Σε συνεννόηση με τους υπεύθυνους Χειροτεχνίας διοργανώνει δραστηριότητες όπως γλυπτική με πηλό, ζωγραφική κλπ
- Προτείνει και οργανώνει συζητήσεις ή διαλέξεις για θέματα που απασχολούν παιδιά, έφηβους και εθελοντές.
- Σε συνεννόηση με τους υπεύθυνους των αντίστοιχων Ομίλων διοργανώνει δραστηριότητες για παιδιά ή εθελοντές που έχουν ιδιαίτερα ενδιαφέροντα.

Για κάθε δραστηριότητα φροντίζει να υπάρχει καλαίσθητη ανακοίνωση στον Πίνακα Ανακοινώσεων.

Ο Συντονιστής εθελοντών μαγειρείου είναι υπεύθυνος για την καλή λειτουργία του Μαγειρείου και την διατροφή των παιδιών και των εθελοντών. Αναφέρεται στον Υποδιευθυντή Διοικητικού της Κατασκήνωσης.

Ο Συντονιστής εθελοντών μαγειρείου

1. έχει ευθύνη για την καλή λειτουργία του μαγειρείου και την έγκαιρη και σωστή διατροφή των παιδιών και των εθελοντών.
2. Συντονίζει την δράση των εθελοντών που εργάζονται στο μαγειρείο, καθορίζει ή εγκρίνει τις βάρδιες και φροντίζει για την εύρυθμη λειτουργία του συστήματος προμηθειών,

προετοιμασίας και παροχής των γευμάτων.

- 3.** Φροντίζει για τις καλές σχέσεις των ανθρώπων που προσφέρουν στο μαγειρείο (μαγειρίσσες, εθελοντές εξωτερικού, αποθηκάριοι, υπεύθυνοι τροφοδοσίας κλπ).

Σε συνεργασία με τους υπεύθυνους κουζίνας:

- Φροντίζει να τηρείται το διαιτολόγιο που έχει αποφασιστεί και εισηγείται την τροποποίησή του, μόνο σε περιπτώσεις μεγάλης ανάγκης.
- Φροντίζει να σερβίρονται έγκαιρα τα φαγητά στα παιδιά και τους εθελοντές.
- Είναι υπεύθυνος για τις παραγγελίες τροφίμων και υλικών που σχετίζονται με την διατροφή των ανθρώπων που ζουν στην κατασκήνωση και συνεργάζεται με τον αποθηκάριο και τον υπεύθυνο τροφοδοσίας για τις παραγγελίες.
- Είναι υπεύθυνος για τη καθαριότητα των χώρων, των τραπεζιών, των σκευών και των μηχανημάτων που χρησιμοποιούνται στην παρασκευή και παράθεση των γευμάτων.

Σε συνεργασία με τον αποθηκάριο:

- Φροντίζει σε όλη τη διάρκεια της κατασκήνωσης να υπάρχουν στις αποθήκες και τα ψυγεία όλα τα υλικά που είναι απαραίτητα για την παρασκευή των γευμάτων τουλάχιστον 24 ώρες νωρίτερα από την χρήση τους.
- Επιβλέπει στην τήρηση των απαιτούμενων αρχείων αποθήκης.

Ο Υπεύθυνος Κουζίνας είναι υπεύθυνος για την καλή λειτουργία του Μαγειρείου και την διατροφή των παιδιών και των εθελοντών. Αναφέρεται στον Συντονιστή των Εθελοντών και στον Υποδιευθυντή Διοικητικού της Κατασκήνωσης

Ο υπεύθυνος Κουζίνας έχει ευθύνη για την καλή λειτουργία του μαγειρείου και την έγκαιρη και σωστή διατροφή των παιδιών και των εθελοντών. Έχει την ευθύνη δηλαδή για το πρωινό (8.15), το δεκατιανό (10.30), το μεσημεριανό (1.30), το απογευματινό (4.30) και το βραδινό φαγητό (8.30).και συγκεκριμένα:

- Φροντίζει σε όλη τη διάρκεια της κατασκήνωσης να είναι τα γεύματα έτοιμα στις παραπάνω ώρες δηλαδή στις ώρες που αναφέρονται στο πρόγραμμα.
- Τηρεί το διαιτολόγιο που έχει αποφασιστεί και εισηγείται την τροποποίησή του, μόνο σε περιπτώσεις μεγάλης ανάγκης.
- Ελέγχει την ατομική καθαριότητα όσων εργάζονται στην κουζίνα και υποδεικνύει διακριτικά την αλλαγή των βρόμικων στολών ή ρούχων.

- Ελέγχει τις θερμοκρασίες των ψυγείων όπως προβλέπεται στις ισχύουσες διατάξεις.
- Είναι συνυπεύθυνος για τις παραγγελίες τροφίμων και υλικών που σχετίζονται με την διατροφή των ανθρώπων που ζουν στην κατασκήνωση και συνεργάζεται με τους μαγείρους, τον αποθηκάριο και τον υπεύθυνο τροφοδοσίας.
- Είναι υπεύθυνος για τη καθαριότητα των χώρων, των τραπεζιών, των σκευών και των μηχανημάτων που χρησιμοποιούνται στην παρασκευή των γευμάτων.
- Είναι υπεύθυνος για τα σκεύη που χρησιμοποιούνται στη κουζίνα και εισηγείται την αντικατάσταση σε περιπτώσεις φθοράς και την συμπλήρωση σε περιπτώσεις έλλειψης.
- Μετά το τέλος της κατασκήνωσης καταγράφει τον εξοπλισμό και τις ελλείψεις του και φυλάσσει προσεκτικά σκεύη και μηχανήματα.
- Τηρεί τα αρχεία που προβλέπονται από τους κανονισμούς.

Προβλέπεται η δυνατότητα ο υπεύθυνος κουζίνας να προσφέρει στη θέση αυτή μόνο στην πρωινή (07.30-15.30) ή μόνο στην απογευματινή βάρδια (16.15- 23.00)

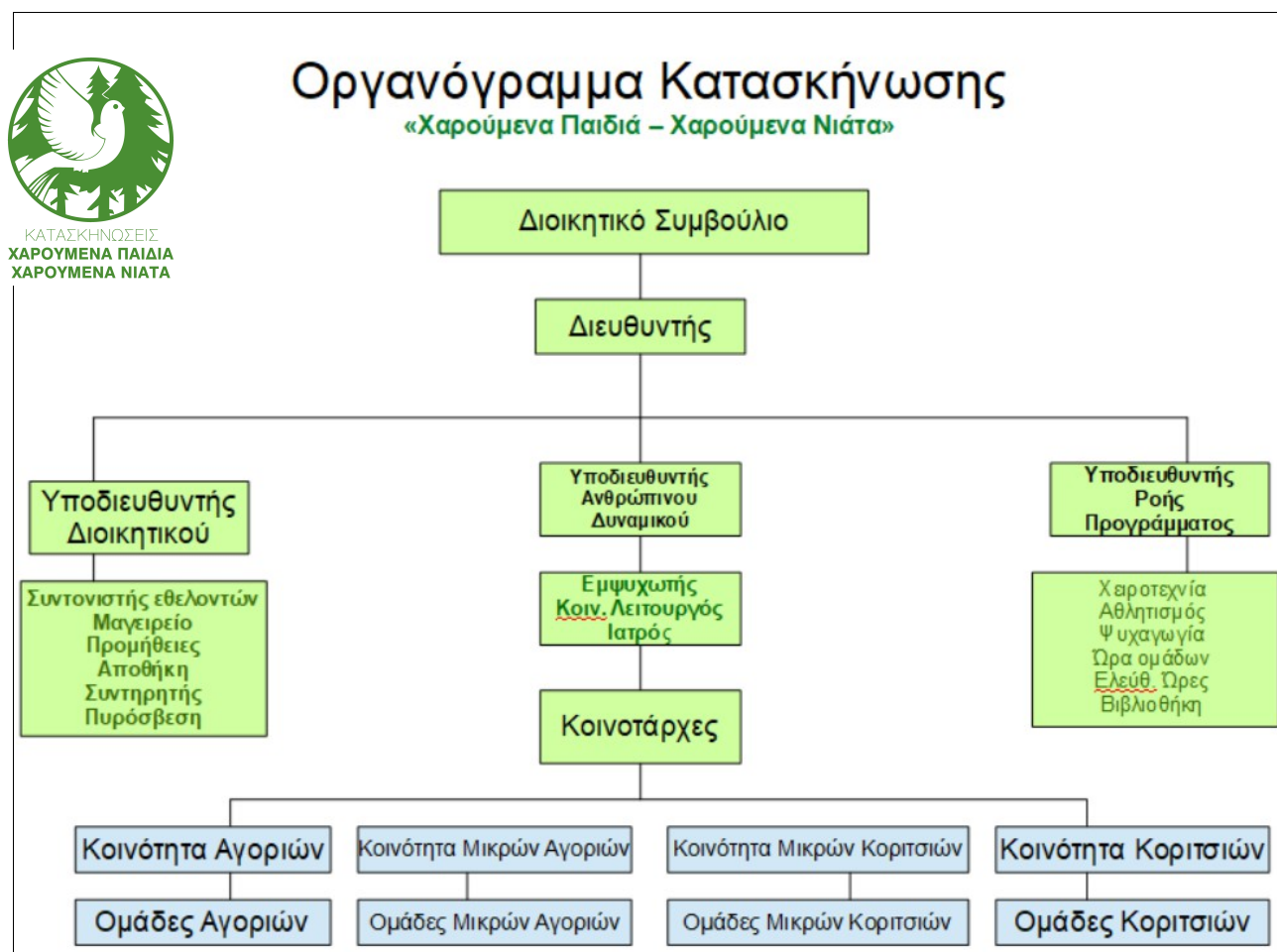
Ο **Αποθηκάριος** είναι υπεύθυνος για τα υλικά της κατασκήνωσης που αφορούν στη διατροφή και την υγιεινή των παιδιών και των εθελοντών. Αναφέρεται στον Συντονιστή των Εθελοντών και στον Υποδιευθυντή Διοικητικού της Κατασκήνωσης.

Ο αποθηκάριος έχει την ευθύνη για τα υλικά της κατασκήνωσης εκτός από όσα ανήκουν στα υλικά των προγραμμάτων των Ομίλων, της Χειροτεχνίας της Ψυχαγωγίας και του Αθλητισμού. και συγκεκριμένα:

- Φροντίζει σε όλη τη διάρκεια της κατασκήνωσης να υπάρχουν στις αποθήκες και τα ψυγεία όλα τα υλικά που είναι απαραίτητα για την παρασκευή των γευμάτων τουλάχιστον 24 ώρες νωρίτερα από την χρήση τους.
- Παραδίδει στον υπεύθυνο της κουζίνας ή τις μαγείρισσες τις απαιτούμενες ποσότητες.
- Φροντίζει στις αποθήκες να υπάρχουν μόνον τρόφιμα και υλικά αρίστης ποιότητας και ελέγχει σε κάθε συσκευασία τις ημερομηνίες παρασκευής και λήξης.
- Συνεργάζεται με τον υπεύθυνο της κουζίνας και τον υπεύθυνο τροφοδοσίας για τις παραγγελίες τροφίμων και υλικών
- Τηρεί τον κατάλογο προμηθευτών της κατασκήνωσης όπως και τον κατάλογο των αποκλεισμένων προμηθευτών.
- Καταγράφει τις ποσότητες των υλικών που χρησιμοποιούνται καθημερινά και στο τέλος

παραδίδει στο Διευθυντή της Κατασκήνωσης πίνακα με τα είδη και τις ποσότητες που καταναλώθηκαν.

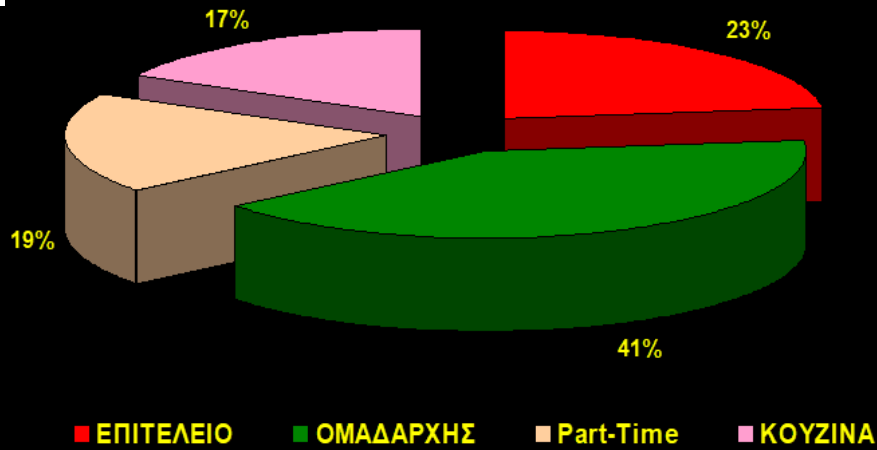
- Φροντίζει να υπάρχουν όλα τα απαιτούμενα υλικά καθαριότητας τα οποία και παραδίδει στους ομαδάρχες πριν από την ώρα εργασίας.
- Μεριμνά για το ξεφόρτωμα του αυτοκινήτου τροφοδοσίας και συνοδεύει τον υπεύθυνο τροφοδοσίας στα ψώνια όταν οι παραγγελίες είναι μεγάλες.
- Ελέγχει τις θερμοκρασίες των ψυγείων όπως προβλέπεται στις ισχύουσες διατάξεις.
- Είναι υπεύθυνος για τη καθαριότητα των χώρων των αποθηκών και των ψυγείων.
- Μετά το τέλος της κατασκήνωσης καταγράφει τα υλικά που έμειναν για τον χειμώνα στις αποθήκες..
- Τηρεί τα αρχεία που προβλέπονται.

Διάγραμμα 9.4 Οργανόγραμμα και ιεράρχηση ρόλων κατά την διάρκεια της κατασκηνοτικής περιόδου.

ΡΟΛΟΙ ΣΤΗ ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΗ

Διάγραμμα 9.5 Οι ρόλοι στην Κατασκήνωση.

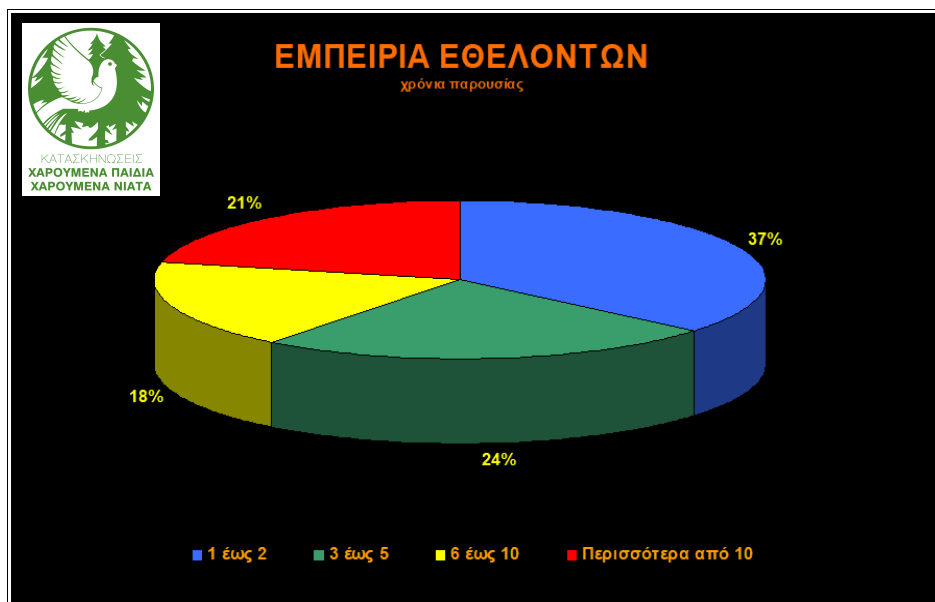
9.7 Εθελοντές – Στελέχη Κατασκήνωσης:

Χώροι Προέλευσης & Επιμόρφωση

«Ένας πυρήνας 30 έμπειρων εθελοντών πλαισιωμένος από 50 νέους ανθρώπους διαχειρίζεται το παρόν και δημιουργεί το αύριο αυτής της προσπάθειας. Οι άνθρωποι αυτοί που πιστεύουν στις διαχρονικές αξίες του έργου, όπως η αγάπη για τα παιδιά και τους ανθρώπους, η βεβαιότητα για τα πολλά ταλέντα κάθε ανθρώπου, οι δημοκρατικοί θεσμοί, η ισότητα των ανθρώπων και η ελευθερία λόγου και σκέψης, φιλοξενούν χωρίς διακρίσεις παιδιά διαφορετικής καταγωγής, ηλικίας, φύλου, θρησκευματος και οργανώνουν ή υποστηρίζουν δραστηριότητες για τους νέους που συμμετέχουν ως στελέχη της κατασκήνωσης» (Πέτρος Καλλίτσης, Διευθυντής των Κατασκηνώσεων τα τελευταία χρόνια)

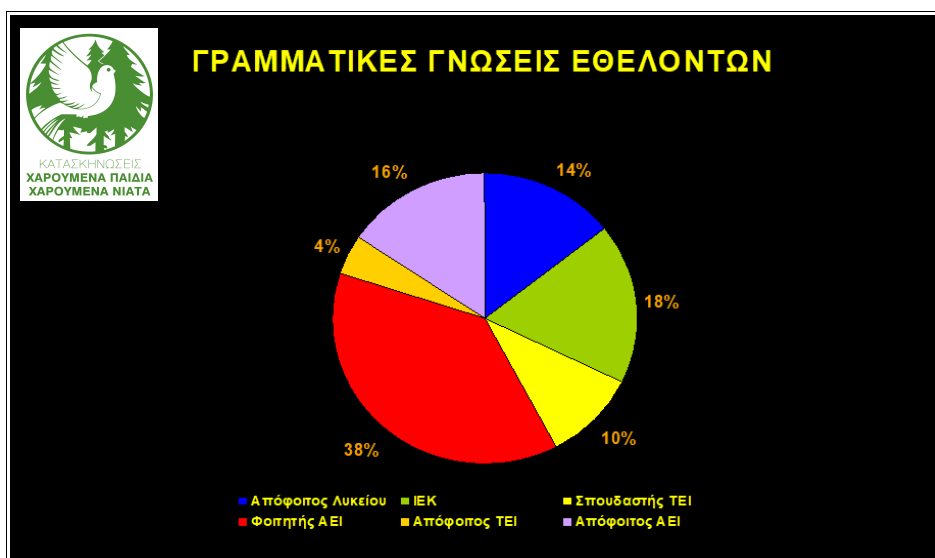
Ο βασικός κορμός των Κατασκηνώσεων «Χαρούμενα Παιδιά – Χαρούμενα Νιάτα» αποτελείται από ανθρώπους που η συνεχής παρουσία τους στην κατασκήνωση ξεπερνά τα 5, τα 10, ακόμα και τα 20 ή 30 χρόνια. Τα παιδιά και τα εγγόνια του πατέρα Πυρουνάκη, ο κος Πέτρος Καλλίτσης, γιος

ενός από τους στενότερους συνεργάτες του, Αντώνη Καλλίτση, και πολλοί άλλοι εθελοντές που ξεκίνησαν ως κατασκηνωτές, μένουν και στηρίζουν ηθικά και έμπρακτα την προσπάθεια της οργάνωσης κάθε καλοκαίρι. Κάθε χρόνο προστίθενται σε αυτήν την μικρή κοινωνία νέοι άνθρωποι που θέλουν να προσφέρουν και να ζήσουν την εμπειρία της ζωής στο βουνό.

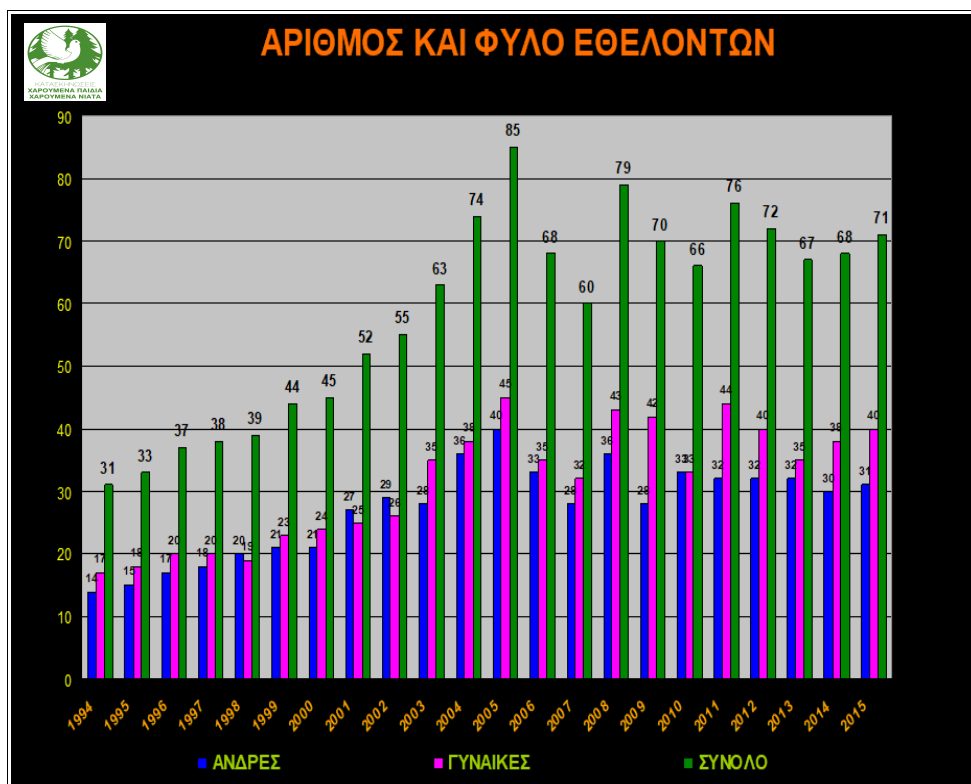

Διάγραμμα 9.6 Η εμπειρία των εθελοντών της Κατασκήνωσης

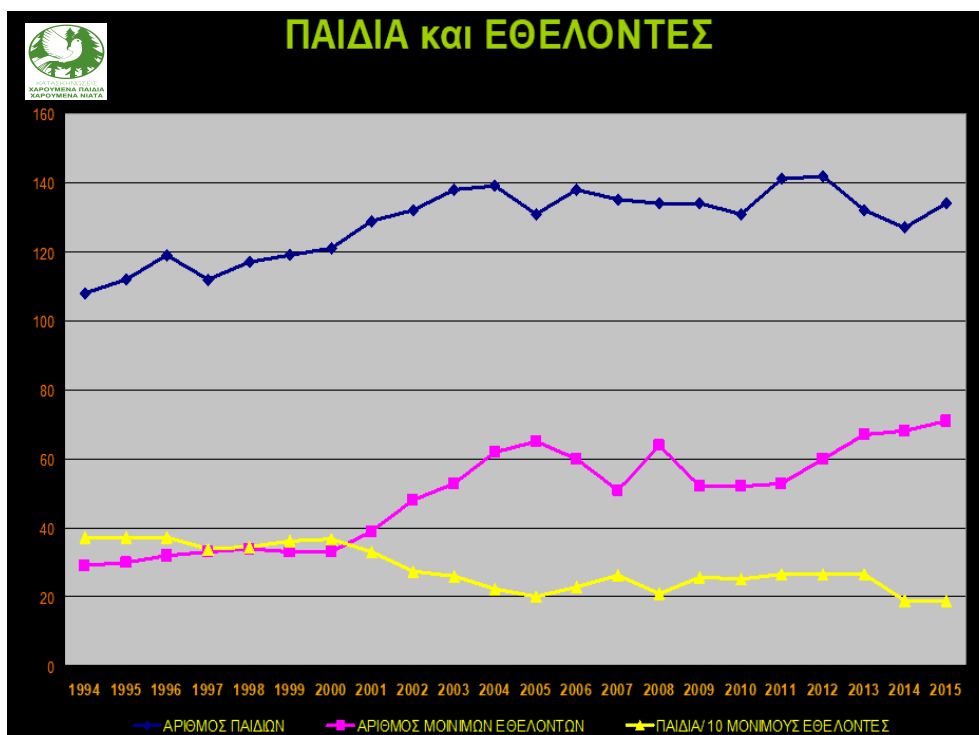
Για να μπορέσει να ενταχθεί κανείς στους εθελοντές της Κατασκήνωσης πρέπει να έχει συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας του και να έχει ολοκληρώσει τουλάχιστον το Λύκειο. Ένα μεγάλο ποσοστό των εθελοντών είναι φοιτητές και απόφοιτοι ΑΕΙ, κυρίως Παιδαγωγικών σχολών, όπως και σπουδαστές ή απόφοιτοι ΤΕΙ ή ΙΕΚ. Οι εθελοντές της Κατασκήνωσης κάθε καλοκαίρι είναι 80 στον αριθμό και τα παιδιά που φιλοξενούνται 140, για κάθε δύο παιδιά δηλαδή αναλογεί ένας εθελοντής.

Διάγραμμα 9.7 Γραμματικές Γνώσεις εθελοντών.

Διάγραμμα 9.8 Αριθμός και Φύλο Εθελοντών στην Κατασκήνωση (1994 – 2015)

Διάγραμμα 9.9 Αναλογία Παιδιών - Εθελοντών στην Κατασκήνωση (1994 - 2015)

Από το 2003 και συνεχώς μέχρι σήμερα η Κατασκήνωση σε συνεργασία με την διεθνή οργάνωση εθελοντών SCI ή μέσω διαδικτυακής αίτησης, φιλοξενεί στον χώρο τους και έναν αριθμό ξένων

εθελοντών, καθώς κάθε καλοκαίρι διοργανώνεται ένα workcamp, στο οποίο συμμετέχουν τουλάχιστον 12 εθελοντές από άλλες χώρες. Οι εθελοντές αυτοί αναλαμβάνουν αρκετές από τις υποστηρικτικές εργασίες στην Κατασκήνωση. Από την έναρξη του προγράμματος έως σήμερα έχουν βοηθήσει περισσότεροι από 60 διεθνείς εθελοντές από 20 χώρες του κόσμου και αρκετοί από αυτούς έχουν έρθει περισσότερες από μια χρονιές.

Εικόνα 9.3 Η Κατασκήνωση: Ένα παγκόσμιο χωριό

Κάθε χρόνο, τρεις μήνες πριν την έναρξη της κατασκηνωτικής περιόδου, ξεκινούν τα σεμινάρια επιμόρφωσης και κατάρτισης των παλαιότερων αλλά και των νέων εθελοντών της Κατασκήνωσης, με σκοπό την όσο δυνατόν καλύτερη προετοιμασία τους για την κατασκηνωτική ζωή και την επαφή με τα παιδιά. Το πρόγραμμα των σεμιναρίων μελετάται και διαμορφώνεται από την παιδαγωγική επιτροπή του Σωματείου με σκοπό να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις και στις ανάγκες των κατασκηνωτών και των εθελοντών. Τα θέματα που αγγίζουν τα σεμινάρια καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα παιδαγωγικού ενδιαφέροντος και προσαρμόζονται στις εκάστοτε αναζητήσεις, δυσκολίες και προσαυγές της τελευταίας κατασκηνωτικής περιόδου βάσει των συζητήσεων και του απολογισμού των στελεχών και των παιδιών.

Ενδεικτικά, παρατίθενται μερικοί από τους τίτλους των σεμιναρίων που πραγματοποιήθηκαν τα τελευταία χρόνια:

<u>2014</u>
➤ Η προσωπική ανάπτυξη του εθελοντή σε σχέση με τον εαυτό του και το ρόλο του Εισηγήτρια: Αθηνά Χόνδρου, Ψυχολόγος-Σύμβουλος Ψυχικής Υγείας
➤ Ψυχοπαιδαγωγικές δραστηριότητες για την επανόρθωση τραυματικών εμπειριών των παιδιών. Μέρος 1ο Εισηγήτρια: Μαρία Σπάτουλα, Παιδαγωγός, Εμπυχώτρια
➤ Ψυχοπαιδαγωγικές δραστηριότητες για την επανόρθωση τραυματικών εμπειριών των παιδιών. Μέρος 2ο Εισηγήτρια: Μαρία Σπάτουλα, Παιδαγωγός, Εμπυχώτρια

<u>2015</u>
➤ Η Κατασκήνωση στην κοινωνική πραγματικότητα του «σήμερα»: Τα σεμινάρια του 2015 και οι στόχοι τους. Οι ανάγκες της Κατασκήνωσης και οι εθελοντές της Προετοιμασία προγραμμάτων Κατασκήνωσης 2015 Εισηγητές: Πέτρος Καλλίτσης, Μαρία Σπάτουλα, Μάρθα Δελή-Πυρουνάκη
➤ Ρατσισμός, Αξιακά συστήματα, στερεότυπα Εισηγήτρια: Αθηνά Χόνδρου, Ψυχολόγος-Σύμβουλος Ψυχικής Υγείας
➤ Η Συναισθηματική νοημοσύνη ως στοιχείο στρατηγικής στη λειτουργία της Κατασκήνωσης Εισηγήτρια: Βασιλική Ντούμου, Ψυχολόγος-Ψυχοθεραπεύτρια
➤ Ποινή, τιμωρία, συνέπειες και η ανάγνωση ‘υπόγειων’ αναγκών, μηνυμάτων, συναισθημάτων Εισηγητής: Χρήστος Πιπέρης, Σύμβουλος Τοξικοεξάρτησης - Οικογενειακός Θεραπευτής
➤ Ο Αθλητισμός στην Κατασκήνωση Εισηγητής: Στάθης Τσιούτσιας, Γυμναστής

<u>2016</u>
➤ COACHING   Εισηγήτριες: Όλγα Παπατριανταφύλλου, Μαργαρίτα Γερμάνη, Εκπαιδεύτριες Ενηλίκων, Σύμβουλοι Ψυχικής Υγείας - Coach
➤ Οργάνωση Ψυχαγωγικών προγραμμάτων   Εισηγήτρια: Ζωή Γυφτάκη, Παιδαγωγός - Εμπυχώτρια θεατρικού παιχνιδιού
➤ Επεξεργασία των ζητημάτων που γεννά η ετερότητα στις ομάδες   Εισηγήτρια: Τίνα Λυγδοπούλου, Κοινωνική Επιστήμων – Εμπυχώτρια
➤ Δεξιότητες Συμβουλευτικής   Εισηγητής: Χρήστος Πιπέρης, Σύμβουλος Τοξικοεξάρτησης - Οικογενειακός Θεραπευτής

<u>2017</u>
➤ Οι στόχοι των επιμέρους ωρών του προγράμματος   ➤ Οι ρόλοι στην Κατασκήνωση και η σημασία τους   Εισηγητής: Πέτρος Καλλίτσης
➤ Η επιβίωση στις Ομάδες: Επικοινωνία, Αλληλεπιδράσεις, Αντίληψη της Διαφοράς, Συμπεριφορές.   Εισηγήτρια: Μαρία Σπάτουλα, Παιδαγωγός - Εμπυχώτρια
➤ Πρώτες βοήθειες στην Κατασκήνωση   Εισηγήτρια: Μαρία Μπάστα, Εθελόντρια - Διασώστης του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού

Κεφάλαιο Δέκατο
Η λειτουργία των Κατασκηνώσεων
«Χαρούμενα Παιδιά – Χαρούμενα Νιάτα»

Σύμφωνα με την Μαρία Σπάτουλα, παιδαγωγό και εμπυχώτρια, όλες οι δράσεις και οι δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα στις Κατασκηνώσεις «Χαρούμενα Παιδιά – Χαρούμενα Νιάτα», στοχεύουν στην ενεργητική συμμετοχή του παιδιού και καλλιεργούν το αίσθημα της ασφάλειας και της σταθερότητας. Το παιδί στην Κατασκήνωση είναι ένα υποκείμενο δικαιωμάτων που χρειάζεται προσοχή και υποστήριξη. Όλα τα παραπάνω εξασφαλίζονται από:

- Μικρές ομάδες (έως 10 παιδιά σε κάθε σκηνή)
- Ευνοϊκή αναλογία ενηλίκων και παιδιών (2 ομαδάρχες σε κάθε σκηνή)
- Εκπαίδευση των ομαδάρχων από επιστήμονες στους τομείς των Παιδαγωγικών, Κοινωνικών Επιστημών και της Ψυχολογίας.

Οι παιδαγωγικοί στόχοι της Κατασκήνωσης είναι ουσιαστικοί και σαφείς. Ειδικότερα, το πρόγραμμα και η λειτουργία της Κατασκήνωσης στοχεύουν:

1. Στην ανάπτυξη θετικών στάσεων απέναντι στο διαφορετικό.
2. Στην ανάπτυξη της ανεκτικότητας και του σεβασμού στον άλλον.
3. Στην αναγνώριση της διαφοράς και της ετερογένειας.
4. Στην ψυχοκοινωνική υποστήριξη των παιδιών.

10.1 Το ημερήσιο Πρόγραμμα

07.30 ΚΑΛΗΜΕΡΑ! Πρωινό ξύπνημα.
07.45 Πρωινή Γυμναστική.
07.55 Ατομική Καθαριότητα-Τακτοποίηση σκηνών.
08.30 Πρωινή συγκέντρωση. Καταμερισμός εργασιών
08.45 Πρωινό φαγητό.
09.15 Ώρα Εργασίας.
10.45 Δεκατιανό.
11.00 Χειροτεχνία ή Όμιλοι.
12.30 Ελεύθερη ώρα-Δανεισμός βιβλίων
13.30 Μεσημεριανό φαγητό.
14.15 Πλύσιμο χεριών, ποδιών, δοντιών ....
14.30 Σιωπητήριο. Μεσημεριάτικος ύπνος.
16.30 Εγερτήριο. Τακτοποίηση σκηνών.
16.45 Απογευματινό. Ελεύθερη ώρα.
17.50 Ώρα ομάδων.
18.40 Αθλητισμός.
19.30 Ελεύθερη ώρα. Αθλητισμός στελεχών.
20.20 Απολογισμός της μέρας στη Σημαία.
20.45 Βραδινό φαγητό.
21.15 Ψυχαγωγία.
22.15 Βραδινή Προσευχή.
Πλύσιμο ποδιών, χεριών, δοντιών,...
22.30 Σιωπητήριο. ΚΑΛΗΝΥΧΤΑ!

ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΕΙΣ ΧΑΡΟΥΜΕΝΑ ΠΑΙΔΙΑ-ΧΑΡΟΥΜΕΝΑ ΝΙΑΤΑ

Το ημερήσιο πρόγραμμα των Κατασκηνώσεων «Χαρούμενα Παιδιά – Χαρούμενα Νιάτα», βασίζεται σε μια επακριβώς διατυπωμένη παιδαγωγική φιλοσοφία. Τα μέλη της ομάδας ενστερνίζονται στην πράξη την αντίληψη ότι για να πετύχει το άτομο πρέπει να πετύχει και το σύνολο.

Το πρόγραμμα τηρείται από όλους, μεγάλους και μικρούς, ενώ τροποποιείται συγκεκριμένες ημέρες, όπως: το Σάββατο όπου πραγματοποιείται η Επιθεώρηση, τις Κυριακές των επισκεπτηρίων,

όπου με το τέλος τους όλη η Κατασκήνωση συμμετέχει σε ένα κοινό και οργανωμένο παιχνίδι, την ημέρα όπου πραγματοποιείται η ορειβασία - πεζοπορία στο βουνό Πατέρας, το τελευταίο Σάββατο όπου λαμβάνουν χώρα οι αγώνες στίβου και το βράδυ το πάρτυ των παιδιών και την τελευταία Κυριακή, όπου η Κατασκήνωση προετοιμάζεται για την αναχώρηση των παιδιών. Φυσικά σε έκτακτες περιπτώσεις, ακραία καιρικά φαινόμενα όπως βροχή το πρόγραμμα αναδιαμορφώνεται ανάλογα με τις ανάγκες με ευελιξία και προσαρμοστικότητα.

10.1.1 Πρωινό ξύπνημα – πρωινή συγκέντρωση – ώρα εργασίας

Στην Κατασκήνωση όλες οι δραστηριότητες αρχίζουν και τελειώνουν με το Καμπανάκι, το οποίο χτυπά ο Αρχηγός, για πρώτη φορά μέσα στην ημέρα, στις 07:30 το πρωί. Ο Αρχηγός καλημερίζει την κατασκήνωση που σιγά σιγά ξυπνά και αρχίζει να μετρά δυνατά και αργά από το 1 έως το 10, καλύπτοντας ένα διάστημα περίπου δεκαπέντε λεπτών. Μέσα σε αυτό το χρονικό διάστημα τα παιδιά πρέπει, αφού ξυπνήσουν και με την βοήθεια των ομαδάρχων, να ντυθούν, να φορέσουν αθλητικά παπούτσια και να κατευθυνθούν στο γήπεδο, όπου θα πραγματοποιηθεί η πρωινή γυμναστική. Αφού όλες οι ομάδες συγκεντρωθούν στο γήπεδο και μπουν σε γραμμές ανάλογα με την ομάδα τους, η γυμναστική ξεκινά με τρέξιμο όταν ο Αρχηγός σφυρίξει. Στην συνέχεια τα παιδιά και πάλι από τις γραμμές τους, πραγματοποιούν μια σειρά ασκήσεων τις οποίες κάθε μέρα δείχνουν οι εθελοντές που ορίζονται από τον Αρχηγό.

Πριν τα παιδιά αποχωρήσουν από το γήπεδο, συγκεντρώνονται σε ένα προκαθορισμένο σημείο όπου αντικρίζοντας το απέναντι βουνό, όλοι μαζί, παιδιά και στελέχη, συγχρονισμένοι και με δυνατή φωνή, φωνάζουν την λέξη «Χαρά». Το απέναντι βουνό με τη βοήθεια της ηχούς, «απαντάει» στους κατασκηνωτές και η κατασκηνωτική μέρα ξεκινά με χαμόγελο και αισιοδοξία. Τα παιδιά οδεύουν προς τις σκηνές τους, όπου ακολουθεί η ατομική και ομαδική καθαριότητα. Το δυναμικό ξύπνημα των παιδιών τα προετοιμάζει για μια ημέρα γεμάτη ενέργεια, ποικίλες δραστηριότητες και πολλή κίνηση.

Εικόνα 10.1 Χαρά!

Όταν το καμπανάκι ακουστεί ξανά, παιδιά και ομαδάρχες, συγκεντρώνονται στο «σαλονάκι», τον χώρο της πρωινής συγκέντρωσης. Εκεί, ο Αρχηγός και τα μέλη του επιτελείου θα ορίσουν το ξεκίνημα της ημέρας με τις εκάστοτε ανακοινώσεις και ενημερώσεις για την συγκεκριμένη ημέρα και τον καταμερισμό των εργασιών. Τα παιδιά θα προσπαθήσουν επίσης να δώσουν τον ορισμό μιας λέξης που από την προηγούμενη μέρα τους έχει ανακοινωθεί από τον Αρχηγό. Οι λέξεις αυτές σχετίζονται με τις αξίες της κατασκήνωσης και τις αρχές πάνω στις οποίες στηρίζεται ολόκληρος ο θεσμός. Τα παιδιά θα προσπαθήσουν να εξηγήσουν με λόγια όλα όσα βιώνουν καθημερινά στο βουνό, την αλληλεγγύη, την φιλία, τον σεβασμό κλπ.. Την ίδια προσπάθεια θα κάνουν και τα μεγαλύτερα παιδιά και τα ακόμη μεγαλύτερα, οι ομαδάρχες, που συχνά με μία δόση θεατρικότητας και πολύ χιούμορ θα κλείσουν την ώρα της πρωινής συγκέντρωσης και θα οδηγήσουν τα παιδιά στην τραπεζαρία για το πρωινό τους γεύμα και ακολούθως στον χώρο όπου θα πραγματοποιηθεί η ώρα εργασίας για κάθε ομάδα και με το τέλος της, στην τραπεζαρία για το δεκατιανό τους.

Στην Κατασκήνωση τα παιδιά και τα στελέχη θα συμβιώσουν για είκοσι μέρες σε ένα κοινό «σπίτι», σαν μια μεγάλη οικογένεια. Στην Κατασκήνωση δεν υπάρχουν εργαζόμενοι, όλοι μαθαίνουν να είναι υπεύθυνοι και αλληλέγγυοι. Όλοι μαζί και ο καθένας ξεχωριστά οφείλει να φροντίζει και να αντιμετωπίζει με σεβασμό στους χώρους όπου ζει και περνά την ημέρα του. Γι αυτό τον λόγο οι εργασίες για την διατήρηση της καθαριότητας μοιράζονται⁶. Καθημερινά κάθε ομάδα, ανάλογα με την ηλικία και τις δυνατότητες της αναλαμβάνει να φέρει εις πέρας κάποια εργασία, να μαζέψει τα πεταμένα χαρτάκια ή τις μπάλες από το παιχνίδι, να καθαρίσει τις

6 Η αντίστοιχη τακτική και λογική εφαρμόζεται και κατά την διάρκεια του φαγητού, του σερβιρίσματος και του μαζέματος του τραπέζιου. Κάθε μέρα ένα παιδί είναι υπεύθυνο για τα παραπάνω. Το παιδί αυτό ονομάζεται «Μαρίκα», μια θέση τιμητική, καθώς εκείνη την ημέρα το παιδί αυτό θα βρίσκεται στην κορυφή της σειράς στον απολογισμό της ημέρας, στην Σημαία. Φυσικά όλα τα παιδιά αντιλαμβάνονται, με την βοήθεια των ομαδάρχων όταν χρειάζεται, πως η «Μαρίκα» δεν οφείλει να μαζέψει τα πιάτα τους και δεν είναι εκεί για να τους απαλλάξει από τα καθήκοντά τους. Όλοι φροντίζουν όταν τελειώσει η διαδικασία του φαγητού, να καθαρίσουν τα πιάτα τους από τα αποφάγια, και να διευκολύνουν την «Μαρίκα» στο μάζεμα του τραπέζιου. Στο τέλος θα περιμένουν για να σηκωθούν όλοι μαζί από το τραπέζι.

τουαλέτες ή την τραπεζαρία κ.α. Στόχος της ομάδας είναι να συνεργαστεί, να αναλάβει ευθύνες και να ολοκληρώσει το έργο της με ηρεμία και σύμπνοια. Ο ομαδάρχης είναι πάντα παρών, με σκοπό να βοηθήσει, να συντονίσει και να επιβραβεύσει τα παιδιά για την προσπάθεια τους. Στο τέλος κάθε εργασίας η ομάδα θα θαυμάσει το έργο της και θα νιώσει υπερήφανη για την συμβολή της στην οργάνωση και στη ροή της κατασκηνωτικής ζωής.

Διάγραμμα 10.1 Αξιολόγηση της ώρας εργασίας από τα παιδιά.

10.1.2 Χειροτεχνία & Όμιλοι

Κάθε μέρα στην Κατασκήνωση τα παιδιά συμμετέχουν σε ένα πλήθος δημιουργικών και καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων. Η χειροτεχνία είναι μία από αυτές και πραγματοποιείται κάθε δεύτερη μέρα, σε συγκεκριμένο εξωτερικό χώρο. Διαρκεί μιάμιση ώρα ενώ συμμετέχουν σε αυτή όλα τα παιδιά, καθισμένα ανά ομάδα στο τραπέζι τους με τους ομαδάρχες τους. Σκοπός της διαδικασίας, σύμφωνα με την Ειρήνη Νούσα, υπεύθυνη της χειροτεχνίας τα τελευταία είκοσι χρόνια, είναι τα παιδιά να δημιουργήσουν κάτι με τα χέρια τους, με την φαντασία τους και με τα μέσα που τους παρέχονται. Οι στόχοι της χειροτεχνίας είναι αρχικά Συναισθηματικοί. Τα παιδιά πρέπει να καλλιεργήσουν την αυτοεκτίμηση, την αυτοπεποίθηση τους καθώς και την εμπιστοσύνη και το πνεύμα συνεργασίας μεταξύ τους. Γι αυτό το λόγο ως πρώτος στόχος τίθεται η δημιουργία

και η προσπάθεια ολοκλήρωσης του εικαστικού έργου του κάθε παιδιού, όχι η τελειότητα αλλά η επιμονή και η πίστη στις δυνατότητες τους. Οι υπεύθυνοι χειροτεχνίας και οι ομαδάρχες οφείλουν να καταστήσουν σαφές στο παιδί πως η πραγματική ουσία βρίσκεται στην προσπάθεια, καθώς και στο να μην εγκαταλείψεις και να μην παραιτηθείς από αυτή. Για να επιτευχθούν τα παραπάνω, ακολουθείται μία καθορισμένη διαδικασία που εξυπηρετεί τους άνωθεν σκοπούς: οι ομαδάρχες αφού πρώτα κατατοπιστούν και ενημερωθούν για την κατασκευή της ημέρας, εξηγούν με την σειρά τους τα βήματα στα παιδιά, με τρόπο σαφή και αναλυτικό και βρίσκονται στο πλάι τους καθ' όλη την διάρκεια της χειροτεχνίας. Πάντα υπάρχει διαθέσιμο ένα δείγμα του τελικού έργου το οποίο μετακινείται από τραπέζι σε τραπέζι. Οι στόχοι της χειροτεχνίας είναι επίσης Ψυχοκινητικοί. Τα παιδιά πρέπει να προβαίνουν σε μία οικολογική και λογική διαχείριση μέσων και πόρων και να καλλιεργούν επίσης το καλλιτεχνικό αισθητήριο και την καλλιτεχνική αντίληψη τους. Κατ' επέκταση τα υλικά που χρησιμοποιεί και αξιοποιεί η χειροτεχνία είναι κυρίως επαναχρησιμοποιούμενα, επομένως ανακυκλώσιμα. Έτσι αφενός τα παιδιά έρχονται σε επαφή με την ορθή διαχείριση και τον σεβασμό απέναντι στα υλικά, με την επαναχρησιμοποίηση και την ανακύκλωση και αφετέρου η Κατασκήνωση δεν επιβαρύνεται περαιτέρω οικονομικά. Το άχρηστο λοιπόν, γίνεται πολύτιμο στην Κατασκήνωση, γίνεται έμπνευση και εν τέλει γίνεται δημιουργία και καλλιτέχνημα. (Θρόισμα, 2015)

Τις ημέρες που δεν πραγματοποιείται η Χειροτεχνία, την ίδια ώρα στην Κατασκήνωση πραγματοποιούνται οι Όμιλοι δημιουργικών δραστηριοτήτων. Οι Όμιλοι καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα ενδιαφερόντων και δραστηριοτήτων καλλιτεχνικής και αισθητικής αγωγής, περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης, εκπαιδευτικού περιεχομένου κ.α. όπως:

- Θέατρο
- Κουκλοθέατρο
- Παραμύθι
- Καραγκιόζης
- Μουσική
- Δημοσιογραφία
- Ραδιόφωνο
- Φωτογραφία
- Ζωγραφική
- Εικονογραφία

- Κηπουρική – Περιβάλλον
- Κατασκευές
- Αστρονομία
- Χορός
- Κινηματογράφος – Κινούμενο Σχέδιο
- Κόμικς
- Μαγειρική – Διατροφή

Τα παιδιά έχουν την επιλογή να επιλέξουν ελεύθερα τον όμιλο που επιθυμούν να συμμετέχουν, οι ομαδάρχες όμως οφείλουν να εξηγήσουν στα παιδιά πως η επιλογή τους πρέπει να είναι υπεύθυνη καθώς δεν μπορεί να αλλάξει στην πορεία. Συνιστούν στα παιδιά να επιλέξουν έναν όμιλο που καλύπτει τα ενδιαφέροντα τους ή εκείνον που δεν έχουν επιλέξει ποτέ και θα ήθελαν να ανακαλύψουν και να γνωρίσουν.

Οι όμιλοι προετοιμάζονται, προγραμματίζονται και δουλεύονται με προσοχή πολύ πριν η κατασκηνωτική περίοδος αρχίσει, από τα στελέχη που τους έχουν αναλάβει. Στο «Έντυπο Παρουσίασης Προγράμματος Ομίλου», το οποίο τα στελέχη καταθέτουν πριν την έναρξη της περιόδου, εγγράφονται όλα τα απαραίτητα στοιχεία για την σωστή λειτουργία του ομίλου. Συγκεκριμένα αναγράφονται:

- Το όνομα του ομίλου, τα ονόματα της ομάδας εργασίας, τα ονόματα των υπεύθυνων ομίλου κατά την διάρκεια της περιόδου, ο αριθμός και οι ηλικίες των παιδιών στα οποία απευθύνεται, όπως και ο χώρος λειτουργίας του μέσα στην Κατασκήνωση.
- Οι στόχοι του προγράμματος.
- Ο τρόπος παρουσίασης του Ομίλου στα παιδιά.
- Οι λόγοι για τους οποίους τα παιδιά μπορούν να διαλέξουν τον συγκεκριμένο Όμιλο.
- Τα απαιτούμενα υλικά, ο εξοπλισμός που απαιτείται για την λειτουργία του και το κόστος τους.
- Το αναλυτικό ημερήσιο πρόγραμμα του Ομίλου.
- Οι προϋποθέσεις επιτυχίας του.
- Ο τρόπος και ο τόπος παρουσίασης της δουλειάς του.

Η πρώτη εφημερίδα από τα παιδιά για τα παιδιά

Ο μύθος της κατασκήνωσης

ΑΦΙΕΡΩΜΑ - ΟΙ ΟΜΙΛΟΙ ΣΤΗ ΦΕΤΙΝΗ ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΗ

Συνολικά στην κατασκήνωση λειτουργούν 13 όμιλοι. Οι δημοσιογράφοι μας μίλησαν με τους περισσότερους από αυτούς και έμαθαν τα παρακάτω:

Όμιλος Θεάτρου: Ετοιμάζουν παράσταση τις «όρνιθες» του Αριστοφάνη, υπεύθυνη του ομίλου η διεθνούς φήμης σκηνοθέτης Μαρία Σπάτουλα, ανώνυμες πηγές μας είπαν ότι ο όμιλος και φέτος ήταν πρώτος στις προτιμήσεις των παιδιών.

Όμιλος Καραγκιόζη: Ετοιμάζουν παράσταση καραγκιόζη, κατασκευάζουν μόνοι τους τις φιγούρες που θα χρησιμοποιήσουν.

Όμιλος Διατροφής-Μαγειρικής: Φτιάχνουν συνταγές, γλυκά και φαγητά, προσέχουν πολύ την καθαριότητα. Ξεκινάνε με απλές συνταγές και στη συνέχεια τις εμπλουτίζουν με δικές τους ιδέες.

Όμιλος Εικονογραφίας: Φτιάχνουν φοβερές εικόνες και το μυστικό της κατασκευής βρίσκεται στη φαντασία και τη συνεργασία.

Όμιλος κηπουρικής: Τα παιδιά συμμετέχουν στον όμιλο επειδή αγαπούν τη φύση αλλά και επειδή θέλουν να ομορφύνουν την κατασκήνωση. Είναι από τους πιο κουραστικούς ομίλους με τη διάρκεια του να αγγίζει τις 2 ώρες κάθε φορά.

Τα αυτοκίνητα της κατασκήνωσης

Στην Κατασκήνωση υπάρχουν

3 μικρά φορτηγάκια .

Ένα άσπρο Renault, χωρητικότητας 9 ατόμων.

Ένα χρυσαφί Citroen που χωράει 4 άτομα.

Ένα άσπρο Volkswagen που χωράει 6 άτομα.

ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΕΙΣ
ΧΑΡΟΥΜΕΝΑ ΠΑΙΔΙΑ
ΧΑΡΟΥΜΕΝΑ ΝΙΑΤΑ

Όμιλος αστρονομίας: Ο όμιλος ετοιμάζεται να παρατηρήσει τη σελήνη αλλά και το φως του ήλιου, έτσι εξηγείται και το ότι ο Παύλος που συντονίζει τον όμιλο μιλάει με την ταχύτητα του φωτός όπως μας δήλωσε. Δημοσιογράφοι: Αλέξανδρος, Άντι, Σπύρος, Άγγελος, Κριστιάν, Χαρίδημος, Βασίλης, Κωνσταντίνος, Άγγελος	Έκτακτο: Βροχή στην κατασκήνωση! Την Τετάρτη το πρωί ξαφνική βροχή άλλαξε το πρόγραμμα της κατασκήνωσης. Ο χειμώνας ξεκίνησε από τις 17 Ιουλίου. Το κρύο δημιούργησε πολλά προβλήματα, αλλά οι μπουγάτσες του κυρίου Βασίλη μας άλλαξαν τη διάθεση.
Αφιέρωμα - Συνέντευξη: Δημήτρης Αντωνίου, ο άνθρωπος πίσω από το μύθο: «Είμαι ένας συνηθισμένος, καθημερινός άνθρωπος απλά έχω πολλά ταλέντα, είμαι ηθοποιός, μάγειρας, ντιτζέι, μπασίστας, πολιτικός αναλυτής, γενικός γραμματέας και θέλω να διαψεύσω τις φήμες ότι είμαι άσσος στα σαρδάμ.» Ψυχαγωγία: Εντυπωσιακές είναι οι βραδιές στην ψυχαγωγία της κατασκήνωσης. Το σίριαλ με τον Πήτερ Παν έχει κλέψει τις εντυπώσεις. Τα τραγούδια που έχουν μεγαλύτερη επιτυχία φέτος είναι: Το ελεφαντάκι, τα 10 καβουράκια, χίλιες σιωπές, ο μαρμαρωμένος βασιλιάς με κορυφαίο το «Επεράσαμε όμορφα»!	

Εικόνα 10.2 Το πρώτο φύλλο του Ομίλου Δημοσιογραφίας στην Κατασκήνωση του 2015.

10.1.3 Ώρα Ομάδων - «Συμβόλαιο» - Κραυγή

Τα κύτταρα που δίνουν ζωή στην Κατασκήνωση είναι οι ομάδες της. Οι μικρές, σε αριθμό, ομάδες που τα παιδιά χωρίζονται ανάλογα με το φύλο και την ηλικία τους την πρώτη μέρα που θα φτάσουν στην κατασκήνωση. Οι ομάδες που αποκτούν όνομα και κραυγή, το δικό τους τραπέζι στην τραπεζαρία και στην χειροτεχνία, την δική τους θέση στα σημεία συγκέντρωσης κλπ. Οι ομάδες που παραμένουν σταθερές όχι όμως απaráλλακτες, καθώς μέσα σε διάστημα 20 ημερών διανύουν το δικό τους ταξίδι, μεταλλάσσονται, βελτιώνονται, δυναμώνουν και επαναπροσδιορίζουν τους στόχους τους. Ένα μεγάλο μέρος της φιλοσοφίας της Κατασκήνωσης στηρίζεται στο γεγονός πως

για να πετύχει η συνολική προσπάθεια πρέπει πρώτα να πετύχουν οι πιο μικρές μονάδες του συνόλου. Τα παιδιά που ανήκουν στην ίδια ομάδα ξυπνάνε, τρώνε και κοιμούνται μαζί. Συνεργάζονται στην ώρα εργασίας και στην ώρα της χειροτεχνίας. Οι ομαδάρχες οφείλουν να είναι συνεχώς παρόντες, να βοηθούν την ομάδα να λειτουργήσει, να αφουγκράζονται τις ανάγκες και τις ανησυχίες των παιδιών, να επιλύουν και να διαχειρίζονται τις συγκρούσεις και τα προβλήματα που προκύπτουν. Όλες οι παραπάνω διαδικασίες λαμβάνουν χώρα καθ' όλη την διάρκεια της συμβίωσης των παιδιών, δεν σταματούν ποτέ, κάθε ώρα στο κατασκηνωτικό πρόγραμμα είναι μια ευκαιρία τα παιδιά, η συμπεριφορά τους, οι σχέσεις τους να «δουλεψούν» και να βελτιωθούν. Στην Κατασκήνωση όμως υπάρχει και εκείνη η ώρα που δίνει την ευκαιρία στους ομαδάρχες στοχευμένα και μεθοδικά πια να οργανώσουν ένα πρόγραμμα δραστηριοτήτων που σκοπό έχει να δέσει την ομάδα, να εξομαλύνει τις διαφορές και να ισχυροποιήσει τους δεσμούς των παιδιών μέσα σε αυτή. Η «**ώρα ομάδων**» λοιπόν είναι εκείνη η ώρα που η ομάδα θα συγκεντρωθεί σε όποιο σημείο επιλέξει μέσα στην κατασκήνωση και θα συζητήσει, θα παίξει, θα δημιουργήσει. Η ώρα ομάδων είναι ένα εργαλείο στα χέρια των ομαδάρχων, οι οποίοι με τα κατάλληλα μέσα, υλικά και δραστηριότητες θα ενισχύσουν την ταυτότητα και τον χαρακτήρα της κάθε ομάδας, εφοδιάζοντας την με θετικά στοιχεία και πρόσημα.

Οι πρώτες ώρες ομάδων αφιερώνονται στην γνωριμία και εξοικείωση των παιδιών μεταξύ τους, με τους ομαδάρχες, τον χώρο της κατασκήνωσης και το πρόγραμμα της. Επίσης έπειτα από κάποιες μέρες η ομάδα καλείται να συνάψει το δικό της «**συμβόλαιο**», μια ομαδική χειροτεχνία ή κατασκευή δηλαδή, που θα αναγράφει, θα συμβολίζει ή θα αντιπροσωπεύει όλα όσα θέλουν τα παιδιά να καταφέρουν ή να ζήσουν αυτές τις 20 ημέρες αλλά και όσα δεν θέλουν να συμβαίνουν. Κατά αυτό τον τρόπο τα παιδιά οργανώνουν και θεσπίζουν τους πρώτους – ζωτικής σημασίας – κανόνες της συμβίωσης τους. Η ομάδα συμφωνεί και αποδέχεται το συμβόλαιο και τους κανόνες του, καθώς η έμπνευση και η δημιουργία του είναι προϊόν της. Οι κανόνες αυτοί μπορούν να αναφέρονται σε πρακτικά ζητήματα όπως «Δεν κάνουμε φασαρία όταν το καμπανάκι χτυπήσει για το σιωπητήριο» ή «Κρατάμε καθαρή την σκηνή μας» κ.α., ή σε κανόνες συμπεριφοράς πχ. «Σεβόμαστε ο ένας τον άλλον», «Μιλάμε ευγενικά ο ένας στον άλλον», «Δεν βρίζουμε» κ.α.

Έπειτα η ομάδα καλείται να δημιουργήσει την **κραυγή** της ανάλογα με το θέμα της κατασκήνωσης κάθε φορά. Το θέμα είναι κάθε χρόνο διαφορετικό, ψηφίζεται από τα στελέχη της κατασκήνωσης στην την τελευταία συνάντησή τους⁷ πριν την έναρξη της περιόδου και ανακοινώνεται στα παιδιά

⁷ Η τελευταία συνάντηση των στελεχών πριν την έναρξη της περιόδου πραγματοποιείται μια εβδομάδα πριν, ημέρα Δευτέρα και ονομάζεται Οργανωτική. Σε αυτή την συνάντηση ο Αρχηγός ανακοινώνει τους ρόλους και ποιες ομάδες θα αναλάβουν οι ομαδάρχες. Ακόμα ψηφίζεται το θέμα της κατασκήνωσης και

την πρώτη μέρα. Μερικά από τα θέματα που έχουν υπάρξει κατά καιρούς είναι τα εξής: γλυκά, έντομα, ινδιάνικα ονόματα, εργαλεία, φυλές ινδιάνων, ήρωες καρτούν και κόμικ, θαλασσινά, καιρικά φαινόμενα, ήρωες παραμυθιών, θεοί του Ολύμπου κ.α. Η ομάδα μπορεί να δημιουργήσει ένα σύντομο ρυθμικό ποιηματάκι ή ένα σύντομο τραγούδι από την αρχή ή να προσαρμόσει τους στίχους σε μια ήδη υπάρχουσα μελωδία. Η κραυγή αποτελεί την ταυτότητα της ομάδας, ακούγεται καθημερινά στον απολογισμό της ημέρας όταν όλη η κατασκήνωση συγκεντρώνεται στην Σημαία πριν το βραδινό, ενώ δημιουργεί κλίμα σύμπνοιας και ομαδικότητας. Άτυπα, όμως, οι κραυγές ακούγονται ολημερίς στην Κατασκήνωση, τα παιδιά τραγουδούν τις κραυγές όλων των ομάδων, στην παιδική χαρά ή στην τραπεζαρία, μεταξύ πολλών άλλων λεκτικών παιχνιδισμάτων, συνθημάτων και τραγουδιών, που δημιουργούν ένα κλίμα ζεστασιάς και οικειότητας. Μερικές από τις κραυγές των τελευταίων χρόνων είναι οι παρακάτω:

«Κίτρινες και μαύρες
ψηλά πολύ πετάνε
λουλούδι για να βρούνε,
την γύρη του να πιουν.
Τρέχεις, τρέχεις, τρέχεις,
τρέχεις να ξεφύγεις,
κακό όμως δεν κάνουμε
κι ας έχουμε κεντρί!
Μπζζζζ!

Με-λίσ-σού-λες!»

Μελισσούλες,

4η μικρών κοριτσιών

Κατασκήνωση 2016

Θέμα: Έντομα

«Μες στου Αιγαίου, Αιγαίου τα νερά
μια φαλαινίτσα με χάρη κολυμπά!
Είμαστε οι φάλαινες,
μεγάλες και τρανές
όπου και να πάμε
κάνουμε ζημιές,
τα ψάρια μας φοβούνται
φωνάζουν δυνατά:
Ήρθανε οι Φάλαινες
να κάνουν σαματά!
Ιπι – Ιπι – άλαινες,
φασαλαααινεεες!»

Φάλαινες,

1η μεγάλων κοριτσιών

Κατασκήνωση 2015

Θέμα: Θαλασσινά

«Δώδεκα μπανόφι
στην πρώτη τη σκηνή
από την πόλη ήρθαν
και πιάσαν κορυφή
μπανάνα, καραμέλα
μπισκότο, σαντιγύ
ανακάτεψέ τα
και ρίχ' τα στο ταψί.
Είμαστε μπουράτοι,
ψηλοί και δυνατοί,
τυπάκια ακαταμάχητα
ακούστε την κραυγή!»

Τουμπανόφι,

1η μικρών αγοριών

Κατασκήνωση 2013

Θέμα: Γλυκά

δίνονται οι τελευταίες οδηγίες και πληροφορίες πριν οι εθελοντές ανέβουν στο βουνό.

Τις υπόλοιπες ώρες ομάδων πραγματοποιούνται παιχνίδια, ασκήσεις εμπιστοσύνης και συνεργασίας, συζητήσεις, κατασκευές κλπ. Επίσης πραγματοποιείται η προετοιμασία του περιεχομένου της Παρουσίασης της κάθε ομάδας στην ψυχαγωγία: κάθε ομάδα καλείται να παρουσιάσει κάτι στην ψυχαγωγία, ένα σκετς, ένα τραγούδι, ένα παραμύθι, μια ιστορία, οτιδήποτε τα παιδιά και οι ομαδάρχες σκεφτούν και δημιουργήσουν.

Εικόνα 10.3 Παρουσίαση της Πρώτης Κοριτσιών

και της πρώτης αγοριών στην ψυχαγωγία:

«Όπλο μας η Αλληλεγγύη».

Κατασκήνωση 2014

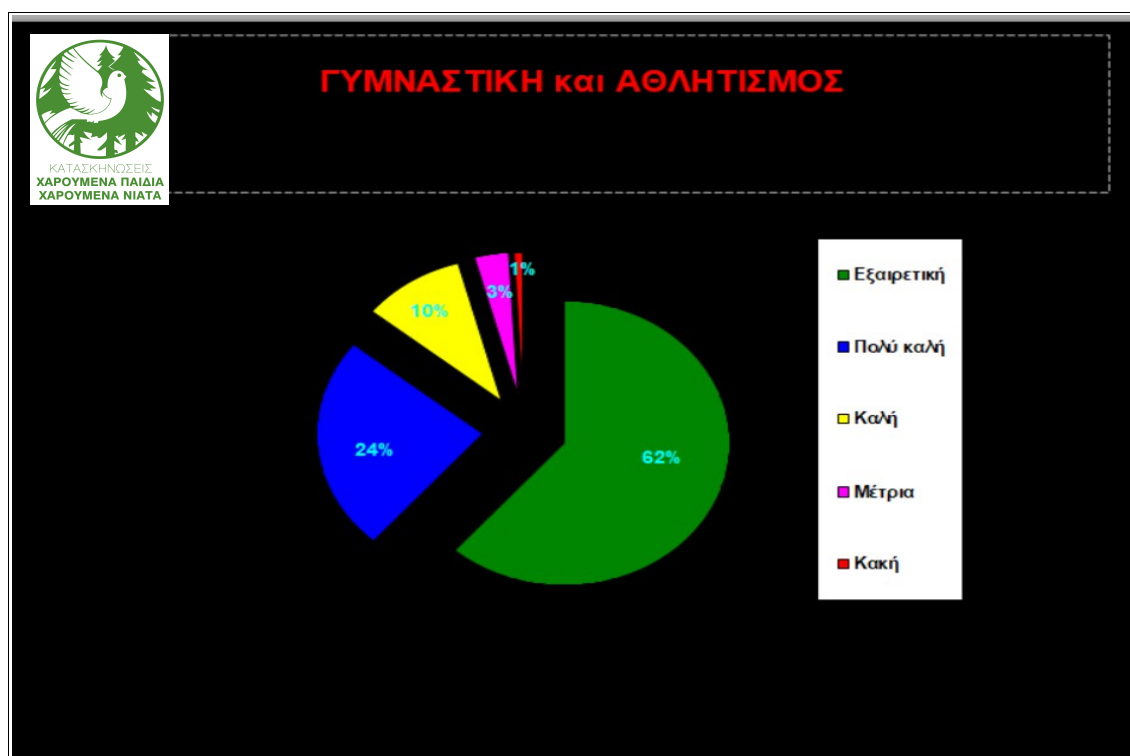
10.1.4 Αθλητισμός

Αμέσως μετά την ώρα ομάδων, ακολουθεί ο αθλητισμός. Τα παιδιά χωρίζονται την πρώτη μέρα της κατασκήνωσης στις ομάδες αθλητισμού, ανάλογα με το φύλο και την ηλικία τους. Οι ομάδες αθλητισμού διαφέρουν στην κατανομή από εκείνες των κατασκηνωτικών ομάδων. Έτσι τα παιδιά έχουν την ευκαιρία να έρθουν σε επαφή, να γνωρίσουν και να συνεργαστούν με παιδιά άλλων ομάδων, ίδιου όμως φύλου.

Τα αθλήματα που λαμβάνουν χώρα είναι τα εξής: ποδόσφαιρο, μπάσκετ, mini μπάσκετ, βόλλευ, mini βόλλευ, στίβος: δρόμοι, ρίψεις, άλματα, ρακέτες, παιχνίδια, πινγκ – πονγκ.

Στην Κατασκήνωση κάθε στέλεχος επωμίζεται έναν ρόλο για την ώρα του αθλητισμού: θα είναι είτε υπεύθυνος κάποιου αθλήματος είτε coach – προπονητής κάποιας ομάδας. Οι υπεύθυνοι αθλημάτων, οι οποίοι λειτουργούν ως οργανωτές και εκτελεστές του αθλητικού προγράμματος αλλά και ως διαιτητές, οφείλουν να βρίσκονται την ώρα του αθλητισμού στον χώρο ή στο γήπεδο που πραγματοποιείται το εκάστοτε άθλημα, έχοντας μαζί τους τον κατάλληλο εξοπλισμό (μπάλες, φανέλες κλπ.). Οι coach, αφού συγκεντρωθούν με όλα τα παιδιά της ομάδας στους, στο καθορισμένο σημείο που έχουν επιλέξει, θα οδηγήσουν τα παιδιά στον χώρο του αθλητισμού, θα τα ενθαρρύνουν, θα τα προτρέπουν να συμμετέχουν και θα μεριμνούν για ότι χρειαστούν καθ' όλη την διάρκεια της ώρας αθλητισμού. Το πρόγραμμα ανανεώνεται καθημερινά και αναρτάται στον πίνακα ανακοινώσεων από τον υπεύθυνο αθλητισμού.

Στα ομαδικά αθλήματα διοργανώνονται τουρνουά και για τα μεγάλα και για τα μικρά παιδιά. Το τελευταίο Σάββατο της Κατασκήνωσης, σε μια μεγάλη γιορτή του αθλητισμού, πραγματοποιούνται οι ατομικοί αγώνες στίβου και η ομαδική σκυταλοδρομία. Τα βραβεία των νικητών απονέμονται την ίδια μέρα στον απολογισμό της ημέρας. Ο Αρχηγός φροντίζει να επιβραβεύσει φυσικά όλα τα παιδιά για την συμμετοχή και την προσπάθεια τους. Στην Κατασκήνωση άλλωστε γίνεται ξεκάθαρο πως σημασία δεν έχει η νίκη, αλλά η προσπάθεια, το να μην εγκαταλείπεις όπως και το να ανακαλύπτεις ταλέντα που δεν γνώριζες ότι είχες μέσα από την συμμετοχή σε όλες τις δραστηριότητες, αθλητικές και μη.

Διάγραμμα 10.2 Αξιολόγηση της γυμναστικής και του αθλητισμού από τα παιδιά

10.1.5 Ελεύθερη ώρα – Αθλητισμός Στελεχών

Στην Κατασκήνωση, ενδιάμεσα από τις οργανωμένες δραστηριότητες, υπάρχουν τρεις ελεύθερες ώρες, δύο μεγάλες και μια μικρότερη. Στις ελεύθερες ώρες τα παιδιά έχουν την δυνατότητα να επιλέξουν να ασχοληθούν με ότι εκείνα επιθυμούν, μπορούν να παίξουν στην παιδική χαρά ή στα γήπεδα, να χρησιμοποιήσουν τις μπάλες ή τα επιτραπέζια, να επισκεφτούν την βιβλιοθήκη, να διαβάσουν ή να δανειστούν βιβλία, να συμμετέχουν σε παιχνίδια ή δρώμενα που οργανώνονται εκείνες τις ώρες από τους εθελοντές, να περπατήσουν, να τρέξουν, να κουβεντιάσουν. Οι ελεύθερες ώρες δίνουν ακόμα την δυνατότητα στα παιδιά να γνωριστούν καλύτερα μεταξύ τους, να εκτονωθούν και να αποφορτιστούν από την μια δραστηριότητα πριν μεταβούν στην επόμενη.

Οι ελεύθερες ώρες προσφέρουν ακριβώς τις ίδιες δυνατότητες και στα στελέχη της κατασκήνωσης, οι οποίοι μπορούν να περάσουν την ώρα τους στο «κυλικείο»⁸, στο τραπέζι του επιτελείου ή στους χώρους που βρίσκονται και τα παιδιά. Η απογευματινή ελεύθερη ώρα αποτελεί επίσης και την ώρα αθλητισμού των στελεχών. Το άθλημα που παραδοσιακά κατέχει τα πρωτεία στην Κατασκήνωση είναι το βόλλευ, όπου παραδοσιακά οργανώνονται και τουρνουά για τα στελέχη.

Οι ελεύθερες ώρες στην Κατασκήνωση παραμένουν οργανωμένες και πλαισιωμένες από ένα σύνολο κανόνων που γνωρίζουν όλοι, παιδιά και στελέχη. Υπάρχουν χώροι όπου τα παιδιά δεν επιτρέπεται να μουν, όπως για παράδειγμα η κοινότητα των κοριτσιών για τα αγόρια και η κοινότητα των κοριτσιών για τα κορίτσια. Για την εύρυθμη λειτουργία των ελεύθερων ωρών και προπάντων για την ασφάλεια των παιδιών, καθημερινά ορίζονται οι «Βάρδιες Ελεύθερης Ώρας». Οι εθελοντές που κάθε μέρα είναι υπεύθυνοι οφείλουν κατά την διάρκεια των ελεύθερων ωρών να βρίσκονται σε όλους τους χώρους όπου τα παιδιά έχουν πρόσβαση και να τα επιβλέπουν.

---

⁸ «κυλικείο»: ονομάζεται ο χώρος όπου πρόσβαση έχουν μόνο τα στελέχη της κατασκήνωσης, διαθέτει βρύση, ψυγείο, έναν μικρό εξοπλισμό από κουζίνα σκεύη, τραπέζι και καρέκλες. Εκεί οι εθελοντές μπορούν να βρουν ροφήματα και σνακ που η κουζίνα και οι υπεύθυνοι της τους παρέχουν. Στην Κατασκήνωση δεν πωλείται τίποτα, όπως και τίποτα δεν μπορεί να αγοραστεί με χρήματα από στελέχη και παιδιά. Η Κατασκήνωση προνοεί για την τροφοδοσία και όλοι, παιδιά και μεγάλοι, μοιραζόμαστε ακριβώς τα ίδια τρόφιμα και τις ίδιες ποσότητες φαγητού.

10.1.6 Ατομική – Ομαδική Καθαριότητα – Επιθεώρηση

Οι κανόνες υγιεινής και η καθαριότητα κατέχουν πρωτεύουσα θέση στην ζωή των κατασκηνωτών. Καθημερινά τα παιδιά οφείλουν να τακτοποιούν τα κρεβάτια τους, κάθε φορά που σηκώνονται από αυτά. Ακόμα το πλύσιμο του προσώπου, των δοντιών, των χεριών και των ποδιών είναι απαραίτητο πριν τον βραδινό αλλά και τον μεσημεριανό ύπνο. Οι ομαδάρχες φροντίζουν ώστε να πραγματοποιείται τακτική αλλαγή ρούχων και εσφουράχων των παιδιών καθώς και η σωστή αποθήκευση των βρόμικων ρούχων, ενώ επιβλέπουν και βοηθούν, ειδικότερα τα μικρότερα παιδιά, την ώρα του μπάνιου τους, την οποία πραγματοποιείται και αντιφθειρική θεραπεία με ειδικά προϊόντα για λόγους πρόληψης και προστασίας. Οι κοινοτάρχες έχουν καθημερινή εικόνα για την κατάσταση της κοινότητας ενώ συχνά πραγματοποιούν αιφνίδιους ελέγχους. Η εβδομαδιαία Επιθεώρηση όμως λαμβάνει χώρα κάθε Σάββατο, καθώς το πρωινό πρόγραμμα τροποποιείται. Τα παιδιά με την βοήθεια των ομαδαρχών τους μετά το πρωινό ξεκινούν την καθαριότητα της σκηνής, σκουπίζουν, αλλάζουν σεντόνια και μαξιλαροθήκες, φροντίζουν και καθαρίζουν τον εξωτερικό χώρο, περιμετρικά της σκηνής, τακτοποιούν τα προσωπικά αντικείμενα και τις βαλίτσες τους. Έπειτα κάνουν μπάνιο, φορούν καθαρά ρούχα, χτενίζουν τα μαλλιά τους και περιμένουν στην κοινότητα τους μέχρι την έναρξη της Επιθεώρησης. Κατά την διάρκεια της διαδικασίας λαμβάνουν το δεκατιανό τους στις σκηνές και όχι στην τραπεζαρία. Όταν το καμπανάκι χτυπήσει και σημάνει την έναρξη της Επιθεώρησης, ο Αρχηγός μαζί με τους κοινοτάρχες και τους υποδιευθυντές θα περάσουν από όλες τις σκηνές με σκοπό να επιθεωρήσουν και να αξιολογήσουν την προσπάθεια των παιδιών. Θα ελέγξουν την ατομική καθαριότητα, την καθαριότητα της σκηνής, των εξωτερικών χώρων καθώς και τον βαθμό συνεργασίας και το κλίμα ομαδικότητας το οποίο επικράτησε καθ' όλη την διάρκεια της προετοιμασίας. Τα αποτελέσματα θα ανακοινώσει ο Αρχηγός το βράδυ στην Σημαία.

10.1.7 Ψυχαγωγία – Βραδυνή Προσευχή – Κλείσιμο της ημέρας

Η τελευταία δραστηριότητα που πραγματοποιείται καθημερινά στην Κατασκήνωση είναι αυτή της Ψυχαγωγίας. Αμέσως μετά το βραδινό φαγητό, αφού πρώτα καθαριστούν τα τραπέζια, τα παιδιά και τα στελέχη θα μεταβούν στον χώρο όπου πραγματοποιείται η ψυχαγωγία, το θεατράκι. Η ψυχαγωγία οργανώνεται και εκτελείται από τα ίδια τα στελέχη. Τα στελέχη στην Κατασκήνωση έχουν την ευκαιρία να γίνουν ηθοποιοί, τραγουδιστές, χορευτές, κομπέρ, σκηνογράφοι, σκηνοθέτες, οργανοπαίχτες, ντι-τζει, ηχολήπτες και φυσικά ενθουσιώδεις θεατές. Το πρόγραμμα της ψυχαγωγίας

καθορίζεται καθημερινά από την επιτροπή και τους υπεύθυνους ψυχαγωγίας, ενώ περιλαμβάνει ένα πλήθος θεαμάτων και δραστηριοτήτων, από τραγούδια, παιχνίδια, ανέκδοτα, σκετς, αυτοτελή θεατρικά έργα, επεισόδια από το σίριαλ της κατασκήνωσης, τις παρουσιάσεις των ομάδων και των ομίλων κλπ. Στην Κατασκήνωση υπάρχει ειδικός χώρος, το βεστιάριο, όπου συγκεντρώνονται κοστούμια και αξεσουάρ, κατασκευές και χειροτεχνίες όπου εξυπηρετούν τους σκοπούς της ψυχαγωγίας. Το πρόγραμμα της συχνά αναδιαμορφώνεται όταν στην Κατασκήνωση φιλοξενούνται καλλιτέχνες και φίλοι που έρχονται για να προσφέρουν διάφορα θεάματα στα παιδιά ή όταν οργανώνονται ειδικές βραδιές από τους εθελοντές, όπως το καθιερωμένο φεστιβάλ χορού ή στην Γιορτή των Φίλων, μια ημέρα όπου η Κατασκήνωση ανοίγει τις πόρτες της στους φίλους – καλεσμένους της, σε μια γιορτή όπου θαυμάσουν τα έργα των παιδιών από την ώρα της χειροτεχνίας, θα φάνε μαζί τους και θα παρακολουθήσουν την ψυχαγωγία της ημέρας.

Η ψυχαγωγία αποτελεί τον πλέον ευχάριστο τρόπο για να κλείσει μια κατασκηνωτική ημέρα, με γέλιο, χαμόγελα και αγκαλιές. Στο θεατράκι τα παιδιά και οι εθελοντές κάθονται ανακατεμένοι, δεν υπάρχουν πια ομάδες, παρά μόνο η μία, η μεγάλη ομάδα ανθρώπων της κατασκήνωσης όπου με μια φωνή τραγουδά, φωνάζει κατασκηνωτικά συνθήματα, γελά δυνατά, χειροκροτεί, συγκινείται, ενθουσιάζεται...

Η ψυχαγωγία όπως και όλες οι δραστηριότητες της Κατασκήνωσης είναι άμεσα συνδεδεμένη με τους παιδαγωγικούς της στόχους. Όλα όσα συμβαίνουν στην Κατασκήνωση έχουν ουσία και έχουν σκοπό. Τα θεατρικά δρώμενα και τα σκετς είναι πάντα διδακτικά, μέσα από τον αυτοσχεδιασμό, το χιούμορ και την συγκίνηση σκοπό έχουν να περάσουν μηνύματα αγάπης, αλληλεγγύης και να προάγουν ανθρωπιστικές αξίες. Τα παιχνίδια πέρα από τον ενθουσιασμό και την χαρά που προσφέρουν στα παιδιά έχουν στόχο να διδάξουν την συνεργασία και την απόλαυση της συμμετοχής, όχι της διάκρισης ή της νίκης. Οι παρουσιάσεις των ομάδων και των ομίλων, όπως και η μεμονωμένη παρουσίαση του κάθε παιδιού στο τέλος, στοχεύουν στην ενίσχυση της αυτοπεποίθησης και της αυτοεκτίμησης των παιδιών που συμμετέχουν κάθε φορά. Το χειροκρότημα, η ενθάρρυνση, η θετική στάση και η επιβράβευση είναι βασικά συστατικά της ψυχαγωγίας.

Μέσα στην πολύχρονη ιστορία της Κατασκήνωσης, εντοπίζονται παραδόσεις και διαδικασίες, όπου δεν συναντώνται και πουθενά αλλού. Τα τραγούδια, τα σκετς, τα συνθήματα, επιβιώνουν μέσα στον χρόνο, περνάνε από γενιά σε γενιά και φυσικά εμπλουτίζονται ή αναδιαμορφώνονται. Η ψυχαγωγία της Κατασκήνωσης είναι ένα από τα κομμάτια που έχουν μεγάλη πορεία μέσα στα χρόνια. Πολλά

όμως στοιχεία συναντώνται σε όλο τον κατασκηνωτικό κόσμο, στοιχεία που μοιράζονται, δανείζονται, αναδημιουργούνται και εν τέλει δημιουργούν μια κοινή κατασκηνωτική παράδοση.

Μερικά κατασκηνωτικά τραγούδια:

Αν όλα τα παιδιά της γης

Μουσική: Μίμης Πλέσσας

Στίχοι: Γιάννης Ρίτσος

Αν όλα τα παιδιά της γης

πιάναν γερά τα χέρια

κορίτσια αγόρια στη σειρά

και στήνανε χορό

ο κύκλος θα γινότανε

πολύ πολύ μεγάλος

κι ολόκληρη τη Γη μας

θ' αγκάλιαζε θαρρώ.

Αν όλα τα παιδιά της γης

φωνάζαν τους μεγάλους

κι αφήναν τα γραφεία τους

και μπαίναν στο χορό

ο κύκλος θα γινότανε

ακόμα πιο μεγάλος

και δυο φορές τη Γη μας

θ' αγκάλιαζε θαρρώ.

Θα `ρχόνταν τότε τα πουλιά

θα `ρχόνταν τα λουλούδια

θα `ρχότανε κι η άνοιξη

να μπει μες στο χορό

κι ο κύκλος θα γινότανε

ακόμα πιο μεγάλος

και τρεις φορές τη Γη μας

θ' αγκάλιαζε θαρρώ!

Τα παιδιά ζωγραφίζουν στους τοίχους

Μουσική: Γιώργος Χατζηνάσιος

Στίχοι: Μιχάλης Μπουρμπούλης

Τα παιδιά ζωγραφίζουν στον τοίχο
δυο καρδιές κι έναν ήλιο στη μέση.
Παίρνω φως απ' τον ήλιο και φτιάχνω την αγάπη
και μου λες πως σ' αρέσει.

Τα παιδιά τραγουδούν μες στους δρόμους
κι η φωνή τους τον κόσμο αλλάζει.
Τα σκοτάδια σκορπάνε κι η μέρα λουλουδίζει
σαν ανθός στο περβάζι.

Ένα σύννεφο είν' η καρδιά μου
κι η ζωή μου γιορτή σε πλατεία.
Σ' αγαπώ κι ο απέραντος κόσμος πόσο μοιάζει
με μικρή πολιτεία.

Το κοκοράκι (Όταν θα πάω κυρά μου στο παζάρι)

Μουσική: Ζοζέφ Κορίνθιος

Στίχοι: Νίκος Φατσέας

Όταν θα πάω κυρά μου στο παζάρι
θα σου αγοράσω ένα κοκοράκι,
το κοκοράκι κικιρικικί
να σε ξυπνάει κάθε πρωί.

Όταν θα πάω κυρά μου στο παζάρι
θα σου αγοράσω μία κοτούλα,
η κοτούλα κοκοκό, το κοκοράκι κικιρικικί,
να σε ξυπνάει κάθε πρωί.

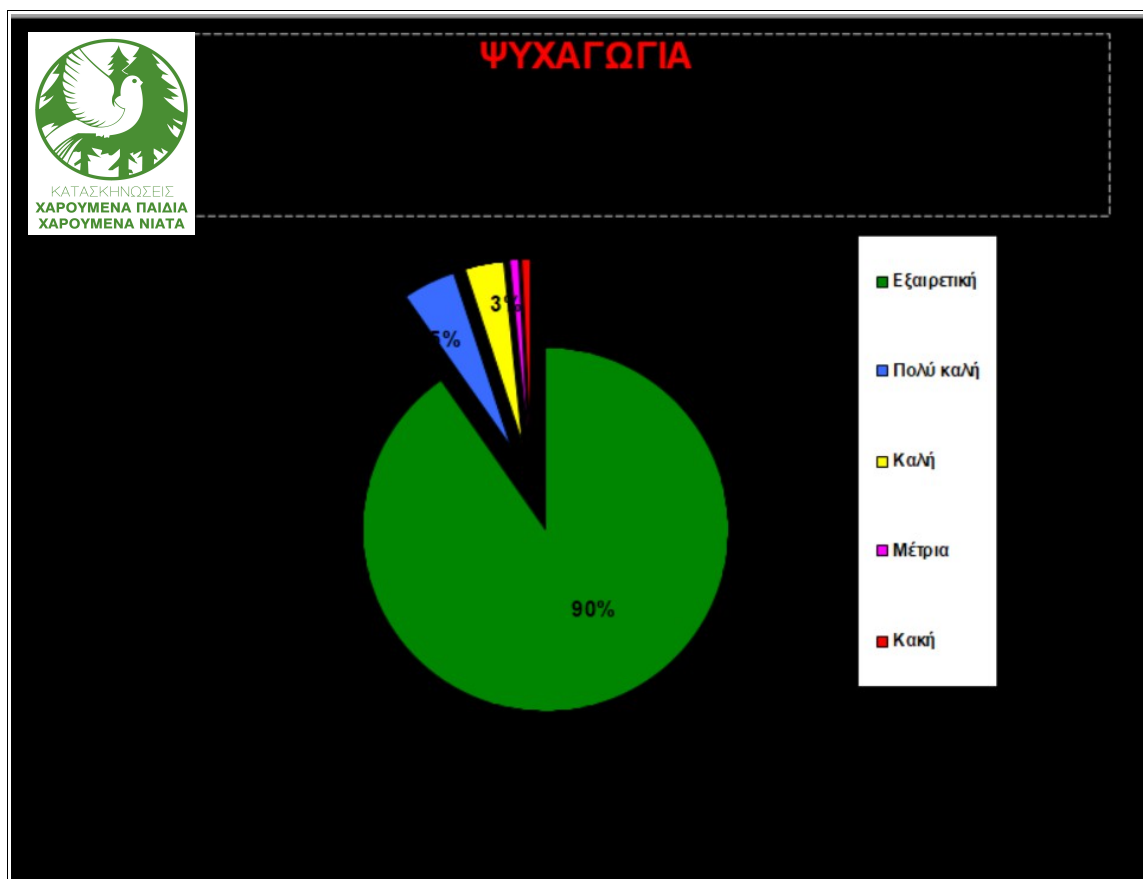
Όταν θα πάω κυρά μου στο παζάρι
θα σου αγοράσω μία γατούλα,
η γατούλα νιάου νιάου,
η κοτούλα κοκοκό, το κοκοράκι κικιρικικί,
να σε ξυπνάει κάθε πρωί.

Όταν θα πάω κυρά μου στο παζάρι
θα σου αγοράσω ένα πουλάκι,
το πουλάκι τσίου τσίου,
η γατούλα νιάου νιάου
η κοτούλα κοκοκό, το κοκοράκι κικιρικικί,
να σε ξυπνάει κάθε πρωί.

Όταν θα πάω κυρά μου στο παζάρι
θα σου αγοράσω ένα γουρουνάκι,
το γουρούνι γρουτς γρουτς,
το πουλάκι τσίου τσίου,
η γατούλα νιάου νιάου
η κοτούλα κοκοκό, το κοκοράκι κικιρικικί,
να σε ξυπνάει κάθε πρωί.

Όταν θα πάω κυρά μου στο παζάρι
θα σου αγοράσω ένα σκυλάκι,
το σκυλάκι γάου γάου,
το γουρούνι γρουτς γρουτς,
το πουλάκι τσίου τσίου,
η γατούλα νιάου νιάου
η κοτούλα κοκοκό, το κοκοράκι κικιρικικί,
να σε ξυπνάει κάθε πρωί.

Όταν θα πάω κυρά μου στο παζάρι
θα σου αγοράσω ένα κοκοράκι,
το κοκοράκι κικιρικικί
να σε ξυπνάει κάθε πρωί.

Διάγραμμα 10.3 Αξιολόγηση της Ψυχαγωγίας από τα παιδιά.

Με το τέλος της Ψυχαγωγίας τα παιδιά και τα στελέχη συγκεντρώνονται σε καθορισμένο σημείο και μέσα σε ένα κλίμα κατάνυξης, γαλήνης και ηρεμίας, τραγουδούν αγκαλιασμένοι την βραδινή προσευχή, προχωρώντας προς το εκκλησάκι της κατασκήνωσης. Εκεί όλοι μαζί θα φωνάξουν ένα δυνατό καληνύχτα και τα παιδιά θα οδηγηθούν προς τις σκηνές τους.

Μέχρι το καμπανάκι να χτυπήσει και να σημάνει το Σιωπητήριο, τα παιδιά πρέπει να πλυθούν, να φορέσουν πυτζάμες και να ξαπλώσουν στα κρεβάτια τους. Μόλις το καμπανάκι χτυπήσει, ο Αρχηγός με δυνατή φωνή θα καληνυχτίσει ολόκληρη την Κατασκήνωση. Για ένα χρονικό διάστημα από τα μεγάφωνα θα ακούγεται μουσική, ήρεμη και απαλή, για να νανουρίσει και να βοηθήσει τα παιδιά να κοιμηθούν. Οι ομαδάρχες μπορούν χαμηλόφωνα να διαβάσουν ή να αφηγηθούν στα παιδιά τους κάποια ιστορία ή ένα παραμύθι μέχρι αυτά να κοιμηθούν.

Κεφάλαιο Ενδέκατο

Ποιότητα Υπηρεσιών & Ασφάλεια

Η ποιότητα των υπηρεσιών που προσφέρει η Κατασκήνωση, όπως και η ασφάλεια των φιλοξενούμενων της, είναι ζητήματα πρωταρχικής και υψίστης σημασίας για την ορθή λειτουργία της. Η κατασκηνωτική περίοδος οργανώνεται, προετοιμάζεται και διεκπεραιώνεται με μεγάλη προσοχή, σαφήνεια και προσήλωση στους στόχους, στις αξίες, στα ιδανικά και στις προσδοκίες που τρέφει το Σωματείο των κατασκηνώσεων.

Η Κατασκήνωση λειτουργεί με βάση όλες τις προϋποθέσεις και τις διατάξεις που ορίζει ο νόμος, διαθέτει τις ανάλογες εγκαταστάσεις, προχωρεί στις εκάστοτε νομικές διευθετήσεις και εγκρίσεις εγγράφων και αδειών, διαθέτει τα κατάλληλα πυροσβεστικά μέσα και υλικά σύμφωνα με τις διατάξεις της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας της περιοχής κλπ.

Εκτός από τις ανάγκες σίτισης και διαμονής όμως, η Κατασκήνωση φροντίζει να διατηρεί το υψηλό επίπεδο παροχής των υπηρεσιών της και όσον αφορά την ψυχοκοινωνική υποστήριξη των παιδιών που φιλοξενεί, έγκυρα και πιστοποιημένα, καθώς διαθέτει 2 Πιστοποιητικά του Διεθνούς Συστήματος Διαχείρισης Ποιότητας Οργανισμών (ISO). Συγκεκριμένα λειτουργεί με την Πιστοποίηση ISO 9001: Για την παροχή υπηρεσιών διαμονής, σίτισης και ψυχοκοινωνικής στήριξης παιδιών και εφήβων και την Πιστοποίηση ISO 22000: Για την επεξεργασία και διάθεση τροφίμων στις εγκαταστάσεις της Κατασκήνωσης.

Εικόνα 11.1 Πιστοποίηση ISO

Εικόνα 11.2 Πιστοποίηση ISO

Κατά την διάρκεια της κατασκηνωτικής περιόδου οι συναντήσεις των κοινοτήτων με την παιδαγωγό της Κατασκήνωσης (Κοινοτική), όπως και οι συναντήσεις όλων των στελεχών (Κατασκηνωτική) είναι σταθερές και συχνές, με σκοπό την παρακολούθηση και την τακτική αξιολόγηση της πορείας της. Σε κάθε μία από αυτές τις εβδομαδιαίες συναντήσεις δίνονται ακόμα, οι κατάλληλες πληροφορίες και οδηγίες στα στελέχη για την εβδομάδα που ξεκινά, τις δραστηριότητες και τις ιδιαιτερότητες της.

11.1 Αιτήσεις & Καρτέλες στοιχείων

Η ασφαλής, ορθή και αποτελεσματική λειτουργία της Κατασκήνωσης επιτυγχάνεται ακόμα, από τα στοιχεία τα οποία συλλέγονται πριν και μετά από κάθε κατασκηνωτική περίοδο.

Αρχικά με την διαδικασία της εγγραφής των παιδιών, η οποία πραγματοποιείται σε συγκεκριμένες ημερομηνίες υπό την εποπτεία της κοινωνικής λειτουργού και της παιδαγωγού των Κατασκήνωσης, οι γονείς ή κηδεμόνες ή οι αρμόδιοι φορείς που παρέχουν προστασία στα παιδιά, συμπληρώνουν την Υπεύθυνη Δήλωση και την Αίτηση Εγγραφής, μέσω των οποίων δηλώνουν τα ακριβή στοιχεία των παιδιών, όπως: ονοματεπώνυμο παιδιού, γονέων, ημερομηνία γέννησης, διεύθυνση κατοικίας, στοιχεία επικοινωνίας και τις απαραίτητες ιατρικές πληροφορίες (χρόνιες ασθένειες, αλλεργίες, εμβόλια, νυχτερινή ενούρηση, υπνοβασία κλπ) καθώς υποβάλλουν και την συγκατάθεση τους στην παραμονή του παιδιού για όλη την κατασκηνωτική περίοδο και την συμμετοχή του σε όλες της δραστηριότητες. Στη συνέχεια δημιουργείται ή συμπληρώνεται/διορθώνεται η ήδη υπάρχουσα καρτέλα του παιδιού, στην οποία αναγράφονται ακόμα: η εθνικότητα, το θρήσκευμα, η γονεϊκή γλώσσα, ο φορέας υποδοχής, η σχολική τάξη, η οικογενειακή και οικονομική κατάσταση, τα χρόνια παρουσίας του παιδιού στην κατασκήνωση, οι ομάδες και οι όμιλοι στους οποίους έχει υπάρξει, δυσκολίες και παρατηρήσεις από την κοινωνική υπηρεσία της κατασκήνωσης, η παρουσία του στην Φιλική Φωλιά Ελευσίνας και λοιπές παρατηρήσεις.

Την ημέρα της εγγραφής δίνονται ακόμα στους γονείς και κηδεμόνες όλες οι απαραίτητες πληροφορίες και τα στοιχεία επικοινωνίας και λειτουργίας της Κατασκήνωσης. Δίνονται οδηγίες σχετικά με τα αντικείμενα που τα παιδιά πρέπει να έχουν μαζί τους (υπνόσακος, μαξιλάρι, μαξιλαροθήκες, σεντόνια, οδοντόβουρτσα, οδοντόκρεμα, πετσέτες, αθλητικά ρούχα και παπούτσια, μαγιό. Καπέλο, φακός κλπ.) όπως και όλα εκείνα που δεν πρέπει να έχει (κινητό τηλέφωνο, χρήματα, αντικείμενα αξίας, κοσμήματα, ηλεκτρονικά παιχνίδια και ηλεκτρικές συσκευές.) Φυσικά σε όποιο παιδί λείπει κάτι από τα παραπάνω η Κατασκήνωση φροντίζει να του το παρέχει. Επίσης

οι γονείς ενημερώνονται για τις ημέρες των επισκεπτηρίων, οι οποίες είναι μόνο και αποκλειστικά δύο Κυριακές της κατασκηνωτικής περιόδου, από τις 17:00 μέχρι τις 19:00).

Παρόμοιες καρτέλες με εκείνες των παιδιών διατηρούνται και για τα στελέχη της Κατασκήνωσης. Κάθε εθελοντής συμπληρώνει μια φόρμα στοιχείων πριν την κατασκηνωτική περίοδο. Τα στοιχεία αυτά είναι τα εξής: ονοματεπώνυμο, ημερομηνία γέννησης, ονοματεπώνυμο γονέων, διεύθυνση κατοικίας, στοιχεία επικοινωνίας, επάγγελμα, γραμματικές γνώσεις, ειδικές γνώσεις, ξένες γλώσσες, εμπειρία στον χώρο της κατασκήνωσης και αντίστοιχοι ρόλοι, όμιλοι, χρονιές σεμιναρίων και άλλη εθελοντική δράση.

Εικόνα 11.3 Αφίσα εγγραφών
κατασκηνωτικής περιόδου 2011

11.2 Αξιολόγηση Σεμιναρίων & Εθελοντικής Δράσης

Η βελτίωση και η εξέλιξη που η Κατασκήνωση επιδιώκει χρόνο με τον χρόνο όπως και η διατήρηση της ποιότητας των υπηρεσιών που προσφέρει, στηρίζονται σε ένα μεγάλο βαθμό και στην Αξιολόγηση των δραστηριοτήτων και των δράσεων που λαμβάνουν χώρα την κατασκηνωτική περίοδο. Η συγκέντρωση στοιχείων, παρατηρήσεων, απόψεων και ιδεών, όπως και η μετέπειτα δημιουργία των ανάλογων στατιστικών, βοηθούν το Σωματείο να έχει μια καθαρή και σαφή εικόνα των πραγμάτων από όλες τις πλευρές, εθελοντών, παιδιών και εκπαιδευτών.

Συγκεκριμένα, έπειτα από την ολοκλήρωση κάθε σεμιναρίου που πραγματοποιείται για την εκπαίδευση και προετοιμασία των εθελοντών, οι εκπαιδευτές – εμψυχωτές και οι συμμετέχοντες συμπληρώνουν ειδικές φόρμες αξιολόγησης. Οι εκπαιδευτές αναγράφουν τα εξής: ονοματεπώνυμο,

τίτλο σεμιναρίου, τόπο, αριθμό εθελοντών, τους στόχους του σεμιναρίου, τις εκπαιδευτικές μεθόδους ή διαδικασίες που χρησιμοποιήθηκαν, την ανταπόκριση των εθελοντών, τον βαθμό επίτευξης των στόχων που τέθηκαν, τα πεδία που οι εθελοντές χρειάζονται μεγαλύτερη εκπαίδευση, το υλικό που χρησιμοποιήθηκε, απόψεις για την οργάνωση και την γραμματειακή υποστήριξη και άλλα σχόλια, επισημάνσεις ή προτάσεις για το μέλλον. Οι εθελοντές αντίστοιχα συμπληρώνουν τα παρακάτω στοιχεία: ονοματεπώνυμο, απόψεις για το περιεχόμενο και τις εκπαιδευτικές διαδικασίες και μεθόδους του σεμιναρίου, τον βαθμό βοήθειας που παρείχε το σεμινάριο, τα πεδία που ο εθελοντής κρίνει πως χρειάζεται μεγαλύτερη εκπαίδευση, απόψεις για το υλικό, την οργάνωση και την γραμματειακή υποστήριξη και σχόλια, επισημάνσεις και προτάσεις για το μέλλον.

Την τελευταία ώρα ομάδων της κατασκηνωτικής περιόδου, πραγματοποιείται ο απολογισμός της Κατασκήνωσης από τα παιδιά με την συμπλήρωση της αντίστοιχης φόρμας Αξιολόγησης. Τα παιδιά συμπληρώνουν τις απαντήσεις τους κατά βάση με Ναι ή Όχι, με τσεκάρισμα σε μια κλίμακα διαβάθμισης (Εξαιρετική, Πολύ Καλή, Καλή, Μέτρια, Κακή) ή με σύντομες απαντήσεις. Οι ερωτήσεις είναι απλές και κατανοητές, αφορούν στην γενική εικόνα, στις θετικές και αρνητικές εντυπώσεις, στην ατομική δράση, στις σχέσεις με τα άλλα παιδιά, στην ώρα ομάδων, στην ώρα αθλητισμού και γυμναστικής, στην χειροτεχνία, στην ώρα εργασίας, στους ομίλους, στην ψυχαγωγία, στην ποιότητα και στην ποσότητα του φαγητού, στην επιθυμία τους ή στην άρνηση τους να ξαναέρθουν στην Κατασκήνωση καθώς και στο τι είναι η Κατασκήνωση για εκείνα.

Την ίδια μέρα μοιράζονται και στους εθελοντές αντίστοιχες φόρμες Αξιολόγησης με παρεμφερές ερωτήσεις που αφορούν στις ώρες του προγράμματος, διαφέρουν όμως στα σημεία ανάλογα με τον ρόλο που κατείχε ο καθένας. Ο Αρχηγός και οι Υποδιευθυντές απαντούν ακόμα, για την οργάνωση, την λειτουργία και την δομή της Κατασκήνωσης όπως και για την πορεία των στελεχών και τα προβλήματα που ανέκυψαν στα παραπάνω. Οι ομαδάρχες απαντούν σε ερωτήσεις που αφορούν την ομάδα τους, τις δυσκολίες ατομικά και στο σύνολο και σε λοιπές αρμοδιότητες. Όλα τα στελέχη καταθέτουν ιδέες και προτάσεις για την βελτίωση της Κατασκήνωσης, τις χειμερινές δράσεις, καθώς και οποιαδήποτε θετική ή αρνητική εντύπωση αποκόμισαν από την κατασκηνωτική εμπειρία.

Τα στελέχη της Κατασκήνωσης πραγματοποιούν και έναν ομαδικό Απολογισμό, τον Οκτώβρη. Αποστασιοποιημένοι και αποφορτισμένοι, βρίσκονται μετά από 3 μήνες για να συζητήσουν και να αξιολογήσουν την κατασκηνωτική περίοδο που έφυγε αλλά και να προτείνουν ιδέες για την βελτίωση και την λύση πιθανών προβλημάτων ώστε να μην υπάρξουν στην επόμενη που θα έρθει.

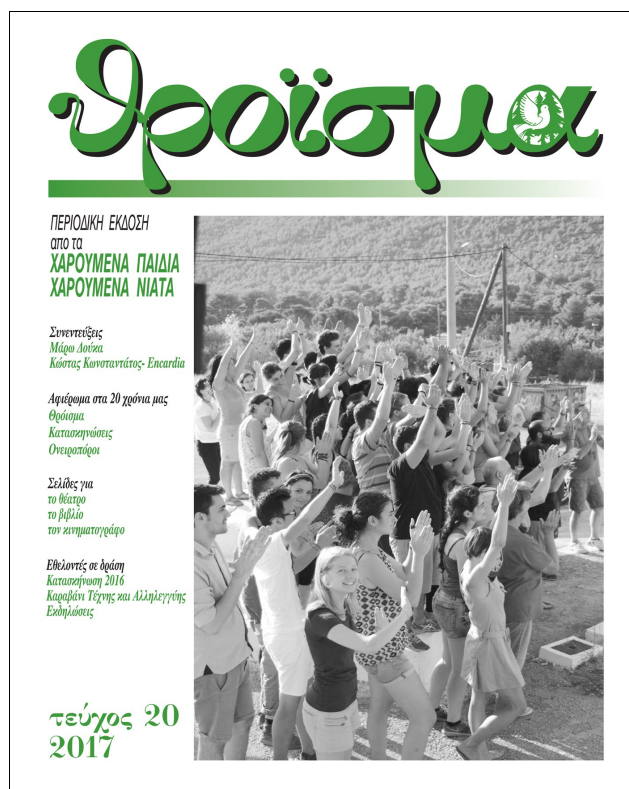
Γ' ΜΕΡΟΣ

Η Κατασκήνωση μέσα από τα μάτια των κατασκηνωτών της.

Τι είναι για μένα η Κατασκήνωση;

- *«Η Κατασκήνωση για μένα είναι αγάπη, χαρά, φροντίδα, φιλία, ευτυχία, λύπη για την τελευταία μέρα. Να αγαπάς τους άλλους με όλη σου την καρδιά. Να χαίρεσαι που είσαι στην Κατασκήνωση. Να έχεις φίλους καλούς και να μην αφήνεις τους άλλους να σε χωρίζουν από αυτούς»* Βιβή (Θρόισμα, 2017)
- *«Η Κατασκήνωση για μένα είναι ξεγνοιασιά και αγάπη. Είναι πολύ ωραία εδώ, κάνω νέους φίλους, κάνω πολλά και τέλεια πράγματα, είναι το δεύτερο μου σπίτι και όλα τα παιδιά αδέρφια μου. Είναι η πρώτη μου χρονιά αλλά προσαρμόστηκα αμέσως. Ελπίζω να καταφέρω να ερθω και του χρόνου. Θα μου μείνει αξέχαστο αυτό το καλοκαίρι.»* Στέλλα (Θρόισμα, 2017)
- *«Η Κατασκήνωση είναι ένας χώρος διασκέδασης, φιλίας, μάθησης και ΧΑΡΑΣ. Είναι μια μοναδική εμπειρία που θα μείνει στην καρδιά μου. Όνειρο μου είναι να συνεχίσει να υπάρχει και κάποια μέρα θα έρθω ως ομαδάρχισσα»* Σουλβάννα (Θρόισμα, 2015)
- *«Η Κατασκήνωση είναι ωραία. Είναι δώρο για μένα. Είναι κάτι σαν το σπίτι μου. Είναι τέλεια. Είναι παιχνίδι. Είναι πάρτι από το βράδυ ως το πρωί. Είναι η καλύτερη κατασκήνωση σε όλο τον κόσμο.»* 3η μικρών αγοριών: Δημήτρης, Άγγελος, Αλέξανδρος, Ναπολέον, Χριστόφορος, Μουσταφά, Νίκος (Θρόισμα, 2015)
- *«Η Κατασκήνωση είναι ένα μέρος χαράς, φιλίας, διασκέδασης και αγάπης. Πρέπει να κρατάει πάνω από τρεις βδομάδες. Τρεις βδομάδες είναι λίγες. Έχω έρθει πέντε φορές και έχω περάσει τέλεια.»* Νικολός (Θρόισμα, 2014)

«Κάποτε... Η Κατασκήνωση στα χρόνια του '50»

Τα καμιόνια της αεροπορίας αναχωρούσαν γύρω στις δέκα το πρωί, μπροστά από την εκκλησία του πολιούχου της Ελευσίνας Αη-Γιώργη. Στα πλαϊνά της καρότσας τους είχαν δυο τάβλες που πάνω τους καθόμαστε εμείς, τα αγόρια, που θα πηγαίναμε στην κατασκήνωση. Στον χώρο που περίσσευε, μπαίνανε τα μπαγκάζια μας. Έξω-έξω έπιανε θέση ο υπεύθυνος συνοδός μας.

Βγαίναμε από την πόλη και τα καμιόνια παίρνανε τον δρόμο για τη Θήβα. Περνάγαμε τη Μάντρα, ανηφορίζαμε τις στροφές της Αγια-Σωτήρας και μετά κατηφορίζαμε μέχρι το ίσιωμα, όπου ύστερα από λίγο στρίβαμε αριστερά και πιάναμε τον χωματόδρομο. Δρόμο παίρναμε, δρόμο αφήναμε στο μέσο του κάμπου. Γύρω μας ερημιά, εδώ εκεί κανένα πευκάκι, θάμνοι και αγκάθια. Που και που κανένα καλυβάκι ή ένας βοσκός με το κοπάδι του. Ύστερα από αρκετή ώρα, ξεχώριζε από μακριά, στο κάτω μέρος της πλαγιάς του Πατέρα, το άσπρο εκκλησάκι του Αη-Γιώργη. Ήταν σημάδι πως φτάναμε.

Μπαίναμε στον χώρο της κατασκήνωσης, περνάγαμε τα γήπεδα και τα καμιόνια σταμάταγαν λίγο πριν τα μαγειρεία. Εκεί μας περίμεναν ο Αρχηγός, ο κύριος Παυλόπουλος και τα στελέχη,

κοινοτάρχες και ομαδάρχες. Μας είχαν ήδη χωρίσει σε ομάδες, οκτώ-δέκα ατόμων. Πέντε ομάδες αποτελούσαν κάθε μια από τις τρεις κοινότητες. Περίπου εκατόν πενήντα παιδιά, όλα των εργαζομένων στο εργοστάσιο τσιμέντων "TITAN", φιλοξενούνταν στην κατασκήνωση για τρεις εβδομάδες. Τα αγόρια τον Ιούλιο και τα κορίτσια τον Αύγουστο.

Η κατασκήνωση ήταν έμπνευση και δημιουργήμα ενός οραματιστή παπά, **του παπα-Γιώργη Πυρουνάκη**. Εγώ ήμουν της προσκολλησέως, πήγαινα χαριστικά, ακολουθώντας τον μεγάλο μου ξάδελφο, που ήταν στέλεχος, ομαδάρχης στην αρχή και μετά κοινοτάρχης. Πρέπει να ήμουν ο πιο μικρός στην ηλικία, αλλά και στο μπόι κατασκηνωτής.

Μέναμε όλοι σε σκηνές, σε δύο σειρές ράντσα, αριστερά και δεξιά. Μπροστά, στην είσοδο της σκηνής, ήταν το ράντσο του ομαδάρχη μας. Για τρεις εβδομάδες εκείνος ήταν η μάνα και ο πατέρας μας. Όποιο πρόβλημα, όποιο παράπονο, όποιος τσακωμός, αυτός ήταν εκεί για να δώσει λύση. Ο κοινοτάρχης έμενε στην ατομική του σκηνή, στην άκρη της κοινότητας. Κάθε ομάδα είχε την *κραυγή* της, ένα χαρακτηριστικό τετράστιχο που την ξεχώριζε από τις άλλες.

Οι σκηνές ήσαν σκορπισμένες στην πευκόφυτη πλαγιά, βαλμένες πάνω σε οριζόντιους αναβαθμούς. Δρομάκια σχηματισμένα με ασβεστωμένα βότσαλα, στις άκρες τους, ένωναν τις σκηνές μεταξύ τους και κατέληγαν στις κεντρικές οδούς, με ονόματα όπως: *αγάπη, ελπίδα, ελευθερία*. Η μυρωδιά των πεύκων, ο ήχος των τζιτζικιών και το κοκκινόχωμα ήσαν, θυμάμαι, άρρηκτα δεμένα με την εκεί διαμονή μας.

Πιο κάτω από εκεί που σταματούσαν οι σκηνές, ήσαν τα γήπεδα. Απέναντι από τα γήπεδα, στην άλλη άκρη της κατασκήνωσης, ήταν ο στρογγυλός χώρος της συγκέντρωσης για την έπαρση και υποστολή της σημαίας και την αναφορά. Κάτω από τα γήπεδα, ήσαν τα μαγειρεία και οι στενόμακρες τραπεζαρίες με τους πάγκους, στη σκιά των αιωνόβιων πεύκων. Τελευταίες και απομακρυσμένες οι τουαλέτες.

Υπήρχε ακόμη το μικρό θεατράκι για την ψυχαγωγία και ο βωμός με τον Εσταυρωμένο για τη θεία λειτουργία και την προσευχή. Η κατασκήνωση διέθετε και ιατρείο, σε μια ξεχωριστή σκηνή, με τον γνώριμο κόκκινο σταυρό ζωγραφισμένο στο μπροστινό πανί της. Εκεί πήγαιναν για πρώτες βοήθειες όσοι τραυματίζονταν ή αρρώσταιναν. Το ιατρείο το είχα πάρει από φόβο, τόσο, που μόνο από μακριά του περνούσα. Ευτυχώς που δεν έτυχε να το χρειαστώ.

Κάθε Κυριακή, το απόγευμα, είχε επισκεπτήριο. Έρχονταν οι γονείς για να δουν τα παιδιά τους, κουβαλώντας διάφορα καλούδια, που νόμιζαν ότι τα είχαν στερηθεί. Την πρώτη χρονιά μου στην κατασκήνωση και στο πρώτο επισκεπτήριο είχα ρίξει το κλάμα της ζωής μου, μη βλέποντας ανάμεσα στους άλλους και τους δικούς μου γονείς, που ζούσαν μακριά. Οι γονείς του ξαδέλφου μου έκαναν οι καημένοι ό,τι μπορούσαν για να με παρηγορήσουν. Με τον καιρό συνήθισα και στα άλλα επισκεπτήρια ένοιωθα κάπως καλύτερα.

Η ατμόσφαιρα στην κατασκήνωση έπαιρνε άλλη βαρύτητα με τον ερχομό του παπα - Γιώργη, συνήθως Σάββατο απόγευμα. Την άλλη μέρα, Κυριακή, τελούσε την ιερή λειτουργία στον βωμό και στη συνέχεια με τη δυνατή και γλυκιά φωνή του, μας ανέπτυσσε ένα θέμα, που εκείνος είχε επιλέξει. Τελειώνοντας, περιδιάβαινε όλον τον χώρο της κατασκήνωσης, εμφανώς ικανοποιημένος, φορώντας τα ανοιχτόχρωμα ράσα του και κρατώντας πάντα μια μαύρη ομπρέλα για τον ήλιο.

Στην κατασκήνωση, ένα Σάββατο βράδυ, εξομολογήθηκα στον παπα -Γιώργη, για πρώτη μου φορά. Την Κυριακή σκόπευε να μας μεταλάβει. Μετά το βραδινό φαγητό, ομάδα-ομάδα, πήγαμε και σταθήκαμε πενήντα μέτρα περίπου μακριά από τον βωμό. Ένα-ένα παιδί, μόλις τελείωνε το προηγούμενο, κατευθυνόταν προς τα κει. Ο παπάς μας περίμενε στο σκοτάδι, με μοναδικό φως ένα κερί. Έφτασε και η σειρά μου. Δεν ήξερα τι έπρεπε να πω, ποια σκέψη ή ποια πράξη μου θα ήταν για τον παπά αμαρτία. Αρχισα να βαδίζω με κομμένα τα πόδια. Τα πενήντα μέτρα μου φάνηκαν ατελείωτα, μέχρι να ακούσω την σιγανή φωνή του: "πλησίασε παιδί μου". Με μιας ανακουφίστηκα, πήρα θάρρος, τον πλησίασα, φίλησα το χέρι του. Εκείνος μου είπε δυο τρεις καλοσυνάτες κουβέντες, με ευλόγησε και με καληνύχτισε. Το δέος εκείνης της πρώτης μου εξομολόγησης το κουβαλάω ακόμη.

Το γεγονός που είχε ξεχωριστή σημασία, στη διάρκεια της εκεί διαμονή μας, ήταν η ανάβαση στην κορυφή του Πατέρα. Γινόταν προς το τέλος της περιόδου. Ξεκινούσαμε πολύ πρωί, αχάραγα σχεδόν, εφοδιασμένοι με τα απαραίτητα καπέλα και παγούρια. Βγαίναμε έξω από τον χώρο της κατασκήνωσης, διασχίζαμε τον Αχλαδόκαμπο, μια περιοχή γεμάτη με αγριοαχλαδιές και μετά παίρναμε το ανηφορικό κακοτράχαλο μονοπάτι, που οδηγούσε στην κορυφή του βουνού. Φτάναμε την ώρα που ο ήλιος έσκαγε μύτη στην Ανατολή. Το ψυχρό αεράκι μας περόνιαζε. Η θέα από κει ψηλά μαγευτική. Από τη μια μεριά, ο κόλπος των Αλκυονίδων και στο βάθος ο Κορινθιακός και από την άλλη, ο κόλπος των Μεγάρων και πιο μακριά ο Σαρωνικός. Πριν πιάσει για τα καλά η ζέστη, αρχίζαμε να κατηφορίζουμε, τραγουδώντας: *"ήταν ένα μικρό καράβι, που ήταν αταξίδευτο", "τι να πρωτοθυμηθώ για σένα όμορφο χωριό"* κ.ά.

Σχεδόν κάθε βράδυ, μετά το φαγητό είχαμε ψυχαγωγία. Πιάναμε θέση στις κερκίδες, στο μικρό θεατράκι, όλο προσμονή για το τι θα δούμε. Η καλύτερή μας, βέβαια, ήταν όταν είχαμε κινηματογράφο, κάποια ταινία 16 χιλ., συνήθως κωμωδία με Χοντρό-Λιγνό, Τρίο Στούτζες ή Σαρλώ. Αυτό όμως συνέβαινε σπάνια. Τις περισσότερες βραδιές τη βγάζαμε με τα ίδια και τα ίδια σκετς, γελούσαμε όμως και διασκεδάσαμε σαν να ήταν η πρώτη φορά.

Το πιο πολυπαιγμένο ήταν εκείνο του ταύρου με τον ταυρομάχο. Δυο παιδιά κρυμμένα κάτω από ένα πανί παρίσταναν τον ταύρο, που τελικά προς τέρψιν μας, αντί να τον σκοτώσει, ως συνήθως, ο θαρραλέος ταυρομάχος, ο ταύρος τον ταπεινώνει με το να του στρέψει τα νώτα και να τον κατουρήσει. Το κόλπο έπιανε καθώς το πίσω παιδί, άδειαζε ένα κανάτι με νερό στη σκηνή και κέρδιζε τα γέλια και τα παλαμάκια μας. Τώρα που το σκέφτομαι, ίσως εκείνο το σκετς να είχε και φιλοζωική νύξη...

Τελειώνοντας από την ψυχαγωγία τραβούσαμε παρέες-παρέες για τις σκηνές μας. Έμπλεοι ευτυχίας λέγαμε το τραγούδι: *"τώρα πέρασε η μέρα καληνύχτα σας παιδιά"* και πέφταμε στα ράντσα μας. Τα χασκόγελα και οι κουβέντες κόβονταν με μιας, μόλις ακουγόταν το σιωπητήριο. Ο ύπνος δεν αργούσε να μας πάρει, ψόφιοι καθώς είμαστε από την κούραση.

Την άλλη μέρα, πρωί-πρωί, το καμπανάκι χτυπούσε δυνατά για εγερτήριο. Ο Αρχηγός με τη βροντώδη φωνή του άρχιζε να μετρά μέχρι το δέκα για να τρέξουμε στα γήπεδα για τη γυμναστική. Τελειώνοντας γυρίζαμε στις σκηνές μας, κάναμε καθαριότητα, προσευχή και μετά κατεβαίναμε στις τραπεζαρίες για το πρωινό. Ο κάθε ομαδάρχης όριζε από πριν ποιο παιδί θα έκανε εκείνη τη μέρα τη *"μαρίκα"*, δηλαδή θα ήταν υπεύθυνο για το σερβίρισμα του πρωινού, του μεσημεριανού και του βραδινού φαγητού στην ομάδα του.

Αμέσως μετά το πρωινό, ήταν η ώρα της έπαρσης της σημαίας και της πρωινής αναφοράς. Καθόμαστε σε κυκλική διάταξη, χωριστά κάθε ομάδα και οι ομαδάρχες έδιναν αναφορά στον Αρχηγό. Εκεί πρωτοάκουσα και το: *"άπαντες παρόντες"*. Η σημαία υψωνόταν στον ιστό της, ενώ εμείς ξεφωνίζαμε με καμάρι: *"μέσα μας βαθιά για σένα μια λαχτάρα πάντα ζει, την πατρίδα συμβολίζεις και τη λευτεριά μαζί"*.

Ύστερα, σειρά στο πρόγραμμα είχε η καθημερινή εργασία. Στρώναμε τα κρεβάτια, μαζεύαμε τα σκουπίδια του χώρου μας, ασβεστώναμε τα βότσαλα στα δρομάκια, γύρω από τη σκηνή μας, για να είμαστε έτσι έτοιμοι για την επιθεώρηση του Σαββάτου. Μετά το δεκατιανό, μέχρι την ώρα του μεσημεριανού φαγητού, είχαμε ελεύθερο χρόνο για παιχνίδι: ντάμα, σκάκι, ή πινγκ-πονγκ, αν

βέβαια είχαν διασωθεί οι ρακέτες και τα μπαλάκια του. Τα άλλα, τα ομαδικά, ποδόσφαιρο, μπάσκετ, ή βόλεϋ, συνήθως τα παίζαμε τα απογεύματα, που είχαμε περισσότερο ελεύθερο χρόνο.

Η κατασκήνωση το βράδυ φωτιζόταν με ηλεκτρικό φως, από μία γεννήτρια. Για τη γεννήτρια και γενικά για τον φωτισμό υπεύθυνος ήταν ο Παναγιώτης, ένας νεαρός άντρας παθιασμένος με τη μπάλα. Εκείνο το απόγευμα είχε αρχίσει να σκοτεινιάζει αλλά ο Παναγιώτης, προσηλωμένος στο παιχνίδι, είχε ξεχάσει παντελώς τη γεννήτρια. Εναγωνίως του φώναζαν από τα μαγειρεία να πάει για να τη βάλει μπροστά. Κάθιδρος, όπως ήταν, τους έκανε νόημα φωνάζοντας: "ένα, ένα γκολάκι ακόμη" και έφτασα. Όλοι μας, τότε, ευχόμαστε να σκοράρει ο Παναγιώτης, μπας και βλέπαμε φως εκείνο το βράδυ...

Μετά το τέλος της απογευματινής ελεύθερης ώρας, κάναμε την υποστολή της σημαίας και στη συνέχεια πηγαίναμε για το βραδινό φαγητό.

Την τελευταία Κυριακή, πριν φύγουμε, οι τρεις κοινότητες παρουσίαζαν στους γονείς και επισκέπτες ό,τι καλύτερο είχαν κάνει κατά τη διάρκεια της κατασκηνωτικής περιόδου. Συναγωνίζονταν μεταξύ τους και τα επιτεύγματά τους τα συγκέντρωναν σε τρία μεγάλα πανώ, που έμπαιναν μπροστά από κάθε κοινότητα. Εκεί υπήρχαν καρφитσωμένα θεατρικά σκετς, σατιρικά στιχάκια, γελοιογραφίες, ζωγραφιές, εφημεριδούλες για τη ζωή στην κατασκήνωση κ.ά.

Όλα τα παραπάνω, όπως και άλλα πολλά, τα αναλογίζομαι πάντα με νοσταλγία.

Η κατασκήνωση του **παπα - Γιώργη** και τι δεν μας χάρισε.

Φιλίες, γνώσεις, χαρά, συντροφικότητα, αγάπη.

Εκείνα τα καλοκαίρια, ζώντας εκεί για τρεις εβδομάδες, είμαστε στ' αλήθεια "**χαρούμενα παιδιά - χαρούμενα νιάτα**".

Κώστας Ι. Περδίκης
(Θρόισμα, 2017)

«Η κατασκήνωση... σήμερα»

«Όταν μου είχαν πει πρώτη φορά για κατασκήνωση, είχα ακούσει και από άλλους φίλους μου πως εκεί μπορείς να κάνεις καινούργιους φίλους, περνάς καλά χωρίς τους γονείς σου και είπα, ωραία εμπειρία θα είναι, και έστειλα την μητέρα μου να με γράψει. Πήγα εφτά χρόνια στην κατασκήνωση... Την πρώτη μέρα, έπρεπε από πολύ νωρίς το πρωί, κάπου οκτώ – εννιά, να μαζευτούμε στην Φωλιά, όμως όλο το βράδυ δεν μπορούσα να κοιμηθώ γιατί σκεφτόμουν συνέχεια το πως θα περάσω, το πόσο ωραία θα είναι, συνέχεια έψαχνα τα πράγματα μου, να δω αν μου λείπει κάτι, ήμουν πολύ ενθουσιασμένος! Όταν μαζευτήκαμε όλοι εδώ (στην Φιλική Φωλιά Ελευσίνας) είδα πολλά παιδιά από την Φωλιά αλλά και από άλλα μέρη που δεν γνώριζα ότι θα πάμε μαζί κατασκήνωση, δεν ήξερα τι θα με περιμένει και με ποια παιδιά θα είμαι.. Όταν φτάσαμε, ένα περιβάλλον! Πολύ ωραίο, είχα όρεξη και διάθεση να κάνω τα πάντα, αλλά ήταν η πρώτη μέρα και δεν μπορείς να κάνεις τα πάντα την πρώτη μέρα. Με το που μπήκα στην Κατασκήνωση είδα τόσα πολλά δέντρα και χάρηκα και μετά είδα το γήπεδο του μπάσκετ και του ποδοσφαίρου και είπα τέλεια! Θα περάσουμε ωραία! Υπήρχε πολύ αγωνία, είδα πολλούς ομαδάρχες που ήξερα και ήθελα να είμαι μαζί τους επειδή με ξέρανε, με ποια παιδιά θα είμαι, αν θα είμαστε καλά, ποια ομάδα θα είμαι. [...] Στην Κατασκήνωση η ψυχαγωγία ήταν η καλύτερη ώρα της ημέρας, πολλή πλάκα, χαλαρώναμε και με τα τραγουδάκια, με τα θεατρικά, με τα παιχνίδια που κάναμε οι ομάδες, ήταν ο,τι καλύτερο, αλήθεια. Η ώρα που ξυπνάγαμε το πρωί ήταν ότι χειρότερο! [γέλια] Το καμπανάκι, εγώ προσωπικά δεν το άκουγα ποτέ, μας ξύπναγε ο ομαδάρχης και ο αρχηγός πέρναγε από όλες τις σκηνές, μέτραγε ως το δέκα και έπρεπε να αρχίσουμε να τρέχουμε, όταν έφτανε στο δέκα, στο γήπεδο του ποδοσφαίρου. [...] Μου άρεσαν ακόμα οι αθλητικές ομάδες που είχαμε, που ήταν άλλες ομάδες από αυτές που είχαμε, διάφορα παιδιά σε μια ομάδα, ήταν πολύ ωραία γιατί και με αυτά τα παιδιά καταφέραμε να συνεργαστούμε. Οι όμιλοι, που ήταν πάρα πολύ ωραία, έμαθα πολλά πράγματα, δεν έμπαινα συνέχεια στον ίδιο όμιλο, έμπαινα πάντα σε διαφορετικούς ομίλους, ήθελα να μάθω κι άλλα πράγματα όχι συνέχεια τα ίδια. Έμαθα πολλά θεατρικά έργα που έπαιζα, να μπαίνω σε έναν ρόλο κι αυτό με βοήθησε και μετά την Κατασκήνωση, να έρθω σε επαφή, και εδώ στην Ελευσίνα, με θεατρικές ομάδες. Η μουσική που μου άρεσε κι από μικρός με το πιάνο, λίγο ο χορός. [...] Για μένα η Κατασκήνωση ήταν και θα είναι το δεύτερο μου σπίτι. Και θέλω πάρα πολύ να γίνω ομαδάρχης, να είμαι πάλι στο ίδιο σημείο, που είχα αρχίσει κάτι και κάθε φορά που πάω είναι σαν να συνεχίζεται αυτό το κάτι. Η Κατασκήνωση σίγουρα με ωρίμασε, δεν ξέρω γιατί, αλλά γύρναγα σπίτι, καλά εκτός από την φωνή που άλλαζε, που ψήλωνα μέσα σε ένα καλοκαίρι, οι γονείς μου έμεναν άφωνοι όταν γυρνούσα μετά από είκοσι μέρες, η Κατασκήνωση με ωρίμασε κατά κάποιο τρόπο, με έβαλε να σκεφτώ να προσέχω τον εαυτό μου, να φτιάχνω το κρεβάτι μου, να

μαζεύω τα ρούχα μου, να πλένομαι, να βοηθάω τον συνάνθρωπο μου και να βρίσκω έναν τρόπο να περνάω καλά αλλά και να μαθαίνω!»

Γιώργος Π., 15 ετών,
Προφορική Συνέντευξη

Συμπεράσματα

Ο κατασκηνωτικός θεσμός συμπορεύεται με τον άνθρωπο από την γέννηση του, η συνύπαρξη και η συμβίωση στην ύπαιθρο, άλλωστε, ήταν η απαρχή για κάθε επόμενη κοινωνική συγκρότηση και δομή. Παρόλα αυτά, τα πρώτα επίσημα στοιχεία που αφορούν στην δημιουργία και την στοιχειώδη λειτουργία των πρώτων οργανωμένων κατασκηνώσεων εμφανίζονται τον 19ο αιώνα. Από τότε μέχρι σήμερα ο κατασκηνωτικός θεσμός έχει πάρει πολλές μορφές ανάλογα με τις συνθήκες της κάθε εποχής και τις ανάγκες των ανθρώπων που φιλοξενούνται στις κατασκηνωτικές αυτές δομές.

Η έννοια της κατασκήνωσης όμως, περισσότερο απ' όλα, είναι συνδεδεμένη με την παιδική ηλικία και το καλοκαίρι. Η κατασκήνωση δεν είναι σχολείο ή νοσοκομείο, δεν αντικαθιστά την οικογένεια, δεν λειτουργεί όπως ένας στρατώνας ή ένα ξενοδοχείο. Αποτελεί μια ξεχωριστή, αυτόνομη και αυτοτελή οντότητα, μια μικρογραφία της κοινωνίας που όμως δανείζεται στοιχεία από όλα τα παραπάνω, στοχεύοντας σε συγκεκριμένες δράσεις, αναλαμβάνοντας κάθε φορά διαφορετικό ρόλο και αποστολή. Τοποθετεί στον πυρήνα της το παιδί, στοχεύοντας στην ελευθερία, στην αυτό-οργάνωση και την αυτονομία, στην προστασία και στην ασφάλεια του. Η κατασκήνωση λειτουργεί ευεργετικά και διαδραματίζει σπουδαίο ρόλο στην ανάπτυξη και στην διαμόρφωση της προσωπικότητάς των παιδιών της. Τα οφέλη της λειτουργούν σε πολλαπλά επίπεδα, καθώς αποδεδειγμένα η κατασκηνωτική ζωή ασκεί ένα πλήθος θετικών επιδράσεων στο παιδί, εφοδιάζοντας το με ερεθίσματα και αξίες βασισμένες σε υψηλές ιδέες και αρχές. Πλάθει και καλλιεργεί την προσωπικότητα του παιδιού, ενισχύει τα ταλέντα του, αντισταθμίζει τις αδυναμίες του, το μαθαίνει να σκέφτεται με γνώμονα μια κοινή συνείδηση, το μαθαίνει ακόμα να είναι αυτόνομο και να αναλαμβάνει ευθύνες, συνεπικουρεί στην υγιή ανάπτυξη του, πνευματική, σωματική, συναισθηματική και κοινωνική, αλλά και στην εξομάλυνση των εκάστοτε προβλημάτων σε συγκεκριμένες ομάδες παιδιών (με παραβατική συμπεριφορά, μαθησιακές δυσκολίες, έλλειψη κοινωνικών δεξιοτήτων, συναισθηματικές διαταραχές κλπ.). Πάνω απ' όλα, η κατασκήνωση προσφέρει στο παιδί στέγη, τροφή, αναψυχή και ψυχαγωγία, εκπαίδευση και παιδεία, σε καιρούς που πολλά παιδιά μπορεί να τα στερούνται και κυρίως δημιουργεί ανθρώπους ολοκληρωμένους, ευαισθητοποιημένους, δραστήριους και ανεξάρτητους, μελλοντικούς πολίτες της κοινωνίας και του κόσμου.

.Μπορεί στις μέρες μας συχνά τα κίνητρα και οι επιδιώξεις να «ξεστρατίζουν» μπροστά στο κέρδος, όμως οι άνθρωποι που πιστεύουν βαθιά σε όσα κουβαλά μέσα της η κατασκήνωση υπάρχουν ακόμα. Δεν είναι λίγοι οι φορείς και οι οργανώσεις που με το έργο τους παραμερίζουν κάθε προσωπικό συμφέρον και ματαιοδοξία και κάνουν την κατασκήνωση εργαλείο ανθρωπιάς, αλληλεγγύης, αρωγής και υποστήριξης για όσα παιδιά τυχαίνει να την έχουν ανάγκη. Μία από

αυτές τις οργανώσεις, που θέτει στην βάση της, αδιαπραγμάτευτα, την αγάπη και την αλληλεγγύη, τον εθελοντισμό, την κοινωνική προσφορά και την αγωγή είναι οι Κατασκηνώσεις «Χαρούμενα Παιδιά – Χαρούμενα Νιάτα». Ένα πλέγμα ανθρώπων, που κρατά πιστά στην καρδιά και στο μυαλό του τα διδάγματα και τα ιδανικά του πατέρα Γεωργίου Πυρουνάκη, και που κάθε καλοκαίρι δημιουργεί ένα μικρό θαύμα στο βουνό.

Η κατανόηση, η παρατήρηση και η μελέτη τέτοιου είδους προσπαθειών από κατασκηνώσεις που προάγουν και υποστηρίζουν παρόμοιο έργο, θα παρουσίαζε μεγάλο ενδιαφέρον και θα προσέφερε ένα ευρύ πεδίο μελέτης για τις κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες, καθώς κάθε μία μικροκοινωνία που σχηματίζεται, κάθε φορά υπό αυτές τις συνθήκες, αντανακλά το γίνεσθαι, τις ανάγκες και τις αξίες που πρεσβεύει ή που χρειάζεται να διασώσει η πραγματική κοινωνία έξω από αυτήν.

Αντί επιλόγου

«Με αγάπη η ελευθερία αποκτά περιεχόμενο ανθρωπιάς και ελπίδας..»

π. Γεώργιος Πυρουνάκης

«Αγαπώ τον άνθρωπο, τον αδελφό,
τον καλό ή τον κακό,
τον αμαρτωλό ή άγιο,
τον δικό ή ξένο,
τον εχθρό ή φίλο και τον αλλόθρησκο
αυτόν που βρίσκεται ακόμη στη γη
ή που 'χει ανέβει στους ουρανούς
αγαπώ τον άνθρωπο
πάνω από κάθε τι στον κόσμο!»

π. Γεώργιος Πυρουνάκης,
Δίπτυχο ψυχής, εκδ. Προβλήματα,
Αθήνα 1968, σ. 16

«Δεν απογοητεύομαι κι ας έχω την επίγνωση
πως είμαι αμαρτωλός κι αδύναμος
κι ας νιώθω φρίκη για τις γύρω
κακές κι επικίνδυνες καταστάσεις
και τις αδυσώπητες ανάγκες.
Γιατί γνωρίζω πια ότι η χάρη Του,
του Αγίου και Δικαίου και Ελεύθερου
- που του 'δωσα την πίστη μου - με θέλει κι έτσι
- Θαυμάσιο δικαίωμά Του - για συνεργάτη
στο απaráμιλλο και μέγα έργο Του,
την αλλαγή του κόσμου μας!»

π. Γεώργιος Πυρουνάκης,
Δίπτυχο ψυχής, εκδ. Προβλήματα,
Αθήνα 1968, σ. 18

Προτάσεις για επόμενες έρευνες

Η παρούσα μεταπτυχιακή εργασία θα μπορούσε να αποτελέσει το έναυσμα και για μελλοντικές έρευνες, καθώς δίνει ερεθίσματα για να αναλυθούν περαιτέρω οι επιδράσεις που ασκεί στο παιδί το κατασκηνωτικό περιβάλλον. Πέρα από την μελέτη σχετικά με τις ευεργετικές συνέπειες της ζωής στη φύση και των υπαίθριων δραστηριοτήτων, η κατασκήνωση θα μπορούσε να αποτελέσει αντικείμενο μελέτης για επιστήμες όπως η κοινωνιολογία, η ψυχολογία και η ανθρωπολογία.

Λαμβάνοντας υπόψιν πως το ιστορικό, το κοινωνικό και το οικονομικό γίνεσθαι της κάθε εποχής επηρεάζει όλες τις εκφάνσεις στην ζωή των ανθρώπων και προφανώς και των παιδιών, η κατασκήνωση είναι δυνατόν να εξεταστεί σε ένα σύνθετο και πολλαπλό επίπεδο. Σήμερα η οικονομική κρίση αλλά και το προσφυγικό ζήτημα στερούν καθημερινά το οικογενειακό περιβάλλον, προσωρινά ή οριστικά, σε ένα πλήθος παιδιών, στα οποία πλέον αρκετές κατασκηνώσεις προσφέρουν ένα προσωρινό θερινό σπίτι, ένα διάστημα ξεγνοιασιάς και χαράς μέσα στην δύσκολη και επίπονη καθημερινότητα τους. Τα οφέλη της κατασκήνωσης, λοιπόν, θα μπορούσαν να μελετηθούν πιο εξειδικευμένα, εστιάζοντας στον βαθμό που αυτά συμβάλλουν στην κοινωνική συμπεριφορά, την κοινωνική προσαρμογή και την κοινωνικο – συναισθηματική ανάπτυξη των ασυνόδευτων παιδιών ή των παιδιών που διαβιούν σε ιδρύματα παιδικής προστασίας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

1959

Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών - Unicef

Επειδή οι λαοί των Ηνωμένων Εθνών επιβεβαίωσαν στο χάρτη την πίστη τους στα θεμελιώδη δικαιώματα του ανθρώπου και την αξιοπρέπεια και την αξία της ανθρώπινης προσωπικότητας και αποφάσισαν να προωθήσουν την κοινωνική πρόοδο και καλύτερα επίπεδα ζωής σε συνθήκες μεγαλύτερης ελευθερίας.

Επειδή τα Ηνωμένα Έθνη, διακήρυξαν στην Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, πως ο καθένας δικαιούται να απολαμβάνει όλα τα δικαιώματα και τις ελευθερίες που προβλέπονται στην Διακήρυξη χωρίς κανενός είδους διάκριση φυλής, χρώματος, φύλου, γλώσσας, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, εθνικής ή κοινωνικής καταγωγής, περιουσίας, οικογενειακής προέλευσης ή άλλης κοινωνικής θέσεως.

Επειδή το παιδί έχει ανάγκη, λόγω της φυσικής και πνευματικής του ανωριμότητας, από ιδιαίτερη προφύλαξη και φροντίδα, συμπεριλαμβανομένης και της κατάλληλης νομικής προστασίας, τόσο πριν όσο και μετά τη γέννησή του.

Επειδή η ανάγκη για τέτοια ιδιαίτερη προστασία, διατυπώθηκε στη Διακήρυξη της Γενεύης για τα δικαιώματα του Παιδιού το 1924 και αναγνωρίστηκε στην Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και στα καταστατικά των ειδικευμένων οργανισμών και των διεθνών οργανώσεων που ενδιαφέρονται για την ευημερία των παιδιών.

Επειδή η ανθρωπότητα οφείλει στο παιδί ό,τι καλύτερο έχει να δώσει

Γι' αυτό τώρα η ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ

Προβαίνει σ' αυτή τη Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Παιδιού για να μπορεί το παιδί να ζήσει ευτυχισμένο τα παιδιά του χρόνια και να απολαμβάνει, για το δικό του καλό και το καλό της κοινωνίας, τα δικαιώματα που περιέχονται στη Διακήρυξη και καλεί τους γονείς, τους άνδρες και τις γυναίκες σαν άτομα, τις εθελοντικές οργανώσεις, τους φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης και τις εθνικές Κυβερνήσεις να αναγνωρίσουν τα δικαιώματα αυτά και να επιδιώξουν την τήρησή τους με νομοθετικά και άλλα μέτρα, που θα ληφθούν προοδευτικά, σύμφωνα με τις ακόλουθες

αρχές:

ΑΡΧΗ ΠΡΩΤΗ

Το παιδί θα απολαμβάνει όλα τα δικαιώματα που προβλέπονται σε τούτη τη Διακήρυξη. Τα δικαιώματα αυτά αναγνωρίζονται σε όλα ανεξαιρέτως τα παιδιά χωρίς διάκριση φυλής, χρώματος, φύλλου, γλώσσας, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, εθνικής ή κοινωνικής καταγωγής, περιουσίας, οικογενειακής προέλευσης ή άλλης κοινωνικής θέσεως του ίδιου του παιδιού ή της οικογενείας του.

ΑΡΧΗ ΔΕΥΤΕΡΗ

Το παιδί θα απολαμβάνει ιδιαίτερη προστασία και θα του παρέχονται, με νομοθετικά ή άλλα μέσα, ευκαιρίες και δυνατότητες για να μπορέσει να αναπτυχθεί σωματικά, ψυχικά, ηθικά, πνευματικά και κοινωνικά, με τρόπο φυσιολογικό και υγιεινό και σε συνθήκες ελευθερίας και αξιοπρέπειας. Όταν θεσπίζονται νόμοι για το σκοπό αυτόν, πρωταρχική φροντίδα θα είναι η εξασφάλιση των πραγματικών συμφερόντων του παιδιού.

ΑΡΧΗ ΤΡΙΤΗ

Στο παιδί θα αναγνωρίζεται από τη στιγμή της γεννήσεώς του το δικαίωμα να έχει όνομα και εθνικότητα.

ΑΡΧΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

Το παιδί θα απολαμβάνει τα δικαιώματα της κοινωνικής ασφάλειας. Θα του αναγνωρίζεται το δικαίωμα να μεγαλώνει και να αναπτύσσεται με υγεία.

Για το σκοπό αυτό θα παρέχεται στο παιδί και τη μητέρα του ιδιαίτερη φροντίδα και προστασία, στην οποία περιλαμβάνεται και η ικανοποιητική προγεννητική και μετά – γεννητική μέριμνα. Το παιδί θα έχει το δικαίωμα ικανοποιητικής διατροφής, στεγάσεως, ψυχαγωγίας και ιατρικής περιθάλψεως.

ΑΡΧΗ ΠΕΜΠΤΗ

Το παιδί που μειονεκτεί σωματικά, διανοητικά ή κοινωνικά θα απολαμβάνει την ιδιαίτερη μεταχείριση, εκπαίδευση και φροντίδα που απαιτεί η ειδική κατάστασή του.

ΑΡΧΗ ΕΚΤΗ

Το παιδί έχει ανάγκη, για την πλήρη και αρμονική ανάπτυξη της προσωπικότητάς του, από αγάπη

και κατανόηση. Θα μεγαλώνει, όπου είναι δυνατόν, με την ευθύνη και την φροντίδα των γονέων του και πάντοτε σε μια ατμόσφαιρα στοργής και ηθικής και υλικής ασφάλειας. Το παιδί της τρυφερής ηλικίας, δεν θα αποχωρίζεται από την μητέρα του παρά μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις. Η κοινωνία και οι δημόσιες υπηρεσίες θα έχουν το καθήκον να παρέχουν ιδιαίτερη φροντίδα στα παιδιά χωρίς οικογένεια και στα παιδιά που δεν έχουν επαρκή μέσα συντηρήσεως. Η παροχή κρατικών επιδομάτων και άλλης βοήθειας για τη συντήρηση των παιδιών πολυμελών οικογενειών είναι επιθυμητή.

ΑΡΧΗ ΕΒΔΟΜΗ

Στο παιδί αναγνωρίζεται το δικαίωμα της εκπαίδευσης, η οποία θα παρέχεται δωρεάν και θα είναι υποχρεωτική, στη στοιχειώδη τουλάχιστον βαθμίδα. Στο παιδί θα παρέχεται μια εκπαίδευση που θα προάγει τη γενική παιδεία του και θα του δώσει τη δυνατότητα με βάση την αρχή της ισότητας των ευκαιριών να αναπτύξει τις ικανότητές του, την ατομική του κρίση και το αίσθημα της ηθικής και κοινωνικής ευθύνης του και να γίνει ένα χρήσιμο μέλος της κοινωνίας.

Τα πραγματικά συμφέροντα του παιδιού θα αποτελούν την κατευθυντήρια αρχή εκείνων που είναι υπεύθυνοι για την εκπαίδευση και την καθοδήγησή του. Η ευθύνη αυτή ανήκει κατά πρώτο λόγο στους γονείς του.

Το παιδί θα έχει κάθε ευκαιρία για παιχνίδι και ψυχαγωγία, που πρέπει να κατευθύνονται προς τους ίδιους σκοπούς που επιδιώκει και η εκπαίδευση. Η κοινωνία και οι δημόσιες υπηρεσίες θα επιδιώξουν να προωθήσουν την απόλαυση του δικαιώματος αυτού.

ΑΡΧΗ ΟΓΔΩΗ

Το παιδί θα είναι σε κάθε περίπτωση από τους πρώτους που θα απολαμβάνουν προστασία και περίθαλψη.

ΑΡΧΗ ΕΝΑΤΗ

Το παιδί θα προστατεύεται από κάθε μορφή εγκατάλειψης, σκληρότητας και εκμετάλλευσης. Δεν θα είναι αντικείμενο κανενός είδους συναλλαγής.

Το παιδί δεν θα προσλαμβάνεται σε εργασία πριν φτάσει στη κατάλληλη κατώτατη ηλικία. Σε καμία περίπτωση δεν θα εξαναγκάζεται ή θα του επιτρέπεται να απασχολείται σε εργασία ή επάγγελμα που θα ζημιώνει την υγεία ή την εκπαίδευσή του ή θα παρεμποδίζει την σωματική,

πνευματική ή ηθική ανάπτυξή του.

ΑΡΧΗ ΔΕΚΑΤΗ

Το παιδί θα προστατεύεται από κάθε ενέργεια που μπορεί να ενθαρρύνει φυλετικές, θρησκευτικές ή όποιας άλλης μορφής διακρίσεις. Το παιδί θα ανατρέφεται με πνεύμα κατανόησης, ανοχής, φιλίας μεταξύ των λαών, ειρήνης και παγκόσμιας αδελφосύνης και με πλήρη συναίσθηση ότι η δραστηριότητα και οι ικανότητές του πρέπει να αφιερώνονται στην εξυπηρέτηση των συνανθρώπων του.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

Από την «Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού»:

Άρθρο 29

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη συμφωνούν ότι η εκπαίδευση του παιδιού πρέπει να αποσκοπεί:

α) Στην ανάπτυξη της προσωπικότητας του παιδιού και στην πληρέστερη δυνατή ανάπτυξη των χαρισμάτων του και των σωματικών και πνευματικών ικανοτήτων του.

β) Στην ανάπτυξη του σεβασμού για τα δικαιώματα του ανθρώπου και τις θεμελιώδεις ελευθερίες και για τις αρχές που καθιερώνονται στο Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

γ) Στην ανάπτυξη του σεβασμού για τους γονείς του παιδιού, την ταυτότητά του, τη γλώσσα του και τις πολιτιστικές του αξίες, καθώς και του σεβασμού του για τις εθνικές αξίες της χώρας στην οποία ζει, της χώρας από την οποία μπορεί να κατάγεται και για τους πολιτισμούς που διαφέρουν από το δικό του.

δ) Στην προετοιμασία του παιδιού για μια υπεύθυνη ζωή σε μια ελεύθερη κοινωνία μέσα σε πνεύμα κατανόησης, ειρήνης, ανοχής, ισότητας των φύλων και φιλίας ανάμεσα σε όλους τους λαούς και τις εθνικιστικές, εθνικές και θρησκευτικές ομάδες και στα πρόσωπα αυτόχθονης καταγωγής.

ε) Στην ανάπτυξη του σεβασμού για το φυσικό περιβάλλον.

2. Καμία διάταξη του παρόντος άρθρου ή του άρθρου 28 δεν μπορεί να ερμηνευτεί με τρόπο που να θίγει την ελευθερία των φυσικών ή νομικών προσώπων για τη δημιουργία και τη διεύθυνση εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, υπό τον όρο ότι θα τηρούνται οι εκφρασμένες στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου αρχές και ότι η παρεχόμενη στα ιδρύματα αυτά εκπαίδευση θα είναι σύμφωνη με τις ελάχιστες προδιαγραφές που θα έχει ορίσει το Κράτος.

Άρθρο 31

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν στο παιδί το δικαίωμα στην ανάπαυση και στις δραστηριότητες του ελεύθερου χρόνου, στην ενασχόληση με ψυχαγωγικά παιχνίδια και

δραστηριότητες που είναι κατάλληλες για την ηλικία του και στην ελεύθερη συμμετοχή στην πολιτιστική και καλλιτεχνική ζωή.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται και προάγουν το δικαίωμα του παιδιού να συμμετέχει πλήρως στην πολιτιστική και καλλιτεχνική ζωή και ενθαρρύνουν την προσφορά κατάλληλων και ίσων ευκαιριών.

1757

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΑΘΗΝΑ
16 ΜΑΡΤΙΟΥ 1989

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ
199

5. Το ανώτατο όριο, που καθορίζεται για έξοδα κηδείας των πιο πάνω προσώπων ανέρχεται στο ποσό των 100.000 δραχμ.

Άρθρο 15

Για κάθε περίπτωση, που δεν προβλέπεται από τον Κανονισμό αυτό, αποφασίζει το Διοικητικό Συμβούλιο του Ταμείου, για την καλύτερη εξυπηρέτηση των ασφαλισμένων του.

Εάν ο ασφαλισμένος σε εξαιρετικά επείγουσα περίπτωση δαπάνησε χρήματα, για την περιθαλφή του, ή έκανε χρήση των φορέων περιθαλψής, χωρίς να τηρήσει την διαδικασία του παρόντος Κανονισμού, το Δ.Σ. μετά από γνωμάτευση της Υγειονομικής Επιτροπής, μπορεί να εγκρίνει, ή να απορρίψει ολόκληρη ή μέρος της δαπάνης αυτής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

Άρθρο 16

Υγειονομικές Επιτροπές

Στο Ταμείο Υγείας Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων (Τ.Υ.Δ.Κ.Υ.) λειτουργούν δύο (2) Υγειονομικές Επιτροπές.

- α) Στην Κεντρική Υπηρεσία με έδρα την Αθήνα.
- β) Στο Τμήμα Θεσσαλονίκης με έδρα την Θεσσαλονίκη και όρια, τα όρια της αρμοδιότητας του Υπουργείου Μακεδονίας Θράκης.

Άρθρο 17

Σύνθεση Υγειονομικών Επιτροπών

Οι Υγειονομικές Επιτροπές αποτελούνται:

- α) Από τον Προϊστάμενο των Υγειονομικών Υπηρεσιών Αθηνών και Θεσσαλονίκης, ως Πρόεδρο.
- β) Δύο (2) ιατρούς μόνιμους τακτικούς υπαλλήλους του ΤΥΔΚΥ διαφόρων ειδικοτήτων, ως μέλη, Γραμματείς των Επιτροπών ορίζονται υπάλληλοι του Ταμείου με απόφαση του Δ.Σ.

Άρθρο 18

Αρμοδιότητες Υγειονομικών Επιτροπών

Οι Υγειονομικές Επιτροπές του Ταμείου γνωματεύουν, για την χορήγηση αναρωτικών αδειών στους υπαλλήλους του Ταμείου, για την κάλυψη της νοσηλείας των νοσηλευόμενων στα θεραπευτήρια, πέρα του τριμήνου, για τη νοσηλεία των ασφαλισμένων του Ταμείου στο εξωτερικό, καθώς και για θέματα, που προβλέπονται από τον κανονισμό παροχών του Ταμείου.

Άρθρο 19

Συγκρότηση - Λειτουργία Υγειονομικών Επιτροπών

1. Η θητεία των μελών των επιτροπών και των γραμματέων αυτών είναι τρία (3) χρόνια.
2. Η συγκρότηση των επιτροπών και γραμματέων με ισάριθμα αναπληρωματικά μέλη, γίνεται με απόφαση του Δ.Σ. του Ταμείου, που εγκρίνεται, από τον Υπουργό Κοινωνικών Ασφαλίσεων.
3. Οι επιτροπές βρίσκονται σε απαρτία, όταν παρευρίσκονται όλα τα τακτικά ή αναπληρωματικά μέλη τους και οι αποφάσεις παίρνονται, κατά πλειοψηφία.
4. Τους Προέδρους των Επιτροπών, όταν απουσιάζουν ή κωλύονται αντικαθιστούν τα αρχαιότερα, από τα τακτικά μέλη τους.
5. Στις συνεδριάσεις των επιτροπών, τηρούνται πρακτικά, στα οποία καταχωρούνται οι αποφάσεις αυτών, που υπογράφονται από τον Πρόεδρο, τα μέλη και τον γραμματέα τους.
6. Αντίγραφο των αποφάσεων των Επιτροπών, υποβάλλεται στη Διεύθυνση του Ταμείου ή τον Προϊστάμενο του Τμήματος Θεσσαλονίκης ανάλογα, απ' όπου διατάσσεται η εκτέλεσή τους.

Υποχρεώσεις ασφαλισμένων

1. Ο ασφαλισμένος υποχρεούται να συμμορφώνεται με τις διατάξεις του παρόντος Κανονισμού Παροχών.

2. Ο ασφαλισμένος υποχρεούται να επιτρέπει την είσοδο στο σπίτι του, στα εντεταλμένα, για τον έλεγχο των ασθενών οργάνων, να παρέχει ο' αυτά κάθε πληροφορία, που αφορά την κατάσταση της υγείας του και την ακολουθούμενη θεραπευτική ή φαρμακευτική αγωγή και να δέχεται την εξέταση από τους ελεγκτές γιατρούς.

Η ισχύς της απόφασης αυτής αρχίζει, από την πρώτη του μεθεπόμενου μήνα, από την δημοσίευσή στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 8 Μαρτίου 1988

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΝΙΚ. ΡΙΖΟΓΙΑΝΝΗΣ

Αριθ. οικ. 1277

(6)

Κωδικοποίηση και συμπλήρωση των προϋποθέσεων και διαδικασία χορήγησης άδειας ιδρύσεως και άδειας λειτουργίας Εξοχών.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΥΓΕΙΑΣ, ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝ. ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις του από 10.4.1930 Π.Δ. «Περί Λαϊκών Θεάτρων».
2. Τις διατάξεις του Ν. 749/48 «Περί Παιδικών Εξοχών και Ειδικών Εστίων Στίσις Παιδών» όπως τροποποιήθηκαν και συμπληρώθηκαν μεταγενέστερα.
3. Τις διατάξεις του Π.Δ. από 24.6. 1949 «Περί οργανώσεων και λειτουργίας Παιδικών Εξοχών» όπως τροποποιήθηκαν και συμπληρώθηκαν μεταγενέστερα.
4. Τις διατάξεις του άρθρου 50 του Ν. 1832/89 «Τροποποίηση και συμπλήρωση της νομοθεσίας για την τοπική αυτοδιοίκηση και αποκέντρωση και άλλες διατάξεις» ΦΕΚ 54/Α/89.
5. Την αριθ. Δ2β/οικ/6249/12.2.87 Υπουργική απόφαση όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε μεταγενέστερα (ΦΕΚ 94/Β/87).
6. Την αριθμ. 904/88 κοινή απόφαση του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Γενικής και ειδικής αρμοδιότητας Υφυπουργών Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, (ΦΕΚ 863/Β/88), αποφασίζουμε:

Άρθρο Μόνο

«Κωδικοποιούμε και συμπληρώνουμε τις προϋποθέσεις και τη διαδικασία χορήγησης άδειας ιδρύσεως και λειτουργίας Εξοχών, στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 8 παρ. 1 και 3 του Ν. 749/48, ως και τα της εποπτείας αυτών από το Υπουργείο Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, ως ακολούθως:

Άρθρο 1

Εξοχές που οργανώνονται με ίδια μέσα, με πληρωμή ή χωρίς πληρωμή από φυσικά ή Νομικά πρόσωπα, ή από Δημόσιες Υπηρεσίες ή Οργανισμούς ή Οργανώσεις.

1. Για να λειτουργήσει Εξοχή, που οργανώνεται με ίδια μέσα, από φυσικά ή νομικά πρόσωπα, από Δημόσιες Υπηρεσίες, Οργανισμούς ή Οργανώσεις, με πληρωμή ή χωρίς πληρωμή, απαιτείται:

- α) Άδεια ιδρύσεως και
- β) Άδεια λειτουργίας Εξοχής.

Άρθρο 2

Προϋποθέσεις χορήγησης άδειας ιδρύσεως Εξοχής:

1. Για τη χορήγηση άδειας ιδρύσεως πρέπει να πληρούνται οι κάτωθι

προϋποθέσεις:

α) Έγκριση της δασικής Υπηρεσίας της οικείας Νομαρχίας που εκδίδεται σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις όπου απαιτείται, εφόσον η κατασκήνωση πρόκειται να λειτουργήσει σε δάση ή σε δασική έκταση.

β) Υπαρξη πυροσβεστικών μέτρων και υλικών σύμφωνα με τις διατάξεις της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας της περιφέρειας.

γ) Η ύπαρξη εδαφικού χώρου κατάλληλου για εγκατάσταση Εξοχής.

Ως κατάλληλος εδαφικός χώρος θεωρείται εκείνος:

1. «Που βρίσκεται σε απόσταση 1.000 τουλάχιστον μέτρων από το όριο εγκαταστάσιμου σχεδίου πόλεως ή εγκαταστάσιμου οικισμού».

Εξαιρούνται οι περιπτώσεις για τις οποίες έχει χορηγηθεί άδεια ιδρύσεως Παιδικής Εξοχής πριν μια πενταετία σε χώρο που απέχει λιγότερο από 1.000 μέτρα από το εγκαταστάσιμου σχεδίου πόλεως ή εγκαταστάσιμου οικισμού και έχουν ήδη ανεγερθεί οι απαραίτητες για τη λειτουργία της Εξοχής.

2. Που είναι κατάλληλος από απόψη κλιματολογικών συνθηκών και φυσικών στοιχείων για τη διαμονή απόρων κατά το κολοκαίρι, υπό υγιεινές συνθήκες, για ανάπαυση και αναψυχή.

3. Βρίσκεται μακριά από βιομηχανικές ζώνες και αβυθιανές εκβολές και είναι αποκατασκευασμένο από ξύρινο και κάθε άλλου είδους ενόχληση.

4. Έχει ιδίως ξηρό και εάν είναι δυνατόν πορώδες, για την απορρόφηση των υπερβίων υγρών και δεν βρίσκεται κοντά σε ρυάκια ή νερά που λυμνάζουν.

5. Έχει επιφάνεια όχι μικρότερη από δέκα (10) στρέμματα εις τμήσον ώστε σε καμία περίπτωση ο αριθμός των κατασκηνωτών να υπερβαίνει τους δέκα πέντε (15) για κάθε στρέμμα.

6. Έχει τη δυνατότητα παροχής υγιεινού και σε επαρκή ποσότητα νερού.

β) Πρόβλεψη ανίχνευσης ή ύπαρξη επί του ανωτέρω χώρου των παρακάτω μέσων εγκαταστάσεων, με εφαρμογή στην προκειμένη περίπτωση και των περί υδρεύσεως, αποχρηστήριων, αποχετεύσεων, εσποτορίων και Κατασκήνωσεων Υγειονομικών διατάξεων.

1. Περιφράξεις του χώρου που να διασφαλίζει την απομόνωση αυτού, σε τρόπο ώστε να μην είναι δυνατή η λήθη είσοδος απόμων ή η χωρική άδεια, έξοδος των κατασκηνωτών.

2. Μαγειρεία που να είναι ανάλογα με την προβλεπόμενη δυναμικότητα της κατασκήνωσης και να έχουν δάπεδο από λείο και αδιαπέραστο υλικό.

3. Τραπεζαρία που να μπορεί να καλύψει τις ανάγκες της προβλεπόμενης δύναμης της κατασκήνωσης.

Η κατασκευή της μπορεί να είναι και ημιμόνιμου μορφής αρκεί να μην έχει τη μορφή κλειστής αίθουσας και να παρέχει επαρκή προστασία στους κατασκηνωτές από τον ήλιο και τις δυσμενείς καιρικές συνθήκες. Το δάπεδο πρέπει να είναι από λείο και αδιαπέραστο υλικό.

4. Αποθήκες κατάλληλης και διασφαλίζει τα τρόφιμα και τα υλικά που έχουν ανάγκη προστασίας.

5. Αποχρηστήριον υδραυλικού τύπου ενός (1) τουλάχιστον για κάθε 10 κατασκηνωτές ή μέλη του προσωπικού, με δάπεδο λείο και από αδιαπέραστο υλικό και τοίχους που να είναι καλυμμένοι από πλακίδια ερμηκωμένα.

Πρέπει να προβλέπεται επαρκής αερισμός τους και προστασία των παραθύρων με συμπίνο πλέγμα και αυτόματο κλείσιμο των θυρών.

Οι παραπάνω κοινότητες χώροι πρέπει να βρίσκονται σε απόσταση μεγαλύτερη των πνήντα (50) μέτρων από τους χώρους διαμονής των κατασκηνωτών.

6. Νιέτριον που να αναλογούν τρεις (3) για κάθε δέκα (10) κατασκηνωτές ή μέλη του προσωπικού.

7. Κατασκηνωτήριον (ντους) που να αναλογούν τουλάχιστον ένας (1) για κάθε τέσσερις (4) κατασκηνωτές ή μέλη του προσωπικού.

Ο χώρος κάθε κατασκηνωτήρια (ντους) δεν πρέπει να είναι μικρότερος του ενός (1) M².

8. Εγκαταστάσεις αθλοπαιδιών που θα πρέπει να περιλαμβάνουν διαμορφωμένους και εξοπλισμένους χώρους καλαθοσφαίρισης (μπάσκετ - μπουλ), πετοσφαίρισης (Βόλλει-μπαλ), ποδοσφαίρου κ.α.

9. Χώρος επαρκούς και κατάλληλης διαμορφωμένοι για συγκέντρω-

σεις εκκλησιασμού, τελετή έπαρσης και υποστολής της Σημαίας κ.λπ.

Άρθρο 3

Διαδικασία χορηγήσεως άδειας ιδρύσεως Εξοχής:

1. Η διαδικασία χορηγήσεως άδειας ιδρύσεως Εξοχής αρχίζει με την υποβολή από τους ενδιαφερόμενους φορείς στην οικεία Νομαρχία (Δ/ση ή Τμήμα Κοινωνικής Πρόνοιας):

α) Αίτησης στην οποία πρέπει να αναφέρονται:

1. Η επωνυμία ή τίτλος της εξοχής, και τα στοιχεία του προσώπου που ζητάει την άδεια.

2. Η ακριβής θέση που θα εγκατασταθεί η Εξοχή, το υψόμετρο, η έκταση του γηπέδου, το ποσοστό και το είδος της Φυτείας (πλάκα, δένδρα, θάμνοι κ.λπ.) ο τρόπος υδρεύσεως του χώρου, η μορφολογία της επιφάνειας του χώρου (κλίση εδάφους, λόφοι κ.λπ.).

3. Η προβλεπόμενη δυναμικότητα σε άτομα που θα εξυπηρετηθούν κατά κατασκηνωτική περίοδο και τα όρια ηλικίας αυτών που θα γίνονται δεκτά στην Εξοχή.

β) Τοπογραφικού διαγράμματος του εδαφικού χώρου, μέσα στον οποίο θα ανατυχθεί η Εξοχή, που θα υπογράφεται από διπλωματούχο Μηχανικό στο οποίο πρέπει να εμφανίζεται με κάθε λεπτομέρεια, η διάταξη των εγκαταστάσεων και συγκροτημάτων της (κτιόνες, κτήρες, τραπεζαρίες, μαγειρεία, νιέτριες, αποχρηστήρια, χώροι αθλοπαιδιών κ.λπ.).

γ) Εκθέσεως διπλωματούχου Μηχανικού που να περιλαμβάνει πλήρη τεχνική περιγραφή των μόνιμων κτιρίων που υπάρχουν ή που πρόκειται να ανεγερθούν, και του τρόπου ανακτίσεως γινικά της Εξοχής (κτιόνες, κτιόνες, τραπεζαρίες, μαγειρεία, αποχρηστήρια, λουτήρες, νιέτριες, γήπεδα, αθλοπαιδιών, αποθήκες, ιατρεία, αναρρωτήρια, κ.λπ.).

δ) Υπεύθυνη δηλώσεως του άρθρου 8 του Ν. 1599/86 περί του τρόπου αντιμετώπισης των διαπιστών λειτουργίας της Εξοχής, συνοδευόμενη από κάθε στοιχείο που μπορεί να τεκμηριώσει τα όσα δηλώνονται (Βεβαιώσεις καταθέσεων σε τράπεζες, προλογισμούς ισοδίων και εδώνων όταν πρόκειται για Ν.Π.Δ.Δ. κ.λπ.).

ε) Προκειμένου περί φυσικού προσώπου:

1. Απόσπασμα ποινικού μητρώου.

2. Πιστοποιητικό της Εισαγγελλίας Πλημμελειοδικών της κατοικίας του αιτούντος, ότι δεν δικάζεται.

3. Υπεύθυνη δηλώσεως του άρθρου 8 του Ν. 1599/86, περί του επαγγέλματος του, των τραυματικών και εσποτιστικών του γνώσεων, ότι δεν τελεί υπό απαγόρευση ή δικαστική επίθεση, ως και κάθε στοιχείο που μπορεί να βοηθήσει στην κρίση περί της καταλληλότητάς του, για τη χορήγηση στο όνομά του της άδειας ιδρύσεως της Εξοχής.

στ) Προκειμένου περί Νομικού γινικά προσώπου:

1. Εγκριση απόφασης του καταστατικού που δίνει τοίτο.

2. Δηλώσεως ή αποφάσεως της Διοικήσεως του Νομικού προσώπου στην οποία να διατυπώνεται αν η διαίτησή ή η εν γένει εποπτεία και εποπτεία της Εξοχής που πρόκειται να ιδρυθεί, θα ασκείται από μέλη της Διοικήσεως αυτού ή από ιδιαίτερη Επιτροπή ή μέλη ή μέλος αυτού.

Στην καθμία από τις περιπτώσεις αυτές θα υποβληθούν όλα τα δικαιολογητικά που αναφέρονται στην προηγούμενη υποπαράγραφο για το καθμία από τα φυσικά πρόσωπα από τα οποία θα αποτελείται η διαίτησή ή η εποπτεία της Εξοχής.

2. Μόλις υποβληθούν όλα τα δικαιολογητικά που ορίζονται παραπάνω και έρσον από αυτά προκύπτει ότι κατ' αρχήν, είναι δυνατή η χορήγηση της αιτούμενης άδειας ίδρυσης Εξοχής, διανέμεται επισήμως έκθεση του χώρου στον οποίο ζητείται να εγκατασταθεί η Εξοχή από Επιτροπή που αναστάται από τον αρμόδιο Νομάρχη και που περιλαμβάνει ιατρό υγιεινολόγο ή Επύτη Δημόσιας Υγείας υπαρκτά στην οικεία Διεύθυνση ή Τμήμα Υγιεινής, Διοικητικό υπάλληλο της Δ/νσεως ή Τμήματος Κοινωνικής Πρόνοιας και Μηχανικό της αρμόδιας Διεύθυνσης Τεχνικών Υπηρεσιών ή άλλης Δημόσιας Υπηρεσίας για διαπίστωση της καταλληλότητάς του, σύμφωνα με όσα ορίζονται στην απόφαση αυτή και υποβλήθει αρμόδια σχετική εκθέσεως.

3. Ερσον μετά την υποβολή από τους ενδιαφερόμενους φορείς των στοιχείων και της εκθέσεως της κατά την προηγούμενη υποπαράγραφο Επιτροπής διαπιστωθεί ότι πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις που ορίζονται με την απόφαση αυτή, εκδίδεται από την οικεία Νομαρχία (Δ/ση ή Τμήμα Κοινωνικής Πρόνοιας) άδεια ίδρυσης Εξοχής, η οποία διαμείνει την αρχή που ελέγχει την άδεια, για χορήγηση στο μέλλον της απαι-

THE PROPOSAL.

Figure 4

Προϋποθέσεις χορηγήσεως λειτουργίας Παιδικής Εσχής:

- 9) **Ποσοστό χωρητικότητας λειτουργίας Παιδικής Εσχολής:**
 Α) Για την υποκατάσταση των παιδιών της Εσχολής από τα άλλα τμήματα:
 α) Να έχει δοθεί άδεια ίδρυσης της Εσχολής, με σχετική απόφαση κατά τα ανωτέρω.
 β) Να έχει ολοκληρωθεί η κατέληξη όλων των έργων που έχουν προβλεφθεί κατά την έκδοση της άδειας ίδρυσης ή ανέγερσης των απαιτούμενων έργων, με τα προσήκοντα μέσα ή αντικείμενα γενικά των διαφόρων χώρων λειτουργίας της Εσχολής.
 γ) Να έχει εξασφαλιστεί η πλυσίνοση της Εσχολής με τον ακόλουθο αριθμό στελεχών του προσωπικού:
 1) Ένας (1) Γεννησιονόμος απόφοιτος Ανωτάτης ή Ανωτέρας Εσχολής ή σε σύμβαση με το κράτος, κατά πρόκληση κατά απόφαση Ανωτάτης ή παλαιότερου τύπου Γυμνασίου και ενδεχόμενα κατεχόμενη μικρότερη.
 2) Ένας (1) Επιμελητής για κάθε τμήμα (60) κατεχόμενη απόφοιτος ή/΄ Τάξεως Ανωτάτης ή της 4ης τάξεως παλαιού τύπου Γυμνασίου.
 3) Ένας (1) Επιμελητής για κάθε δάση (10) παιδιά.
 β) Για την υποκατάσταση των παιδιών της Εσχολής με τους μαθησιακά υστερούντες και να προκηρύσσονται από της Σχολής Εκπαιδευτικοί Στελέχη Παιδικών Εσχολών.
 4) Ένας (1) υπεύθυνος.
 5) Ένας (1) νοσηλευτής.
 β) Να έχει εξασφαλιστεί η πλυσίνοση της Παιδικής Εσχολής, με το απαιτούμενο προσωπικό, περιλαμβανομένου υπόλοιπου προσωπικού σε πρότυπο, ώστε, ο αριθμός των στελεχών και του προσωπικού να μην υπολείπεται των 30% για εσχολές μέχρι 150 παιδιά, χωρίς στα ποσοστά αυτά να υπολογίζονται και το προσωπικό που προσλαμβάνεται να καλύψει τις ανάγκες της Εσχολής, και την περίπτωση που αυτή προσλαμβάνεται ανά μήνα με ειδικές ανάγκες.

ε) Σε όσες Εξοχές φιλοξενούνται παιδιά με ειδικές ανάγκες προσλαμβάνονται επί πλέον το παρακάτω προσωπικό:

- α) Ένας (1) σφραγισμένος κάδος απορριμμάτων και ένας (1) συνδυασμός με γυαλιστερή την παλάμη με ελαστική ανάγλυφη, ένας συνδυασμός (1) για κάθε πέντε (5) αυτοεπιτροτεταγμένα κοσμήδια με ελαστική διανοητική υπέρβαση, ένας (1) συνδυασμός για τρία (3) αυτοεπιτροτεταγμένα κοσμήδια, ένας (1) συνδυασμός για κάθε ένα (1) παιδί με διαφανή συμπαγές ή υφαντικό καπέλο/καπέλο, ένας (1) συνδυασμός για κάθε δύο (2) συνδυασμούς για κάθε χρώμα (2) με παραλληλολόγιο κοσμήδι.
- β) Να έχει προβλεφθεί η χρησιμοποίηση της Παιδικής Εσχόρας κατά κατασκευαστικό περίοδο είτε από κοσμήδια ηλικίας 6-12 ετών και των δύο φύλων, είτε από κοσμήδια ηλικίας άνω των 12 ετών, του αυτού κατασκευαστή.
- γ) Να έχουν υπεβλήθει οι ιστορικοί ελέγχηση όλων τα στοιχεία και το προσωπικό της Εσχόρας, ώστε να αποσκοπούν η καλή κατάσταση της υγείας των προσώπων αυτών.
- δ) Να έχει εξοφληθεί η Εσχόρα, με τα απαραίτητα για την ομάδα και όρους λειτουργίας τους, αντιμισθία και προβλεπόμενα με το σκοπό αυτόν, σύμφωνα με τον Νόμο περί προστασίας των καταναλωτών, των εργαζομένων, φύσης, ακόμη και εθνο-μαθημάτων, Ισπανίας, Αναρροχίας, έθνος αθλοπαικτών, πλάτος, ποσότητα, μηχανοκίνητο (α.λ.π.).

⁴ *Ad hoc* 3.

Διαδικασία χορηγήσεως άδειας λειτουργίας Εξοχής

1. Σε απευθείας προβολή, εφόσον υπολογιστούν ημέρες πριν την κλήση, να μην υπάρχει ημερομηνία λήξης λειτουργίας. Θεωρείται ότι έχουν γίνει οι ημερομηνίες λήξης λειτουργίας. Θεωρείται στην Ουσία Νοσηρική (Δ/νση ή Τμήμα Κοινωνικής Πρόνοιας) κάθε χρόνο, εφόσον επιθυμούν να λειτουργήσουν την Εξόχου του, αίτηση για χορήγηση άδειας λειτουργίας.
- Με την παραπάνω αίτηση υποβάλλονται:
- α) Πίνακας που εμφανίζει το σχέδιο που προκρίνεται να προσληφθούν μαζί με τα κριτήρια του
  - β) Πίνακας που εμφανίζει το προσωπικό που θα προσληφθεί κατά ειδικότητα αναγκαστικής του
  - γ) Ιεραρχία νοσημάτων από Κρατικό Νοσηλευτικό Έργο ή Κάτω Τμήμα ή Ιατρική του Ι.Κ.Α. για την καλή υγεία των ασθενών και

8) Πήραμε και να εμπνεύσει:

1. Τον αριθμό των κατασκευαστικών περιόδων και τον αριθμό των ατόμων που θα εξυπηρετηθούν κατά κατασκευαστική περίοδο, κατά φύλο και ηλικία και, εφόσον πρόκειται για παιδιά έως των 12 ετών, το φύλο τους.
  2. Τον ημερομηνία έναρξης και λήξης της λειτουργίας της Εσχόχης.
  3. Τον προγραμματισμένο γενικά της λειτουργίας της Εσχόχης. Ήτοι:
    - 1) Τι διαδρομή της Εσχόχης κατά ομάδες, τμήματα (κοινότητες) κ.λπ.
    - 2) Το κτήριο προγραμματισμένης διαδρομής των κατασκευαστικών.
    - 3) Το αναλυτικό εβδομαδιαίο διημερολόγιο των κατασκευαστικών κατά ημέρα, είδος και ποσότητα.
  - 4) Πίνακας που να εμφανίζει τον εξοπλισμό της Εσχόχης δια των απαιτούμενων ή της λειτουργίας αυτής αναγκαζόμενων και άλλων γενικά κατά κλάδο και κοινότητες.
- α) Η Έγκριση της δοτικής υπηρεσίας της παρ. 1 στοιχ. α) του άρθρου 2 συνεπείας και βάσει των της προαναφερθείσας υπηρεσίας ότι ελήφθησαν τα απαραίτητα αντικριτικά μέτρα.

- Μέλη της 3ης Αντιτρωματικής μερικής.
2. Μόλις υποβληθεί η παραπάνω αίτηση μαζί με τα προαναφερθέντα στοιχεία, ο ενδιαφερόμενος δύναται από τη στιγμή που η πράξη είναι στην παράγραφο 2 του άρθρου 3 της αναφερόμενης αυτής Εγκύκλιου προς το σκοπό υποβολής εκθέσεων που να πιστοποιούν ότι στην Εξέχρηξη έχουν ανατεθεί όλες οι προβλεπόμενες ενέργειες εγκαταστάσεως και εκπαιδεύσεως, να προβάλει στον Ισχύοντα ή ότι οι εν λόγω εγκαταστάσεις και έργα διατηρούνται σύμφωνα με τις προδιαγραφές που ορίζονται στην Εγκύκλιό της και ότι διασφαλίζεται η Εξέχρηξη εκπαιδευτικής εν γένει και ότι υφίστανται από άμεση απόψεως, οι προβλεπόμενες αρχικές λειτουργίες αυτής.
3. Μετά την υποβολή της παραπάνω εκθέσεως και εφόσον κριθεί ως αναγκασιακή και να λοιπή υποβληθεί με την αίτηση ως ανωτέρω στοιχεία, εκδίδεται από τον οικείο Νομαρχικό απόφαση ως αρμόδιο, βάσει της οποίας γίνεται η διακοπή λειτουργίας, η οποία αρχίζει από ένα χρόνο.
4. Η προαναφερθείσα Εγκύκλιος, δύναται κατά την ως άνω περίπτωση εξεταστεί, να καθοριστεί και άλλα μέτρα, τα οποία κατά την κρίση της και σύμφωνα προς τις καείμενες νομοτικές διατάξεις και ιδέα τις διατάξεις της Γ.Υ./6800/1996 (ΦΕΚ 456 κ.Β) Υπουργικής Αποφάσεως, που θα πρέπει να ληφθούν από τον αιτούντα την άδεια λειτουργίας, προκειμένου να εξασφαλιστεί η κατά, από υγιεινής απόψεως λειτουργία της Εξέχρηξης.

Action 6

Έλεγχος και Εποπτεία των Εξοχών που λειτουργούν με την απόφαση αυτή

Μετά την έκδοση της άδειας λειτουργίας Εξοχής και εφόσον αυτή έχει αρχίσει και λειτουργεί, πρέπει να ανακοινωθεί:

- α) Από τις αρμόδιες Υπηρεσίες Υπουργείου της Δ/νσης ή του Γραφείου του Υπουργού, λαμβάνονται όλα τα μέτρα που απαιτούνται για την πλήρωση των οργανωτικών λειτουργιών που ισχύουν, ιδιαίτερα όσον αφορά στην ίδρυση της Εξέχουσας, στα λόγια αυτά τα αποδίδονται αυτές, στην συνθήκη λειτουργίας των μαθημάτων και στην ασφαλή φύλαξη και τη διατήρηση των αρχείων, καθώς και στην προέλευση των υπηρεσιών που κρίνονται κατά φορά, για την προέλευση της υπηρεσίας που απαιτούνται.
- β) Από τις αρμόδιες Επικεφαλές του Υπουργείου και τις διοικητικές Υπηρεσίες της οικίας Δ/νσης ή Γραφείου Κοινοπραξίας Πράξης, λαμβάνονται όλα τα μέτρα που απαιτούνται, για διατήρηση της εμπειρίας και άλλων λειτουργιών της Εξέχουσας.

*Agosto 7

Από την ισχύ της απόφασης αυτής καταργείται κάθε άλλη διάταξη απόφαση ή εγκύκλιος που έρχεται σε αντίθεση με την παρούσα απόφαση.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Allen, B. Mayreau 1989

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΧΡΗΣΤΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Apr. 15/1989

Πρακτική άσκηση σπουδαστών ΤΕΙ στο επάγγελμα.

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ἔχοντας υπόψη

1. Τις διατάξεις του άρθρου 12 του Ν. 1351/83 «Ευαγωγής σπουδαστών στη Τριτοβάθμια Εκπαίδευση και άλλες διατάξεις».
2. Τις διατάξεις του Π.δ. 174/85 (ΦΕΚ 59/τ.Α'/29.3.85) «Λοιπός του εκτάκτου των σπουδαστών των ΤΕΙ».
3. Την ανάγκη της εκπαίδευσης και πρακτικής άσκησης των σπουδαστών της Τριτοβάθμιας Τεχνολογικής Εκπαίδευσης προκειμένου να αποκτήσουν την απαιτούμενη επαγγελματική κριτική.
4. Την Ε5/1258/86 (ΦΕΚ 133/τ.Β'/27.3.86, ΦΕΚ 456/τ.Β'/17.7.86) απόφαση περί καθήκοντος αποζημίωσης αποκλειστών σπουδαστών ΤΕΙ.
5. Την Ε5/1303/86 (ΦΕΚ 168/τ.Β'/10.4.86) απόφαση, περί απελάσεων σπουδαστών ΤΕΙ κατά τη διάρκεια της πρακτικής άσκησης.
6. Το γενικό έγγραφο με α.π. 83/31/11.1.1980 του ΚΕΠΕ.

(7)

7. Την από 11.1.1989 Η/186 (ΦΕΚ 12/τ.Β'/11.1.89) κοινή απόφαση του Πρωθυπουργού και Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων «πράι ανάθεσης αρμοδιοτήτων στους Υπουργούς Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων», απορροφούμε:

1. Καθορίζουμε τον αριθμό των θέσεων πρακτικής άσκησης σπουδαστών ΤΕΙ που θα απασχοληθούν στο ΚΕΠΕ σε ίση (6), δηλαδή δύο (2) υπαλλήλων των υφιστάμενων τμημάτων (4) που είχαν καθοριστεί με την κοινή υπουργική απόφαση Ε5/1064/12.88 (ΦΕΚ 116/τ.Β'/3.3.88).

- Οι δύο (2) επιπλέον θέσεις πρακτικής άσκησης θα καλυφθούν από σπουδαστές του τμήματος Λογιστικής των ΤΕΙ.

2. Οι αποξηλωμένες και ασφαλιστικές εισφορές των ασκούμενων σπουδαστών ΤΕΙ βαρύνουν τον προϋπολογισμό του φορέα της άσκησης.

Η παροχή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Africa, 7 May 1989

OF VIOLENCE

ΕΘΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ
Π. ΡΟΥΜΕΛΙΟΤΗΣ

© 2005 WILEY-VCH Verlag GmbH & Co. KGaA, Weinheim

ΕΘΝ. ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
Φ. ΠΕΤΣΑΛΗΚΟΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

Ενδεικτικός Πίνακας Κατασκηνώσεων (με αλφαβητική σειρά)

Αλεξάνδρα	Θεσσαλονίκη
Αναγέννηση	Κάλαμος Αττικής
Αθλητική Κατασκήνωση Σκούρα	Θεσσαλονίκη
Αχαϊκό Χωριό	Άγιος Παντελεήμονας, Αίγιο
Delphicamp	Γαλαξίδι
Δημοτική Παιδική Κατασκήνωση Κερατέας	Κερατέα
Δημοτική Κατασκήνωση Παγγαίου	Καβάλα
Εξερευνητές	Ρέθυμνο
Ευρωκατασκήνωση Θάσου	Θάσος
Freeland Camp	Χίλιομόδι Κορινθίας
Golden Horse	Καπανδρίτι
Green Camp – Η πράσινη κατασκήνωση	Λεχαινά Ηλείας
Happy Summer Days	Βατοπέδι Χαλκιδικής
Η Ταυγέτη	Σπάρτη
Η Χαρά των Παιδιών	Θεσσαλονίκη
Η Χώρα των Λωτοφάγων	Ηράκλειο Κρήτης
Ιερά Αρχιεπισκοπή Αθήνας – Ίδρυμα Αυλώνα Εκκλησιαστικών Κατασκηνώσεων	
Κατασκηνώσεις Αγίου Ανδρέα	Άγιος Ανδρέας, Αθήνα
Κατασκηνώσεις Ασημακοπούλου	Αφίδνες Αττικής
Κατασκηνώσεις Καλάμου Ελληνικής Ευαγγελικής Εκκλησίας	Κάλαμος Αττικής
Μαθητικές Κατασκηνώσεις Σαγιάδα	Σαγιάδα Φιλιατών
Μέγας Κωνσταντίνος	Νέα Ηρακλείτσα Καβάλας
Μια φορά κι έναν καιρό	Χαλκιδική
Mountain Camp	Αμάραντος Καλαμπάκας
Οι Γλάροι	Πευκοχώρι Χαλκιδικής
Ουρανόπολη	Αλεξανδρούπολη
Παιδική Εξοχή Καλάθα	Χανιά
Παιδικές Κατασκηνώσεις Αστυνομίας Ελληνικής	Νέα Μάκρη
Παιδική Εξοχή Μάκρης	Αλεξανδρούπολη
Παιδική Εξοχή Σαρωνίδα	Σαρωνίδα

Παιδικές Κατασκηνώσεις Ελαιώνες ΕΠΕ	Ιερισσός
PITSAS CAMP	Καβάλα
ΡΟΔΕΑ	Πάτρα
Sport Camp	Λουτράκι
Summer Fun	Λουτρά Ωραίας Ελένης, Κορινθία
Το Ξένοιαστο Μελίσσι	Σούνιο
Τα φιλαράκια – Κατασκήνωση υπαλλήλων πρώην Αγροτικής Τραπεζίς	Περαχώρα Κορινθίας
ΤΣΑΦ ΤΣΟΥΦ	Θεσσαλονίκη
TSIKIBOOM	Χανιά
ΤΥΠΕΤ – Ταμείο Υγείας Προσωπικού Εθνικής Τραπεζίς	Διόνυσος
Yuppi Camp	Κασσάνδρεια
Φωτοχαρά	Μεσσηνία
XAN – Πηλίου	Πήλιο
XANΘ – Χριστιανική Αδελφότητα Νέων	Τσαγκαράδες Θεσσαλονίκης
Χαρούμενα Παιδιά – Χαρούμενα Νιάτα	Μάνδρα Αττικής
Ζωγραφάκη Village Park ΑΕ	Ηράκλειο Κρήτης

Βιβλιογραφία

American Camp Association (2005). Directions: The Youth Development Outcomes of the Camp Experience. (Study) Philliber Research Associates and the American Camp Association.

American Camp Association (2005). Directions: The Youth Development Outcomes of the Camp Experience. (Study) Philliber Research Associates and the American Camp Association.

American Camp Association (2007). "A Guide to ACA- Accredited Camps in the Southeast". American Camp Association, Southeastern.

Απόφαση 99/35/EK της Επιτροπής της 9ης Δεκεμβρίου 1998 για τις διαδικασίες εφαρμογής της οδηγίας 95/57/EK του Συμβουλίου σχετικά με την συλλογή στατιστικών στοιχείων στον τομέα του τουρισμού.

Αριθμ. Π1β/Γ. Π.75005 (4) Τροποποίηση και συμπλήρωση διατάξεων της απόφασης οικ. 1277/1989 «Κωδικοποίηση και συμπλήρωση των προϋποθέσεων και διαδικασία χορήγησης άδειας ίδρυσης και άδειας λειτουργίας εξοχών» (Φ.Ε.Κ. 199/1989 τ.Β').

Αποφάσεις με αριθ. 1277/1989, ΦΕΚ 199/ Β/1989 «Κωδικοποίηση και συμπλήρωση των προϋποθέσεων και διαδικασία χορήγησης άδειας ίδρυσης και άδειας λειτουργίας των εξοχών».

Αυθίνος, Γ. (1998). Άσκηση - Αθληση - Κινητική Αναψυχή: Οργανωτική διάσταση. Αθήνα: Press Line.

Bar-On, R. (2006). The Bar-On model of emotional-social intelligence. *Psicothema*, Vol 18, 13 – 25.

Byers, E.S. (1979). Wilderness camping as a therapy for emotionally disturbed children: A critical review. *Exceptional children*, 45, 628-635.

Castellano, T.C. & Soderstrom, I.R. (1992). Therapeutic wilderness programs and juvenile recidivism: A program evaluation. *J Offender Rehabilitation*, 17, 19-46.

Coleman, J. (2009). The Power of Camp: Camp Changes Lives in Positive Ways. *Camping Magazine – American Camp Association*, 82 (3). Ανακτημένο από τον διαδικτυακό τόπο <https://www.acacamps.org/resource-library/camping-magazine/power-camp-camp-changes-lives-positive-ways>

Δαράκη, Π. (1976). Οι Παιδικές Κατασκηνώσεις. Τοπική Αυτοδιοίκηση και Εκπολιτισμός. Αθήνα: Gutenberg.

Δασκαλάκης, Δ. (2013). Όψεις της παιδικής ηλικίας. Αθήνα: Διάδραση.

Διοσκουρίδης Σ. (2017). Ένα μικρό θαύμα συντελείται κάθε καλοκαίρι στο βουνό. Σταύρος. Ανακτημένο από <http://popaganda.gr/kataskinosi-xaraoymena-paidia/>.

Dinkmeyer, D. & MacKay, G. (1997). Σχολείο για γονείς. Αθήνα: Θυμάρι.

Dworken, B. S. (1999). Campers speak: New England youth share ideas on societal issues. *Camping Magazine*, 72 (5), 30-34.

Εγχειρίδιο για εκπαιδευτικούς και εκπαιδευτές νέων κι ενηλίκων (2007). Διαμεσολάβηση Συνομηλίκων για την Επίλυση των Συγκρούσεων στα Σχολεία. Λεμεσός: H.R. Edu Services, Human Rights and Education Network. <http://www.humanrights-edu-cy.org>.

Edginton, C.R., Hudson, S.D. & Scholl, K.C. (2005). Leadership for Recreation, Parks, and Leisure Services. Champaign, Illinois: Sagamore Publishing.

Goleman, D. (2011). Η Συναισθηματική Νοημοσύνη. Γιατί το «EQ» είναι πιο σημαντικό από το «IQ»; Αθήνα. Πεδίο.

Hallowell, E. (2009). Sustaining Lifelong Joy: Camp Is a Key Connector. *Camping Magazine – American Camp Association*, 82 (1). Ανακτημένο από <https://www.acacamps.org/resource-library/camping-magazine/sustaining-lifelong-joy-camp-key-connector>

Harris, M.W., Fried, K.L. & Arana, J. (1995). The counter-gang: A program of therapeutic growth for New York City youth. *Journal of Child and Adolescent Group Therapy*, 5, 201-213

Henderson, K.A. (1996). The art of Leadership: assumptions – Cover Story. *Camping Magazine - American Camp Association*.

Θρόισμα. (2014). Κατασκηνώσεις Χαρούμενα Παιδιά – Χαρούμενα Νιάτα. Τεύχος 17.

Θρόισμα. (2015). Κατασκηνώσεις Χαρούμενα Παιδιά – Χαρούμενα Νιάτα. Τεύχος 18.

Θρόισμα. (2017). Κατασκηνώσεις Χαρούμενα Παιδιά – Χαρούμενα Νιάτα. Τεύχος 20.

Ιωαννίδου, Ε. (2015). Μάνατζμεντ, Μάρκετινγκ & Αναψυχή Κατασκηνώσεων. Αθήνα: ΣΕΑΒ.

Jordan, D. (1996). Leadership Styles, Which One is Right for You? *Camping Magazine - American Camp Association*, 68 (4), 19-21.

Jordan, D. (1998). Leadership: the state of the research – results of leadership research. *Parks & Recreation*, Oct.

Κακαβούλης, Α. (1997). Συναισθηματική ανάπτυξη και αγωγή: Συναισθήματα, ιδιοσυγκρασία, αυτοσυνειδησία, κοινωνικότητα, σχέσεις του παιδιού. Αθήνα: Εκδόσεις Ιδιωτική.

Κουθούρης, Χ. (2009). Υπαίθριες Δραστηριότητες Αναψυχής, Ακραία Αθλήματα: Μάνατζμεντ Υπηρεσιών & Εκπαίδευση Στελεχών. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Χριστοδουλίδη.

Κουθούρης, Χ. (2014). Ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων παιδιών που συμμετέχουν σε τυπικές κατασκηνώσεις και σε κατασκηνώσεις με προγράμματα υπαίθριων δραστηριοτήτων. *Ελληνικό Περιοδικό Διοίκηση Αθλητισμού & Αναψυχής*, 11 (1), 55-72

Kohn, A. (2003). Rethinking Character Education. *Camping Magazine – American Camp Association*, 76 (5). 24 – 29.

ΚΥΑ με αριθ: Π1β/ΓΠ οικ.123827/9–11–2011 (ΦΕΚ 2662/Β'/09–11–2011).

Κυριαζή, Ν. (2003). Η κοινωνιολογική έρευνα: κριτική επισκόπηση των μεθόδων και των τεχνικών. Αθήνα: Ελληνικές Επιστημονικές Εκδόσεις.

Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής. (1998). Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Lewicki, J., Goyette, A. & Marr, K. (1996). Family camp: A multimodal treatment strategy for linking process and content. *Journal of Child and Youth Care*, 10, 51-66.

Μάκρας, Σωκράτης (2009). Στην παιδική κατασκήνωση. Αθήνα: Σωκράτης Μάκρας.

Μαρκαντώνη, Ε., Γκούνη, Α. & Ζαμπέλη, Ι. (2005). Στην κατασκήνωση με τα παιδιά. Αθήνα: Γραφείο Ιδρύματος Νεότητας, Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών.

Μέντης, Γ. & Μυλωνόπουλος, Δ. (2005). Τουριστική Νομοθεσία. Αθήνα: ΥΕΠΘ, ΟΕΔΒ.

Miller, J. (1997). What is camp? *Camping Magazine – American Camp Association*, 70 (2).

Mishna, F., Michalski, J., Cummings, R. (2001). Camps as social workinterventions: Returning to our roots. *Soc Work Groups*, 24, 153-171.

Μπαμπούνης, Χ. (1992). Ο παπάς του Θεού και του λαού πρωτοπρεσβύτερος Γεώργιος Θ. Πυρουνάκης ή το προνόμιο της ελευθερίας και της αγάπης. Αθήνα.

Μπαμπούνης, Χ. (2013). Ιστορική αφήγηση και πηγές. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Παπαζήση.

Νικηταράς, Ν. (2004). Υπαίθρια ζωή: οικολογία, ορεινή πεζοπορία, κατασκήνωση. Αθήνα. Τελέθριον.

Νόμος 4014/2011 (Α' 209) «Περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων, ρύθμιση αυθαιρέτων σε συνάρτηση με δημιουργία περιβαλλοντικού ισοζυγίου και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Περιβάλλοντος». (ΦΕΚ 209/ 2011, τ.Α').

Ο'Donnell, J. (2002). The Changing Role of Camps. *Camping Magazine – American Camp Association*, 75 (1).

Οικονόμου, Φ. (2014). Η θεολογία και το έργο ενός ελεύθερου ανθρώπου. Αθήνα: Αρμός.

Παπαδάκης, Α. (2013) Αδειοδότηση και λειτουργία παιδικών κατασκηνώσεων – εξοχών. Ανακτημένο από <https://epoptes.wordpress.com>

Παπασωτηρίου Κ. (1996). Το παιδί και η φυσιολογική σωματο – ψυχο – πνευματική ανάπτυξη και εξέλιξη: κατασκήνωση και υπαίθρια ζωή. Αθήνα. Κώστας Στ. Παπασωτηρίου.

Παρασκευόπουλος, Θ. (2005). Συναισθηματική Ανάπτυξη των Παιδιών. Αθήνα: Ατραπός.

Reefe, K.L. (2005). The effectiveness of an intentionally focused, residential summer camp experience on the social skill development of pre-adolescence youth. Durham, NH: University of New Hampshire.

Σακκάς, Β. (1997). Επιμορφωτικό πρόγραμμα στελεχών κατασκηνώσεων Α.Μ.Ε.Α. Άγιος Ανδρέας: Κατασκηνώσεις Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες.

Σανουδάκης Α. Κ. (1988). Καπετάν Παπάς – Ο Ασυμβίβαστος Αγωνιστής της Ελευθερίας και της Αγάπης. Αθήνα: Κνωσός.

Shelton, M. (2006). Managing Diversity. Camps in a World of Change. *Camping Magazine – American Camp Association*, 79 (5).

Shirilla, P. & Gass, M. (2008). An evaluation of the impact of a one-week summer camp experience on participants' social skill development. *Research in Outdoor Education*, 9, 39-41.

Smith, P. (2010). Well- Founded Hope: From the Past to the Future. *Camping Magazine – American Camp Association*, 83 (1). Ανακτημένο από τον διαδικτυακό τόπο <https://www.acacamps.org/resource-library/articles/well-founded-hope-past-future>

Thomas, H. (1996). Youth leadership: teaching essential proficiencies at camp. *Camping Magazine – American Camp Association*, 68 (4) 25-27.

Thurber, C. (2002). Camping is Your Gift to the World. *Camping Magazine – American Camp Association*, 75 (1).

Thurber, C.A., Scanlin, M.M., Scheuler, L. & Henderson, K. (2007). Youth Development Outcomes of the Camp Experience: Evidence for Multidimensional Growth. *Youth Adolescence*, 36, 241-254.

Τσαούσης, Γ. (1989). *Χρηστικό Λεξικό Κοινωνιολογίας*. Αθήνα, Gutenberg.

Υπουργικές Αποφάσεις, Αριθ. Δ22/οικ. 37641 /1450 (1) «Καθορισμός όρων και προϋποθέσεων λειτουργίας κατασκηνώσεων που οργανώνονται με ίδια μέσα, με πληρωμή ή χωρίς πληρωμή από φυσικά ή Νομικά Πρόσωπα ή από Δημόσιες Υπηρεσίες ή Οργανισμούς ή Οργανώσεις.».

Υπουργική Απόφαση, Αριθμ. Δ22/οικ. 14573/359 (1) ΦΕΚ 1224/ 2017 «Ανάθεση οργάνωσης και λειτουργίας Παιδικών Εξοχών - Κατασκηνώσεων του Κρατικού Προγράμματος σε Δήμους».

Υ.Α. Αριθ. Π1β/Γ.Π.54338 (10) «Καθορισμός όρων και προϋποθέσεων λειτουργίας παιδικών κατασκηνώσεων από φορείς ιδιωτικού δικαίου κερδοσκοπικού χαρακτήρα» (ΦΕΚ 966/ 2006 τ.Β').

Φιλίππου, Κ. & Κουθούρης, Χ. (2014). “Ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων παιδιών που συμμετέχουν σε τυπικές κατασκηνώσεις και σε κατασκηνώσεις με προγράμματα υπαιθρίων δραστηριοτήτων”. *Ελληνικό Περιοδικό Διοίκηση Αθλητισμού και Αναψυχής*, 11 (1) 55-72.

Wallace, S. & Seifer, B. (2009). The boy in the boat. Life Lessons Learned at camp. *Camping Magazine – American Camp Association*, 82 (3). Ανακτημένο από τον διαδικτυακό τόπο <https://www.acacamps.org/resource-library/camping-magazine/boy-boat-life-lessons-learned-camp>

Wallace, S. (2010). Confessions of a Disciplinarian: How Managing Camper Behavior Can Save the Summer. *Camping Magazine*, May/June. Ανακτημένο από τον διαδικτυακό τόπο <https://www.acacamps.org/resource-library/camping-magazine/confessions-disciplinarian-how-managing-camper-behavior-can-save-summer>

Zimmerman, E.C., Carter, M.C., Sears, J.H. & Lawson, J.S. (1987). Diabetic camping: Effect on knowledge, attitude, and self-concept. *Issues in Comprehensive Pediatric Nursing*, 10, 99-111.

Διαδικτυακοί τόποι

- <http://www.campingfellowship.org>
- <http://www.pelk.gr>
- <https://www.acacamps.org>
- <http://www.kataskinosi.gr/>